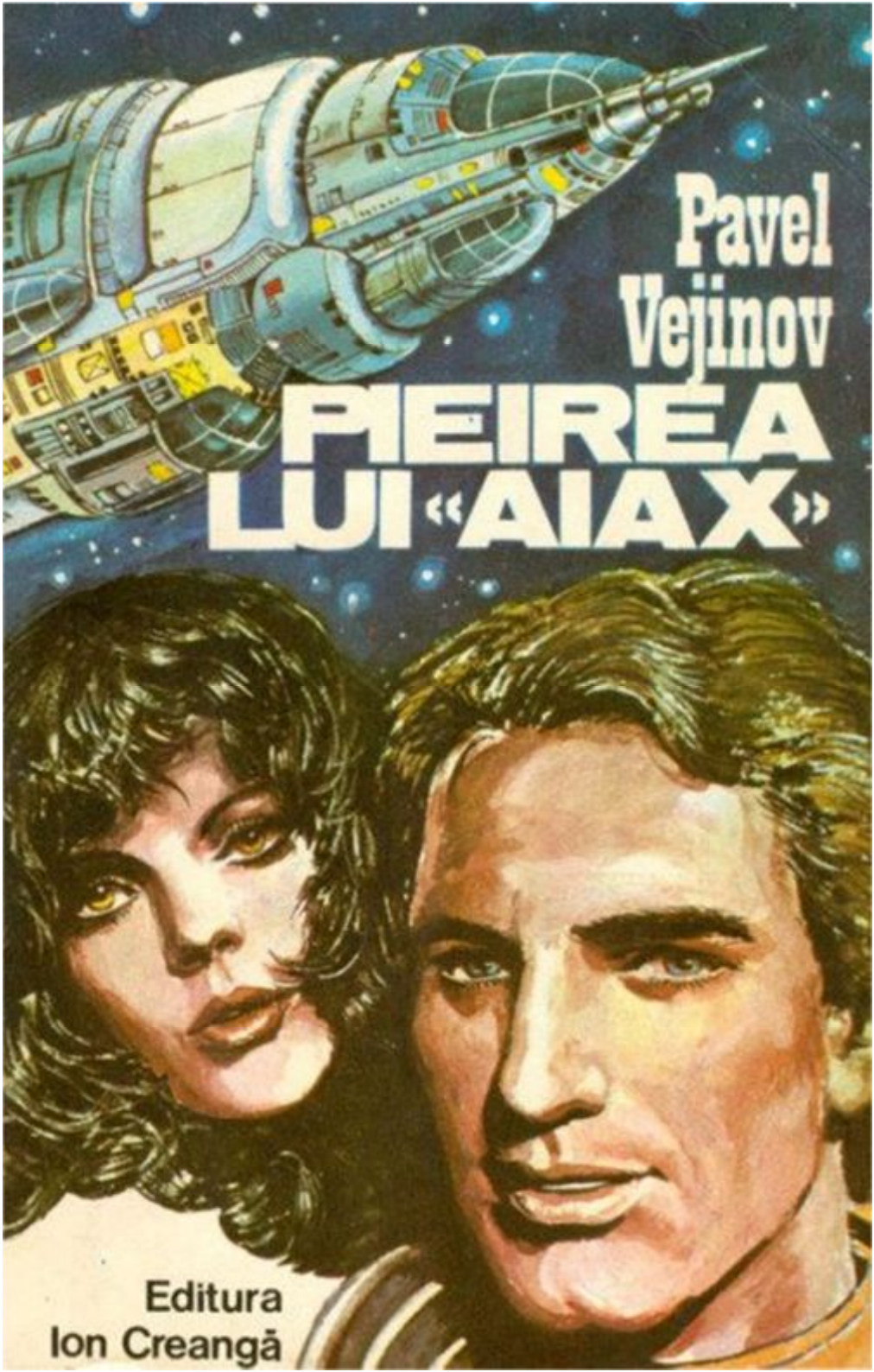
Pavel
Vejinov
PIEIREA
LUI «AIAX»
Editura
Ion Creangă

PAVEL VEJINOV

PIEIREA LUI «AIAX»

Versiunea digitală 2.0 – martie 2025

Realizată după volumul apărut la Editura Ion Creangă, Bucureşti, 1982

Ediţie originală: Павел Вежинов – Гибелта на „Аякс”, НАРОДНА МЛАДЕЖ, София 1973

Traducere: Constantin N. Velichi

Coperta: Valentin Tănase

PARTEA ÎNTÂI

1

Şedeam împreună cu Seymour pe marginea lacului şi priveam siluetele splendide ale rândunelelor, care săgetau văzduhul până departe. Zburau jos, aproape atingând suprafaţa verzuie a lacului şi din nou ţâşneau în sus. Cunoşteam acest joc. Uneori, dar foarte rar, se întâmpla s-o şi atingă, şi atunci se vedea lucind acolo o slabă scânteiere de soare. Ca totdeauna era o tăcere deplină, iar de pe panta dealului, acoperită cu brazi bătrâni, venea spre noi un uşor miros de răşină. Priveam şi tăceam de parcă ne-am fi dezobişnuit să vorbim. Şi totuşi, spre mirarea mea, Seymour deschise vorba cel dintâi, chiar dacă o făcu foarte încet şi cu vădită neplăcere. Nu era în stilul lui să înceapă el o discuţie.

— Am auzit de la bunicul meu, zise el, că atunci când rândunelele zboară jos, o să plouă.

— O asemenea primejdie nu există, i-am răspuns eu.

El tăcu dar nu-şi luă privirea de la apele lacului. Într-adevăr, pe bolta albastră a cerului nu se zărea niciun nor. Şi chiar dacă s-ar fi văzut, ar fi avut oare vreo importanţă?

— Aceasta este cea mai veche amintire a mea din copilărie, i-am spus eu. Cred că aveam doi ani... Afară cădea o minunată ploaie de primăvară... Parcă şi acum văd cum se spărgeau băşicile de apă în băltoace... Ploaia mi-o amintesc, dar pe tata nu-l mai ţin minte...

Seymour parcă nu mă auzi şi-şi consultă ceasornicul.

— Trebuie să mă duc la Tolea, zise el. Vrei să vii cu mine?

— Nu, i-am spus eu.

— De ce?

Seymour se întoarse şi mă privi mirat.

— Nu ştiu... Tot mi se pare că boala asta e molipsitoare...

— Dar nu şi pentru tine, răspunse ferm Seymour. În niciun caz. Pur şi simplu, nu există niciun motiv.

Poate că aşa era. Şi totuşi nu-mi venea să merg. Aveam impresia că n-ar fi fost deloc bine. Mai fusesem la el de vreo trei sau patru ori şi totdeauna ieşisem din camera lui foarte prost impresionat, cu un fel de depresiune sufletească pe care n-o mai încercasem.

— Haide, Sim, zise el pe un ton moale. Hai să mergem... Totuşi voi doi sunteţi prieteni buni... Asta o să-i facă mai bine decât cine ştie ce pilule...

Ne-am ridicat în tăcere şi am plecat. Mergeam încet pe cărarea strâmtă, prin iarbă proaspătă şi udă, care poate numai mie nu-mi repugnă. Aici toţi mergeau încet, chiar dacă nu-şi dădeau seama. Păşeau rar, mai relaxaţi, nu

se uitau în jurul lor şi niciodată nu întorceau capul înapoi. Asta încă nu mă supăra, ba chiar mă bucuram că nu mă irită. Altfel poate că aş fi ajuns şi eu ca ceilalţi. N-am mers mult. Curând am sosit în faţa frumosului bloc în care locuia Tolea. Ştiam că-i construit din materiale extrem de uşoare, atât de uşoare încât dacă, dintr-o cauză ce nu putea exista, blocul s-ar fi prăbuşit, nimeni n-ar fi murit sub dărâmăturile lui. Tolea locuia la etajul patru într-o cameră mobilată ca o cabană de vânătoare. Cel puţin aşa se spunea. Nu văzusem niciodată în lumea asta o cabană de vânătoare şi probabil nici n-aveam s-o văd. Dar avea de toate – şi grinzi de lemn, şi cămin, şi coarne de cerb, şi cuţite scurte, şi chiar o străveche puşcă de vânătoare cu de-alea – cum le ziceau? Da, da, cartuşe. Dar, se înţelege, toate erau artificiale, făcute din cele mai ciudate materiale sintetice, toate afară poate de puşcă. Ascensorul se opri aproape într-o clipită la etajul dorit şi noi ieşirăm. Un coridor de un albastru pal, o uşă albă dată cu lac – ca toate. Iar la uşă, ca la toate celelalte, doar o singură şi modestă tăbliţă pe care scria *Anatol Viktorov*. Broasca era automată, dar eu ştiam că are clanţă numai pe dinafară – pe dinăuntru nu mai avea demult, nici măcar cheie.

Tolea stătea întins pe divanul său larg, acoperit cu o blană mare artificială. Avea pometii obrajilor ieşiţi în afară şi faţa foarte bronzată, bineînţeles din cauza razelor lămpii de cuarţ. Părul îi era blond, de culoarea inului. Avea nişte ochi albaştri foarte frumoşi, acum însă destul de stinşi. Când ne văzu, aproape că nici nu se mişcă. Doar în ochii lui am zărit o slabă licărire. Data trecută, când fusesem la el, nici această lucire nu mai apăruse, ochii lui fiind aproape morţi. Desigur, şi Seymour observase imediat acest lucru – de altfel nimic pe lumea asta nu putea scăpa privirii lui. Stăteam amândoi în picioare, în mijlocul camerei, ne uitam la el, dar nu făcurăm nicio mişcare. Tare-aş fi vrut să-i surâd încurajator, dar n-aveam putere. Ba, şi dacă aş fi avut, mai mult ca sigur că n-aş fi zâmbit. Căci niciodată nu făceam ceva în faţa lui, fără a fi avut încuviinţarea lui Seymour. Aşa ne înţelesesem încă de la prima vizită pe care i-o făcusem.

— Luaţi loc, zise încet Tolea.

Ne-am aşezat pe scăunelele scunde, cu trei picioare, al naibii de incomode pentru înălţimea mea.

Tolea oftă încet şi-şi pironi privirea lui indiferentă în tavanul de lemn. Aşa cum mă aşteptam, Jack nu se grăbi să vorbească.

— Ce mai faci, Tolea? întrebă în cele din urmă Seymour.

— Bine, răspunse sec Tolea.

— Da, văd că eşti bine! zise Seymour. Azi eşti cu mult mai bine... şi mă bucur mult de asta...

Dar Tolea nici nu se mişcă de la locul său, privind tot atât de indiferent spre tavanul de lemn.

— Vrei să-ţi dau ceva de mâncare?

— Nu, răspunse Tolea, şi de astă dată în glasul său se simţi o adevărată repulsie.

— De ce?

— Ştii foarte bine de ce... Pur şi simplu n-o pot suporta...

— Şi nici nu vrei măcar să încerci?

— Nu...

— Atunci, Tolea, o să fiu silit să te adorm... Şi să te hrănesc în mod artificial... Îmi face impresia că ai ajuns la capătul puterilor tale fizice...

Abia acum Tolea întoarse capul spre noi şi ne privi. Eram gata să jur că în clipa asta în ochii lui lucea ceva ameninţător.

— Dar ai spus chiar tu că acum sunt bine! răspunse el.

— Da, văd... Dar ştiu şi de ce te simţi bine... Pentru că în sfârşit te-ai decis...

Tolea tăcu îndelung, după care întrebă:

— La ce anume?

— Ai luat hotărârea să te omori... Nu-i nevoie nici să confirmi şi nici să negi... Ştiu că-i aşa... Şi de ce? – te întreb eu... Într-adevăr, de ce? Când suntem atât de aproape.

— De ce suntem aproape? întrebă Tolea.

— Cum de ce?... De ţel...

— Eşti un prost! răspunse Tolea cu indignare. Nici nu ştii măcar ce-i aceea un ţel.

— Şi tu ştii? întrebă liniştit Seymour.

— Pot să-ţi spun doar ceea ce vor înţelege toţi într-o bună zi... Şi anume, că nu poate exista un ţel... Niciodată, nicăieri, nici unul...

Tolea parcă se trezise dintr-un fel de vis şi glasul său slăbit, din cauză că nu mâncase de atâta vreme, răsună ca un ţipăt de pasăre.

— Bine, bine! zise Seymour. Asta-i mult mai bine decât mă aşteptam... Şi ştii ce-i mai frumos? continuă Seymour aţintindu-şi ochii săi cenuşii şi liniştiţi spre nefericita sa victimă. E faptul că ai emoţii. Dacă erai sigur că nu există niciun ţel, n-ai fi avut emoţii...

— Dar nu mă emoţionez!... Pur şi simplu mă enervez! răspunse Tolea supărat.

— Să fie cum zici tu!... Pentru că e aproape unul şi acelaşi lucru... Iar acum, Tolea, o să-ţi spun ce anume te enervează... Nu faptul că în general nu există scopuri. Pe tine te irită scopul nostru comun... pe care îl consideri prostesc,

zadarnic, fără nicio şansă... Şi prin moartea ta vrei să te răzbuni pe noi... să ne pedepseşti...

— Nu pe tine!... Ci pe toată omenirea voastră! A cărei existenţă este, în general, un fel de greşeală idioată.

— Aşa, aşa! zise Seymour bucurându-se. Foarte bine, Tolea, în sfârşit urmăreşti într-adevăr un scop... fie chiar şi pe acela de a ne pedepsi.

Şi zicând acestea nu-l slăbea cu privirea sa pătrunzătoare, de parcă ar fi vrut să-l hipnotizeze. Dar Tolea nu se mai uita la el.

— Ăsta nu e niciun fel de ţel, răspunse el posomorât. Este pur şi simplu lichidarea aşa-ziselor ţeluri...

— Da, da, poate că ai dreptate! zise Seymour. Dar eu tot cred că n-ai s-o faci... Asta dacă lucrurile stau aşa. Deoarece, dragă prietene, nu eşti un om prost... Şi ştii foarte bine că până şi cea mai totală inepţie are în ea oarecare logică... N-o s-o faci atâta timp cât nu vom înţelege şi noi că scopul pe care-l urmărim a fost un lucru fals, o nerozie... E totuna ca şi cum te-ai supăra pe Gemini... pentru că-şi dă toată silinţa să-ţi pregătească cea mai picantă şi cea mai ispititoare mâncare...

Tolea tăcea. Dar strălucirea ochilor lui devenea parcă mai mânioasă. Şi eu însumi mă simţeam foarte rău în clipa asta. N-aveam niciun fel de stabilitate pe micul scăunaş şi eram ca ameţit.

— Da, aşa e! continuă Seymour cu liniştea sa calculată, nesuferită nouă... Nu vei scăpa această frumoasă ocazie de a-ţi râde de noi toţi într-o bună zi.

...Înţelegeam foarte bine sensul cuvintelor lui. Încerca pur şi simplu să-i insufle ceva cu logica sa implacabilă. Prinsese o urmă sigură şi ştiam că va merge pe ea până la capăt. Nu, niciodată n-am să cad în mâinile lui. Deoarece, deşi sensibil din cale afară, eram totuşi o fire tare. Şi simţeam cum Tolea nu voia să-l mai asculte.

— Ai văzut-o pe Ada? mă întrebă el pe neaşteptate.

— Da, acum câteva zile...

— Unde?

— Ca de obicei, la bazinul de sport...

— Cum ţi s-a părut?

Întrebarea m-a surprins nepregătit. Şi totuşi vedeam că răspunsul îl interesează.

— Nu am reuşit să vorbesc cu ea... Se antrena la cinci mii de metri...

Asta era adevărat, căci nu reuşisem. Dar înotam pe culoare vecine şi de câteva ori i-am întâlnit privirea. Poate de aceea am scurtat distanţa dintre noi. Mi s-a părut foarte agitată, aproape veselă, cu nişte ochi care aveau în ei o strălucire neobişnuită, fapt care nu mi-a prea plăcut. Şi nu ştiam dacă

trebuie să-i spun lui Tolea adevărul. Desigur, după teoriile lui Seymour, ar fi trebuit s-o fac, căci acum orice şoc ar fi putut să fie numai spre binele lui.

— Ada te place mult! zise pe neaşteptate Tolea.

N-am răspuns nimic, dar am simţit că Seymour se încordează uşor. Dar n-a urmat niciun fel de observaţie sau întrebare nouă. Am tăcut destulă vreme până ce, în sfârşit, Seymour, deziluzionat, s-a ridicat să plece. Am făcut-o şi eu. Şi din nou am simţit o uşoară slăbiciune. Se pare că Tolea a observat acest lucru.

— De ce aţi venit împreună? întrebi el tăios.

— Bineînţeles că pentru tine... Deoarece ştiu că sunteţi buni prieteni.

Tolea îl privi dispreţuitor.

— Te înşeli, Jack! zise el întunecat. Poate că inconştient! adaogă el continuând să-l fixeze. Nu pentru mine, ci pentru tine... Pentru că ţi-e frică de mine, nu-ţi dai seama de asta?... Ţi-e teamă de adevărurile mele. Şi atunci când eşti singur, te simţi mai slab şi mai nesigur.

— La revedere, Tolea, răspunse liniştit Seymour.

Căută în buzunarul său şi scoase de acolo clanţa uşii, care se deschise fără zgomot închizându-se apoi în urma noastră. Mergeam pe coridorul albastru şi tăceam. Mă uitam la el pe furiş – în clipele acestea faţa lui mi se păru destul de chinuită. Sau poate numai obosită. Nu i-am văzut ochii, ca să-mi dau seama de adevăr. Asta, bineînţeles, atât cât e posibil să citeşti în ochii lui Seymour.

— Şi dacă, până la urmă, o face? l-am întrebat eu.

— Nu cred! răspunse Seymour.

Acum însă vocea lui nu era nici atât de sigură şi nici atât de liniştită ca atunci când fusesem la Tolea.

— Nu mai este indiferent! continuă Seymour. De astă dată e întristat şi mânios... Asta e bine... Şi va fi şi mai bine dacă putem să turnăm puţin gaz peste foc...

— Da, e logic, am murmurat eu. Dar închipuie-ţi că totuşi o face.

— N-am să-i dau posibilitatea! răspunse Seymour. Îl ţinem sub o continuă supraveghere – bineînţeles, de acolo, din cabinetele noastre... Zi şi noapte... N-are cum s-o facă.

Ne urcarăm în ascensor. Când am ieşit afară, nu mai era nici urmă de lac sau de pădure de brazi. În faţa ochilor noştri se întindea o minunată vale muntoasă, liniştită şi tăcută, cu un aer atât de pur, de parcă ar fi fost îngheţat. Vedeam în depărtare stânci cafenii cu vârfurile uşor luminate de soare, vedeam arbori nemişcaţi, vedeam râul care clipocea vesel, scânteind printre ferigele umede. Şi totuşi inima mea era goală.

— O fi el Bezsonov ăsta genial, am zis eu, dar totuşi exagerează!...

— De ce, Sim?

— Oare nu înţelegi?... Totul e mult prea frumos... Şi exagerat de precis şi de adevărat.

— Şi ce-ai fi vrut să vezi? întrebă puţin indiferent Seymour.

Niciodată n-aveam încredere în tonul cu care spunea ceva. Niciodată nu eram sigur de cele ce se petrec în sufletul lui. Niciodată nu ştiam până unde poate merge cu stăpânirea de sine. Îşi trăda foarte rar adevăratele lui sentimente, şi asta de obicei faţă de mine – doar atunci parcă îşi dădea drumul puţin mai mult. Şi asta probabil pentru că mă socotea mult prea tânăr sau chiar prost.

— Ştii ce? am izbucnit eu puţin iritat. Vreau să văd un pustiu, un pustiu adevărat, din cele mai obişnuite – nesfârşit, urât, ars de soare până la alb... Numai nisip şi iar nisip, nici măcar o singură piatră.

— Asta e totul, Sim?

Iritarea mea dispăru deodată şi murmurai: „Ba, poate şi o cămilă oarecare, una costelivă... Sau poate chiar un leu... Da, da, mai bine un leu – unul aşa, cu umeri puternici şi ochi adormiţi...”

— Tot mai scrii versuri, Sim?

— Foarte rar.

— Treaba e că Bezsonov nu este vinovat! zise Seymour. Eu i-am dat toate subiectele... Le-am ales eu însumi dintre cele mai frumoase ale minunatului nostru Pământ... Acum văd şi eu cât de prosteşte m-am înşelat.

În glasul său se simţi un fel de amărăciune şi el tăcu. Şi fără asta spusese mai mult decât îi permitea mândria lui ştiinţifică. Ştiinţa lui despre viaţa sufletească a omului şi despre extrem de complicatele ei legi. Parcă se împiedicase de ceva pentru o clipă, căci iar continuă, dar tot aşa, fără plăcere...

— Vrei să vezi un pustiu?... Da, te înţeleg... Ba, eu aş vrea să văd ceva şi mai urât... De pildă, o lapoviţă. Ştii ce-i aceea lapoviţă?

— Cred că da...

— Lapoviţă este atunci când ninge cu fulgi mari şi uzi... Atunci totul e urât, ploios, vântul e deosebit de pătrunzător şi de neplăcut...

— Cred că te înţeleg, am spus eu încet.

— Da, eşti un băiat deştept... Şi, în plus, cu totul normal. Sufletul omenesc are nevoie nu numai de ceea ce este frumos, măreţ şi liniştit, de ceva care, chipurile, ne-ar preamări fără măsură. Se pare că are nevoie şi de ceea ce este urât, contradictoriu, de ceea ce îţi stă împotrivă... Altfel, cum ai putea să-ţi dai seama de valoarea frumuseţii?

Seymour tăcu din nou. Am mers aşa pe cărările din iarba proaspătă şi jilavă, această iarbă blestemată, făcută din materiale sintetice uşoare. Dar

când am ieşit la loc deschis, am zărit în faţa noastră un lac mare de munte, zăgăzuit aproape din toate părţile de blocuri de piatră cenuşie. Îl văzusem şi altă dată, dar acum în el se scăldau trei femei tinere. Nu se prea cădea să mergem mai departe, cu toată că, în mod obişnuit, alţii o făceau. Ne-au văzut şi ele dar au continuat să se scalde, liniştite şi fără să ne dea atenţie. Numai una dintre ele, cea cu părul mai închis, râdea tare şi provocator. Era Ada.

— Să stăm puţin jos, Sim, zise Seymour.

Ne-am aşezat sub copacul care nu lăsa niciun fel de umbră, copac blestemat, cu frunze proaspete şi lipicioase făcute din material sintetic. Seymour se întinse fără grijă cu toate că purta pantaloni de culoare deschisă, fiind sigur că, în niciun caz, nu vor rămâne pe ei pete verzi ca de la o iarbă adevărată. Faţa lui rotundă, ca totdeauna liniştită şi indiferentă, îşi pierduse din nou expresia de amărăciune şi supărare. Şi privirea îi era absolut indiferentă, cu toate că se uita la cele trei femei.

— Asta nu e Ada? întreba el.

— Ba da, i-am răspuns eu. Ar fi putut măcar să nu chicotească atât de veselă.

— Şi ce să facă?

— Nu ştiu, i-am răspuns eu sincer. Într-adevăr, nu ştiu... Dar mi se pare că nu se cuvine...

— La noi, nimic nu este cu totul firesc, adică omenesc, Sim! zise Seymour. Şi totuşi este neînchipuit de omenesc... Mai află că în natură nimic nu este mai răzbunător decât natura însăşi... Nu iartă, nu trece cu vederea şi nu uită nimic în drumul ei. Uite aşa cum ni se pare la prima vedere de indiferentă. Pedepseşte totul fără milă, fără cruţare... Cei care cred că o stăpânesc sau o conduc nu fac altceva decât îşi grăbesc pieirea.

— Asta nu poate fi adevărat! am spus eu.

Seymour tresări şi se uită la mine.

— Da, sunt sigur că ai dreptate! zise el. Sau măcar trebuie să ai dreptate... Dar şi eu uneori încep să cred, ca toţi ceilalţi, că *Aiax* nu este nimic altceva decât un mic balamuc.

Am tăcut amândoi multă vreme. Femeile continuau să se scalde, ca şi mai înainte, fără să ne dea nicio atenţie, ba chiar şi Ada se liniştise cu totul.

— Vreau să te rog ceva, Sim... Spune-mi o poezie de a ta.

Am şovăit destul de mult.

— Bine, am zis eu în cele din urmă. O să-ţi recit una dintre primele... pentru că e cea mai scurtă.

În această uriaşă şi albă pustie de lumină,
În această uriaşă şi neagră pustie de neant,

Sunt nenumărate stele moarte şi vii,
Sunt nenumărate planete bogate, roditoare,
Sau nenumărate sterpe, sunt nenumăraţi ochi
Sângeroşi, răpitori, sau goi, proşti şi plângăreţi.
Un singur lucru nu văd. Cum o să-mi spui tu:
„Trezeşte-te, dragul meu! Afară-i o dimineaţă atât de caldă şi senină!"

Mi s-a părut că Seymour a schiţat o umbră de zâmbet. Şi avea perfectă dreptate. Bineînţeles, nu m-am supărat deloc.

— E cam de modă veche, zise el. Dar altfel e frumoasă.

— Păi ce vreţi să fac, dacă pe *Aiax* nu mai sunt alţi poeţi, am răspuns eu. N-am niciun fel de concurenţă...

2

Aiax!

Încă nu mă născusem când a început construcţia acestei excepţionale nave cosmice. Într-adevăr, şi înaintea lui Aiax au fost nave cu o viteză puţin mai mică decât cea a luminii, totuşi raza lor de acţiune fusese destul de limitată. Cea mai rapidă şi cea mai perfectă dintre ele, *Steaua polară,* a putut sta în cosmos doar 11 ani de-ai noştri, după care s-a întors în bune condiţii pe Pământ. Odată cu aceasta au luat sfârşit toate zborurile ei. Şi asta pentru că, practic vorbind, n-a întâlnit în drumul său decât trei planete moarte. Doar pe una dintre ele s-a descoperit ceva asemănător unei atmosfere şi slabe urme de viaţă vegetală. Asta a fost tot.

În drumul meu nesfârşit cu *Aiax* am studiat câţiva ani la rând analele călătoriilor în cosmos. Ceea ce m-a impresionat cel mai mult au fost prognozele exagerat de optimiste făcute în acele îndepărtate secole din trecut. Omul nu poate decât să zâmbească citind previziunile pe care le făceau oamenii pe la sfârşitul secolului al XX-lea, în ceea ce priveşte, să zicem, viitoarele călătorii cosmice. Ca să nu mai vorbim şi de aşa-numitele romane fantastice, atât de perimate, încât, la sfârşitul secolului al XXI-lea, au fost eliminate din rândul literaturii serioase.

Trecuseră mai bine de şase sute de ani de la marea capsulă a lui Gagarin până la prima navă cosmică cu viteza ceva mai mică decât cea a luminii. Acest lucru a fost posibil datorită descoperirii acelei energii din particulele elementare, pe care acum o numim „terţiară". Despre ea, în vremea lui Gagarin, nu aveau nici cea mai vagă sau cea mai generală idee. Faţă de energia termo-nucleară, puterea ei este într-adevăr incomparabilă. Dar în ciuda progresului simţitor al tuturor ştiinţelor, şi mai ales al celor tehnice, a fost nevoie de aproape trei sute de ani pentru ca această energie să poată fi

utilizată în reactoare, lucru care la început se considerase a fi imposibil de înfăptuit. Prima navă cosmică de acest fel a fost numită *Anteu* şi reprezenta, ca formă, un fel de monstru din mitologie. Închipuiţi-vă, de pildă, un vultur uriaş cu aripile desfăcute. Numai ciocul său putea să fie utilizat pentru scopuri utile omului, restul fiind doar un complex sistem de reactoare. El a întreprins, aşa cum era de aşteptat, o călătorie până la Proxima. Şi nu s-a mai întors niciodată, după cum nu s-a putut stabili nici cauza pieirii lui.

După o călătorie cu totul nereuşită a lui *Odiseu*, ultima navă cosmică, pe Pământ a avut loc dacă nu o totală deziluzie, atunci măcar o apatie. Creştea tot mai mult numărul furioşilor adversari ai zborurilor cosmice îndepărtate. Explicaţia acestui fapt este foarte simplă. Navele cosmice costau extrem de scump. Dar nu numai preţul lor dădea de gândit locuitorilor Pământului. O societate prosperă, fără clase, cu scopuri şi resurse comune putea să-şi permită anumite sacrificii în numele unei idei atât de măreţe. Mai curând se punea problema resurselor naturale. Pentru navele cosmice cu o asemenea viteză se utilizau o serie de materiale şi materii prime extrem de preţioase, ale căror rezerve deveniseră şi fără asta foarte reduse. Şi atunci, într-adevăr, avea oare sens ca aceste ultime posibilităţi să fie aruncate zadarnic în cosmos? Cei mai de seamă învăţaţi propuneau ca aceste mijloace să fie căutate în planetele cele mai apropiate, unde puteau fi prospectate şi exploatate. Un mare număr de fizicieni afirmau că s-ar putea găsi, în principiu, o modalitate cu totul nouă pentru călătoriile cosmice – este vorba de aşa-numitul mod subspaţial, multă vreme socotit drept nereal de către un alt grup, nu cu mult mai mic, de savanţi. Până la urmă, Consiliul mondial al republicilor a fost silit să recurgă la un referendum general. Rezultatul a fost exact cel aşteptat – 59% din voturi împotriva călătoriilor cosmice îndepărtate, 40% pentru continuarea încercărilor, restul de 1% fiind format de cei care s-au abţinut sau nu şi-au exprimat în niciun fel opinia. E adevărat că toţi cei care au votat au fost sută la sută de părere că această hotărâre trebuie să fie ceva temporar.

Aşa au trecut încă 60 de ani. Într-adevăr, omenirea a realizat mari succese în descoperirea unor noi resurse, în special pe Marte, unde şi exploatarea lor era cea mai rentabilă. Excepţionale succese s-au realizat în chimie şi fizică, descoperindu-se noi materiale sintetice extrem de eficace. A avut loc un nou referendum. De data asta imensa majoritate a celor care au votat a răspuns afirmativ. În acest fel s-a trecut la construirea navei *Aiax*. Şi într-adevăr aceasta a fost cea mai de seamă realizare a geniului omenesc. Numărul celor care au lucrat pentru producţia materialelor necesare şi pentru construcţia ei a fost aproape de şaizeci de mii. Circa şapte mii de oameni au fost angajaţi la construcţia nemijlocită a navei. Fireşte, toată

asamblarea şi tot montajul greu s-au făcut în spaţiul cosmic – pe orbita cea mai apropiată de cea a Lunii. Oricine îşi poate închipui acest furnicar omenesc în spaţiul negru al cosmosului. Am spus omenesc, deoarece idealurile unor fantezişti şi viitorologi referitoare la utilizarea unor roboţi, ca mecanici şi chiar ca biologi, s-au dovedit a fi proiecte nerealizabile şi mai ales total ineficace. În condiţiile unei automatizări depline a aproape întregii producţii, problema existenţei omului a fost nu aceea a simplificării muncii omeneşti, ci mai ales a felului în care trebuia ca aceasta să fie utilizată. Idealul unei omeniri leneşe, care să nu prea facă nimic, s-a dovedit a fi mai primejdios decât cele mai pesimiste prognoze. Putea să se considere de-a dreptul fericit acela care aspira să fie, să zicem, păstor. Reveneau câte unul aproape pentru fiecare vacă, mai ales la păşunile de pe munţii cei mai înalţi. Şi niciun fel de câini mecanici atotştiutori. Candidaţii la acest serviciu erau gata să şi latre, cu toate că de asta nu mai era nevoie. Şi nici nu produceau lapte sintetic de la vaci artificiale, aşa cum unii îşi închipuiseră odată. Munca s-a dovedit a fi nu numai o chestiune de onoare, ci şi o problemă de autoconservare.

Bineînţeles, înainte ca *Aiax* să părăsească Pământul, existau şi roboţi – construcţii foarte perfecţionate, asemănătoare omului – foarte rezistenţi la frig sau la temperaturi extrem de înalte. Ei lucrau mai ales pe planete, unde condiţiile erau insuportabile pentru oameni. Orice gând la bioroboţi se socotea a fi aproape un sacrilegiu. Desigur, maşini electronice de calculat, extrem de perfecţionate, şi memoratoare de diferite feluri aveam din belşug. Însă nu ne gândeam nici pe departe să le utilizăm pentru jocul de şah şi compunerea simfoniilor. De altfel în magaziile lui *Aiax* aveam şi o duzină de roboţi de dimensiuni nu prea mari, dar cu o putere de tracţiune extraordinară. Nimeni nu ştia precis de ce anume vom avea nevoie, dacă vom găsi undeva alte lumi.

Construcţia lui *Aiax* a durat aproape zece ani. Dimensiunile lui erau într-adevăr gigantice, şi în această privinţă el depăşea pe toţi predecesorii lui. Nava avea o lungime de circa 1800 de metri, o lăţime de aproximativ 800 de metri, iar partea ei cea mai înaltă atingea vreo 200 de metri. În ciuda formelor sale neregulate, *Aiax* era foarte armonios şi plăcut. Nu era pur şi simplu o navă cosmică, ci un orăşel atât de perfect construit, încât reprezenta într-adevăr o capodoperă fără seamăn.

Cea mai mare parte a navei era ocupată de depozite, hangare, laboratoare şi instalaţii de prelucrare. Ştiinţa atinsese un nivel foarte înalt pentru a putea înmagazina materialele şi produsele de bază în spaţii cât mai mici – în special apa şi aerul. În schimb, însă, toate alimentele trebuiau să fie naturale – conservate şi păstrate în aşa fel încât să nu se deosebească întru nimic de

cele proaspete. În ceea ce priveşte legumele şi unele fructe, aveam să le cultivăm într-o seră destul de mare. În general, spaţiul juca pretutindeni un rol care era în legătură cu greutatea. De altfel, pe navă, care era un sistem absolut închis şi izolat, foarte puţine lucruri se pierdeau – de pildă vaporii de apă erau transformaţi din nou în lichid. Mii de specialişti din diferite domenii ale ştiinţei prevăzuseră tot ce era necesar pentru viaţa de fiecare zi a omului, la norme despre care se putea spune orice, afară de faptul că erau exagerat de economicoase.

Forţa gravitaţiei ca şi presiunea atmosferică erau la fel cu cele de pe Pământ, ca să nu mai vorbim de mediul biologic. S-a avut o deosebită grijă ca să avem şi distracţiile necesare.

Cea mai mare mândrie a lui *Aiax* nu erau însă nici reactoarele sale, nici ultimele descoperiri geniale în legătură cu obţinerea energiei terţiare. Aparatura cea mai complexă şi cea mai perfectă era aceea a instalaţiilor de radar, care trebuiau să ne ferească de întâlnirile nedorite în cosmos. Nu întâmplător trei dintre predecesorii noştri pieriseră în acest fel. Dar problema cea mai grea în această privinţă era viteză noastră uriaşă, care făcea ca observaţia radar să fie în unele cazuri aproape simbolică. De aceea aveam toate motivele să considerăm că cel mai mare duşman al nostru nu erau meteoriţii sau alte corpuri cereşti rătăcitoare, ci cele mici. Oricum ar fi fost, în lupta noastră cu aceşti duşmani nevăzuţi fuseseră prevăzute enorme rezerve de energie.

În sfârşit, după zece ani de muncă încordată, *Aiax* era gata până la ultimul şi cel mai mic amănunt. Puternic şi frumos ca anticul Aiax, această navă a noastră era nelipsită şi în paginile ziarelor şi revistelor, şi în transmisiile televiziunii. Toţi erau cu gândul la *Aiax,* toţi vorbeau de el şi, bineînţeles, aşteptau cu cea mai mare nerăbdare când acesta urma să-şi ia zborul.

Încotro trebuia s-o pornească gigantul? Aceasta se ştia demult şi anume, înainte de a începe construcţia lui. După lungi discuţii, astronomii se opriseră la o stea din constelaţia Casiopeei, denumită cu modestie Sigma. Ea fusese studiată, ca sistem, mulţumită unei epocale descoperiri din domeniul astronomiei, este vorba de aşa-numitul „telescop neutrin". Construcţia lui a fost atât de complicată şi incredibil de scumpă, încât pe vremea mea nu s-au putut realiza decât două asemenea telescoape – ambele situate pe nişte cratere din Lună. Bineînţeles, fusese nevoie de un ascuţit spirit inventiv, nu numai pentru ca acele particule cosmice, greu de prins, să fie captate, ci şi pentru ca din ele să se poată face imagini vizibile ochiului nostru. Şi nu degeaba astronomii se opriseră tocmai la această stea numita Sigma. În primul rând, ca dimensiuni, ea era aproape egală cu Soarele nostru şi avea aproximativ aceeaşi vârstă şi putere de iradiere. Planeta cea mai apropiată

de Sigma avea o orbită asemănătoare cu cea a lui Mercur. A doua, ca mărime şi orbită, se apropia de Marte – învăţaţii o numiseră, nici eu nu ştiu de ce, Reghina. Nu se putea spune nimic nici despre structura ei şi nici despre prezenţa unei atmosfere. Dar după toate datele obiective reieşea că dacă undeva mai aproape, în acest infernal Cosmos, putea să existe viaţă, şansele cele mai mari le aveau aceste două planete din jurul Sigmei. Mai mult, ele nu erau prea departe una de alta – abia la 27 de ani – pentru posibilităţile lui *Aiax*. Adică un dus şi întors, cu o rămânere cât de îndelungă, nu cerea mai mult de 60 de ani. Nu era cine ştie ce, dacă avem în vedere că viaţa unui om fusese prelungită, pe acea vreme, în medie, la circa 350 de ani.

Firește, candidaţii pentru călătoria cu *Aiax* erau nenumăraţi. Dar după îndelungi studii şi cercetări au fost aleşi 273 de inşi, care au obţinut dreptul de a se urca la bordul navei cosmice. Erau, bineînţeles, cei mai cunoscuţi specialişti din toate domeniile posibile ale ştiinţei şi ale practicii omeneşti. Alegerea acestui număr fusese bine calculată, independent de faptul că unii îl socoteau prea mic. Atâţia însă erau necesari pentru ca această uriaşă maşină, uzină şi laborator să poată funcţiona normal şi fără niciun fel de risc. Între ei erau 133 de bărbaţi cu soţiile lor. Cinci dintre ei declaraseră că pot face această lungă călătorie şi singuri. O singură femeie, probabil cu mai mult temei, fusese de aceeaşi părere, referitoare la bărbaţi. Cel mai vârstnic om al echipajului nu avea decât 116 ani, iar cel mai tânăr şase ani. Era de altfel şi prima încercare a călătoriei unui copil în cosmos.

Probabil că v-aţi dat seama că cel mai tânăr dintre toţi eram chiar eu – fiind al şaselea bărbat dintre cei singuri. Nu ştiu cum vor fi judecat cei din Congresul mondial al pedagogilor, dar în practică aceasta înseamnă că voi rămâne toată viaţa necăsătorit sau, bineînţeles, măcar până la capătul călătoriei cu *Aiax*. Sau, ca s-o spunem şi mai simplu, aveam să rămân singur, independent de faptul că îmi treceam astfel cei mai critici ani ai tinereţii şi ai maturităţii. Poate că nu au avut altă soluţie sau poate că aceasta intra chiar în problemele experimentului. Dar de ce se opriseră tocmai la mine? Alegerea se datora mai multor cauze. În primul rând, aveam o sănătate perfectă şi o formă fizică excepţională. La vârsta de şase ani terminasem primele trei clase ale programei de învăţământ, fapt care se întâmpla, chiar în vremea mea, destul de rar. Şi cel mai important lucru – nu aveam părinţi şi nici vreo rudă mai apropiată. Când eram de doi ani, tata şi mama au murit în cel mai stupid accident al unui taximetru aerian. Bineînţeles, am fost întrebat dacă eram de acord să plec cu *Aiax*. Dacă eram de acord? Mi-a venit să sar de bucurie chiar până la nava cosmică însăşi, care, pe acea vreme, lumina noaptea ca cea mai strălucitoare stea de pe orizont. Între altele, vârsta de şase ani a celui mai tânăr călător din cosmos fusese aleasă de

învăţaţi, după lungi discuţii şi îndoieli, în primul rând cu caracter moral. În cele din urmă au hotărât că tocmai aceasta era cea mai fragedă vârstă la care un băiat poate să dea un răspuns raţional la o propunere de importanţă crucială. După părerea mea îmi supraapreciaseră destul de mult vârsta, deoarece în răspunsul meu nu era nimic raţional. Pur şi simplu, săream în sus de bucurie.

Vreţi să ştiţi cine era cel mai vârstnic? Este vorba de acelaşi Bezsonov, vrăjitorul care ne crea iluziile că suntem pe Pământ prin imaginile sale holografe[1]. Era nu numai un virtuos în domeniul său, dar părea şi unul din oamenii cei mai plini de viaţă de pe nava noastră cosmică – totdeauna vesel şi glumeţ, şi un neîntrecut interlocutor. Dacă avea şi el totuşi o durere, aceasta era pentru luleaua lui, pe care şi-o putea ţine între dinţi cât îi plăcea, dar nu avea voie s-o aprindă. Pe navă nu se prevăzuse oxigen şi pentru ea.

Al doilea că vârstă era Henk, comandantul nostru, scandinav de origină. Acest puternic viking, ras în cap şi cu mustăţi de cazac, avea o sută şi doi ani. Părea însă cu mult mai tânăr. Când te uitai la el, i-ai fi dat vreo cincizeci. Mi s-a părut un om sever, neînduplecat, neobişnuit de tăcut, ba chiar la prima vedere ostil. Aflasem că este membru al Consiliului superior al cosmonauţilor. Participase la trei din îndepărtatele expediţii cosmice. Când l-am văzut, mai-mai să-mi îngheţe inima, atât de rece îi era privirea. S-a uitat la mine destul de mult, fără că privirea lui să se înmoaie o clipă. Pe urmă m-a întrebat dintr-odată:

— Ce carte ţi-a plăcut mai mult până acum?

— Despre căpitanul Nemo – i-am răspuns eu, puţin tulburat.

Oare nu greşisem? Nu, n-am greşit. Mi s-a părut că privirea lui s-a îndulcit puţin. Mult mai târziu am aflat că era unul dintre cei cinci necăsătoriţi. Nu fusese niciodată însurat, nu avusese niciodată copii. Mi-amintesc doar că atunci m-a bătut pe umeri şi mi-a spus cu o voce destul de caldă:

— Nu te invidiez, băiete... Rechinii ăştia fără copii au să te mănânce de viu.

Sumbra lui precizare s-a împlinit, din nefericire, aproape în sensul strict al cuvântului. În timp ce creşteam, am suferit pur şi simplu din pricina atenţiei exagerate a tovarăşilor mei de drum. Am uitat să spun că, în interesul echilibrului interior al navei, femeile n-aveau voie să nască pe *Aiax*. Într-adevăr mulţi aveau copii, dar îi lăsaseră pe Pământ. Desigur, aceasta era cauza cea mai importantă pentru care îşi revărsau asupra mea dragostea lor faţă de copii, care avea în ea şi puţină amărăciune.

---

[1] *Holografie* – Procedeu de înregistrare a imaginii spaţiale a unui obiect, cu ajutorul luminii laserului.

3

Ţin foarte bine minte ziua plecării.

Şedeam cu toţii în fotoliile comode din salonul cel mare al navei şi priveam, ca la teatru, prin uriaşa cupolă de sticlă cu o limpezime de cristal, la Pământul nostru, deocamdată foarte apropiat. Abia mai respiram de emoţie, atât de mare mi se părea acest glob uriaş şi albăstrui, învăluit de ceaţa fină a norilor. Imaginea lui acoperea aproape întregul nostru ecran şi conturul său neted era înconjurat de atmosferă. Aceasta avea o culoare ce bătea în nuanţe multiple – de la cafeniu-deschis până la albastru-violet de cobalt. Bineînţeles că Bezsonov reuşise să se aşeze alături de mine, şi, ca întotdeauna, mă cam incomoda.

— Vezi, băiatule, inelul acela ce s-a învârtit deasupra Groenlandei?... Este începutul formării unui ciclon, dacă ştii ce înseamnă asta.

Desigur că ştiam. Văzusem la televizor tot felul de cicloane şi anticicloane. Dar un asemenea cerc, într-adevăr, nu – în internatul nostru nu le dăduse prin cap să ni le arate. Dar, în general, nu-mi plăcea deloc să mi se vorbească aşa, ca unui copil, cu diverse comparaţii născocite şi nereuşite.

— Da, unchiule Volodea! i-am răspuns cu. Dar dumneavoastră aţi văzut anticiclonul de deasupra mării Mediterane?

— Da, da, îngăimă distrat Bezsonov. Iar acolo, băiete, în pata aceea albă este Kursk... oraşul în care m-am născut. Ai auzit ceva de Kursk?

De astă dată aproape că m-am simţit de-a dreptul jignit.

— Pot să vă spun ceva despre anomalia de la Kursk[2], i-am spus eu pe un ton cât se poate de respectuos. Sau de lupta de la Kursk în cel de al doilea război mondial...

— Eh, ce copii! zise cu prefăcută indignare Bezsonov. Cu ăştia nici nu se poate vorbi...

Bineînţeles, aveam tot timpul posibilitatea de a vedea pe un mare ecran tot ce se întâmpla pe planeta noastră. Toată lumea de pe Pământ tresălta de bucurie. În aceste minute, însă, ea se ocupa foarte puţin de treburile ei, ci mai mult de ale noastre. Oamenii urmăreau nava cosmică – atât pe acei care erau în plină activitate în faţa aparatelor, cât şi pe cei care se aflau în salon. Pentru prima oară am văzut uimitoarele instalaţii în interiorul cărora avea să bată puternica inimă a lui *Aiax*. Totul mi se părea de necrezut, atât prin formele lor fantastice, cât şi prin dimensiuni. Şi cât de mici erau, în acest haos de ţevi şi cilindri puternici, de sfere şi conuri care vibrau, oamenii care erau stăpânii tuturor acestora.

---

[2] Anomalie magnetică provocată de bogatele zăcăminte de minereuri din regiune.

Îmi făcea impresia că cel mai mult m-am văzut pe mine însumi – mai mult chiar decât pe Marele Henk. Camerele de luat vederi mă urmăreau şi mă redau în toate mărimile şi poziţiile. Nici n-am înţeles atunci că, în timp ce vorbeam cu Bezsonov, totul se transmitea acolo jos, pentru oamenii de pe Pământ. Doar cu coada ochiului am observat cu ce furtunoasă admiraţie reacţionau, fără să înţeleg cauza. Până la urmă mi-a fost atât de ruşine, încât aproape am încremenit. După care n-am mai îndrăznit nici să privesc în lături, nici să mă mişc de la locul meu.

Se apropiau minutele şi secundele începerii zborului. Pe tablourile de semnalare treceau repede lumini colorate, semne şi cifre. În sfârşit, pe un fond roşu-aprins străluci cuvântul „start”... Eram aşa de ameţit încât aproape nici n-am simţit prima zguduire uşoară. Mai degrabă am înţeles-o după furtunoasa reacţie a oamenilor de pe Pământ, care se îmbrăţişau, se sărutau şi dansau ca nebunii pe străzi şi în pieţe. Focuri fantastice îi luminau, erau rachetele uriaşe care răspândeau scântei de veselie. Întregul Pământ tresălta de fericire, cu toate că mie mi se părea că asta ar fi trebuit s-o facem doar noi, cei din navă.

M-am uitat neliniştit în jurul meu – nu, nimeni dintre noi nu jubila. În aceste momente feţele tuturor păreau serioase şi gânditoare, ba chiar triste. În marele salon argintiu nu se auzea niciun zgomot, niciun oftat, nicio mirare. Şi parcă nu se uitau nici la Pământ, nici la ecranele televizoarelor, ci priveau în ei înşişi. Până şi Bezsonov mi se păru puţin posomorât în aceste clipe. Oare se mai gândea la neînsemnatul său Kursk, când îl aşteptau lumi nevăzute şi minunate? Eram atât de copleşit, încât nu ştiam ce să fac. Poate că aceasta a fost prima mare deziluzie din viaţa mea, şi prima grea încercare a gândurilor mele de copil.

Au trebuit să treacă aproape două decenii ca să pătrund, în parte, în esenţa acestor clipe. Şi să înţeleg, spre ruşinea mea, cât de copilăreşte m-am purtat, cât de nedrept şi de naiv. De fapt, toţi, afară de mine, trăiseră acele momente într-adevăr adânc şi omeneşte. N-am înţeles atunci că-şi luau un bun rămas, că-şi luau adio de la tot ce le era mai apropiat şi mai scump. Îşi luau adio de la Pământ, poate unica planetă frumoasă în infinita pustietate a cosmosului. Nimeni nu ştia dacă nu-l părăseau pentru totdeauna. În gândul lor îşi luau adio de la mamele lor, de la copii şi de la prietenii lor. Mulţi dintre ei n-aveau poate să-i mai vadă niciodată. Îşi luau adio, aşa cum o face un om care merge la moarte. Într-adevăr moartea şi neantul îi smulgeau în clipa asta din albastra şi cunoscuta planetă. Pentru noi, cei de pe *Aiax,* avea să treacă puţin mai mult decât o jumătate de secol. Nimeni însă nu putea să calculeze câtă vreme va trece pe Pământ. Chiar dacă ne-am fi întors vreodată, nimeni n-ar fi putut să ştie ce aveam să găsim.

— Ei, am plecat! vorbi în sfârşit Bezsonov. Am plecat, prostuţule!... O să vezi tu acum anomalia de la Kursk...

Dar, în realitate, nici nu pornisem. Acum lucrau puternicele rachete termonucleare ajutătoare, care aveau să ne ducă pe o nouă şi îndepărtată orbită. Abia acolo aveau să intre în funcţiune adevăratele noastre motoare. Era pur şi simplu o măsură de precauţie – atât de puternice erau acele maşini, care aveau să dezlănţuie o nemaipomenită energie. Dacă ne-am fi început zborul de pe o orbită mai joasă, nici n-am fi fost în stare să prevedem ce groaznice distrugeri am fi putut aduce Pământului. Acum însă *Aiax* îşi mărea tot mai mult viteza, într-adevăr încă de melc în comparaţie cu aceea la care avea să ajungă peste doi ani.

O săptămână mai târziu şedeam iarăşi în aceleaşi fotolii şi priveam din nou Pământul prin cupola de cristal, care bineînţeles, era orice vreţi în afară de cristal. Şi acum Bezsonov era tot alături de mine. Aşteptam să spună, în orice moment, că Pământul seamănă cu un vechi ban de argint, dar n-o făcu. Acum totul mi se părea ceva foarte firesc şi obişnuit. Pământul nu mai era adevăratul Pământ, ci un corp ceresc îndepărtat. Şi oamenii mi se păreau cu totul alţii. Trecuseră de momentul critic, cu toate că atunci n-am înţeles-o. Acum erau cu mult mai vioi şi mai solemni, simţind că în această luptă trebuie să intre ca într-una adevărată. Nu mai spun că eram legaţi de fotolii cu nişte centuri de siguranţă, dar şi cu fire care duceau spre centrul medical. Pe tablou apăru din nou cuvântul „start", adevăratele motoare fură puse în mişcare chiar dacă funcţionau la capacitatea lor minimă. Şi totuşi zguduitura fu puternică – vreo zece minute am rămas în fotoliu ca ameţit. După aceea totul intră în normal şi mişcarea abia se simţea. Comandantul se ridică de la locul său şi ni se adresă.

— Drum bun, zise el, şi călătorie fericită!...

Pe urmă zâmbi pe neaşteptate, şi dinţii lui străluciră în lumina aceea blândă. Şi totuşi era ceva deosebit în acest surâs, pe care şi astăzi mi-l amintesc foarte bine, cu toate că nu l-am înţeles. În orice caz nu era un zâmbet nici vesel, nici ironic, nici provocator. Poate a fost acela al omului care ştia mai multe. Acum înţeleg că nici surâsul Giocondei nu putea fi mai misterios. Se pare că numai Bezsonov a reuşit să înţeleagă ceva din el, căci râse şi el puţin, după care spuse:

— Numai diavolul ăsta îşi dă seama la ce treabă ne-am pornit...

În general, cele mai vechi şi mai frumoase amintiri ale mele, toate sunt legate de Bezsonov. Totdeauna când mă întorc cu gândul la acei ani, îmi apare în faţa ochilor un alt chip, parcă de nepătruns – o faţă rotundă, veselă, ba chiar puţin vicleană. Numai bunătatea pe care o avea mă lega de el. Şi astăzi mi-e greu să-mi explic ataşamentul lui faţă de mine. Cât am fost copil,

pur şi simplu, nu mă lăsa singur. Să fi fost oare grija unui suflet bun faţă de un copil orfan? Sau poate propria sa singurătate? Sau inima lui bună şi gingaşă care-l atrăgea în mod firesc spre fiinţa cea mai lipsită de apărare? Trebuie să spun că-şi îndeplinea cu mare succes rolul de al doilea tată sau de al doilea bunic al meu. O făcea cu sinceritate şi din toată inima. Şi tocmai de aceea, aşa cum se întâmplă cu toţi băieţii care-şi depăşesc prea repede vârsta, mă cam plictisea.

De cele mai multe ori mă anunţa din timp de pregătirile sale pentru peisajele miniaturale. Cum deschidea uşa, mă şi întreba:

— Ce doreşti să vezi astăzi?... Un foc în prerie?

— Da, acceptam eu.

— Gata! răspundea el. E o capodoperă!

Era gata, ca totdeauna, cu tot felul de asemenea creaţii. Se instala în fotoliu lângă mine şi zâmbea mulţumit. O clipă de întuneric şi după aceea, dintr-odată, ne trezeam în preria cea nemărginită, cafenie, arsă de soarele nemilos. Şi nu o admiram de departe, ci ne aflam chiar în mijlocul ei. Şi parcă alergam în zgomotul animalelor înnebunite de frică. Tropotul sutelor de copite mă ameţea. Caii sforăiau şi nechezau, şi simţeam groaza în ochii lor întunecaţi. În spatele nostru se ridica perdeaua roşie şi rea a focului, iar vântul împrăştia, aproape deasupra capetelor noastre, fumul cel negru. Mustangii galopau acum, înghesuindu-se unii într-alţii, şi spuma zbura din gurile lor. Sentimentul unei morţi ce se apropia, fără cruţare, începea treptat-treptat să mă cuprindă, deşi ştiam că totul nu este decât un fel de vis. Un cal cădea, ceilalţi se împiedecau de el şi vedeam copitele lor negre, burţile umede şi coamele resfirate. Încă puţin, încă foarte puţin şi voi cădea şi eu călcat de copite, stâlcit printre coamele şi cozile lor.

Tocmai în clipa aceea apărea dintr-odată lumina blândă a zilei. Dar eu şedeam încă încremenit. Bezsonov mă privea cu ochii săi vicleni, totdeauna puţin înroşiţi.

— Ţi-a plăcut?

— Foarte mult, îi răspundeam eu sincer.

— Spui drept? întreba el cu o speranţă, ca de copil.

— Mă jur pe securea cea sfântă! vorbeam eu serios, cu toate că ştiam că astea sunt copilării.

Totdeauna, în asemenea situaţii, se simţea foarte măgulit. Se pare că era puţin vanitos, ca toţi oamenii în vârstă.

Dar să nu credeţi că totul în viaţa mea a fost doar o petrecere nesfârşită şi plăcută. Studiam foarte mult. Până la 12 ani trebuia să termin liceul, iar până la 17 şi universitatea. În ce specialitate? Biologie şi chirurgie moleculară... La 20 de ani trebuia să-mi fi luat doctoratul şi să fiu un membru activ al întregii

noastre familii ştiinţifice. De altfel, acest program l-am îndeplinit la termenele stabilite, cu toate că n-am avut o singură specialitate. Am studiat în mod facultativ şi literaturile vechi. La vârsta de 12 ani ştiam pe de rost vreo 600 de versuri din Iliada, iar la 15 ani puteam să le spun în greaca veche. N-am intenţia să afirm că am fost un fel de copil minune, cu toate că asta, până la un punct, era purul adevăr. Dar pe vremea mea biologia realizase importante succese în special în domeniul stimulării memoriei omeneşti. Adaog că niciun alt copil de vârsta mea nu se putea lăuda cu asemenea profesori luminaţi.

Dar şi dânşii erau tot atât de ocupaţi ca şi mine, căci şi ei învăţau. Da, învăţau, într-adevăr, nu lucrau doar pentru desăvârşirea cunoştinţelor lor. La termene destul de scurte, fiecare dintre dânşii trebuia să-şi însuşească până la perfecţiune încă o specialitate, potrivit dispoziţiilor Consiliului ştiinţific. Şi asta nu se făcea doar aşa, ca să treacă timpul, ci ne-o impuneau împrejurările foarte complexe. Nimeni nu ştia ce se putea întâmpla cu noi în nişte lumi necunoscute şi fiecare trebuia să fie pregătit pentru orice, în cazul unor situaţii nefericite. Deosebit de mult timp era rezervat pentru cunoaşterea navei însăşi, până la cele mai mici amănunte ale ei. Chirurgul trebuia să fie şi un mecanic electronist perfect, iar geologul un excelent chirurg.

Ştiam că până acum 100 de ani învăţaţii se mai ocupau încă foarte serios de problemele anabiozei[3]. Dar practic vorbind, rezultatele obţinute au fost nesatisfăcătoare şi, treptat, interesul faţă de aceste cercetări a scăzut cu totul. Şi cauza nu se datora numai insuccesele, ci, pur şi simplu, se ajunsese la concluzia că anabioza nu are o aplicare practică. Care era prostul care admitea să fie adormit o mare parte din viaţa lui, când în această vreme ar fi putut să trăiască, să gândească, să afle lucruri noi. Când ar fi putut măcar să vadă chiar şi pustietatea fără sfârşit a cosmosului. Acum însă îmi dau seama că subevaluaseră posibilităţile voinţei omeneşti sau ale psihicului. În realitate, problema e mai serioasă. Dar omul, încrezător în sine şi atotputernic, a gândit atunci în acest fel. Viaţa e mai presus de orice şi-ar fi o prostie s-o scurtezi, chiar şi printr-o moarte vremelnică.

Totuşi, pe vremea mea, medicina ajunsese la practicarea unor letargii temporare, chiar dacă acestea nu erau în esenţa lor absolut nevătămătoare. Se permitea o astfel de letargie pentru un timp de cel mult un an. Dar, după statutul nostru interior, aceasta se admitea numai în cazul unor boli grave, cum ar fi de pildă turburările psihice. Am citit şi eu lista acestor cazuri, este adevărat mai târziu, şi acolo se menţiona ceva şi despre starea de adâncă

[3] Reducerea activităţii vitale, la unele organisme, în condiţii neprielnice de viaţă.

melancolie. Cuvântul acesta mi se părea deosebit şi straniu, dar în acelaşi timp şi foarte atrăgător. Pentru mine el ascundea, în sinea lui, o lume necunoscută şi enigmatică. Chiar dacă eram copil, înţelegeam foarte bine că nu eram capabil de asemenea senzaţii, şi totuşi ele mă atrăgeau... cu ceva, ba chiar mă simţeam până la un punct nepregătit pentru ele. Poate că melancolia se asemăna întrucâtva cu iubirea?... Sau era ceva mai adânc şi mai puternic decât aceasta din urmă? Cine ştie!... Oricum ar fi fost, dragostea, dacă o judecăm după cele citite în cărţi, era expresia sau starea celei mai mari fericiri omeneşti. Şi tare mult aş fi vrut să mă aflu şi eu în această situaţie, măcar pentru o oră-două.

Melancolie!... Ce frumos!...

4

Peste câteva zile Seymour mă găsi în sala de sport. Era un bărbat de 65 de ani, cu un trup foarte bine proporţionat, un excelent alergător la garduri, reuşind uneori să mă pună în situaţii dificile chiar şi pe mine. Cu toate că era un adevărat atlet, părea foarte uşor. Picioarele lui subţiri, dar bine făcute, îl ajutau perfect. În afară de aceasta poseda şi o tehnică admirabilă, sărind peste obstacole mult mai bine ca mine. Dar la 400 de metri era clar că nu-i mai ajungeau forţele, căci la finele cursei m-am impus cu uşurinţă.

Când am plecat spre duşuri, m-am uitat la el aproape cu invidie. Respira atât de uşor şi de liniştit de parcă nu s-ar fi antrenat aproximativ o oră. Am simţit că vrea să-mi spună ceva, dar nu m-am grăbit să-l întreb. Totuşi, după o prietenie atât de lungă, învăţasem destul din tainele ştiinţei lui. Cu diavolii ăştia e totdeauna primejdios să vorbeşti foarte sincer, căci încep să-ţi citească în suflet ca într-o carte cunoscută şi plictisitoare. Nu ştiu însă dacă simţise că şi eu începusem să citesc ceva dintr-al lui.

— Tolea vrea să te vadă! zise el în cele din urmă.

— Pe mine?... De ce?

— Nu ştiu, răspunse el.

— Pentru tine e imposibil să nu ştii! am spus eu, glumind.

— Într-adevăr, nu ştiu... Şi nici nu am cum să aflu... A adoptat cea mai înţeleaptă tactică pentru el. Nu mai vrea să discute nimic cu mine... Tace, pur şi simplu, şi mă priveşte ironic. Numai astăzi abia a îndrugat câteva cuvinte: „Vreau să-l văd pe Sim!”...

— Ciudat! am spus eu. Ar trebui să ştie că până la urmă îţi voi spune tot ce am vorbit cu el...

— Adevărat, aprobă Seymour dând din cap. Şi cu toate astea aşa mi-a spus...

— Îmi face plăcere să te văd şi eu o dată pus în dificultate, i-am răspuns, şi în glasul meu răsuna o notă răutăcioasă, abia simţită.

— De ce o dată? Totdeauna! mi-a răspuns el simplu.

Am făcut fiecare câte un duş cald şi rece şi am văzut că buna dispoziţie îi revenise în mare parte.

— De fapt nu arată rău, reluă el dintr-odată discuţia noastră. Ba, astăzi a acceptat pentru prima oară să mănânce puţin...

— Nu e bolnav de ermetism! am spus eu. Asta e o criză de melancolie...

— Nu ştiu! răspunse Seymour fără plăcere. N-aş dori...

Avea dreptate. Crizele de melancolie aveau consecinţe mult mai grave.

— Cu voi, slavii, lucrez mult mai greu, continuă Seymour. Am încercat să-l studiez pe Dostoievski şi mi-am pierdut timpul degeaba... Sau oamenii din acea epocă aveau o viaţă sufletească mult mai complexă, sau Dostoievski a fost un psihopat.

Fără voia mea am zâmbit.

— Dar dacă ar fi putut să te vadă el, ştii ce ar fi gândit despre tine?... Că eşti un fel de om-maşină!...

— Vrei să spui că nu am o viaţă sufletească? întrebă Seymour bănuitor.

— Eh, bineînţeles că nu... Totuşi sentimentele nu sunt nişte categorii... Mult mai mult seamănă, să zicem, cu norii... Mereu îşi schimbă formele...

— Au început şi copiii să mă înveţe, murmură nemulţumit Seymour, printre dinţi.

Am ieşit afară. Bezsonov ne pregătise iarăşi o surpriză. Acum ne plimbam pe Champs-Élysées, care era aşa cum fusese, desigur, pe la mijlocul secolului al XX-lea. Era seară, vitrinele străluceau, iar pe larga parte carosabilă a bulevardului treceau, în şiruri fără sfârşit, acele maşini care lăsau un miros groaznic şi aveau în spate două lumini roşii – cum se numeau? Ah, da, automobilele... Bineînţeles, Bezsonov nu scosese acest peisaj din buzunar – el a existat într-adevăr pe Pământ. Pe vremuri, pe toate continentele erau cel puţin 100 de asemenea „rezervaţii" – Piaţa Roşie, aproape jumătate din Roma, o parte din vechea Londră, şi încă multe alte asemenea monumente istorice, restaurate şi conservate, din diferite epoci. Seymour însă nici nu se uită în jurul său. Observaţia mea îl atinsese serios.

— La urma urmei, eu sunt un om de ştiinţă, zise el. Nu pot să lucrez cu norii... Trebuie totuşi să-i clasific într-un fel oarecare...

— Se poate, am zâmbit eu, dar cu ceva mai multă atenţie.

— Cum adică? Trebuie totuşi să existe nişte legi... E imposibil ca fiecare fenomen în parte să aibă legea sa proprie.

— De ce? Pe *Aiax* nu este chiar atât de imposibil... La urma urmei, suntem aici o mână de oameni...

— O mână, dar ce fel de oameni? pufni el nemulţumit.

— Mai bine spune-mi ce atitudine să iau faţă de Tolea.

— Da, tocmai de asta vroiam să te previn! dădu el din cap. Să te porţi cu el aşa cum ai face-o cu un om cu totul normal... Fără niciun fel de menajament... sau indulgenţă.

— E puţin cam greu! i-am spus eu.

— Trebuie! mi-a răspuns. O să-ţi explic eu după aceea.

Seymour trecu direct prin vitrina unui magazin de anticariat. Eram tocmai în faţa blocului în care locuia Tolea.

— Iată-ţi clanţa! zise el. Nu te supăra şi nici nu te grăbi să pleci.

Peste puţin timp mă aflam în cabană de vânătoare. Tolea stătea lungit pe divanul sau larg, acoperit cu piei de urs şi, pur şi simplu, privea în tavan. Dar faţa lui nu era nici indiferentă şi nici imobilă. Desigur, se gândea la ceva. Când mă văzu, se ridică şi se aşeză pe marginea divanului. Mi s-a părut că privirea lui era puţin zeflemitoare.

— Ia loc, Sim! spuse el cu un glas foarte prietenos. Cu ce să te servesc?

Eram foarte însetat.

— Ai o oranjadă? l-am întrebat eu.

— Nu, dar pot să-ţi ofer un sirop natural de zmeură...

Nici nu ştiam că aveam aşa ceva pe *Aiax*. Bineînţeles că toate băuturile se pregăteau cu ajutorul esenţelor. Probabil că i se dăduse acest sirop, pentru că era bolnav. Băutura, răcită cât trebuie, s-a dovedit a fi excelentă. În timp ce gustam bând-o puţin câte puţin, mi-am dat seama că Tolea se uită la mine tot aşa de batjocoritor. Am început să mă simt prost.

— Seymour te-a trimis la mine? mă întrebă el în cele din urmă.

— M-am gândit că tu vrei să mă vezi...

— Şi totuşi ţi-a făcut un instructaj...

— Nu chiar aşa, am răspuns eu. Mi-a zis să nu încerc să te duc.

El mă privi destul de mirat.

— Interesant! De unde ştii vorba asta?...

— Eh, mai ştim şi noi câte ceva...

— Poate că te-a dus el pe tine! zise Tolea, şi pe buzele lui apăru un surâs.

— N-am observat, am răspuns eu sincer.

La ceasul său de perete se deschise o uşiţă mică. Apăru o păsărică galbenă, care deschise ciocul şi începu: „Cu-cu, Cu-cu!" Spunea „Cu-cu" foarte frumos. După ce repetă aceste sunete de nouă ori, pasărea se retrase. Era ora nouă seara, după ceasul nostru convenţional.

— Frumoasă păsărică, am remarcat eu. Desigur un cuc...

— Cucul nu este galben, zise Tolea. Şi, în general, nici nu mai există pe Pământ cuci vii... Amicul nostru a văzut pe undeva un canar mic...

Mi s-a părut că Tolea era un pic distrat. Apoi însă s-a uitat la ceas şi mi-a spus:

— Uite ce-i, Sim, nu vreau să mă port ca un laş faţă de tine... Am pus în siropul tău ceva... şi peste puţin timp o să adormi buştean... Atunci o să-ţi iau clanţa şi o să deschid uşa... Şi, în modul cel mai simplu, o să sar de pe terasă... Seymour a avut dreptate cu diagnosticul lui...

În timp ce-mi spunea aceste cuvinte, mintea mea lucra febril. Eram sigur că era o provocare. Dar dacă totuşi spunea adevărul?... Nu-mi rămânea nimic altceva decât să risc...

— Îţi mulţumesc, Tolea... Mie şi fără asta îmi era somn.

— Ai înţeles ce ţi-am spus?

— Am înţeles perfect... Dar nici asta nu te poate ajuta...

— De ce?

— Deoarece Seymour nu e chiar atât de prost... A lăsat el un om de pază la uşă.

Ochii lui Tolea aruncară scântei – nu de mânie, ci mai degrabă de deznădejde.

— Spui drept? întrebă el cu o voce surdă.

— Bineînţeles că nu... După cum nu e adevărat nici că tu ai pus ceva în siropul meu...

Tolea tăcu îndelung, adâncit în gândurile lui. Dar faţa, care i se crispase îngrozitor cu câteva clipe înainte, acum se destindea, încet, încet.

— Ascultă, Sim. Crezi că vom găsi ceva acolo? întrebă el în cele din urmă.

— Sunt aproape sigur...

— Şi ce anume?... Oameni?

— Nu ştiu dacă vor fi chiar oameni, dar, oricum, fiinţe care gândesc.

— Dar dacă vom găsi acolo păianjeni care gândesc?... Asta o să-ţi fie de ajuns?

— Nu vor fi păianjeni, l-am întrerupt eu. Păianjenii n-au nevoie de inteligenţă.

— N-ai dreptate! zise el. Istoria omenirii e plină de păianjeni cu o gândire genială... Dacă-i găsim şi acolo?...

— Atunci va trebui să ne împăcăm şi cu această situaţie.

— Bine, ne vom împăca... Iar după aceea ne vom întoarce pe Pământ şi le vom spune: „Scuzaţi-ne, dar am găsit acolo nişte păianjeni care gândesc."

— În orice situaţie vom fi, trebuie să le spunem adevărul.

— Bine, le vom spune... Dar ei ne vor răspunde: „Păcat de toată cheltuiala asta făcută pe degeaba". Pe urmă, după ce se vor mai gândi puţin, vor adăuga: „Asta este întâmplător, se înţelege... păianjeni care gândesc... Dar nu

se poate să nu existe undeva şi oameni care gândesc!" Şi vor începe să construiască o nouă navă cosmică şi mai perfectă decât a noastră.

— Şi poate că de astă dată vor reuşi...

— Şi ce-i dacă vor reuşi? zise Tolea cu totul plictisit. Păianjeni sau oameni, nu e totuna? Ce nevoie avem de ei? Să-i ajutăm noi pe ei sau ei pe noi... Păi astăzi orice licean o să-ţi spună că fiecare element al dezvoltării se află în ea însăşi. Orice element din afară goleşte, pur şi simplu, de sens noţiunea de dezvoltare...

— Nu aici e problema, i-am răspuns eu. Omenirea vrea să ştie ce este acolo, pe stele... Ba, şi eu vreau să ştiu...

— Îmi dai nişte răspunsuri cu totul neserioase... Ei bine, şi ce-i dacă vrea să ştie? Ar avea sens dacă ştiinţa asta şi fericirea s-ar completa sau s-ar ajuta reciproc într-un fel oarecare... Dar, de fapt, de cele mai multe ori ele se contrazic...

Bineînţeles, cunoşteam aceste concepţii, chiar dacă le auzeam acum pentru prima oară din gura unui om.

— Tolea, ştii foarte bine că asta nu poate fi adevărat, i-am spus eu domol. O dovedeşte istoria. Cu cât au sporit cunoştinţele oamenilor, cu atât s-au micşorat mai mult necazurile şi durerile lor... Fără ştiinţa omenească puteai să fii acum doar un bătrân aproape fără dinţi, cu un ficat bolnav şi un cancer de prostată.

— Da, aici ai dreptate, răspunse Tolea. Asta-i evident, bineînţeles. Dar de ce consideri că fericirea constă în lipsa nefericirii? Acestea sunt două categorii diferite, chiar dacă între ele există o oarecare interdependenţă... Până acum omenirea s-a gândit cum să scape de nefericire... Dar ce este fericirea? Crezi oare că ne-am apropiat mai mult de ea, decât, de pildă, Romeo şi Julieta? Sau decât nefericitul Hamlet?

— Da, aşa cred! am spus eu.

— Şi pe ce te bazezi?

— Pe faptul că nu suntem, să zicem, singuratici ca Hamlet...

— Iarăşi legi fericirea de nefericire, zise plictisit Tolea.

L-am înţeles foarte bine în clipa aceea, dar puteam oare să-i explic nişte lucruri pe care eu însumi nu le ştiam?

— Uite ce-i, Tolea, mie nu-mi place filosofia abstractă... Nici logica abstractă. Dar ştiu ceva cu totul simplu... Logica pură a individului duce la deplina autonegare şi la lipsa de sens a existenţei. Nu există altă ieşire... Acum trebuie să te gândeşti că oamenii au nevoie de nişte cunoştinţe, pe care noi le vom aduce... Oricare vor fi ele.

— Vezi, aici e problema şi anume, că n-au deloc nevoie de ele. Şi eu îmi dau seama de acest lucru... Fericirea nu este în cosmos, fericirea e pe Pământ...

— Şi ce-i cu asta?... Au sau nu au nevoie, oamenii le vor... Îmi amintesc plecarea noastră... Oamenii aşteaptă ceva de la noi... Şi suntem datori să le aducem. Fericirea nu înseamnă să primeşti... Ci să dai...

Tolea oftă adânc.

— Umanism naiv! zise el.

— Asta, ca să zic aşa, nu este un răspuns... Eu aş fi putut să-ţi spun – individualism naiv... dar, după cum vezi, e considerat drept o boală. Şi într-adevăr e aşa.

Tolea mă ţintui cu privirea lui.

— Bine!... Atunci spune-mi sincer... Tu eşti fericit?

— Nu mi-am pus această problemă! Dar omul se gândeşte de obicei la acele lucruri pe care nu le are.

— Da, te-ai strecurat în mod abil... Bine! Spune-mi atunci, ai fost vreodată îndrăgostit?

— Nu! i-am răspuns eu.

— De ce?

— De ce mă întrebi prostii de astea? De cine să mă îndrăgostesc? De vreuna din soţiile voastre?

El râse sec şi puţin duşmănos.

— Şi de ce nu?

— Tu într-adevăr o faci pe prostul! i-am întors-o eu puţin nervos. Aici lanţul e cu totul închis... Ca să am o femeie, trebuie să i-o iau altuia... Şi oare am dreptul ca pentru mine să las un alt om complet singur?... Fără nicio posibilitate de alegere?

— Uite că te contrazici! zise Tolea. Nu ţi-am spus să iei femeia cuiva... Ci pur şi simplu să te îndrăgosteşti. Chiar şi în taină. Şi vei da, fără să primeşti... Asta-i fericirea, nu-i aşa?...

Nu ştiu de ce, dar am început să râd. Era de-a dreptul caraghios.

— Nu, asta e o pură prostie, i-am răspuns eu. Omul poate să dea ceva de care ceilalţi au nevoie... Şi nu un lucru de care nu au trebuinţă.

— Eşti impenetrabil ca *Aiax,* zise Tolea nemulţumit.

Am mai vorbit puţin, după care m-am sculat să plec. Abia când am ajuns la uşă, m-a întrebat:

— Ai văzut-o pe Ada?

— Da, acum câteva zile.

— Ce făcea?

— Se scălda în râu...

— Şi era foarte veselă, nu-i aşa?... Veselă şi plină de viaţă?

— Trebuia să te aştepţi la asta! i-am spus eu rece. Nicio femeie demnă nu plânge când este înjosită...

Tolea tăcu. Era clar că înţelegea că aveam dreptate. Nu ştiam dacă era treaba mea ca să i-o spun, dar el mă întrebase ce părere am.

Peste puţin eram la Seymour, nu în cabinetul medical, ci acasă la el. Locuia singur, ca şi cei mai mulţi dintre bărbaţii căsătoriţi ai echipajului. Desigur, o făceau ca să nu fie incomodaţi în munca lor ştiinţifică – asta nu-mi era prea clar şi nu mi se părea cu totul firesc. Bezsonov îmi spusese că şi pe Pământ aceasta se întâmplă foarte rar. Seymour locuia într-o casă foarte elegantă, construită în vechi stil japonez, cu multe acuarele delicate pe pereţi. Trebuia însă să stai jos, pe podea. Nu era deloc comod; genunchii mei, spre deosebire de ai lui, ieşeau mult în afară şi mă jenau. I-am reprodus aproape cuvânt cu cuvânt întreaga convorbire. Seymour ascultă tăcut, fără să mă întrerupă cu vreo întrebare, dar mi s-a părut că e mulţumit.

— Cum se prezintă, după părerea ta? l-am întrebat eu.

— Bine, mi-a răspuns el. Mult mai bine decât m-am aşteptat.

Şi eu aveam aceeaşi impresie. Dacă lăsam la o parte concepţiile lui, totul mi se părea normal. Dar în lumea noastră nu se admitea că ar putea exista şi concepţii anormale.

— Acum înţeleg de ce te-a căutat tocmai pe tine, adăugă el îngândurat.

— Iar eu tocmai asta n-am înţeles... Putea foarte bine să discute şi cu tine aceste probleme.

— Nu, nu putea... Orice i-aş fi răspuns, ar fi luat-o drept părerea unui medic... Numai doctorilor le este permis să mintă uneori... Din motive profesionale, bineînţeles... Şi asta în interesul sănătăţii pacientului...

— Da, ai dreptate, i-am spus eu.

— Nu înţelegi ce s-a petrecut?... L-a prins, groaznic şi chinuitor, o viitură apărută pe neaşteptate... Şi în desperare s-a agăţat totuşi de ceva... Să zicem de o mică rădăcină... Pe de o parte a scăpat de torentul râului, pe de altă parte rădăcina e prea slabă ca să poată ajunge la malul abrupt.

— Şi tu socoteşti că eu sunt rădăcina cea puternică? l-am întrebat eu cu oarecare îndoială.

— Întocmai aşa!... Căuta pe cineva care să-i contrazică, puternic şi logic, propriile sale concepţii... Pe acelea care l-au aruncat în năvalnica viitură... Spune-i instinct subconştient de autoconservare, dacă vrei... Şi cu cât aceste riposte sunt mai tari şi mai primitive, cu atât mai bine...

Cum putea să vorbească astfel!

— Consideri raţionamentele mele drept primitive? l-am întrebat eu jignit.

Abia se vedea că ochii lui râdeau.

— Simpatic primitive! replică el.

— Sunt simple, le-am apreciat eu, dar nu sunt primitive... Oare ceea ce i-am spus nu este adevărat?

— În general vorbind – da...

— Şi în particular?... Dă-mi măcar un exemplu.

El continuă să zâmbească, ba chiar şi puţin indulgent. Asta m-a supărat.

— Păi să zicem, consideraţiile tale referitoare la lanţul închis! zise Seymour. Nu se poate judeca aşa... Lumea noastră este liberă, atât în ceea ce priveşte gândurile, cât şi sentimentele oamenilor... La noi nu pot exista lanţuri închise şi automulţumite...

— Faci o mică greşeală, Jack... Eu nu vorbeam de lumea de pe Pământ, ci de cea de pe *Aiax*...

— Totuna e... Mica noastră lume nu poate avea altă morală decât cea de pe Pământ. Chiar dacă suntem rupţi de el, îi aparţinem întru totul.

— Nu este chiar aşa, am spus eu. În timpul Marii revoluţii din Octombrie, bărbatul nu a fost doar bărbat şi femeia n-a fost doar femeie. Toţi au fost soldaţi... Dacă l-ai citit bine pe Ostrovski...

— Tocmai pe el l-am citit cu cea mai mare atenţie, zise Seymour, deoarece este un fenomen psihic... Dar acestea au fost împrejurări excepţionale. Nimeni nu ţi-a dat dreptul să ne declari în stare de asediu. Tocmai asta este amoral şi nefiresc!...

— Şi cei bolnavi? am spus. Şi victimele?

— Oare nu înţelegi că tocmai asta ne obligă să fim mai fireşti şi mai normali?

Mi-am dat seama că avea dreptate. Şi totuşi, ceva în mine se împotrivea cu putere. Se pare că Seymour m-a simţit.

— Tu nici formal n-ai dreptate, continuă el. Şi pe drept cuvânt ai făcut bine că i-ai spus lui Tolea că şi-a înjosit soţia... Bolnavii noştri sunt ceva asemănător cu celulele canceroase... Înnebunesc dintr-odată şi se rup de organism... Încep să se grupeze şi să se reproducă după legile lor, care în final duc şi la moartea lor, şi la aceea a întregului organism... Ele se despart nu numai de organismul comun ci, ca să spunem aşa, de celula lor cea mai apropiată... În cazul nostru de soţiile lor... De fapt, asta este mai rău decât cel mai rău adulter. Este o rupere sufletească totală... Lanţul tău închis nu este numai încălcat, ci pur şi simplu rupt... Şase bărbaţi zac în camerele noastre biologice şi nimeni nu poate prevedea sfârşitul lor... În concluzie, Tolea ţi-a dat un sfat bun...

Din nou mi s-a părut caraghios.

— Vrei să spui că am dreptul măcar la femeile care sunt singure!...

— Nu, vreau să spun că eşti un prostuţ foarte simpatic, răspunse Seymour pe un ton glumeţ. Nu există lanţuri închise pe lumea asta şi niciodată n-au fost, nici măcar în vechile confrerii.

Se ridică uşor de pe podea şi începu să se plimbe îngândurat prin odaie.

— Am un film despre astea, zise el. Vrei să-l vezi?

— Ce fel de film?

— Despre o frăţie...

— Nu, prefer să dorm, am răspuns eu. Nouă, oamenilor primitivi, ne place să dormim.

— Ai un somn bun?

— Dorm foarte bine... Nu vrei să mă întrebi şi ce visez? am adăogat eu ironic.

— Nu e nevoie. Ştiu şi fără să-mi spui. Visezi că te trezesc într-o dimineaţă caldă şi senină...

Îşi amintise de versurile mele copilăreşti, afurisitul. Dar nu era cinstit să mi le amintească tocmai acum.

Nu ştiu cum s-a simţit echipajul lui *Aiax* în primii zece ani, dar pentru mine au trecut ca un vis, ca o poveste frumoasă. Învăţam, mă distram, făceam sport. S-ar putea să vi se pară ciudat, dar nu m-a preocupat lipsa Pământului. N-am simţit nici nevoia de a fi pe lângă cei de o vârstă cu mine, ci mai repede îmi părea bine că am scăpat de ei. În ceea ce priveşte Pământul, Bezsonov mi-l arăta necontenit, tot mai variat şi mai necunoscut. Iar pentru imaginaţia mea juvenilă, pentru sufletul meu tânăr şi curat, iluzia şi realitatea aproape se contopeau. Şi totuşi, pe măsură ce anii treceau, interesul meu faţă de creaţiile lui Bezsonov a început să scadă.

— Ştii ce ţi-am pregătit astăzi? mă întrebă el din pragul uşii. Lupte de gladiatori la *Coliseum*.

Loviturile răsunătoare ale armelor îmi spărgeau urechile. Oamenii cădeau plini de sânge. Dar uneori îmi dădeam seama că nu mai eram atent. Priveliştea nu mă impresiona şi inima nu-mi bătea mai repede. Spectacolul e spectacol şi, oricât ar fi fost de interesant, la urma urmelor, îmi dădeam seama că nu-i adevărat.

— Îmi face impresia că nu-ţi prea place, îmi spuse amărât Bezsonov.

— A, nu, de ce?

— Aşa credeam... Data viitoare o să-ţi arăt haremul unui sultan... Odalisce! Ştii ce este aceea o odaliscă?

— Bineînţeles că ştiu.

— Ar avea haz să nu ştii ceva, mormăia Bezsonov în timp ce-şi strângea aparatul.

Dar nu mi-a arătat haremul. Socotea, desigur, că nu era potrivit pentru cei opt ani ai mei.

A fost o foarte lungă perioadă din anii mei de băieţandru când îmi plăcea să văd numai filme ştiinţifico-fantastice. Într-adevăr erau vechi de acum două-trei secole, dar asta nu mă deranja deloc. Mult timp aceste filme au ajuns pentru mine o adevărată pasiune. Am văzut cele mai incredibile lumi, am trăit aventuri nemaipomenite şi, ceea ce e mai important, am întâlnit asemenea forme de conştiinţă şi viaţă care m-au uimit şi care au aprins la maximum imaginaţia mea de copil. Nori care gândeau, peşti amorezaţi, uriaşi viermi subpământeni care discutau strălucit despre problemele cosmosului lor fără stele. Dar aceste lucruri mă şi amărau în acelaşi timp. Oricât aş fi fost de tânăr, îmi dădeam foarte bine seama că nu este posibil să găsim aşa ceva în lumile necunoscute pe care le căutam. Simţeam că nimic nu poate fi mai bogat şi mai interesant decât imaginaţia omului. Şi mai fermecător şi mai captivant decât ea. Vedeam uneori două-trei filme pe zi.

Îndrumătorul meu direct până la vârsta de 12 ani, Gerd Krull, docent la catedra de pedagogie a Universităţii din Zürich, începu să fie îngrijorat.

— Imaginaţia nu trebuie să se dezvolte numai într-o direcţie, îmi spuse el odată, când aveam zece ani. Sunt şi alte filme... artistice, adevărate şi adânci...

— Da, dar Pământul e foarte departe! i-am răspuns eu. Pe mine mă interesează lumea spre care merg...

— După părerea mea sunt nişte lumi rău concepute şi născocite, replică el.

În general vorbind, acest renumit docent mi se părea puţin cam limitat. Mi-o dovedea şi faţa lui extrem de uscată şi de serioasă, ca şi dorinţa lui de a-mi da mereu explicaţii şi sfaturi.

— Trebuie să citeşti mai mult! La urma urmei, eu sunt acela care răspund de educaţia ta multilaterală şi armonioasă.

— Bine, am fost eu de acord.

Era însă o problemă. El îmi alegea cărţile din bibliotecă şi tot el mi le aducea. Desigur, făcea cu mine vreo experienţă de-a lui. Pe Pământ puteam să citesc orice voiam. Îmi amintesc cum, într-un an, mi-a adus *Tom Sawyer*. În privirea lui era ceva solemn şi ascuns. Gândea desigur că-mi face cine ştie ce surpriză. Cartea însă nu mi-a plăcut, şi el a fost foarte amărât când i-am spus-o. Bineînţeles, m-a întrebat ce anume nu mi-a făcut plăcere, i-am explicat şi eu, simplu, că asemenea mincinoşi şi escroci mărunţi nu-mi sunt simpatici. A plecat dus pe gânduri şi mi-a adus „În lanul de secară” [4], nu-mi amintesc acum numele autorului. Cartea asta a fost ceva mai frumoasă. Mai ales datorită celor doi copii: frăţiorul şi surioara, care, într-adevăr, ţineau mult unul la altul. Şi măcar am învăţat câteva cuvinte interesante. Dar cinstitul Krull s-a aflat în mare dificultate când a trebuit să-mi explice ce înseamnă expresia „copil din flori”. Până la urmă am rămas cu impresia că este ceva care se poate spune la modul cel mai amical. Dar odată, când i-am spus lui Bezsonov „copil din flori”, acesta a rămas cu ochii holbaţi. Abia atunci am înţeles că pe pedagogii ăştia nu trebuie să te bazezi prea mult.

Până la urmă am ajuns cu îndrumătorul meu la un anume compromis. Ne-am înţeles să reduc numărul filmelor la două pe săptămână, dar să-mi dea câteva cărţi ştiinţifico-fantastice.

— Bine, vom începe de la Bradbury! zise Krull. Oricum, el este scriitorul clasic al secolului al XX-lea.

Şi mi-a adus „Cronici marţiene”. Cartea asta într-adevăr m-a zguduit. Dintr-odată cinematograful a început să mi se pară stupid şi prostesc. Am

---

[4] „De veghe în lanul de secară” *(„The catcher in the Rye”)* este un roman scris de autorul american J.D. Salinger.

citit toate cărţile lui Bradbury, până la ultimul rând. Şi când le-am terminat, am avut impresia că sunt alt om. Tinereţea mea se dusese şi în suflet aveam un fel de tristeţe liniştită. Gândeam şi gândeam mereu. Eram şi trist, şi fericit. Şi totuşi, ce îmbucurător era că şi cele mai întunecate presimţiri ale acestui mare om nu s-au împlinit. Şi ar fi fost într-adevăr atât de aproape, atât de posibil să se împlinească.

Atunci Krull mi-a adus *Mănăstirea din Parma*. A pus-o uşor pe măsuţa mea de noapte şi a ieşit fără să-mi spună vreo vorbă. Iar gândurile au început din nou să mă frământe, am început încet şi treptat să-mi dau seama că cel mai întunecat, cel mai enigmatic şi cel mai necercetat cosmos este sufletul omenesc. Iar un an mai târziu, Dostoievski de-a dreptul m-a speriat. Ştiam că nu mai există pe lume ceea ce scrisese Balzac. Dar nu eram sigur că nu mai purtăm în sufletele noastre ceva din lumea lui Dostoievski. Mă simţeam apăsat numai când mă gândeam la aceasta, şi atunci mă întorceam iarăşi şi iarăşi la Stendhal şi Cehov.

Când am împlinit 11 ani, Krull mi-a spus:

— De acum înainte nu mai ai nevoie de îndrumător!... Îţi dau drumul să zbori!... Cu toate că aici spaţiile sunt cam strâmte.

Abia acum înţeleg că acest docent a fost unul din oamenii cei mai plăcuţi de pe *Aiax*. Cu toate că Tolea îl considera cam de modă veche.

Preocupările mele literare nu-mi împiedicau deloc studiile universitare. Înaintam admirabil în biologie şi în chirurgia moleculară. Dar în primii ani mă preocupau deosebit de mult ceea ce se cheamă bazele biologice ale psihicului. Simţeam nebulos că de-abia făceam primii paşi în descoperirea esenţei acestei puternice şi delicate energii. Principiile fundamentale ale îmbătrânirii biologice şi ale morţii biologice erau într-adevăr descoperite. Dar nimeni nu putea spune niciun cuvânt mai cu conţinut despre esenţa îmbătrânirii psihice. Şi nici despre moartea psihică, ceea ce, câţiva ani mai târziu, a apărut ca o problemă atât de crâncenă în faţa noastră. În ce laborator apăreau aceste procese?... Şi ce sens avea lupta împotriva morţii biologice?

Profesorul Potoţki, cu toate că avea şi alţi studenţi, se ocupa de mine, în mod special. Simţeam că asta îi făcea plăcere. Era un om foarte delicat, cu o înfăţişare superbă, de parcă fusese luat direct din cine ştie ce miniatură veche. Dar, la cele mai arzătoare întrebări ale mele, îmi răspundea laconic:

— Nu vă grăbiţi!... Vom ajunge şi la asta.

Era singurul om de pe *Aiax* care mi se adresa cu „dumneavoastră". Toţi ceilalţi încă mă tratau aproape ca pe un băiat.

În acest timp realizările în domeniul eredităţii dirijate erau într-adevăr remarcabile. Şi totuşi, nici pe departe nu răspundeau speranţelor celor mai

înflăcărați fantezişti. Şi nici cei mai străluciţi chirurgi – e vorba de cei ce se ocupau de chirurgia celulară şi moleculară, nu lucrau decât cu extremă prudenţă în această materie. Şi interveneau doar în cazuri extrem de grave, când era vorba de oameni. Căci până şi cea mai neînchipuit de mică greşeală putea să transforme un geniu într-un monstru. În ereditate se lucra în special cu stimulatori şi cu mijloace biochimice perfect verificate.

L-am întrebat odată pe Potoţki în ce direcţie s-a acţionat asupra propriei mele ereditãţi. Ştiam că dosarele medicale sunt într-un anumit sens aproape secrete, dar la urma urmelor discutam aproape ca între colegi.

— Nu este necesar să ştiţi! mi-a răspuns el. Sunteţi un tânăr normal, admirabil dezvoltat...

M-am străduit să pătrund şi să citesc ceva în privirea lui, dar ochii îi erau totdeauna foarte limpezi şi liniştiţi. Şi pentru că am insistat de mai multe ori, în cele din urmă mi-a spus:

— Dar la ce vă este necesar acest lucru?

— Pentru că vreau să mă cunosc pe mine însumi.

— Dar dumneavoastră vă cunoaşteţi mai bine decât oricare altul.

— Vreau să ştiu ceva despre trecutul meu biologic, i-am răspuns eu, şi să îndrept singur ceea ce ştiinţa n-a reuşit s-o facă.

Potoţki şovăi puţin şi apoi zise:

— De fapt, nu-i nimic deosebit... Aţi avut o ereditate încărcată cu unele senzaţii de frică... şi cred că în tratamentul aplicat s-a depăşit puţin doza... Instinctul dumneavoastră de autoapărare e foarte slab dezvoltat.

Asta m-a interesat mai mult decât a putut bănui Potoţki.

— Senzaţii de frică, de ce tip? am întrebat eu.

— E puţin cam greu să vă explic... Dumneavoastră ştiţi că, în trecutul îndepărtat, strămoşii dumneavoastră au fost, timp de 500 de ani, sub robie la turci... Vedeţi şi dumneavoastră, este vorba de un răstimp extrem de lung. Aceasta a fixat foarte adânc, în spiritul şi în subconştientul comunităţii dumneavoastră, o anumită teamă faţă de forţă şi asuprire şi de aici pornesc câteva ramificaţii, o anumită înclinare spre dependenţă şi supunere... În cazurile cele mai rele spre un anumit servilism... Dar şi cele mai slabe manifestări de acest gen, să zicem, o cedare în faţa autorităţii cuiva, nu sunt deloc corespunzătoare pentru un tânăr învăţat ca dumneavoastră.

Nu ştiu de ce, dar aceste cuvinte m-au amărât foarte mult.

— În acest caz, mi se pare că nu mi-au dat deloc o doză prea mare! am spus eu. Şi acum am un mare respect faţă de oamenii cu autoritate.

Potoţki schiţă un surâs abia vizibil.

— Nu este chiar aşa!... Krull mi-a vorbit despre dumneavoastră ca despre un scriitor... şi este aşa, deoarece dumneavoastră sunteţi mai mult literat

decât om de ştiinţă. În această privinţă aveţi mai multă imaginaţie decât la cel mai înalt standard contemporan... Şi sunteţi o fire extrem de emotivă.

— Emotiv eu? Uite, asta n-o ştiam... Ba, pe deasupra şi literat.

Pe vremea mea acest cuvânt înlocuia noţiunea de scriitor, care se utiliza mai ales pentru creatorii din secolele trecute. Dar la bordul lui *Aiax* nu era niciun scriitor, nu erau literaţi. La început faptul m-a mirat destul de mult, deoarece în această arcă a lui Noe, care era *Aiax* al nostru, aveam de toate. Mai târziu, când am început să cunosc, fără vreun interes deosebit, literatura cea mai nouă, mi-am explicat într-o măsură oarecare acest fenomen. Pe vremea mea scriitorii se interesau foarte puţin de împrejurările şi de acţiunile oamenilor, îndreptându-şi atenţia mai ales spre psihologie şi spre manifestările ei cele mai adânci şi mai fine. Arta lor era analitică în ceea ce priveşte metoda, frumoasă ca formă, dar foarte plictisitoare în esenţa ei. Nu se ocupau în mod deosebit de lumea exterioară – asta fiind treaba învăţaţilor şi a ziariştilor. De aceea călătoria lui *Aiax* îi interesa doar ca reflectare în psihicul contemporanilor lor de pe Pământ. Nu vreau să-i judec prea sever, dar cred că în legătură cu *Aiax* au greşit mult. Sunt sigur că vreunul dintre ei ar fi putut să scrie mult mai bine jurnalul de faţă.

Dar, independent de aceasta, continuam să citesc, să învăţ şi să fac sport. Vremea trecea pe nesimţite. Ba, mă temeam că vom ajunge la Sigma înainte de a şti tot. Acum mi se părea curios că mă interesasem cel mai puţin de oamenii de pe *Aiax*. Într-adevăr, îi cunoşteam pe toţi, şi după figură, şi după nume. De multe ori eram invitatul lor şi se purtau cu mine extrem de frumos şi de cald. Eram adânc convins că pentru *Aiax* fuseseră într-adevăr aleşi cei mai desăvârşiţi oameni, fireşte în limitele în care poate fi desăvârşit un om. Cei mai tari, cei mai hotărâţi şi mai ales cei care înţelegeau cel mai bine marele nostru scop. De aceea, tot ce s-a întâmplat mai târziu a însemnat pentru mine o adevărată surpriză.

Primele simptome ale acestor tragice îmbolnăviri, care erau gata să ducă la pieirea lui *Aiax,* au apărut după vreo zece ani, când eu aveam 16 ani. Terminasem cursurile universitare şi-mi pregăteam aspirantura. Oricât aş fi fost de tânăr, simţeam totuşi că ceva în jurul meu se schimbase. Oamenii parcă nu mai erau cu toţii aceiaşi. Toţi, afară de Bezsonov, deveniseră mai inerţi, mai înceţi, mai duşi pe gânduri. Rar se adunau între ei şi încă mai rar îi vedeai râzând. Începu încet să se stingă şi entuziasmul din munca ştiinţifică, de parcă frigul cosmic, de după pereţii navei, pătrundea într-un fel oarecare în *Aiax* şi răcea inimile oamenilor. Toate acestea, bineînţeles, erau de aşteptat, dar nimeni, nici măcar Seymour, nu ştia că o să atingă forme atât de acute.

Mă împrietenisem cu Seymour. El numea cele două boli fundamentale, la modul general, „melancolie” şi „ermetism”. Pe vremea noastră medicina reuşise să facă faţă tuturor bolilor, inclusiv celor psihice. Chiar şi cele mai grave forme de schizofrenie şi nevrozele cele mai acute se vindecau, uneori într-un timp extrem de scurt. Dar aceste noi boli nici Seymour nu le putea lecui. Toate mijloacele medicale cunoscute nu dădeau niciun rezultat.

Seymour numea melancolia „logica albă”. Era ceva straniu şi de neînţeles. Conştiinţa umană se rupea, parcă, din toate legăturile ei de mediul înconjurător. Începea să lucreze numai pentru sine şi să ţină seama numai de aceasta.

Logica albă, abstractă, începea cu un fel de furtunoasă dezvoltare a independenţei. Lucrând pentru propria sa existenţă, conştiinţa ajungea la absurdul ei, la negarea şi la lipsa ei de sens. Dintr-odată scopurile îşi pierdeau importantă, iar problemele esenţa lor. Întrebarea „de ce?” nu găsea niciodată un răspuns satisfăcător. Categoriile „tranzitoriu” şi „relativitate” se absolutizau în asemenea măsură, încât orice direcţie şi orice mişcare devenea cu totul fără rost. Infinitul începu să fie înţeles ca o lipsă de început, ca o inexistenţă. Veşnicia, fărâmiţată în marea varietate a tuturor formelor ei tranzitorii, se nega total ca noţiune.

— Dar aceasta este un lucru cunoscut, i-am spus eu o dată lui Seymour.

— E cunoscut ca filozofie decadentă, răspunse Seymour, mai ales la începutul secolului al XXI-lea... Cel mai de seamă reprezentant al ei este Bogart. Am studiat cu multă atenţie biografia acestei personalităţi, celebră pe vremuri. De fapt, a fost un escroc căruia îi plăcea să trăiască bine, şi un om extrem de vanitos. În plus, s-a remarcat şi prin faptul că era un om excepţional de gurmand.

— Şi totuşi a înţeles el ceva... dacă acum acest lucru există, măcar şi ca o boală, am spus eu.

Seymour se încruntă.

— Ca proces social acest lucru a existat într-adevăr, chiar dacă s-a manifestat într-o formă foarte slabă. Pe atunci oamenii erau prea primitivi şi lacomi ca să renunţe la cel mai mic lucru. Dar ca boală psihică acută nu e nici cunoscută şi nici descrisă în literatura medicală de specialitate. Şi e ceva cu totul diferit de bolile psihice cunoscute până acum... Tocmai de aceea nici unul din mijloacele noastre medicale nu dă rezultate.

— Cum adică, diferit? l-am întrebat eu. După câte ştiu, melancolia e una dintre cele mai vechi boli psihice.

— Ce bine ar fi fost să fie aşa, zise Seymour cu amărăciune. Eu am numit-o melancolie cu totul convenţional... De fapt, însă, e o boală cosmică, absolut nouă...

Într-adevăr, Seymour era foarte îngrijorat. Sau poate chiar speriat, dar în niciun caz nu lăsa să se vadă că se afla într-o asemenea situaţie. În schimb, bolnavii săi se stingeau încet, fără să prezinte niciun fel de simptome ale unor stări anormale. Mureau sufleteşte, se epuizau şi se stingeau până la moartea lor biologică. Aveam până acum unul care murise – era Mauro, astronomul nostru şef. Neştiind ce să facă, Seymour îi adormea, lăsându-i în letargie cu lunile, ba chiar şi cu anii. Îi trezea din când în când, şi atunci parcă erau mai vioi şi capabili să trăiască. Nu trecea însă multă vreme şi începeau din nou să se stingă. Şi din toate mijloacele medicale posibile, Seymour descoperi că cel mai bun era acela pe care el îl denumise „convorbiri terapeutice". În această situaţie, cel mai greu era să-l provoci pe bolnav la o discuţie. Să-i explici absurditatea ideilor lui despre absurd.

Dar toate aceste lucruri le-am aflat mult mai târziu, căci la început le ascundeau cu multă grijă de mine.

O boală relativ mai uşoară era aceea pe care Seymour o numea „ermetism" – nesuportarea, repulsia faţă de spaţiul închis. Această maladie era şi ceva mai veche, simptome uşoare fuseseră observate şi în trecutele călătorii cosmice îndepărtate. Dar pe *Aiax* ea s-a manifestat cu toată virulenţa ei. După Seymour, ermetismul nu avea nimic comun cu claustrofobia – cunoscuta nevroză caracterizată prin frică de spaţiu închis. Pacienţii, care sufereau de noua boală, nu se temeau să rămână singuri, ba chiar preferau aceasta. Manifestările lor exterioare nu se deosebeau esenţial de acelea ale melancolicilor. Dar, în schimb, „ermeticii" nu mai filozofau, ci pur şi simplu nu puteau să suporte spaţiul închis al lui *Aiax*.

— De fapt, nu ştiu dacă o putem numi boală, spunea îngrijorat Seymour; mai degrabă e un protest, cu totul firesc, al psihicului omenesc împotriva spaţiului închis şi al izolării... Milioane de ani omul a trăit în spaţiu liber şi puternic legat de Pământ... Nu poţi să-l arunci, nepedepsit, pentru zeci de ani, în pustiu.

Poate suna paradoxal, dar în cele mai uşoare cazuri ermetismul se transforma, trecând la accese puternice de schizofrenie. Bolnavii erau trataţi şi vindecaţi ca nebunii obişnuiţi, şi aceasta cu mare succes. După un anumit timp, se întorceau din nou la viaţa normală, atât de firesc încât parcă nu li s-ar fi întâmplat nimic. În cazurile obişnuite, boala consta dintr-o suferinţă foarte grea, aproape insuportabilă. Aceasta era uşurată în mod temporar cu mijloace euforice foarte eficace. Dar după ce efectul medicamentului trecea, suferinţa revenea. Atunci Seymour era silit să-i adoarmă. După un anumit timp ei se reîntorceau la viaţă, chiar dacă nu erau deplin vindecaţi, fiind totuşi nişte oameni aproape normali.

Vremea trecea încet, iar situaţia nu se îmbunătăţea. Apărură noi şi noi cazuri. Deasupra lui *Aiax* plutea o primejdie imensă şi îngrozitoare. Şi nici nu ştiam încă atunci că va apare şi una nouă...

Melancolie? Nu, nu!... Mi-e groază să mă gândesc!...

6

Ultimele convorbiri cu Seymour şi cu Tolea m-au apăsat mult mai mult decât puteam crede. Oarecum instinctiv, am început să fug de oameni. Nu mă duceam aproape nicăieri, ci şedeam acasă şi citeam. Mă gândeam mult la ceea ce se petrecea pe *Aiax* şi gândurile mele nu erau deloc vesele. Nu înţelegeam de ce inima mea se răcise atât de mult faţă de Tolea. Evitam, pur şi simplu, să mă gândesc la el. Amintirea oricărui cuvânt al lui îmi era neplăcută şi apăsătoare, având sentimentul că ne sluţeşte pe amândoi. Acum îmi dau seama că aceasta era reacţia firească a omului sănătos sufleteşte faţă de cel bolnav psihic – înstrăinare şi ostilitate. Dar pentru că nu voiam s-o admit nici măcar ca umbra unui gând sau sentiment, mă chinuiam să nu mă gândesc la el.

Se pare că nu a fost numai asta. Mă surprindeam că mă gândesc din ce în ce mai des la Ada. Şi asta nu era întâmplător. O întâlneam aproape în fiecare zi – când la bazin, când la restaurant, când la fântâna Trevi, cu ochii aţintiţi spre apa verzuie. N-am oprit-o niciodată şi nici nu i-am vorbit. Cu un efort de voinţă fugeam din calea ei. Sau poate mă speriam de ea, de asta nu puteam să-mi dau bine seama nici eu. Vedeam însă foarte clar că ochii ei mă urmăreau. Nu cu insistenţă, bineînţeles, ci delicat şi fugitiv, dar îi simţeam acut privirea. Nu o puteam defini, nici chiar în visul meu, cum era – bună şi măgulitoare sau poate însoţită de un mic surâs. În orice caz nu era aceea a unei femei care vrea şi caută ceva.

Oricât aş fi fugit eu de oameni, ei totuşi mă găseau. Seymour venea deseori la mine, vorbeam de una de alta, dar nici măcar nu pomenea numele lui Tolea. Am înţeles că starea asta nu era deloc firească şi trebuia să uzez de toate forţele mele. Am reuşit destul de uşor.

— Ce mai face Tolea?

— Relativ bine, mi-a răspuns el. Sau, nu mai rău ca ultima dată... Din timp în timp binevoieşte să schimbe un cuvânt cu mine...

Probabil că devenisem foarte bănuitor, dar mi se părea că şi în atitudinea lui, la prima vedere liniştită, se simţea o oarecare tensiune disimulată. Nu-mi spunea totul şi, de altfel, nici nu era dator s-o facă. Dar parcă devenisem incapabil pentru o muncă mai serioasă.

A doua zi aveam o mică întrecere sportivă la bazin. Când am ajuns primul la potou, la întrecerea de două sute de metri craul, Ada stătea acolo, în

tricoul său galben, şi zâmbea. Am ieşit în faţa ei puţin tulburat. Era o brunetă înaltă şi subţire şi i-ai fi dat cu greu mai mult de 20 de ani. Avea o siluetă neobişnuit de frumoasă şi elastică. Poate era puţin mai lată în umeri, deoarece înota mai mult decât mine. Ochii ei, însă, chiar dacă în clipa asta surâdeau, erau adânci şi înţelepţi ca aceia ai unei femei mature.

— Ar trebui să aveţi puţină ruşine, zise ea. Să concuraţi cu aceşti bătrâni obosiţi...

Nu erau deloc aşa. Cu tot trupul meu atletic, în comparaţie cu Arthur eram, pur şi simplu, un vierme.

— Nu am alte posibilităţi, i-am răspuns eu în glumă. Dar dumneavoastră nu vă e ruşine să faceţi curte unui băiat nevârstnic?

— Ba, puţin da! zise ea. Dar nici eu n-am alte posibilităţi...

Ne-am dus la bufet şi am băut câte o citronadă. Ochii Adei râdeau tot aşa.

— Nu vreţi să-mi faceţi o vizită? zise ea. Vă voi oferi o cafea minunată... Din rezervele mele personale...

Am simţit o durere în inimă, dar mi-am dat bine seama că drum de retragere nu aveam.

— Bine! am zis eu. Cu toate că nu sunt specialist în cafea...

— Slavă Domnului! zise ea. Aici nu mai ai loc de specialişti... Şi tocmai de aceea toţi vă iubesc, Sim... Şi vă fac curte, râse ea încet. Pentru că nu sunteţi specialist.

Odăiţa ei mi s-a părut extrem de plăcută şi de feminină. Nu avea niciun fel de birou. Oare unde lucra, unde scria? Nu erau nici scaune, aşa încât am fost silit să stau pe pat. În timp ce pregătea cafeaua, m-am uitat cu multă atenţie la tablourile de pe pereţi. Erau abstracte şi toate în galben. Ea se întoarse şi mă privi cu un surâs foarte cald şi prietenos.

— Eu le-am pictat! zise ea.

— Sunt foarte frumoase... Dar de unde această dragoste pentru galben?

— Culoarea asta mă linişteşte.

— Sunteţi foarte neliniştită?

— Da, aşa e, răspunse ea. Şi totuşi sunt ceva mai puţin decât dumneavoastră...

Abia am găsit putere să-i spun:

— Asta e firesc, deoarece sunteţi mai în vârstă... Şi mai matură...

— Se vede? întrebă ea pe un ton glumeţ.

— Ştiţi foarte bine că nu...

— La dumneavoastră, însă, da... Groaznic se vede cât sunteţi de tânăr şi în acelaşi timp cât sunteţi de drăguţ.

Aduse cafelele. Aroma lor caldă şi plăcută umpluse toată încăperea. Le-am băut în tăcere. Aveam senzaţia că Ada este cu mult mai caldă şi mai parfumată decât cafeaua pe care o băusem.

— A fost bună?

— Da, am răspuns eu sincer.

— Va fi şi mai bună! zise ea luându-mă de mână.

Tare aş fi vrut să-l întâlnesc pe Seymour în acele zile, dar el parcă dinadins se ascundea de mine. Şi totuşi l-am zărit într-o zi pe o liniştită stradă florentină, sub un umbrar portocaliu. Şedea lângă o măsuţă albă de fier forjat, pe un scaun alb şi delicat. Avea în faţă un pahar, cu o băutură roşie ca sângele. Când m-a văzut, m-a salutat prietenește cu capul. Mi s-a părut că în privirea lui era o sclipire de veselie.

— Vino, Sim...

M-am aşezat pe scăunaşul alb de lângă el.

— Ce-i asta? am întrebat eu.

— Suc de rodii... Nu ştiu dacă o să-şi placă...

Intră în cafenea şi se întoarse de acolo aducând un pahar plin cu suc de culoarea sângelui.

— E puţin amărui! zise el. Şi cam înţeapă... Dar omul trebuie să cunoască şi aceste lucruri în viaţă.

— Îţi mulţumesc, Jack! i-am răspuns eu. Dar nu ştiam că poţi să vorbeşti şi în metafore.

— Am ţinut seamă, pur şi simplu, de înclinările tale pentru literatură, replică el pe un ton glumeţ.

Am băut paharul. Am tăcut amândoi puţin. Îmi dădeam seama foarte bine că Seymour era dator să-mi dea anumite explicaţii.

— Nu-i nevoie să te duci la el! zise Jack în cele din urmă. Şi fără asta, ştie tot...

— De unde? am tresărit eu.

— De la Ada, bineînţeles...

— I-a spus-o ea?

— De ce era necesar să i-o spună! răspunse el. Asta se vede atât de clar pe faţa ei...

— Până la urmă ţi-ai atins scopul, am spus eu.

— Nu cu totul... Dar după socoteala mea sunt aproape gata.

— Crezi că se va face bine?

— Acum sunt absolut sigur. Ascultă, Sim, el avea nevoie de un asemenea şoc... Trebuia ceva care să trezească în el sentimente vii, omeneşti... Asta-i

era mai necesar decât aerul... Şi tu te-ai descurcat excelent în această problemă...

Seymour râse dintr-odată, cu adevărată plăcere.

— Uneori devii cinic, i-am spus eu.

— Asta face parte din profesia mea, replica Seymour. Cine cunoaşte bine oamenii este totdeauna puţin cinic.

— Şi, spune-mi, de ce ai pus la cale această complexă combinaţie? Numai ca să-l salvezi pe Viktorov?

Cutele din jurul ochitor lui se strânseră puţin curios. Acum nu mai puteam să citesc în ei.

— Bine, voi fi sincer... Pe toţi trei, Sim... Dar am făcut-o mai ales pentru tine... Oare nu ţi-ai dat seama că am o deosebită slăbiciune faţă de tine... ca faţă de nimeni altul de pe navă?... Puteai oare să crezi că te voi lăsa să te întorci schilodit sufleteşte pe Pământ... peste cincizeci de ani, ca un nu ştiu care bătrân şi caraghios fecior... La urma urmei toţi au avut ceva de câştigat din combinaţia mea...

Seymour râse din nou, dar de data asta puţin forţat. Acum mi-e ruşine că l-am înţeles atunci atât de puţin. Pe *Aiax* el avea cele mai multe greutăţi, el era cel mai îngrijat şi poate cel mai speriat. Prea multe răspunderi apăsau mai ales pe umerii lui.

— Dar acum experimentul a luat sfârşit, băiete! continuă el. Trebuie să laşi pistă liberă.

— Şi dacă nu sunt de acord? l-am privit eu.

— Nu mă tem de tine, Sim! răspunse liniştit Seymour.

— Şi dacă vei vedea că nu mă cunoşti?

— O să rezolv eu într-un fel şi situaţia asta. Nu uita că jocul ăsta nu-l joci singur.

— Din nefericire, nu e joc, i-am răspuns eu cu amărăciune.

— Ştiu! zise el. Ştiu mai bine şi decât tine... Iar acum hai să mergem să alergăm puţin...

— Aleargă singur! i-am replicat eu sec, şi m-am ridicat de la locul meu.

Două zile mai târziu, Ada mi-a spus ceea ce mă aşteptam. Era foarte târziu, pe la cinci dimineaţa. Am simţit că tocmai atunci mi-o va spune, atât era de delicată şi de neliniştită.

— Pentru totdeauna? am întrebat-o eu.

Nu mi-a răspuns imediat.

— Trebuie să crezi că este pentru totdeauna... Aşa e cel mai bine... Dar niciodată omul nu ştie ce înseamnă pe această lume „pentru totdeauna".

— Vrei doar să mă linişteşti, am spus eu. Să-mi laşi încă o mică speranţă.

Am plecat de la ea în zori. Deasupra pădurii de brad se vedea lumina dimineţii, iar veveriţele zburdau printre ramurile întunecate ale copacilor. Mirosea puternic a răşină şi a flori de pădure. Bezsonov se întrecuse de-a binelea în această dimineaţă. Eu însă mergeam de parcă eram orb sau suferind. Eram bolnav de durere. M-am închis în odaia mea şi două zile n-am ieşit nicăieri. A treia zi a venit la mine Seymour.

— Tolea vrea să te vadă...

— Nu exagera! i-am răspuns eu duşmănos. Uneori, într-adevăr, întreci măsura...

— Ţi-am spus că Tolea vrea să te vadă...

— Dar eu nu vreau...

Seymour tăcu îndelungă vreme, dus pe gânduri.

— Bine! zise el. Nu e necesar să te duci la el... Întâlnirea poate avea loc şi cu totul întâmplător...

— Ţi-am spus că nu vreau...

— Să ştii că nu te aud.

— Şi de ce este necesar tot teatrul ăsta? Ca să faci o nouă experienţă?

— Necesar este să treacă pragul! răspunse el nervos.

Tonul lui nu mă miră. Se părea că-şi pierduse destul de mult din admirabila sa stăpânire de sine.

— Şi pe urmă?

— Da, aici e lucrul cel mai important... La această întâlnire trebuie să fii liniştit, prietenos şi vesel... Înţelegi?... Chiar dacă te provoacă... Cu toate că nu cred... Ştii ce băiat minunat este Tolea...

— Da, ştiu... Cu toate că nu înţeleg sensul jocului.

Seymour mă privi aproape cu amărăciune.

— Păi, e foarte simplu! răspunse el. Tolea nu trebuie să înţeleagă, în niciun caz, că lucrurile dintre voi au fost atât de serioase...

— Combinaţiile tale, Jack, sunt uneori cu totul elementare.

— Ca toate medicamentele tale! răspunse el. Niciodată nu poţi să fii cu totul sigur de binele şi răul pe care ţi-l fac...

— Atunci aşa să fie! am răspuns eu cu repulsie.

7

Împlinisem douăzeci şi unu de ani, când pe navă a murit al doilea om. Este vorba de geologul şef de pe *Aiax* – Jean Paul Marat, un om liniştit şi mereu dus pe gânduri, extrem de simpatic. Făcea parte dintre singuratici, adică dintre cei care veniseră pe *Aiax* fără soţii. În ciuda tuturor eforturilor echipei de medici, într-o zi s-a stins ca o lumânare, în faţa tuturor. A murit atât de liniştit şi de tăcut cum trăise, fără să spună măcar un cuvânt de

„adio”. În ultimele săptămâni se rupsese parcă total de *Aiax* şi de oamenii de pe el. Semăna cu cineva venit din altă lume, căzut întâmplător într-un mediu străin, pustiu şi fără speranţă, pe un corp monstruos, care se mişca cu o viteză nebună, contrară lui. Jean Paul Marat nu putea să rămână pe el.

De astă dată moartea lui ne-a zguduit pe toţi. În timp ce, în primul caz de moarte, mulţi erau înclinaţi să creadă că era vorba de un incident întâmplător, acum simţeau că boala se putea transforma într-o epidemie pustiitoare. Nimeni nu mai putea garanta dacă *Aiax* nu avea cumva să treacă pe lângă locul la care trebuia să ajungă, ca un corp oarecare mort şi nelocuit.

Totul era posibil, dar noi ştiam că imposibil era un singur lucru: să întoarcem nava cosmică înapoi, spre îndepărtatul Pământ.

Bezsonov era foarte posomorât.

— Oare nu cumva blestematele mele de proiecţii sunt cauza acestei nenorociri? mă întrebă el odată. E totuna ca şi cum ai arăta o bucăţică de brânză unui şoarece căzut în capcană.

— Şi de ce nu-l întrebi pe Seymour?...

— Ăsta nu vrea să mai scoată niciun cuvânt pe chestia asta.

Eram total de acord cu dânsul. Nu puteam să mi-l închipui pe *Aiax,* în ciuda splendidei sale arhitecturi interioare, gol şi pustiu. Nu puteam să cred că atunci când voi ieşi din casă voi vedea nu cerul, ci tavanul său neted, vopsit în alb. Asta, mintea mea nu putea să înţeleagă. Nu, Bezsonov nu era vinovat, ba poate că el ne scăpa de ce era mai îngrozitor. De altfel, viaţa decurgea în mod obişnuit, oamenii lucrau, învăţau şi râdeau, glumind între ei. Dar fiecare simţea că între noi se strecurase, nevăzută şi necruţătoare, moartea aceea pe care o cunoşteam cel mai puţin şi de care ne temusem cel mai puţin. Acum nimeni nu mai glumea şi nu mai zâmbea din toată inima.

Iar între timp *Aiax* continua să zboare tot atât de liniştit şi de sigur în infinitul ocean cosmic. Viteza lui ameţitoare nu a dus la niciun fel de accidente. În tot timpul, numai de şapte ori instalaţia radar a dat semnalul „Alarmă”. Dar puternicele salve energetice au distrus cu uşurinţă nepoftiţii oaspeţi cosmici. Micul nostru leagăn al civilizaţiei extra-terestre călătorea mai sigur şi mai fără teamă decât pe vremea lui Columb şi Magellan. Şi totuşi alarma care venea dinăuntru, din inimile şi sufletele noastre, nu numai că nu scădea, ci creştea mereu.

8

Cu Tolea Viktorov ne-am întâlnit întâmplător la „restaurantul italian” aşa cum numeam noi în glumă cantina noastră cu bucătărie sudică. Tocmai mă aşezasem la masă când l-am văzut venind cu tava albastră de serviciu. Într-adevăr, după toate aceste primejdii, îşi recăpătase perfect pofta de mâncare,

deoarece am observat pe masa lui nişte mâncăruri foarte apetisante – o pizza bine aromată şi pui „făcut în draci”, specialităţi dintre cele mai greu de pregătit în cantina noastră. Eu l-am văzut întâi, şi asta era în avantajul meu. Tava lui de gurmand pretenţios m-a înveselit, dar am avut timp să mă stăpânesc şi să-mi vin în fire. Când mă văzu, a fost evident surprins şi tulburat, a râs amabil şi s-a aşezat alături de mine. Cu toate că părea absolut liniştit, am simţit că privirea lui mă urmărea cu atenţie, căutând să descopere în înfăţişarea mea ceva din trecutul meu.

— Ai slăbit puţin, zise el.

— Toţi am slăbit puţin, i-am răspuns eu. Ziegler ne-a făcut un regim ca la şcoala de gladiatori.

Ziegler era instructorul nostru sportiv. Capul său rotund şi lucios ajunsese să fie o adevărată sperietoare pentru noi toţi.

— Pe mine încă nu m-a prins! zise Tolea. Dar am început să mă antrenez singur.

— Şi ce faci?

— Box, zise el surâzând.

— Nu e cam târziu pentru treaba asta? am glumit eu.

— Omul învaţă toată viaţa.

— Nu te văd în chip de luptător, am spus eu. Vrei nu vrei, va trebui să susţii meciuri în defensivă...

— A, nu, greşeşti!... Stilul meu este contraatacul fulgerător!... mi-a răspuns el, clipind din ochi puţin cam prosteşte.

— Mi-e greu să mi te închipui aşa, am spus eu, când mă gândesc cât de rău bolnav ai fost.

— E adevărat, zise el.

— Acum îl înţelegi?

— Eh, nu total... Dar, după cum vezi...

Şi el îmi arătă cu capul puiul pe care îl avea în faţa sa.

— Ascultă, Tolea, calea cea mai sigură ca să ajungi la adevăr este să-l priveşti şi din partea lui umoristică.

— Parcă am citit eu asta undeva...

— Se poate... Dar, în ceea ce mă priveşte, am ajuns la această concluzie.

— Da, ai dreptate, răspunse el serios.

— Ce face Ada? l-am întrebat eu.

— Bine... Mult mai bine decât m-am aşteptat.

Ochii lui albaştri, buni, mă priviră brusc, dar eu n-am clipit şi nici surâsul n-a dispărut de pe faţa mea.

— Ada ştie totdeauna ce face...

Mă privi tot atât de cercetător, după care mă întrebă pe neaşteptate:

— Ascultă, Sim, înadins mi-aţi jucat, împreună cu Jack, festa aia teribilă?

— De ce mă întrebi pe mine... Întreabă-l pe Jack...

— Cretinul ăla îmi răspunde la fel ca tine...

— Va să zică, este în interesul tău ca să ştii asta...

Tolea se încruntă, dar reuşi să-mi răspundă printr-o glumă.

— Să nu uiţi că într-adevăr mă antrenez serios.

— Şi eu mă antrenez... Alergări pe toate distanţele...

După această convorbire m-am simţit îngrozitor de rău, timp de două zile. Asemenea relaţii între oameni oneşti şi cu judecată nu erau absolut deloc în stilul meu. Şi nu mă deprinsesem deloc să privesc adevărul prin latura lui umoristică. Cât de corect trăiau, în această privinţă, oamenii primitivi! În asemenea cazuri se aruncau unul asupra celuilalt, înarmaţi cu oase de mamut sau cu buzdugane. Nu duceau între ei convorbiri ascunse, josnice şi abile.

A treia zi, la mine acasă, sună uşor video-telefonul. Am apăsat pe un buton şi în aceeaşi clipă am văzut faţa aspră a lui Henk. Eram gata să cad de pe scaun, atât de surprins am fost.

— Sim, vino la mine! zise el scurt.

Şi în aceeaşi clipă dispăru de pe ecran. Stăteam în picioare în mijlocul camerei şi-mi muşcam buzele. Ca toţi ceilalţi, mi se adresase cu numele meu mic. Şi nu schimbasem cu el, până acum, decât două-trei cuvinte, şi asta totdeauna în prezenţa altora. Mă chinuiam să-mi dau seama de expresia privirii lui şi nu reuşeam. Era supărat?... Îmi făcea un reproş?... Nu, n-avea niciun sens să încerc să ghicesc. Ochii aceştia scandinavi, cenuşii, erau într-adevăr parcă de oţel, fără strălucire, dar şi fără expresie. De fapt, Henk era unul din acei comandanţi care apăreau în vechile filme fantastice. Nişte oameni de fier, aproape fără nervi, oameni reci, hotărâţi, puternici... Oameni fără şovăieli şi fără mustrări de conştiinţă. Un comandant!... Numai mustăţile lui pleoştite stricau până la un punct această formidabilă expresie.

Când am intrat la el, stătea cu privirea fixată spre uriaşul luminator. Nu ştiu de ce, dar în clipa aceea mi s-a părut puţin adus de spate. Sau a fost o simplă impresie. Când a auzit sunetul uşor de avertizare, s-a întors. Acum nici faţa lui aspră nu mi s-a mai părut atât de severă. Ci mai degrabă puţin îngrijată şi îngândurată.

— Ia loc, Sim, îmi spuse el pe un ton intim.

Se aşeză lângă mine, continuând să se uite la luminator. Nu se mai săturase oare să tot privească în acest pustiu? Comandantul tăcu puţin, după care spuse:

— Ştii care-i steaua asta?

— Care anume?

— Uite, aia, cea mai mare, cea mai strălucitoare. Din colţul stâng.

— Nu ştiu, am răspuns eu ruşinat.

Ca toţi ceilalţi, în afară de astronomi, mă uitam foarte rar dincolo de pereţii rezistenţi ai lui *Aiax*. Era groaznic nu numai să ştii, dar mai ales să şi vezi că nu eşti nicăieri...

— Aceasta este Ancor, zise comandantul. Sau acest nume nu-ţi spune nimic?

Bineînţeles că-mi spunea.

— Aceasta este desigur cea mai interesantă stea a cerului nostru, zise el. Acum cinci sute şaizeci de ani era cu totul nouă...

— Da, mi-aduc aminte, am răspuns eu. Făcuse o adevărată senzaţie.

— Este interesantă şi în altă privinţă, continuă el. Vom trece destul de aproape de ea. Pe lângă nicio stea nu vom trece atât de aproape.

Acum o priveam şi eu cu interes; era o stea foarte frumoasă, albă, cu o strălucire moale.

— Într-adevăr, e splendidă! am răspuns eu.

— Da, bineînţeles. Ceea ce vezi deocamdată e încă învelişul ei de gaze. De aceea pare şi aşa de mare... Când vom ajunge mai aproape de ea, va fi cât o portocală...

Tăceam amândoi, cu ochii mereu la ea.

— Atunci o să-i chem pe toţi! continuă el. Vreau să simţiţi că într-adevăr nu călătorim în pustiu... Navigăm într-o uriaşă lume vie... O lume în care pulsează puternica şi infinită materie... Un ocean de foc şi lumini...

Nu ştiam că se poate exprima într-un asemenea stil.

— Dar entropia[5]? l-am întrebat eu.

— Entropia e pentru proşti! a răspuns el puţin tăios. Iar focul, pentru adepţii lui Prometeu... Dar asta sună puţin cam demodat. Nu-i aşa, Sim?

— Niciodată n-am gândit astfel, am răspuns eu serios.

— Da, ştiu! zise el. De aceea te-am şi chemat.

Abia acum mă privi direct, cu hotărâre, ochi în ochi.

— Sim, am nevoie de tine într-o misiune specială... De aceea te previn, nicio slăbiciune... Oricare ar fi situaţia... Trebuie să fii gata, hotărât şi tare ca oţelul...

— Gata – pentru ce? am întrebat eu.

— Când o veni vremea, o să-ţi spun... Sunt sigur că n-ai să mă deziluzionezi...

— Vă mulţumesc! am spus eu.

---

[5] Mărime termodinamică, oglindind gradul de organizare (sau dezorganizare) al unui sistem.

Într-adevăr, mă intriga. O misiune specială!... Ce putea să fie asta?... Să trec pe lângă Ancor cu racheta noastră anti-termică... Se pare că Henk simţise ce gândesc şi de aceea surâse.

— Nu te mai chinui să ghiceşti. Este mai mult decât ceea ce presupui...

— N-o să vă fac de râs! am răspuns eu.

— Da, acesta este un răspuns de bărbat! zise el. Şi acum poţi să te duci.

De unde puteam să ştiu în clipa aceea că aveam să-i aduc cea mai mare amărăciune. Că-l voi lovi drept în inima lui tare, dar bună. Henk îşi pironi ochii la steaua cea luminoasă, uitând parcă de existenţa mea. M-am ridicat şi am părăsit încăperea fără zgomot. Tare aş fi vrut să ştiu cărui fapt se datora această neobişnuită atenţie. Dacă nu cumva şi această întâlnire nu era una din nesfârşitele combinaţii ale lui Seymour. Dacă nu o fi socotit necesar să mă ajute şi pe mine cu un astfel de şoc neaşteptat. Ştiam că Seymour şi Henk se întâlnesc deseori, stând de vorbă ceasuri întregi. Şi desigur nu despre entropia cosmică... În mod sigur de ceea ce era în inima oamenilor. Sau, pur fi simplu, Henk însuşi mă alesese pe mine. Acum aş fi dorit foarte mult ca aceasta din urmă presupunere să fie cea adevărată.

Câteva zile mai târziu, am întâlnit-o întâmplător pe Ada la bazinul de înot. Era în costumul ei galben, elegantă şi elastică, aşa cum fusese întotdeauna. Bineînţeles m-a văzut şi ea şi privirea ei era caldă şi mângâietoare. Nu am îndrăznit să mă apropii mai mult – atât de puternic îmi bătea inima.

PARTEA A DOUA

1

Ne apropiasem de ţelul nostru. Mai erau doar câteva luni şi uriaşul *Aiax* avea să rămână în imensa pustietate, ca un satelit independent al Reghinei. În sfârşit aveam să aflăm dacă a avut un oarecare sens călătoria noastră atât de îndelungată. Curând urma să ştim dacă era acolo o lume vie, dacă existau oameni. Eram pur şi simplu ahtiaţi să întâlnim fiinţe omeneşti, chiar dacă ar fi fost din era preistorică, atât de insuportabil devenise pentru noi gândul că suntem poate singurii care rătăcim în acest Cosmos, atât de accesibil şi inaccesibil totodată.

Ultimii trei ani au trecut parcă mai uşor. Echipa noastră de învăţaţi găsise în sfârşit mijloace medicale care să acţioneze eficace asupra acestei nevroze pe care o numisem ermetism. Dar ultima ei victimă avusese o moarte groaznică şi grea. Tânărul profesor August Morgenstern, unul din biochimiştii noştri, se sinucisese într-un mod de necrezut. Îmbrăcat în cel mai perfect costum de scafandru cosmic, sărise în gol, printr-una din trapele celei mai mici rachete de cercetare. Bineînţeles deschiderea trapei alarmase toate posturile de control. Primejdioasa rană făcută în corpul lui *Aiax* a fost închisă imediat, dar din nefericire prea târziu. August rămăsese afară, în neant. Avea să trăiască încă 100 de ore, după care murea din lipsă de aer.

Am fost cu toţii cutremuraţi. Găsise în sfârşit ceva de care fiinţa sa fusese atât de însetată – infinitul spaţiu deschis. Şi avea să rămână acolo pe vecie. Poate până la moartea galaxiei noastre, această micuţă figurină albă avea să zboare prin frig şi întuneric, înfiorătoare şi singuratică, întocmai ca o stafie, printre îndepărtatele stele. Măreaţă ca un monument al spiritului omenesc, neliniştit, cercetător.

Dacă reuşisem să învingem acea nevroză pe care am numit-o ermetism, n-am putut însă decât limita, până la un punct, melancolia cosmică. Încă opt oameni au murit în faţa medicilor noştri, care nu au putut să-i ajute cu nimic. Alţi şaisprezece oameni se aflau în camere biologice. Dar când ne-am apropiat de Reghina, medicii au început să le dea drumul. Până şi cea mai simplă curiozitate putea să-i aducă la viaţă, dacă era suficient de omenească şi de puternică.

În ce mă priveşte, nu mai eram un băiat. Ba chiar nici un tânăr. În ultimii ani devenisem un învăţat şi liniştit cercetător ştiinţific, cu uşoare alunecări spre literatură. Ca înfăţişare nu mă schimbasem prea mult, dacă oglinda nu mă minţea. Păream mereu acelaşi. Scrisesem însă două lucrări ştiinţifice serioase. Transformasem purceluşul de mare – aducându-l aproape la dimensiunile unui adevărat porc, dintr-aceia cum aveam pe Pământ.

Cântărea aproape 50 de kg şi mă privea destul de enigmatic cu ochii lui de albinos. Uneori aveam impresia că o să-mi vorbească. În afară de asta se remarca printr-o excelentă poftă de mâncare şi o neobişnuită vitalitate şi mobilitate. Numai prezenţa lui Seymour îl enerva. Nu ştiu de ce, dar cum îl vedea devenea neliniştit şi iritabil.

— La ce ţi-e bun monstrul ăsta? se încrunta Seymour. Dacă am putea cel puţin să-l punem într-o frigare.

Purceluşul tresări şi ne privi mânios.

— Vorbeşte mai încet! i-am spus eu nemulţumit, poate că ne înţelege...

— Nu m-ar mira! zise Seymour. Din partea unui monstru te poţi aştepta la orice. Chiar şi să sară vreodată şi să-ţi sfâşie gâtlejul...

— Pe mine mă iubeşte, i-am răspuns eu.

Nu eram foarte departe de adevăr. Căci Toni nu mai putu de fericire când l-am scărpinat pe burta lui moale. Seymour se încruntă şi mai tare.

— Dar nu-ţi dă prin minte că toate astea n-au niciun sens?

Bineînţeles că-mi dădea. Şi nu numai mie. Dacă ne întorceam vreodată pe Pământ, acolo aveau să fi trecut veacuri. Realizările noastre ştiinţifice li s-ar fi părut noilor locuitori ai Pământului de-a dreptul caraghioase. Printre ei noi am fi fost nişte profani, siliţi să începem din nou învăţătura. Tocmai de aceea, în ultimii zece ani, cercetările ştiinţifice au mers destul de slab. E greu să faci descoperiri când nu vezi în ele niciun sens. Oamenii lucrau doar pentru o gimnastică a minţii, pentru a avea un oarecare scop, chiar dacă şi acesta era înşelător, sau pur şi simplu ca să-şi omoare timpul. Altfel aparatura n-ar fi fost de ajuns pentru a-i ocupa pe toţi.

Ceva se întâmpla cu Ada. Nu era fericită. Privirea ei mângâietoare îşi pierduse parcă din vitalitate. Devenise mult mai adâncă şi mai pătrunzătoare, dar în străfundurile ei se simţea o oarecare tristeţe ascunsă. Sau poate asta era doar o închipuire a mea. Altfel, aparent, vorbea tot atât de vesel şi firesc cu prietenii şi avea o grijă, plină de atenţii delicate, faţă de Tolea al ei. Iar oceanologul nostru se vindecase complet. Cu toate că nu avea nici măcar un pumn de apă de ocean, continua să lucreze. Iar în timpul liber făcea mult sport. În niciun caz nu mi-aş fi dorit să apar în faţa lui pe un ring de box.

Şi Bezsonov parcă obosise. Acum nu el, ci eu eram acela care treceam, ca să zicem aşa, aproape în fiecare zi pe la el. Vorbeam de toate. Dar de cele mai multe ori îmi povestea ceva, îşi depăna amintirile din copilărie şi din tinereţea lui, ba chiar din acelea ale bunicilor lui. Aveam impresia că aceste amintiri ajunseseră să fie hrana lui sufletească de bază. Oare nu era un semn de bătrâneţe?... Da de unde!... Pur şi simplu îi era dor de Pământ, de luleaua lui, de aroma florilor simple, dar adevărate, de acolo.

De altfel, lucra cu tot atâta inimă ca şi înainte. Şi pentru că toate rezervele sale erau de mult epuizate, acum se consacrase cu toată pasiunea montajului. Puteai, de pildă, să stai liniştit în Champs-Élysées şi să observi parlamentul englez. Sau să cazi din cascada Niagara de-a dreptul în craterul Vezuviului. Pentru el nu erau lucruri imposibile. Odată, de un An Nou, ne-a prezentat „balul stafiilor". Lucrase la el timp de doi ani, numai cu materialele pe care le avusese la îndemână. Făcuse însă ceva uimitor.

În ultimul timp îl găseam de multe ori fredonând cântece. Se acompania singur la o chitară pe care o scosese, acum vreo câţiva ani, cine ştie de unde. Cânta încetişor, puţin trist, şi-şi asculta cu un aer anume glasul său gutural, dar plăcut.

— Tare aş bea o vodcă! vorbi el o dată, aşa cu totul pe neaşteptate, lăsând chitara jos. O vodcă adevărată...

Citisem, bineînţeles, în vechile romane ruseşti, atât de mult despre această băutură, încât dintr-odată mi se făcu şi mie poftă. Dar ştiam că producerea ei pe Pământ era de mult oprită.

— Tu ai băut vreodată vodcă?

— Bineînţeles că am băut! răspunse Bezsonov aproape jignit. Să ştii că nu este atât de vătămătoare cât scrie în enciclopedie... În locul lui Seymour, eu aş fi încercat-o ca medicament... Ori te omoară, ori te face bine pentru totdeauna...

Oftă, îşi luă chitara şi făcu câteva acorduri. Simţeam că în sinea lui cânta ceva.

— Volodea, am zis eu, am auzit vorbindu-se mult de un cântec vechi...

— Ce cântec?

— „Un glob albăstriu se roteşte, roteşte..."

Întreaga lui faţă străluci.

— Ai dreptate! zise el. Simţeam eu că-mi lipseşte ceva şi nu ştiam ce... Dar l-am uitat de tot...

Tăcu destul de mult şi era clar că se chinuia să-şi reamintească vechea melodie. Nu era un lucru prea uşor.

— Gata! exclamă el în sfârşit. Stai să-mi reacordez chitara.

Nu ştiam că e atât de plăcut să asculţi cum se acordează o chitară veche. Mă săturasem până-n gât de perfecţiunea fără reproş a sunetelor. Când fu gata începu în sfârşit să cânte, cu o parte a feţei întoarsă spre tavan de parcă asculta ecourile din adâncurile chitarei:

Un glob albăstriu se roteşte, roteşte,
Deasupra capului meu se-nvârteşte...

Pe urmă toată săptămâna m-a urmărit melodia acestui minunat cântec vechi.

2

În sfârşit, reactoarele de pe *Aiax* au fost oprite şi am intrat pe orbita Reghinei. Eram totuşi destul de departe de ea. Cu ochiul liber, se vedea ca Luna noastră, când era plină. Şi îndată toate instrumentele de observare au fost puse în funcţiune.

Sosise ceasul cel mare al Cunoaşterii. Venise ora deznădejdii, sau a speranţei? De câteva zile oamenii abia se atingeau de mâncare. Aşteptau pur şi simplu, şi emoţiile mergeau până aproape de leşin. Numai Seymour părea cu totul liniştit şi zâmbetul său ironic, abia perceptibil, nu-i pierea de pe buze.

— N-o să găsim acolo nici pe dracu'! Altfel, până acum ar fi intrat în legătură cu noi, măcar prin radio...

— Poate că n-au ajuns încă până la acest nivel, i-am răspuns eu. Şi poate că nu vor ajunge niciodată... De ce trebuie neapărat să legi raţiunea de tehnică?...

— În condiţii asemănătoare... începu el.

— Niciun fel de condiţii nu pot fi cu totul asemănătoare, i-am replicat eu. Închipuie-ţi că au o legătură radiofonică pe bază fiziologică... dar cu slabă putere.

— Prostii! mormăi el dispreţuitor.

Îl înţelegeam foarte bine. Îi era frică de speranţe exagerate, mai mult decât de ciumă. Se temea că nu cumva deznădejdea să nu ducă la un nou val de boli psihice. Şi, bineînţeles, avea dreptate. Chiar de la început, primele date, obţinute prin observare, au fost ameţitor de neplăcute.

Reghina s-a dovedit a fi pur şi simplu un pustiu îngheţat, un uriaş bloc de gheaţă. Ce-i drept, existau şi oceane neîngheţate, care ocupau cam a treia parte din suprafaţa ei. Dar restul era tot numai gheaţă. Specialiştii, fără excepţie, susţineau că, în această situaţie, pe Reghina nu putea exista viaţă raţională. Chiar dacă în depărtatele ere geologice ar fi fost aşa ceva sau chiar o oarecare civilizaţie, ele n-ar fi putut rezista procesului glaciar milenar.

Aşa vorbeau ei şi, deşi aceasta era raţional, totuşi nimeni nu-i credea. Sau, mai bine zis, nimeni nu era pregătit sufleteşte ca să-i creadă. De ce oare să nu supravieţuiască şi unele fiinţe raţionale?... Chiar dacă trăiesc ca amfibiile, în ocean.

Într-adevăr, instrumentele noastre de observare, în special telescoapele, nu erau atât de perfecţionate ca acelea de pe Pământ. Erau destul de puternice, dar în ocularele lor nu se vedeau decât troiene şi formaţiuni de

gheaţă. Fotografiile erau, să zicem aşa, total descurajante – nu se deosebeau cu nimic de cele făcute pe Pământ în zona arctică.

Erau totuşi unele date care ne trezeau mirarea. În primul rând, atmosfera. Cu toate că era mult mai subţire şi mai rarefiată decât a Pământului, era bogată în oxigen. Nici temperaturile nu erau atât de scăzute cum te puteai aştepta – în jur de minus 10-15 grade în regiunea ecuatorială, la amiază.

S-au trimis trei sonde, dintre care două s-au întors pe *Aiax*. S-a constatat prezenţa unei vieţi bacteriene la suprafaţa planetei. A doua a adus o probă de apă din ocean – era neobişnuit de bogată în plancton şi vegetaţie inferioară. A treia, înzestrată cu emiţător de televiziune, a rămas pe planetă. Zi şi noapte specialiştii vegheau la ecran. Şi pe acesta a apărut ceva care i-a uimit pe toţi – un fel de obiecte netede şi întunecate ce se mişcau şi dispăreau de pe suprafaţa oceanului. Ceva ca nişte submarine sau spinări ale unor peşti gigantici. Ba, o dată s-au putut vedea nişte ciudate obiecte albe, care zburau în văzduh – poate bucăţi de gheaţă purtate de vânt, poate păsări.

Consiliul ştiinţific de pe *Aiax* era cu totul nedumerit. Nicio ipoteză nu putea elucida asemenea fenomene, legându-le într-o explicaţie concretă şi necontradictorie. Răcirea lentă şi treptată a planetei, ca urmare a scăderii activităţii Soarelui, presupunea fotografii cu totul diferite. Şi totuşi faptele rămâneau fapte. Desigur, exista o abundentă vegetaţie oceanică, care emana oxigen. Era probabil şi o oarecare viaţă – poate peşti şi chiar morse care putuseră să se adapteze la acest îngheţ lent. Se făceau tot felul de presupuneri şi ipoteze, dar toate se contraziceau între ele. Lucrurile s-au încurcat cu totul când în probe s-au descoperit şi unele virusuri legate de obicei de forme superioare de organizare a proteinelor. Dădusem peste o planetă foarte asemănătoare cu a noastră, şi totuşi complet diferită.

Rămânea să trecem la ultimul pas – să trimitem pe Reghina una din rachetele noastre cu echipaj. Aveam numai trei rachete la bord – cea mai mare având zece locuri. De fapt, acestea erau posibilităţile lui *Aiax*. Rămânea să se studieze dacă nu cumva mediul bacterian sau virotic nu era primejdios pentru viaţa oamenilor. Iar experienţele ce trebuiau făcute în această direcţie aveau să dureze destul timp.

După descurajarea iniţială, echipajul lui *Aiax* se învioră din nou. Fiecare lucra cu înfrigurare în specialitatea lui asupra probelor. În ce mă priveşte, munceam şi eu împreună cu grupul biologilor. N-am avut nicio surpriză. Atât structura celulară cât şi cea moleculară a probelor nu se deosebea cu nimic de cele de pe Pământ. Aceiaşi aminoacizi, aceeaşi înmulţire, aceleaşi schimburi, aceeaşi organizare, aceleaşi lanţuri moleculare. Nu s-a ajuns la nimic cât de cât senzaţional sau enigmatic.

În mod teoretic, nici mediul bacterian, nici cel virotic nu puteau să fie primejdioase pentru viaţa oamenilor. Dar toate acestea trebuiau verificate şi în mod practic. Iar în ce priveşte aerul, presiunea atmosferică şi forţa gravitaţiei – nici nu puteam spera ceva mai bun. Aveam să ne simţim nu ca pe Pământ, ci mai bine.

În acest timp *Aiax* continua să se învârtească, liniştit şi fără niciun obstacol în cale, în jurul Reghinei. Marea planetă albă lucea de parcă era un soare. Aproape ca soarele nostru strălucea şi Sigma. Prima planetă, aşa cum ne aşteptam, s-a dovedit a fi întru totul asemănătoare lui Mercur al nostru. A treia – ca Saturn. Acum nu mai aveam nicio îndoială că Reghina rămânea singura şi ultima noastră speranţă.

Peste vreo zece zile, pe neaşteptate, Henk mă chemă la el. Nu uitasem nicio clipă ultimă noastră discuţie. Dar el? Până acum nu-mi încredinţase nicio misiune specială.

L-am găsit în bună dispoziţie, ba chiar plimbându-se uşor neliniştit prin încăpătorul lui cabinet. De astă dată îmi strânse mâna foarte cordial, ba chiar puţin solemn, cum mi se păru.

— Chiar acum s-a terminat şedinţa consiliului, spuse el. Şi am pentru tine o noutate bună...

Tăceam în totală necunoştinţă de cauză. Noutăţile puteau fi de toate felurile.

— Consiliul a hotărât ca racheta noastră *Fortuna*, cu un echipaj de opt oameni, să meargă pe Reghina... Ai fost numit comandant...

Orice aşteptam să aud, numai asta nu. El observă, probabil, expresia feţei mele, deoarece se grăbi să adauge:

— Nu e nimic curios în asta!... Într-adevăr, eşti cel mai tânăr... Dar în acelaşi timp eşti cel mai sănătos din punct de vedere fizic şi cel mai tare din punct de vedere psihic... Şi, după mine, dacă-ţi place acest cuvânt uitat, cel mai capabil pentru o asemenea măreaţă misiune... Deoarece tu însuţi nu eşti un om al Pământului, ci copilul lui *Aiax*.

— Vă mulţumesc din toată inima! i-am răspuns eu copleşit. Dar nu ştiu... nu ştiu dacă nu cumva exageraţi calităţile mele.

— Dar tu însuţi te simţi în stare să duci la bun sfârşit această sarcină? mă întrebă el puţin tăios.

— Bineînţeles! am exclamat eu. Dar nu în asta constă problema... Nu e vorba aici doar de o sarcină, ci de onoarea pe care mi-o faceţi... Şi cred că alţii o merită mai mult decât mine...

— Această hotărâre a fost luată în mod definitiv! zise Henk. Şi nu având în vedere meritele, ci utilitatea... Expediţia va fi foarte grea şi eu am nevoie de un om tânăr, hotărât şi rezistent...

Prin aceasta se dădu de gol că el însuşi fusese acela care hotărâse alegerea mea.

— Bine, am spus eu. Şi cine vor fi ceilalţi?...

— Pilotul va fi Zverev, cred că-l cunoşti bine...

Da, într-adevăr, aşa era. Acest siberian înalt ca un catarg, uscăţiv şi vânjos, îşi petrecuse jumătate din viaţa lui în regiunea polară. A doua puternică şi interesantă personalitate era Castello, fost director general al uneia dintre cele mai mari rezervaţii din Africa. Desigur, şansa de a găsi pe Reghina elefanţi şi girafe era egală cu zero, dar Castello era un om obişnuit cu viaţa aspră din mijlocul naturii. Nu zadarnic se spunea în glumă că era capabil să gâdile sub bărbie şi cel mai furios crocodil. Bineînţeles, figura şi Tolea Viktorov ca oceanolog. Dar grupul se încheia, în modul cel mai neaşteptat, cu Seymour.

— Şi el la ce-mi foloseşte? am întrebat eu mirat.

— Dacă vorbeşti de merite, trebuie să fie şi unul ales după acest criteriu, răspunse Henk. Acum te las pe tine să-ţi aduni oamenii şi să le comunici noutatea.

În ziua următoare s-a întâmplat ceva care ne-a surprins pe toţi – postul nostru de televiziune care emitea de pe Reghina s-a stins dintr-odată. Echipa de serviciu afirma că orice fel de defecţiune tehnică era exclusă. Ea observase pentru o clipă ceva alb, ca un troian de zăpadă, care se prăbuşise peste emiţător. Noi ştiam însă, chiar din imaginile transmise de acelaşi emiţător, că în jurul lui nu erau nici troiene şi nici blocuri de gheaţă. Se afla pe o suprafaţă cu totul netedă, aproape ca sticla. Îi ştiam precis locul şi n-a fost prea greu să-l descoperim cu locatorul nostru de raze infraroşii. Într-adevăr, aceasta n-ar fi fost posibil dacă ar fi fost îngropat sub un troian de zăpadă. Pe *Aiax* oamenii începură să glumească, dând vina pe Omul zăpezilor. Trecând întâmplător pe acolo, supărat, i-a dat un picior acestui lucru necunoscut şi inutil, după care, şchiopătând uşor, cu un deget de la picior zdrobit, s-a îndepărtat într-o direcţie necunoscută.

Am trimis imediat pe Reghina un nou post de emisie, dar nici acesta n-a reuşit să descopere taina. Pustiul de gheaţă era tot atât de singuratic şi de surd, ca totdeauna. Numai pe ocean apăreau, din timp în timp, pete întunecate, dar niciodată n-am reuşit să le intersectăm cu locatorul nostru. Până la sfârşit toţi au început să creadă că nu păreau a fi de origină animală.

Iar micul şi fericitul nostru grup şi-a început de îndată pregătirile. Bineînţeles, ne-au supus întâi unei aclimatizări, care a durat destulă vreme. Oricât de bine am fi fost noi antrenaţi şi căliţi, locuisem totuşi aproape trei decenii într-un mediu steril şi la temperaturi constante. Plămânii noştri se dezobişnuiseră cu totul de gerul aspru. A trebuit să stăm douăzeci de zile

într-o încăpere specială în care temperatura era scăzută treptat. Toţi am trecut cu bine prin această încercare, inclusiv Ulla Schermann, delicata noastră doctoriţă. Umblam prin această încăpere în costumele noastre speciale şi ne culcam în sacii de dormit – în ultimele zile la o temperatură de minus treizeci şi cinci de grade, chiar dacă aveam şi măşti de protecţie. Toate astea erau destul de neplăcute şi de plictisitoare, dar trebuia să trecem prin ele. Ne mângâiam cu gândul că nu eram singurii care suportam acest tratament. Toţi cei care trebuiau să vină după noi erau supuşi la aceleaşi probe.

În sfârşit întreaga pregătire a fost încheiată. Puteam coborî liniştiţi pe Reghina, fără să fim ameninţaţi de primejdii sau riscuri deosebite. Sau măcar aşa gândeam şi speram.

3

Fortuna a „aterizat" atât de uşor şi de lin, încât eram gata să aplaudăm.

În calitatea mea de comandant, aveam cinstea să păşesc cel dintâi pe gheţurile Reghinei. N-am să uit toată viaţa acele splendide minute. Stăteam în picioare, uluit, în mijlocul pustiului alb ce strălucea, şi nu îndrăzneam să respir – atâta puritate şi măreţie liniştită radia întreaga privelişte. Uitasem desigur adevărata culoare a cerului nostru de pe Pământ, dar ceea ce vedeam acum mi se părea infinit mai frumos. Copleşitor era soarele cu strălucirea sa luminoasă diamantină, un adevărat soare de tropice, ce se afla drept la zenit. Nu mi-era deloc frig, nici chiar la obraji. Simţeam doar prospeţimea cerului şi uşurinţa neobişnuită cu care am făcut primii mei paşi. Pe scara *Fortunei* coborî Zverev şi ochii lui păreau că vrăjiţi.

— Uf! făcu el uşurat.

Dar exclamaţia lui era entuziastă. Se apropie de mine, mă îmbrăţişa puternic, după care spuse:

— Ei, bine am venit!...

O spuse în ruseşte, după care se întinse ca un băieţandru, care s-a trezit brusc din somn. Ochii lui albaştri străluceau ca seninul cerului.

— Şi noi care credeam că o să ajungem să trăim cine ştie ce coşmar tropical! zise el vesel. Plin de ţânţari cât vulturii şi de crocodili cât submarinele...

— În schimb, aici nu-i nimic!

— Nu se poate să nu fie foci şi urşi albi! zise Zverev.

Bineînţeles, cei de pe *Aiax* ne observau tot timpul şi ascultau convorbirile noastre. Unul după altul coborî tot echipajul. Numai Ulla Schermann părea neliniştită.

— Puneţi-vă ochelarii! zise ea. O să vă doară ochii...

Ne-am apucat imediat de lucru. Trebuia să dăm jos sania, casa noastră şi tot celălalt bagaj. În timp ce munceam cu osârdie, Zverev continua să examineze pustiul din jurul său, cu binoclul. Entuziasmul său iniţial începu să pălească.

— Halal peisaj! bombăni el. Să nu vezi măcar un pinguin pleşuv.

După ce am descărcat bagajul, am început îndată să construim locuinţa noastră improvizată. Treaba asta era atât de uşoară şi atât de simplă, încât putea s-o facă şi un copil. Dar acest material uşor avea calităţi izotermice excepţionale. În orice caz era un adăpost de nădejde, mai ales la un atac din partea unor elefanţi sau dinozauri. Aici însă nu ne ameninţa o astfel de primejdie.

După programul primei zile, noi trei – Tolea, Castello şi cu mine – trebuia să mergem la malul oceanului. Ne aflam la o distanţă de circa 20 km de ţărm, deoarece nu eram siguri de grosimea gheţii. Până acolo urma să mergem cu sania, care avea patru locuri şi un portbagaj destul de mare. Era acoperită, şi construită din materiale extrem de solide. Avea un motor puternic cu plasmă, cu o rezervă care ne ajungea să parcurgem circa 2.000 km. Bineînţeles, ne-am luat armele automate cu raze având o mare putere de pătrundere. Ştiam că ne vor fi cu totul de prisos, dar eram obligaţi să respectăm instrucţiunile. Am luat şi destule alimente, iar Castello a băgat în portbagaj un scurt sul cilindric.

— Asta ce-i? l-am întrebat eu.

— Cum ce-i? Păi, e o undiţă...

— Crezi că o să prinzi peşte?

— Ocean fără peşte nu am văzut! zise el sigur de sine.

— Şi dacă ai să prinzi nişte şerpi cu clopoţei?

— O scot eu la capăt într-un fel...

Am lăsat în jos capota, care se închidea ermetic, şi am pornit însoţiţi un timp de întregul grup. În mod practic, sania putea atinge viteze foarte mari, dar noi nu venisem aici pentru întreceri, ci pentru cercetare. Pe botul saniei era instalată o cameră panoramică de luat vederi şi care transmitea numai imagini, nu şi sunete. Mergeam cu circa 30 km pe oră. Eu conduceam, iar Castello şi Tolea erau numai ochi, căutând să observe tot. Dar ei, ca să zicem aşa, îşi pierdeau vremea degeaba. Terenul era foarte tare, îngheţat, acoperit cu un strat de zăpadă extrem de subţire. Foarte rar întâlneam asperităţi sau mici troiene îngheţate – asta era totul. Pustiul era doar pustiu, fără niciun fel de urme de viaţă. Pe stratul subţire de zăpadă ar fi putut să se vadă chiar şi urmele unor păsări.

Un ceas mai târziu stăteam pe ţărmul oceanului şi priveam, ţinându-ne respiraţia, nesfârşita întindere de apă. Nu semăna întru totul cu oceanele de

pe Pământ. În albastrul său adânc era ceva artificial, aproape chimic. Nu era prea transparent şi nici valuri nu brăzdau nemărginita lui întindere. Spre orizont părea aproape negru şi aceasta îi dădea un aspect destul de sinistru. În timp ce Tolea lua probe, Castello îşi pregăti cu îndemânare undiţa. Firul foarte subţire era neobişnuit de tare – cu el ai fi putut să tragi la mal şi o morsă.

— Dar momeala? am fost eu curios să aflu.

— La peşte, peşte! răspunse el în glumă.

Şi-mi arătă o bucăţică de carne de somn, admirabil conservată, cu o plăcută culoare roz.

— E puţin sărată, zise Castello, dar să sperăm că peştele de aici nu este atât de pretenţios.

Aruncă undiţa cu dibăcie. Se vedea că e pescar bun – momeala căzu la circa 50 de metri de ţărm. N-am aşteptat nici două minute şi pluta a început să se afunde. Când m-am uitat – faţa lui Castello mi s-a părut albă de emoţie.

— Este ceva! exclamă el, teribil de încântat.

— Eşti sigur?...

— Absolut sigur... Îl simt cum trage.

Şi noi doi – eu şi Tolea – nu eram mai puţin emoţionaţi. Orice ar fi căzut în undiţă, ar fi fost prima vietate nepământeană, adică nu de pe Pământul nostru, pe care ochii unor oameni aveau s-o vadă. Castello înfăşură destul de încet firul, bucurându-se evident de succes. În clipa asta îmi venea să-i trag un picior.

— Nu se poate puţin mai repede?

— Staţi liniştiţi! răspunse Castello. N-o să ne scape...

Şi, într-adevăr, aşa cum ne aşteptam, scoase un peşte cu totul obişnuit. De fapt nu era chiar aşa, măcar la culoare, acesta fiind aproape negru, cu mici pete roz pe spate, ca păstrăvul. Dar, bineînţeles, nu era prea plăcut să-l vezi. Avea ceva mizantrop în forma gurii lui. Castello îl studie vreo zece minute, uitându-se atent la bronhiile şi dinţii lui.

— Un peşte ca toţi peştii! constată el în sfârşit. Să baţi atâta drum pentru un peşte obişnuit...

Schimbă cârligul cu unul nou, mare cât un deget îndoit. Ca momeală puse tot carnea de somn, aşa cum prinsese cu câteva minute mai înainte.

— Să vedem ce se va întâmpla! murmură el.

De astă dată am aşteptat mai bine de o jumătate de oră. Aproape că-mi pierdusem speranţa când Castello începu să tragă energic. După privirea lui, care strălucea, am înţeles că succesul era mai consistent.

— E mare! zise el. Mor de curiozitate...

Iar după puţin timp adăugă:

— Cel puţin o focă!...

Într-adevăr, animalul se împotrivea cu furie. Oricât de tare ar fi fost coarda, lanseta nu se mai putea înfăşura. Castello fu silit să tragă de undiţă cu ambele mâini. Peştele de la capătul corzii se împotrivea cu toată puterea, schimbându-şi mereu direcţia mişcării. În sfârşit parcă se propti orizontal, trăgând cu o neobişnuită forţă. Acum sau coarda avea să reziste, sau peştele avea să scape. La un moment dat am avut impresia că se va petrece a treia şi cea mai neplăcută posibilitate – că aveam să-l văd pe Castello tras şi ţopăind prin apă împreună cu undiţa.

Dar nu o făcu, ci rezistă şi până la urmă scoase la mal ceea ce trăgea. Aproape că ne-am speriat când am văzut ceva negru, acoperit de un păr scurt şi lucios. Semăna în acelaşi timp şi cu o vidră, dar şi cu o focă mică. Capul însă îl avea ca de peşte. Şi pe uscat animalul se zbătea şi se lupta furios, băgând în noi o frică instinctivă pe care nu o mai simţisem până acum.

— Vai, ce monstru! am exclamat eu cu repulsie.

Castello mă privi vinovat.

— Cred că va trebui să-l împuşcăm.

— Şi cât se poate mai repede! am adăogat eu.

Treaba asta o făcu Tolea. El potrivi automatul la cea mai mică intensitate, se apropie şi trase în capul lui. Animalul furios se potoli dintr-odată. Acum puteam să-l examinăm în linişte. În cele din urmă Tolea se ridică şi zise mirat:

— Poate să vi se pară caraghios, dar acesta este un peşte-mamifer, zise el. Respiră prin bronhii, dar îşi hrăneşte puii cu lapte, ca o pisică obişnuită...

Zâmbi şi adăugă cu satisfacţie:

— E o femelă!... Se pare că oceanul ăsta e plin de minuni.

Dar Castello parcă pierduse orice dorinţă de a mai face alte probe. Schimbă din nou cârligul undiţei şi puse în el o bucăţică de somn. În acest fel, în mai puţin de o oră prinse câteva kilograme de peşte. Nu erau toţi ca primul, cu toate că aceştia erau mai numeroşi. Dar, în general, se asemănau între ei, erau într-adevăr peşti şi nu mamifere.

— E timpul să mergem! am spus eu. Încălcăm graficul.

— Să mergem atunci! admise cu neplăcere Castello. Dar o să prăjesc la peşte în seara asta...

— Exponatele nu se mănâncă, am spus eu cu un ton evaziv.

— Ce, astea sunt exponate? mă privi Castello. Oceanul e plin de peşte. Mâine o să-ţi prind o tonă întreagă.

Am strâns toate probele şi am plecat. De astă dată am luat-o spre vest, adică în direcţia Soarelui care apunea. Castello intră în legătură cu baza, prin

radio. Acolo totul decurgea normal şi plictisitor, pentru că, bineînţeles, nu se întâmplase nimic.

Câmpia de gheaţă se întindea în faţa noastră, moartă, tot atât de pustie şi lipsită de viaţă. Noi eram destul de agitaţi şi nu-i acordam nicio atenţie. Vorbeam numai despre ocean şi despre posibilităţile pe care acesta le ascundea. Deosebit de mult ne bucura faptul că descoperisem un mamifer, chiar dacă acesta avea şi bronhii. Tolea presupunea, pe drept cuvânt, că în ocean trăiau şi alte specii de mamifere, de tip superior.

— Poate că aici întreaga evoluţie s-a petrecut în ocean, iar uscatul, de la un timp încoace, este pustiu.

— Aşa se pare, am răspuns eu.

— Opreşte, zise dintr-odată Castello, dar fără să frânezi...

Am stins doar motorul şi sania a continuat să lunece, fără zgomot, în virtutea inerţiei...

— Ce este?...

— Ia priveşte acolo! zise el aproape în şoaptă, de parcă se temea să nu-l audă cineva.

M-am uitat în direcţia indicată. Oricât de obişnuit era ceea ce vedeam, asta m-a impresionat mult mai mult decât peştele mamifer. Pe o înălţime de gheaţă, puţin spre dreapta noastră, stătea, şezând pe picioarele din spate, un animal cu totul cunoscut. Era pur şi simplu un câine. Într-adevăr, semăna puţin şi a hienă, dacă te uitai cu atenţie la părul din jurul gâtului, dar era totuşi un câine.

— Asta nu se poate! exclamă Castello stupefiat.

Şi noi credeam la fel – că nu se poate. Câinele şedea tot aşa, pe picioarele din spate, nemişcat. Nu cumva aveam halucinaţii? Nu puteam să le avem toţi trei în acelaşi timp... dar parcă puteai să ştii...

— Ia-o puţin la dreapta! zise Castello.

Am virat puţin spre dreapta, dar sania începu să-ţi piardă din inerţie. Acum însă vedeam foarte bine că animalul se uita direct spre noi. Dar nici el nu părea speriat, ci mai degrabă surprins şi curios.

— Dă drumul la motor, zise Castello, şi ia-o spre el.

Am pornit motorul şi sania a lunecat uşor pe o pantă. Aveam impresia că animalul se uită chiar în ochii mei, dar privirea îi era speriată şi rea. Când ne-am apropiat la vreo 10 metri de el, a scos deodată un urlet îngrozitor şi a luat-o la goană înapoi.

— Poţi să-l ajungi? mă întrebă Castello aproape agitat.

— Bineînţeles! am răspuns eu.

Am apăsat pe accelerator şi sania a început să zboare. Cu toate acestea încercarea s-a dovedit nereuşită. Câinele fugea cu o viteză neobişnuită –

aproximativ 70 km pe oră. Asta nu era nimic pentru sania noastră, dar tocmai aici terenul era accidentat, plin de gropi, din cauza cărora ne-am lovit cu capetele de capotă. N-avea niciun sens să ne rupem gâturile alergând după cel mai obişnuit câine. Castello deschise capota saniei şi puse mâna pe automatul său.

— O, nu trage! am spus eu.

— De ce?

— Poate voi mânca peşte prăjit, i-am răspuns eu, dar câine fript, nu...

— Lasă glumele! zise Castello supărat. Vreau să-l văd...

— Şi eu... dar prefer să fie viu... O să-l prindem...

Castello închise capota, iar eu am micşorat viteza, ca să întorc sania. Ca şi mine, Tolea era deziluzionat şi amărât. Curând câinele ieşi din raza vederii noastre. M-am orientat cu ajutorul staţiei radio şi am pornit din nou spre bază. Multă vreme tăcurăm.

— Şi totuşi, un câine! vorbi în cele din urmă Castello. Dar cu ce se hrăneşte aici?

— E un câine sălbatic! am răspuns eu. Mănâncă animale mai mici şi mai slabe decât el.

— Eşti genial, Sim! zise Castello ironic. Şi animalele alea ce mănâncă? Iarbă? Insecte?...

— Peşte! i-am răspuns eu.

— N-am văzut niciun fel de alte urme de animale.

— Nici de câine n-am întâlnit, am răspuns eu, şi totuşi sunt.

Într-adevăr, descoperirea noastră era senzaţională. Un mamifer în ocean – asta era firesc şi admisibil. Dar un câine pe gheaţă?... Nu putea fi altceva decât ultimul inel al unui lanţ evolutiv foarte lung. Iar procesul însuşi a trebuit să aibă loc în condiţii aproape egale cu cele de pe Pământ, pentru a se ajunge la acelaşi rezultat. Dar atunci cum au dispărut celelalte animale?... Şi cum a putut să supravieţuiască o singură specie în îndelunga perioadă a glaciaţiunii?

— Dar poate că nu e singurul, zise Castello dus pe gânduri. Cu toate că nu-mi pot închipui că ar mai putea fi şi alţii. Şi unde?...

— Numai pe lângă ocean, am răspuns eu. Numai aici există hrană.

— Logic aşa este! admise Tolea.

Acum mergeam mai repede şi curând am ajuns la bază. Casa era gata şi în interior era foarte plăcut. Temperatura era cu totul normală, aşa încât cel puţin puteam să dormim foarte comod. Peştele pe care-l prinsesem a provocat o adevărată senzaţie. Toţi s-au îngrămădit să-l vadă. Acum însă nu aveam timp să mă ocup de ei – trebuia să intru în legătură cu Henk, înainte ca *Aiax* să treacă de cealaltă parte a Reghinei. Desigur, cei de pe navă

văzuseră totul, dar trebuia să le mai dau unele explicaţii verbale. Curând am observat pe ecran fapt bucuroasă a lui Henk – ochii lui, reci şi cenuşii, acum străluceau.

— Vă felicit pentru succes! zise el. Şi totuşi, ca să vă spun sincer, mă aşteptam să văd orice afară de un câine...

I-am vorbit de presupunerile pe care le făcusem, dar, şi fără noi, cei de pe *Aiax* se gândiseră la aceste probleme.

— Trebuie să-mi prindeţi un câine viu! zise el. Încercaţi cu o încărcătură narcotică. Cred că aţi luat...

— Da!... Dar n-am avut-o cu noi în sanie...

— Omul trebuie să fie gata pentru orice! zise Henk cu un uşor reproş.

— O să vă aduc un câine, am afirmat eu categoric. Chiar dacă ar fi singurul de aici, tot o să-l aveţi!...

— Fiţi totuşi prudenţi, adăugă Henk. Închipuiţi-vă că se adună în haite mari... Trei inşi trebuie să doarmă în rachetă – să zicem Zverev, Ulla şi Newmann... Ceilalţi puteţi rămâne la bază.

— Castello vrea să prăjească peşte! am spus eu prevăzător.

— N-are decât! replică Henk. Dar de astă dată o să şi-l mănânce singur! zâmbi el. Sunt sigur că e comestibil... Totuşi nu trebuie să ne supunem unor riscuri exagerate... Iar Ulla să fie pregătită...

Într-adevăr Castello îşi prăji peştele în modul cel mai obişnuit, cu puţin untdelemn într-o tigaie mare. Toate acestea s-au făcut în faţa casei, cu puţin înainte de apusul soarelui. Nu voiam ca încăperea unde dormeam să miroasă a peşte chiar din prima zi. Şi abia când începu să-l întoarcă în tigaie şi în jurul nostru se răspândi aroma de peşte prăjit, pe care n-o mai simţisem încă de pe Pământ, mi-am dat seama că m-am speriat degeaba. Acum nu-mi mai rămânea nimic altceva decât să înghit în sec. Şi să-l opresc cu forţa pe Tolea, care voia neapărat să guste şi el.

— Cum este? îl întrebă el pe Castello, care mânca cu poftă peştele.

— Minunat! răspunse Castello cu gura plină. Ceva între păstrăv şi cegă, dar mult mai bun...

Chiar şi dacă n-ar fi fost chiar aşa, n-ar fi scăpat el prilejul să-şi bată puţin joc de noi.

— Acum intri în istorie! zise Tolea cu o notă de invidie în glas. Eşti primul om de pe Pământ care mănâncă o vietate extrapământeană...

Îndată după apusul soarelui s-a făcut foarte frig. Temperatura scăzu până la treizeci de grade sub zero. Cei trei, care trebuiau să doarmă în rachetă, se îndreptară spre ea. I-am ajuns din urmă.

— Ai declanşat câmpul de forţă? l-am întrebat eu pe Zverev. Aşa va fi mai sigur.

Zverev mă privi mirat.

— *Fortuna* nu poate fi clintită din loc nici de un mamut, zise el.

— Ba, unul ca ăsta sigur că poate! i-am răspuns eu. Şi, în general, execută ceea ce ţi se ordonă.

M-am întors la locuinţa noastră – înăuntru era cald, plăcut, lumină, puteai să dormi şi în pijama. Cineva încercă să pună muzică, dar ceilalţi protestară. Ni se părea un adevărat sacrilegiu să profanăm cu zgomote această veche şi neprihănită linişte, prima adevărată noapte polară pentru noi. Fix la ora zece am stins lumina.

— Noapte bună! am zis eu. Vise plăcute...

Niciun fel de vise. Se pare că aerul adevărat, pur şi simplu, mă adormise – m-am scufundat dintr-odată într-un fel de beznă adâncă şi fără sfârşit, ca moartea. Dacă ar fi rămas în mine vreun rest de conştiinţă, m-aş fi speriat crezând că n-am să mă mai scol niciodată. Şi totuşi m-am trezit, dar într-un moment, din cauza unei bubuituri puternice. M-am uitat speriat deasupra mea, dar n-am văzut niciun fel de acoperiş. Nu era decât un cer negru, cu stele strălucitoare, şi chiar în clipa următoare a izbucnit o altă lumină orbitoare, care a cuprins totul. Ceea ce vedeam depăşea orice imaginaţie. Deasupra capului meu stătea aplecată, ca un troian alb de zăpadă, o fiară uriaşă. Doar pentru o clipă am zărit fălcile ei căscate şi dinţii masivi. Monstrul era întârâtat. În clipa următoare am tras – am văzut foarte clar pata de foc, care a izbucnit în pieptul lui. În ciuda iuţelii cu care am acţionat, am tras foarte precis. Fiara s-a clătinat puţin pe locul ei, de parcă s-ar fi pregătit să dea înapoi, dar s-a prăbuşit peste rămăşiţele casei noastre. Abia acum mi-am dat seama că globul cel mare al rachetei fusese aprins transformând noaptea în zi. Am sărit cu toţii. Într-o clipă mi-am numărat oamenii. Lipsea unul şi anume, Newmann. Am înţeles îndată că fiara l-a acoperit în căderea ei. Cu multă trudă am reuşit să-l tragem de sub burta ei uriaşă şi moale – aproape mort, desigur cu şira spinării ruptă, cu mâinile şi picioarele zdrobite. În acest timp au venit în fugă şi cei trei din rachetă. Ulla îl examină repede şi atent pe Newmann.

— Sper că-l vom salva! zise ea.

Dar pe faţa doctoriţei se citea o mare îngrijorare.

— Trebuie să-l operez imediat! adăugă ea. Şi asta pe *Aiax*...

Nu mai era vreme să aştept până prind legătura cu *Aiax,* şi de aceea i-am ordonat lui Zverev:

— Trebuie să zbori imediat cu Ulla şi Newmann. Pe răspunderea mea.

— Bine! dădu din cap afirmativ Zverev.

Şi-mi spuse la repezeală ce se întâmplase. Evident, ursul se apropiase mai întâi de cel mai mare dintre obiective şi anume, de rachetă. Aici, însă, îşi

plătise scump curiozitatea. Câmpul de forţă îl rănise dureros – asta am văzut-o după uriaşele lui labe arse. Bineînţeles, atingerea de câmpul de forţă declanşase semnalul de alarmă al rachetei. Zverev sărise de la locul lui şi se uitase prin hublou. Nu văzuse însă nimic în întunericul negru al nopţii. Atunci a aprins globul şi a zărit fiara, care fugea înnebunită direct spre casa noastră. N-a mai avut timp să întreprindă nimic – restul îl făcusem chiar eu, în ultima clipă.

Abia după ce l-am transportat pe Newmann şi l-am urcat în rachetă, am avut timp să ne uităm la uriaşul animal. Semăna foarte mult cu un gigantic urs alb, cu labe viguroase care, până la un punct, aduceau şi cu nişte vâsle. Se deosebea de urşii albi de pe Pământ, mai ales prin coada lui scurtă, dar foarte puternică, şi pe care desigur se proptea. Avea o blană moale şi cu firul foarte lung. Tolea măsură ursul – o lungime de aproximativ patru metri.

— Şi cel mai teribil grizzly e un bebeluş în comparaţie cu el! zise Tolea. Dacă ai mai fi întârziat doar câteva secunde...

Slavă domnului – am tras la timp. Am controlat aparatura – totul era în deplină ordine. Puţin mai mult, suferise casa noastră. Nu ne rămânea altceva de făcut decât să trecem la repararea stricăciunilor. Dar în gerul aspru al nopţii, asta nu a fost deloc uşor.

În zori am intrat în legătură cu Henk şi i-am raportat ce se întâmplase. S-a uitat şi el cu curiozitate la monstru.

— Păi, noi suntem de vină, zise el necăjit. Nu era chiar atât de greu de ghicit... Dacă sunt câini, de ce să nu fie şi urşi?... În ce situaţie este casa voastră?

— Cred că vom reuşi s-o refacem... Avem şi materiale de rezervă.

— Faceţi tot ce puteţi... Vă voi trimite o casă nouă...

Pe urmă se gândi puţin şi adăugă:

— Să vă poarte noroc...

Ca totdeauna utiliza imagini foarte vechi, dar şi foarte precise.

4

Fortuna făcu cinci curse una după alta. Acum pe gheaţă eram 20 de oameni şi dispuneam de echipament îndestulător. Am construit trei noi corturi şi am montat o vedetă. Aveam la dispoziţie şi o puternică maşină pe şenile, care putea merge pe orice teren, şi în mod practic nu-i putea rezista nicio piedică de pe Reghina.

În caz de nevoie putea trece, ca o cârtiţă, şi pe sub un adevărat munte de gheaţă.

Şi la baza noastră, şi pe *Aiax*, munca nu mai contenea, nici ziua, nici noaptea. În primul rând se alcătuise o hartă geografică foarte precisă,

trasându-se pe ea ţărmurile oceanului. Cei mai înalţi munţi din interiorul continentului abia depăşeau 2500 de metri înălţime. Tabăra noastră era construită anume pe un foarte gros strat de gheaţă, ce plutea pe ocean. După toate datele se părea că planeta se află într-o eră geologică stabilă – desigur gheaţa îşi oprise înaintarea sa, măcar temporar, în apele oceanului. Toţi specialiştii considerau că schimbările climatice au intervenit destul de repede. Acum învăţaţii cercetau asiduu Sigma. Această stea luminoasă şi stabilă suferise desigur o criză inexplicabilă, care nu poate fi înţeleasă în esenţa ei după cunoştinţele noastre pământene. Toţi erau de părere că, în condiţiile unei răciri lente, în decurs de sute de mii de ani sau chiar de milioane de ani, nu s-ar fi putut păstra această viaţă pe care o descoperisem pe Reghina. Era vorba, bineînţeles, de animalele de pe uscat – acest incredibil urs şi acel şi mai incredibil câine.

Dar Henk parcă nu se grăbea, în mod deosebit, să ne zorească la lucru. Cercetările continuau, dar enigmele, în loc să se simplifice, deveneau tot mai complexe. Peste o săptămână am împuşcat al doilea urs alb, într-adevăr mult mai mic sau, mai exact, cu mult mai tânăr. După atenta disecţie a chirurgilor s-a constatat că avea inima, ficatul, rinichii şi în general totul la fel ca la animalele de pe Pământ. Poate că nu avea intestin subţire – toate erau îngrozitor de groase. În stomac s-au găsit urme de peşti şi resturi din acel peşte mamifer. Cu toate că avea dinţi foarte tari, ursul nu se străduise să-şi mestece prea mult hrana. Desigur că în asemenea bucăţi mari ne-am fi putut transforma şi noi în stomacul primului urs. Castello prăji cu neruşinare ficatul şi declară, fireşte, că-i teribil de gustos. Dar nimeni nu încercă să verifice dacă era adevărat.

Curând colonia crescu, ajungând la 30 de inşi. Abia acum Henk admise pregătirea a două expediţii – una pe mare cu vedeta, alta pe uscat. Din nou am fost numit conducător al acesteia din urmă. I-am luat cu mine pe Castello, pe Tolea şi pe canadianul Schermann, soţul Ullei. L-am rugat cu insistenţă pe Henk să plecăm cu sania şi nu cu tancul atât de greoi. Cea dintâi era cu mult mai uşoară şi mai rapidă, având de pe ea şi o perfectă vizibilitate. Trebuia să parcurgem circa 400 km în cinci zile şi să facem observaţii şi cercetări ştiinţifice. Tot timpul ambele expediţii aveau să fie în legătură televizată cu baza şi cu *Aiax*.

Şi astfel, într-o bună dimineaţă, am pornit la drum. În prima zi am parcurs 100 km, cu toate că ne-am oprit de vreo zece ori pentru diferite cercetări. Am prins peşte destul şi de astă dată am făcut această treabă eu şi cu Tolea. Ne-am încredinţat că peştele de pe Reghina este foarte gustos. Seara l-am prăjit, iar peste noapte am dormit pe rând. A doua zi ne-am continuat drumul dinainte trasat. Mergeam tot timpul pe malul oceanului şi foarte rar

ne îndepărtam în interiorul uscatului. Henk fusese de acord cu noi că viaţa trebuia căutată în special lângă apă. Tolea lua probe şi noi prindeam peşte, cam la astea s-au redus şi succesele noastre. N-am întâlnit niciun fel de urme de viaţă şi nici măcar de urs. A doua zi totuşi am văzut ceva, însă pe mare. Schermann, care ne supraveghea de pe o mică înălţime, la vreo 100 de metri de ţărm, strigă deodată:

— Sim!... Ia uite colo!...

Am privit în direcţia arătată. Nu prea departe de ţărm apăruse o mică insuliţă de o culoare verde închis. Când ne-am uitat mai atent, am observat că se mişca, iar după câteva minute a dispărut. Asta a fost tot.

Eram în a treia zi a expediţiei noastre. Aici ţărmul era destul de neregulat, tot mai des întâlneam mici golfuri foarte liniştite. Apa lor era aproape verde, părând să aibă multe alge sau plancton. Spre prânz Tolea strigă pe neaşteptate:

— Opreşte, Sim!...

Am oprit atent, dar Tolea nu privea înainte, ci spre cer.

— Păsări!...

Am deschis îndată capota. Erau trei uriaşe păsări albe, care semănau mult cu albatroşii. Nu zburau într-o direcţie anume, ci se învârteau în cerc, fără să bată din aripile lor puternice şi frumoase. Ne-am dat seama îndată că de la această distanţă ar fi destul de greu să le nimerim.

— Mai mergi puţin înainte, spuse Castello, dar mai încet, căci s-ar putea să le speriem.

Într-adevăr, sania noastră era camuflată în alb, dar şi păsările aveau, desigur, ochi foarte buni. Am mai parcurs încă vreo câteva sute de metri, după care am oprit din nou. Castello ochi şi trase. Nimeri abia a patra oară. Uriaşa pasăre căzu pe gheaţă, grea ca o piatră. Celelalte două nu s-au alarmat deloc, continuând liniştite să se învârtească încet.

— Dă-i drumul! zise calm Castello.

Am pornit imediat. Nu eram atât de emoţionat de noua noastră descoperire, ca să nu privesc încotro merg. O mică înălţime mă împiedica să văd unde căzuse pasărea. Şi dintr-odată exclamaţia tuturor mă făcu să opresc pe loc sania. Mă uitam şi eu acolo unde priveau toţi. La o sută de metri de ţărm, zăcea un animal gigantic. Avea o lungime de circa cincizeci de metri, dacă nu chiar mai mult. Semăna foarte bine cu un caşalot uriaş şi era mort, aruncat de ape pe malul pustiu.

Dar nici unul dintre noi nu se uita la caşalot, ci toţi priveam, uluiţi, la oamenii din jurul lui.

Da, oameni!...

Oricât ar fi fost de necrezut, dar pe Reghina locuiau oameni. Erau la o distanţă de cel mult 200 de metri, aşa încât îi observam foarte bine. Sania se oprise chiar pe culmea unei mici înălţimi, aşa încât îi vedeam ca în palmă. Erau oameni adevăraţi, îmbrăcaţi în ceva care semăna a blănuri. Toţi ţineau în mâinile lor suliţe.

Ceea ce s-a petrecut mai departe mi-a amintit o veche poveste.

Oamenii erau gata de luptă, pregătindu-se pentru o grea bătălie pe viaţă şi moarte. Îi vedeam foarte clar, aşezaţi în semicerc, cu suliţele îndreptate înainte. Spatele le era apărat de enormul corp al caşalotului, aşa încât de acolo nu puteau avea nicio surpriză. La vreo zece metri de ei, ca un turn alb, stătea pe labele din spate un urs gigantic. Probabil că şovăia puţin, cu toate că oamenii din faţa lui păreau mici ca nişte căţeluşi. Sau poate că mai cunoscuse suliţele oamenilor şi încercase pe pielea lui ascuţişurile lor. Desigur, înţelegea că riscă. Oricât ar fi fost de puternic, totuşi suliţele nu erau puţine. Iar pe deasupra, după cum ştiam şi noi, burta lui era destul de moale. Priveam cu toţii tabloul cu respiraţia tăiată. Era într-adevăr ceva străvechi în această luptă dintre oameni şi animalul de pradă. Până şi albatroşii pândeau pentru mica lor parte din uriaşa masă. În cele din urmă, ursul mormăi surd şi porni la atac.

— Castello! am spus eu încet.

Şi noi eram oameni, şi ei erau oameni. Nu aveam să lăsăm în primejdie pe aproapele nostru, oricare ar fi fost el. De unde putea să ştie ursul că aveam să-l atacăm din spate! Deseori se luptase pentru partea sa împotriva suliţelor ascuţite. Castello trase şi mi s-a părut că am văzut cum arde cu flacără părul alb de pe puternicul său spate. Ursul mai făcu un pas înainte, după care se prăbuşi. Acum ne puteam permite să lăsăm ca spectacolul să continue încă vreo câteva minute.

Iar oamenii parcă nu-şi puteau crede ochilor. Rămăseseră în aceeaşi poziţie, ca împietriţi. Desigur, le înţelegeam foarte bine situaţia. Nu exista nicio cauză vizibilă ca această fiară teribilă să cadă în faţa ochilor lor. Niciodată până acum nu se întâmplase aşa ceva şi chiar dacă, la fel ca toţi oamenii primitivi, credeau în zei, ştiau totuşi că aceştia nu interveneau în asemenea împrejurări. Până la urmă ordinea lor de luptă se rupse şi unul dintre ei înaintă încet şi prudent. L-am văzut cum se apleacă deasupra capului ursului, pentru a se încredinţa că e mort. Pe urmă ridică mâinile şi începu să joace. Era un dans ritmic şi rapid, aşa cum mai văzusem în vechile filme cu indieni. Dacă la început jucă singur, după aceea intrară în joc cu toţii. Era într-adevăr interesant de privit.

— Nu-mi cred ochilor, zise încet Schermann. Mai degrabă seamănă a vis.

— E probabil un dans ritual, interveni Castello. Ceva ca un fel de mulţumire faţă de divinitatea care i-a scăpat...

— Iar acum au s-o vadă în carne şi oase, am spus eu. Ceva ce n-a mai pomenit nici unul din ei până azi...

Într-adevăr, ideea de a apărea în faţa lor ca nişte divinităţi albe mi s-a părut interesantă. Costumele noastre ne dădeau întocmai această înfăţişare.

— Pariez că vom produce panică şi vor fugi! zise Schermann.

— Asemenea pericol nu există! dădu din cap Castello. Ca la toate popoarele primitive, reprezentările lor despre divinităţi sunt destul de pământene.

Mai făcurăm o sută de paşi spre dânşii, dar, antrenaţi în jocul lor, încă nu ne observară. Ne-am oprit din nou. Am hotărât ca Tolea şi Schermann să rămână în rezervă, iar noi să continuăm a ne apropia de ei, mergând pe jos. Pentru orice eventualitate păstram armele gata de tras – căci, chiar dacă erau oameni, erau totuşi de pe o planetă străină. Nu puteam şti dacă nu cumva triburile nu obişnuiau aici să-şi mănânce zeii.

— Lasă-mă pe mine, zise Castello. Cred că o să mă înţeleg mai bine cu ei.

În sfârşit, ne văzură. Dansul se opri dintr-odată, iar ei se întoarseră spre noi. N-am observat să fie deosebit de uluiţi, ba încă şi mai puţin speriaţi. Stăteau doar şi se uitau la noi, tăcuţi şi serioşi. Ca înălţime păreau ceva mai mărunţei decât noi, iar feţele lor rotunde erau albe ca de cretă. Ochii, de culoare închisă, puţin cam rotunzi, ne priveau liniştiţi şi cu înţelegere. În ciuda suliţelor lor primitive şi a dansului sălbatic, nu păreau deloc aşa. Mai degrabă semănau cu nişte clovni puţin trişti.

Când am ajuns la vreo zece metri de ei, Castello s-a oprit. Am făcut şi eu la fel, la doi paşi în spatele lui. În cele din urmă, din grupul lor ieşi unul mai înalt, mai uscăţiv şi desigur mai vârstnic. Atunci Castello îi făcu o plecăciune adâncă. Ca la o comandă, întregul grup se închină la fel, şi, după cum mi s-a părut, mult mai frumos şi mai graţios. Castello îşi duse mâna dreaptă la inimă. Şi ei făcură la fel. Oricât de serioasă era situaţia noastră, oricât de hotărâtoare pentru viitorul nostru, m-am simţit în clipa asta ca un figurant stângaci, într-o piesă ceremonioasă. Atunci Castello îşi arătă cu degetul pieptul şi zise cu voce tare şi clară:

— Castello!

Căpetenia lor făcu şi ea aceeaşi mişcare şi zise cu o demnitate vădită:

— Toko!...

Un nume simplu şi frumos, nimic mai mult! Atunci Toko îşi zvârli suliţa la pământ şi o porni înainte. L-am simţit pe Castello şovăind o clipă, dar l-am văzut şi pe el aruncându-şi arma. Când Toko se apropie şi mai mult, pentru prima oară Castello făcu un gest nepotrivit. Îi întinse mâna. Toko privi mirat

mâna lui goală şi aveam impresia că se simţea jignit. Pe urmă apucă cu ambele mâini umerii lui Castello şi-şi lipi obrazul său de al lui.

Am rămas stupefiat!... Păi, un asemenea salut există şi până în ziua de azi pe Pământ. Sau asta era ceva mai mult decât un salut, semănând, să zicem, a înfrăţire. Grupul din spatele lor scoase un strigăt de bucurie şi oamenii îşi agitară suliţele scurte în semn de bineţe. La urma urmelor, o meritam. Îi salvasem de un duşman teribil.

După aceea Toko îşi ridică suliţa, iar Castello automatul lui. Inegalitatea forţelor fu din nou restabilită. În sfârşit, Castello găsi necesar să mă prezinte şi pe mine:

— Sim! zise el.

Nu mi-am dat seama cum ne-am amestecat. Simţeam că nu mă mai tem de nimic. Mă aflam între prieteni. Ei ne priviră cu interes şi începură să ne pipăie îmbrăcămintea. A lor era din blană, puţin cam grosolan croită, dar practică şi comodă – un pantalon şi o haină lungă până la genunchi. După toate probabilităţile pielea era de peşte-mamifer – destul de bine tăbăcită, deoarece o simţeam între degete uşoară şi moale. Un deosebit interes l-au trezit ochelarii noştri. I-am oferit să-i probeze, dar m-am speriat că voi rămâne fără ei, atât de repede au pierit din faţa ochilor mei. Într-adevăr, îi încercau dându-şi importanţă şi schimbând păreri între ei. Judecând după expresiile feţelor lor, mi-am dat seama că după ei n-avea niciun sens ca lumea să le pară ceva mai întunecată decât era în realitate.

Cel mai mare interes l-au manifestat faţă de armele noastre. Înţelegeau oare că astea i-au scăpat de fiară cea teribilă?... Probabil că da, judecând după prudenţa cu care încercau să le atingă. De astă dată ne-am împotrivit cu hotărâre să le lăsăm în mâinile lor. Ne temeam, în special, de vreun foc întâmplător. Ei, parcă, n-au părut jigniţi de acest lucru. Atunci am hotărât să le arătăm puterea acestora – bineînţeles, mai mult pentru autoritate.

Cei doi albatroşi se învârteau tot atât de nerăbdători deasupra capetelor noastre. Unul dintre ei nu avea să mai apuce să mănânce din pradă. Castello ochi atent şi trase. Albatrosul căzu jos, la pământ. În aceeaşi clipă localnicii încremeniră pe locurile lor. Şi totuşi nu păreau atât de miraţi, cum ne aşteptam, ci îşi păstrau seriozitatea. Nu se aruncară cu faţa la pământ şi nici nu o luară la fugă. După prima tresărire, începură să vorbească repede între ei, dar nici de astă dată, mi-am dat bine seama, nu erau speriaţi. Aveam impresia că localnicii nu se temeau de oameni şi prezenţa lor li se părea ceva cu totul firesc.

Trebuie să recunosc sincer că noi eram aceia care ne miram cu mult mai mult de armele lor. Castello observă imediat că suliţele erau de os, dar aveau vârfurile de fier bine ascuţit. Ceva ca nişte securi de fier cu coada scurtă am

văzut la cingătorile lor. Ce putea să însemne asta?... De unde-şi procurau fierul pe această planetă îngheţată?... Aveau oare mine şi cuptoare de topit?... Asta mi se părea cu totul absurd. Şi atunci?

După ce m-am sfătuit cu Castello, am hotărât să aducem aici şi „rezerva" noastră. De astă dată senzaţia a fost cu mult mai puternică. Sania a ajuns la noi, capota s-a deschis, iar Schermann şi Tolea au ieşit afară. Se înţelege, nu oamenii îi mirau atâta cât sania. Se îngrămădiră ca nişte copii în jurul ei şi agitaţia atinse punctul culminant. Nu era greu de ghicit că totul era pur şi simplu, o mare bucurie pentru ei. Ne uitam şi nu ne venea să credem. Localnicii puteau să-ţi închipuie, într-un fel oarecare, că o armă poate omorî o fiară fără s-o atingă. Dar li se părea cu totul de necrezut ca un lucru să se mişte singur. De fapt, probabil că amândouă li se păreau la fel de absurde.

— Care-i situaţia? întrebă Tolea uitându-se puţin neliniştit la ei.

— După cum vezi – excelentă! am răspuns eu.

— Ne socotesc drept divinităţi?

— Câtuşi de puţin, interveni Castello, destul de mirat. Pur şi simplu, prieteni. Dar în niciun caz căzuţi din cer.

— Interesant! murmură Tolea. Înseamnă că dacă este cineva care se miră, aceştia suntem noi...

— Întocmai! confirmă Castello.

— Atunci reiese că sunt mult mai deştepţi decât noi! zise Tolea cu sinceră amărăciune.

Şi el se interesa mult de vârfurile de fier pe care le aveau suliţele. Ba chiar luă una de la un localnic şi îi încercă ascuţişul cu degetul. Posesorul ei îl observa cu mândrie şi mulţumire.

— Kata! zise el.

— Nu ştiu dacă e „kata", bombăni Tolea, dar văd că e oţel curat...

— Asta-i situaţia, am zâmbit eu. După părerea ta, de unde l-au luat?

— Există o singură explicaţie raţională, răspunse Tolea. Înaintea îngheţării a existat pe Reghina o civilizaţie dezvoltată. Ea a dispărut, dar au rămas câteva rezerve de fier pe care acum le folosesc...

Acest raţionament simplu îmi trecuse şi mie prin minte.

— Problema însă e că oţelul ăsta nu mi se pare atât de vechi! am replicat eu. Şi uită-te ce bine e ascuţit... Cu ce?... Cu pile de fier?...

— Sigur că da! răspunse Tolea. Dacă n-o fi aşa, să ştii că-mi las barba să crească până la brâu.

Vreau să spun din capul locului că Tolea nu s-a ţinut de cuvânt. Nu am găsit niciun fel de pile, dar el a continuat să se bărbierească. În această privinţă îşi păstrase întru totul caracterul lui de slav.

— Şi specialiştii noştri au dreptate, continuă el. După toate probabilităţile, catastrofa nu s-a produs acum câteva milenii. Ea a avut loc cel mult acum câteva secole…

Curând după aceea ne-am uitat la caşalotul cel mort. De fapt, nu era niciun fel de caşalot, cum îi spusesem noi în mod convenţional. Semăna mai degrabă cu o morsă uriaşă. Avea însă capul aproape pătrat şi dinţi de balenă. Ceva mai târziu am văzut că are şi dinţi obişnuiţi pentru a-şi mărunţi hrana, înainte de a o înghiţi.

N-a fost greu să ne dăm seama că animalul a fost ucis pe mal şi nu aruncat mort de apele oceanului. Ce căutase însă pe mal?… Şi cum se târâse atât de departe cu ajutorul înotătoarelor sale din faţă, destul de scurte pentru el, dar care pentru noi semănau cu nişte lopeţi uriaşe. Marele Şa, cum numeau localnicii acest enorm animal, reprezenta un considerabil depozit de hrană. O parte din trupul lui fusese tăiat, dar n-am văzut unde duseseră rezervele. Poate că îngropaseră carnea în cel mai firesc frigider, adică în gheaţă. Gazdele noastre ne urmau fără să ne plictisească şi fără să ne supere cu ceva. Ne-au invitat să mâncăm şi noi din Marele Şa, tăindu-ne, cu multă dibăcie, cu securile lor grele, felii de carne destul de subţiri. Cea pe care mi-au oferit-o mie avea culoarea roz şi era foarte fragedă. Deşi de astă dată nu mai putea fi vorba de ceva otrăvitor, totuşi… În timp ce şovăiam, Castello îşi şi înghiţise bucata lui.

— E minunată! zise el.

Într-adevăr, carnea avea un gust admirabil şi, pe lângă asta, era şi puţin sărată. Mai târziu, cercetătorii noştri au stabilit că avea calităţi nutritive excepţionale, fiind şi bogată în vitamine. Conţinea şi suficiente săruri, ba chiar şi sare obişnuită, pe care localnicii nu o cunoşteau în starea ei naturală.

În timp ce mestecam cu plăcere carnea roză şi fragedă, am simţit că în tabără s-a produs o mică înviorare. S-au auzit strigăte de bucurie, iar unii au dat fuga spre mică înălţime de gheaţă. Am privit şi noi într-acolo. După toate cele ce ni se întâmplaseră, nimic nu ne mai putea mira. Undeva, în depărtare, se vedea un şir lung şi negru ce se mişca. Curând se apropie mult şi am văzut că aceştia erau cei mai obişnuiţi câini înhămaţi la sănii.

Va să zică ăştia erau câinii sălbatici!… Acum totul ne era clar!… Cum de nu ne venise până acum în minte această simplă judecată – unde sunt câini, acolo sunt şi oameni… Fusesem prea mult robiţi de ipoteza că n-ar fi posibil ca pe această planetă îngheţată să existe viaţă raţională.

Erau cam treizeci de atelaje, fiecare din ele trase de şase câini – toţi mari şi foarte bine hrăniţi. Se pare că străbătuseră un drum foarte lung, deoarece răsuflau greu, cu limbile scoase.

— Exact ca la eschimoşi! zise printre dinţi Castello.

La început câinii se uitau urât la noi, mârâiau şi lătrau. Dar localnicii îi potoliră repede. După cum am aflat mai târziu, cu aceste mijloace fusese transportată în interiorul uscatului carnea Marelui Şa.

5

O jumătate de oră după aceea, am intrat în legătură cu *Aiax*. A apărut Henk în persoană, cu o faţă triumfătoare şi veselă. Avea şi de ce!... Pentru prima oară în istoria ei, omenirea pământeană întâlnise alţi oameni în măreţul Cosmos. Fusese rezolvată, în sfârşit, o problemă care preocupase secole la rând nu numai pe învăţaţi, ci şi întreaga noastră lume. Se înfăptuise unul din cele mai măreţe visuri ale ei şi fusese înlăturată una din cele mai negre ipoteze şi anume aceea că omul, ca om, e singur în Universul necuprins. Sau măcar în cel accesibil ştiinţei omeneşti. Suferam groaznic la gândul că oamenii de pe Pământ nu vor afla curând această extraordinară noutate.

— Sper că emisia a fost bună, am zis eu.

Dar Henk parcă nu mă auzi.

— Vă felicit din toată inima! începu el. Şi trebuie să vă mărturisesc că nu sunt câtuşi de puţin surprins. Poate că am fost singurul care m-am aşteptat la o asemenea veste...

Acest mare şi romantic călător, al cărui nume ar trebui să rămână pentru totdeauna în istoria omenirii, alături de numele lui Columb şi al tuturor celorlalţi mari descoperitori, îşi atinsese într-adevăr scopul pe care-l urmărise. Mai trebuia doar s-o afle şi lumea.

— Dar cum a fost emisia? am insistat eu.

— Totul s-a înregistrat, bineînţeles, răspunse Henk. Materialul este extraordinar...

I-am povestit tot ceea ce aflasem de la localnici. Pe atunci nu aveam încă acele computere, hai să le zicem magice, care puteau să traducă direct orice limbă necunoscută. Posedam, bineînţeles, utilaje de memorare, chiar portative, care, după un anumit rodaj, puteau nu numai să traducă, dar să şi compună texte destul de complexe. Chiar şi eu aveam un asemenea aparat, care vorbea perfect latineşte. Din nefericire, nu adusesem aşa ceva cu noi – atât de convinşi fusesem că n-o să avem nevoie de ele. Deocamdată dispuneam de câteva magnetofoane, şi asta nu însemna prea puţin.

— Vă aprob să le vizitaţi aşezarea... Şi în cel mai scurt timp posibil să le învăţaţi limba... Nu cred să aibă mai mult de cinci sute de cuvinte.

— N-am această impresie, am replicat eu. Văd că pălăvrăgesc destul între ei.

— Da, am auzit, dădu din cap Henk. Hans a şi început s-o studieze din punct de vedere fonetic... Spune că nu e grea şi că o s-o învăţaţi uşor...

Asta era adevărat – localnicii vorbeau foarte articulat şi clar, cu o mică intonaţie muzicală. Henk ne-a dat apoi o mulţime de alte instrucţiuni amănunţite. L-am întrebat cum merg lucrurile la bază...

— Mâine trimitem vedeta într-o expediţie, mi-a răspuns el. Sunt sigur că nu ne va deziluziona.

Noaptea aceea am dormit în sania bine încălzită. Aşa cum ne aşteptam, gazdele noastre îşi construiseră o locuinţă din blocuri de gheaţă. Este adevărat că înăuntru era al dracului de frig, totuşi nu ca afară. După toate probabilităţile nu cunoşteau focul, sau cel puţin nu-l aveau. Era o adevărată prostie că nici noi nu puteam să li-l arătăm. Toate aparatele şi motoarele noastre erau legate de baterii energetice, care nu puteau produce foc direct. Castello nu mai putea de supărare că-i scăpase acest lucru şi se tot gândea ce combinaţie putea să facă. Noaptea am dormit destul de bine, făcându-se, bineînţeles, şi de gardă. Căci Marele Zu, aşa cum numeau localnicii ursul alb, putea să-şi permită vreo glumă proastă cu noi, mai ales că şi el căuta, desigur, locurile pe unde putea găsi ceva pradă.

A doua zi de dimineaţă localnicii începură să-şi încarce săniile cu carne şi cu alte părţi din caşalot, dintre care cea mai preţioasă era grăsimea. O deosebită atenţie i se dădu Marelui Zu. L-au jupuit cu multă grijă şi i-au tăiat pielea în fâşii lungi. Mai târziu am înţeles că pentru ei nimic nu era mai preţios decât blana acestui uriaş urs alb. Din ea făceau până şi hamurile pentru câinii de la sănii.

Cu puţin timp înainte de plecare s-a petrecut însă ceva care era gata-gata să strice bunele noastre relaţii. Toko ne-a explicat prin gesturi că doreau armele noastre. Aveau, bineînţeles, dreptate... Se temeau de noi întâlniri cu Marele Zu şi ne cereau ajutorul.

La început ne-am prefăcut că nu-i înţelegem, atitudine foarte puţin lăudabilă, ba chiar nedemnă pentru nişte oameni ca noi. Dar ce puteam face? Nu era aici vorba de încredere, ci de faptul că ei nu ştiau să le mânuiască, dată fiind complexitatea lor tehnică. Vedeam că purtarea noastră era de neconceput pentru Toko, care era amărât peste poate. Până la urmă însă lui Castello i-a venit în minte cea mai simplă soluţie.

— O să rămân eu cu ei! Trebuie să-i păzească cineva de fiara asta...

Hotărârea era în acelaşi timp şi simplă, şi grea. Castello avea să se supună mult timp unei vieţi foarte aspre. Eram impresionaţi de gestul lui şi nu aveam de ce să nu-l acceptăm. Am înţeles că va face cel mai bine faţă acestei grele sarcini.

— Bine, rămâi, am fost de acord eu. Dar cu obligaţia de a menţine o legătură permanentă cu noi, prin radio...

Castello a trebuit să joace o întreagă scenă ca să-i explice lui Toko hotărârea noastră. Localnicul a înţeles-o. Desigur, i se părea cu totul firesc, deoarece îl vedeam foarte mulţumit. Veni înaintea noastră, se înclină şi rosti aproape un mic discurs.

— Pot să ţi-l traduc eu în câteva cuvinte, zise în glumă Castello: „Micul frate alb mulţumeşte marelui frate alb pentru inima lui bună. El îl va răsplăti aşa cum trebuie... şi va rezerva ficatul Marelui Zu şi una din cele mai grase femei din trib."

— Dă Doamne, zise Schermann.

Am plecat abia a doua zi în zori. Ne-am luat un călduros rămas bun de la Castello şi ne am urcat în sanie. Toko s-a bucurat foarte mult când l-am invitat să meargă cu mine. Castello era puţin trist, deoarece îşi dădea seama că o să vedem lucruri mai interesante decât el. I-am lăsat spre mângâiere tigaia la care ţinea mult, undiţa şi un radiator foarte puternic. Ne închipuiam cum se vor încălzi gazdele sale, chiar în seara asta, în palatul lor îngheţat.

Am pornit cu o viteză mică şi încetul cu încetul am mărit-o. Din nefericire trebuia să mergem în urma caravanei, deoarece nu cunoşteam drumul. Dar, spre bucuria noastră, săniile cu câini mergeau destul de repede, cu toate că duceau o încărcătură grea. Într-adevăr, erau nişte animale foarte puternice şi rapide, întrecându-le cu mult pe cele ale eschimoşilor. Toko era bine dispus şi cu totul impresionat de sania noastră. Dar orgoliul său nu-i permitea să se mire peste o anumită măsură. Acceptă faptul ca fapt şi-i făcu repede faţă. Câteva ore mai târziu era un pasager obişnuit al acestui mijloc de locomoţie necunoscut pentru el.

Am călătorit patru zile, noaptea instalând tabăra pentru odihnă. Toko dormea în cortul nostru, ceea ce nu era un lucru prea simplu, deoarece blănurile în care era îmbrăcat miroseau destul de tare. Căldura, după cum se vedea, era pentru el greu de suportat, nefiind obişnuit cu ea. Ar fi preferat, desigur, să doarmă cu ai săi, dar socotea că asta nu ar fi politicos. Aşa încât toţi am fost victimele politeţii noastre exagerate. Ne aşteptam ca mijloacele noastre de iluminare să-l impresioneze deosebit, dar de data asta n-am ghicit. Nici noi nu ştim de ce, însă le-a primit ca pe ceva firesc, dar, bineînţeles, demn de cea mai mare admiraţie. Dar într-o noapte, când am aprins, în glumă, farurile saniei, în tabără a izbucnit aproape o adevărata panică. Până şi câinii s-au speriat şi au început să urle sinistru.

Nu puteam deloc să înţelegem de ce localnicii locuiau atât de departe de mare. Mult mai firesc ar fi fost să fie acolo unde era şi hrana. Ne treceam zilele învăţându-le limba. Deşi clară din punct de vedere fonetic, era totuşi

destul de grea. Cuvintele semănau foarte mult între ele – „cao”, „coa”, „coua”, „ouac”, „acucaocoa”. Nu era deloc uşor să te orientezi în această polifonie simplă. Cel mai uşor era la substantive. Noi arătam doar obiectul şi Toko spunea cum se cheamă. Verbele derivau, în principiu, de la substantive şi erau legate de obiectul acţiunii. Aşa, de pildă, verbele „a mânca” sau „a alerga” erau total diferite dacă se refereau la un câine sau la un om. Învăţam cu multă sârguinţă, iar magnetofonul înregistra tot. Bineînţeles că din timp în timp trebuia să conversezi. Dădeam drumul magnetofonului şi acesta lucra sârguincios – „acu”, „cao”, „coa”, „şacoa”, reproducând cu fidelitate vocile şi convorbirile noastre.

În primele clipe Toko a ascultat mirat. După aceea s-a uitat uluit la gurile noastre. Noi, fireşte, tăceam şi ascultam. Şi atunci, pentru prima oară, Toko s-a speriat într-adevăr, a uitat de orice demnitate şi stăpânire de sine şi a zbughit-o afară. Abia am reuşit să-l liniştim, i-am arătat maşina, dar totul a fost zadarnic. A rămas în sanie, dar încremenit, fără să-şi mai piardă, până la capăt, stăpânirea de sine. Imaginaţia lui fusese total depăşită. Putea să-şi închipuie orice, afară de faptul că nişte sunete, de mult pronunţate şi moarte, se puteau întoarce.

A cincea zi am sosit la aşezarea lor. Nimic nu ar fi arătat că aici era un sat, dacă înaintea caravanei n-ar fi ieşit un întreg roi de copii zgomotoşi. Altfel, în faţa noastră se întindea aceeaşi câmpie de gheaţă, semănată ici şi colo cu nişte cupole, care abia se puteau observa. Localnicii îşi construiau adăposturile săpând în interiorul gheţii, iar deasupra ridicau, cu multă măiestrie, doar acoperişul. Copiii s-au îngrămădit, bineînţeles, în jurul saniei noastre, dar nu erau atât de uimiţi pe cât m-aş fi aşteptat. Mult mai târziu am înţeles că, în general, localnicii nu aveau posibilitatea psihică de a analiza lucrurile pe care nu le înţelegeau. Le socoteau, pur şi simplu, necunoscute, tot aşa de firesc ca şi pe cele cunoscute. De pildă, dacă în faţa lor ar fi apărut dintr-odată un urs negru în locul unuia alb, asta nu i-ar fi mirat deloc.

Toko ne-a invitat în căsuţa lui de gheaţă. Era un fel de şef sau de căpetenie a tribului, după cum am aflat mai târziu, deşi nu era prea bătrân. Adăpostul lui era într-adevăr destul de spaţios şi mai ales neaşteptat de plăcut. Podeaua de gheaţă era în întregime acoperită cu blană de urs. De asemenea, pereţii erau şi ei căptuşiţi, până la acoperiş, cu piei de peşte-mamifer. Înăuntru ne-au întâmpinat cu adânci plecăciuni trei femei – una destul de vârstnică, celelalte două relativ tinere. Dar în prima clipă n-am observat nici femeile şi nici iurta. Privirea mi-a fost atrasă de altceva. În iurtă se vedea flacăra unui foc... Da, foc... M-am apropiat mirat şi emoţionat. Era o flacără înaltă şi galbenă, care venea dintr-un vas de os, probabil craniul unui urs. Şi, aşa cum mă aşteptam, plin cu grăsime de caşalot. Era

întreţinută de ceva asemănător unui fitil făcut dintr-o materie necunoscută pentru noi. Lumina ei era liniştită şi constantă. Flacăra nu tremura.

— Ce este asta?

— Zea! a răspuns el.

În glasul lui răsuna nu numai mândrie, ci şi o recunoştinţă nesfârşită. O săptămână mai târziu, când învăţasem destul de bine limba lor, l-am întrebat în mod amănunţit:

— De unde aveţi focul?

— Focul trăieşte! a răspuns el mândru.

— Aşa, pentru totdeauna?

— Da!... Focul s-a născut înaintea lumii... Din el e făcut şi Soarele...

— Dar când focul moare, de unde luaţi unul nou?

— Nu moare niciodată, răspunse el.

Îmi venea greu să cred.

— Oare focul tău n-a murit niciodată? l-am întrebat eu.

— În casa mea focul a murit de trei ori, zise el. Dar am luat de la vecini...

— Dar la ei n-a murit?

— Nimeni nu-şi aminteşte de o asemenea nenorocire. Dar dacă moare şi la vecini, atunci o să luăm de la alte triburi.

— Şi sunt multe triburi de astea în lume?

— Multe...

— Mai multe decât stelele?

— Nimeni nu poate spune câte triburi sunt pe lume!... răspunse Toko. Pentru că nimeni nu a mers peste tot...

— Şi unde se termină lumea?...

— Acolo unde începe cerul...

— Şi din ce e făcut cerul?...

— În cântecele vechi se spune că din aer... Şi că în el plutesc Soarele şi stelele... Dar eu nu înţeleg. Cum poate să plutească ceva care e mai greu decât aerul?... Pentru că în aceste cântece vechi se zice că aerul e mai uşor chiar decât flacăra.

O cosmogonie convenabilă. Se pare că triburile vechi au avut o cultură mai înaltă decât cele de acum, dar îngheţul a întors totul cu veacuri în urmă.

Asta s-a petrecut însă o săptămână mai târziu. Iar acum am făcut tulburat ceea ce şi ceilalţi doi o făcuseră înaintea mea – m-am înclinat în faţa celor trei femei, îmbrăcate în blănuri, şi am încercat să mă uit la ele. Un păr scurt, negru şi lucios, foarte asemănător cu cel al bărbaţilor, acoperea capetele lor rotunde. Aveau feţe cu trăsături destul de delicate, aproape drăguţe şi care ar fi putut, să fie şi frumoase, dacă n-ar fi fost albe ca făina. Mi s-au părut cam grăsuţe şi cam pântecoase în comparaţie cu femeile noastre de pe

Pământ. Aşa cum prevăzusem, cea mai în vârstă era nevasta lui Toko, iar cele tinere fiicele lui. Mai târziu mi-am dat seama că erau nişte fiinţe extrem de bune, grijulii şi devotate. Şi poate puţin leneşe. Dar aşa fuseseră învăţate de secole. În casă nu era prea mult de lucru, căci totul se primea de-a gata de la natură, fireşte în ceea ce priveşte femeile. Pentru bărbaţi agonisirea hranei era legată de o luptă pe viaţă şi pe moarte.

În noaptea asta trebuia să dorm în iurta lui Toko – am simţit că un refuz l-ar fi jignit extrem de mult. Tolea şi Schermann aveau să înnopteze în alte două iurte. De altfel, patul meu era foarte comod şi moale, având pentru învelit o blană a Marelui Zu. Mă supăra doar mirosul greu al pieilor şi al fitilului de la opaiţ. Noaptea ei acopereau intrarea cu o blană, aşa încât aerisirea era minimă. Am avut un somn foarte zbuciumat şi plin de vise neplăcute. M-am trezit devreme şi tare aş fi vrut să ies afară, la aer curat, dar gazdele s-au arătat a fi foarte somnoroase. Când în cele din urmă s-au sculat şi au dat la o parte blana de la ieşire, am ţâşnit afară ca un dop din sticlă. Singurii oameni care umblau prin sat erau Tolea şi Schermann. Mă aşteptau ca să luăm legătura cu *Aiax*. La videofon a apărut, ca totdeauna în timpul din urmă, Henk. Figura lui mi-a făcut impresia unui om care se află în faţa unei primejdii sau nenorociri. Părea foarte îngrijat.

— Vedeta a dispărut! zise el posomorât.

— Cum adică, a dispărut? am tresărit eu.

— Aşa cum ai auzit!... Totul mergea normal, vasul plutea la zece kilometri de ţărm. Postul de emisie funcţiona perfect. Ofiţerul de serviciu nu vedea nimic altceva decât apa şi ţărmurile îndepărtate... Şi dintr-odată transmisia a încetat. N-am mai putut lua niciun fel de legătură.

— Nu cumva o fi vreo defecţiune tehnică? l-am întrebat eu, cu o mică speranţă.

De fapt, ipoteza mea era stupidă. Toate aparatele de pe vedetă erau dublate şi aveau o eficacitate garantată.

— Exclus! mormăi necăjit Henk. Bănuim că este victima vreunuia din acele animale îngrozitoare, aşa cum este caşalotul vostru...

Am tăcut supăraţi şi copleşiţi.

— Şi nu faceţi nicio încercare ca să-i găsiţi?

— Bineînţeles că da. Într-acolo zboară *Aurora*... Dar până acum n-a descoperit nimic.

Aurora era un aparat de zbor, uşor, de tipul taxiurilor aeriene. Dar raza ei de acţiune era uriaşă. Echipajul vedetei era alcătuit din cinci persoane – trei bărbaţi şi două femei, şi cunoşteam foarte bine şi gândul că nu aveam să-i mai văd niciodată îmi era insuportabil.

— Voi căutaţi-vă de treaba voastră! zise Henk. Şi fiţi totuşi atenţi... Nu mai avem oameni de pierdut.

Iar principala noastră treabă era să învăţăm limba localnicilor. Cu fiecare zi ce trecea îmi dădeam seama cât era de bogată şi de complexă. Tot mai greu îmi explicam cuvintele necunoscute. Pe unele dintre acestea nu le puteam, în general, înţelege. Dar Toko era un profesor de o răbdare excepţională. Şi se lăuda la toţi că are un elev capabil şi silitor. Vedeam că-l obosesc, dar nu puteam să-l las. Trebuia să aflăm tot ceea ce ştiau localnicii. Şi într-adevăr, în fiecare zi descifram câte o enigmă.

Curând ne-am convins că triburile acestea au putut să-şi continue existenţa pe planeta îngheţată mulţumită unei fericite întâmplări din natură. Faptul consta în aceea că Marele Şa, spre deosebire de semenii săi de pe Pământ, îşi năştea puii numai pe uscat, îi creştea aici cinci-şase zile, până ce începeau să „meargă", după care se întorcea în mare. Sau, mai precis, nu se mai întorcea. Avea putere şi ştia să se bată cu Marele Zu, altfel ar fi dispărut. Nu putea însă să lupte cu oamenii, care îl atacau de la distanţă cu suliţele lor ascuţite. Caşalotul era aproape singura hrană a localnicilor. Ei ştiau să prindă peşte şi peşti-mamifer cu ajutorul unor undiţe făcute, cu multă iscusinţă, din oase. Această hrană era însă şi insuficientă, şi incompletă. Fără Marele Şa triburile ar fi degenerat şi până la urmă ar fi dispărut. Şi nu ar fi putut nici măcar să menţină focul.

— Marele Şa naşte câte doi pui, mi-a spus Toko. Foarte rar trei... Noi nu-i ucidem niciodată. Aşteptăm cinci-şase zile ca Marele Şa să-i crească. După aceea îl omorâm... Iar puii îi lăsăm să se întoarcă în mare.

— Asta e foarte frumos! am zis eu emoţionat.

Dar Toko s-a grăbit să-mi explice sensul generozităţii lor.

— Dacă omorâm puii, într-o bună zi Marele Şa o să dispară, şi atunci o să piară şi oamenii. Noi apărăm puii şi de Marele Zu.

Aşezarea număra vreo sută de căsuţe şi desigur vreo cinci-şase sute de oameni. Nu era deloc mică şi avea o viaţă bine organizată. Într-o zi l-am întrebat pe Toko:

— De ce v-aţi aşezat atât de departe de mare?... Că doar ea vă dă mâncarea... De ce trebuie s-o transportaţi la distanţe atât de mari?

— Din cauza Marelui Zu, răspunse Toko. El este cel mai aprig duşman al nostru. Şi nu se îndepărtează prea mult de ţărm. Ne ascundem aici de dânsul.

L-am înţeles foarte bine. Într-adevăr, niciodată oamenii de pe Pământ n-au avut un duşman atât de puternic şi de primejdios.

— Odinioară strămoşii noştri s-au aşezat aproape de mare, continuă Toko, dar totdeauna au suferit de foame... Ca şi noi, ei ascundeau carnea

Marelui Şa, în gropi săpate în gheaţă. Dar Marele Zu e foarte viclean. Venea noaptea, dezgropa carnea şi o mânca. Oamenii noştri nu aveau linişte. Şi atunci s-au mutat mai departe de apă, dar Marele Zu a pornit după ei... Şi aşa am ajuns în locurile astea... Marele Zu e foarte deştept. Poate chiar mai deştept decât noi.

Toko oftă şi adăugă:

— De obicei, Marele Zu nu atacă oamenii... Ştie că asta e primejdios... Şi nici noi nu-l atacăm. Dar când vede carnea Marelui Şa, arunci îşi pierde minţile... Şi vine asupra noastră... Dar oricât de puternic e Marele Zu, tot noi suntem mai tari decât el... Şi totdeauna îl omorâm... Dar nici el nu se lasă... Marele Zu l-a omorât pe tatăl meu şi mai înainte de asta pe bunicu-meu. La noi, foarte puţini bărbaţi mor de bătrâneţe.

Continuă să povestească cu amărăciune. Din cauza marilor pierderi, bărbaţii au rămas de trei ori mai puţini decât femeile, dar cu toate astea familiile au rămas monogame. Nu era însă de condamnat dacă o femeie necăsătorită rămânea însărcinată şi năştea. Mai ales dacă avea un băiat.

— Eu am avut doi fii! oftă din greu Toko. Dar au murit amândoi. Fetele mele au rămas fără bărbaţi, şi cu toate astea am trei nepoţi – toţi trei băieţi...

— Şi unde sunt? am întrebat eu. Nu i-am văzut.

— Băieţii rămân la tatăl lor, iar fetele la mamă. Trebuie să-i înveţe cineva pe băieţi să se lupte cu Marele Zu...

— Eu cred că Marele Zu nu-i chiar atât de deştept! am spus eu. De ce vă atacă? Marele Şa are atâta carne, încât ajunge şi pentru voi, şi pentru el...

Toko clătină din cap în semn de înţelegere.

— Aşa face Bătrânul Zu cel înţelept. El începe totdeauna să mănânce de la coadă... Iar noi luăm cealaltă parte. Bătrânul Zu se uită la noi supărat şi-i gata mereu de ceartă... Dar nu ne atacă... Ştie foarte bine cât sunt de ascuţite suliţele noastre şi cât de moale e burta lui. Ne atacă numai Tânărul Zu. El are mai mult sânge decât creier.

Aceste vorbe ale lui Toko au fost pentru noi o adevărată revelaţie. Localnicii ştiau deci că în creier era centrul gândirii.

— Şi Marele Zu n-a venit niciodată până aici, la voi?

— O singură dată! răspunse Toko. Era un Zu foarte, foarte bătrân. Cei tineri îl goniseră de la malul mării şi-i luaseră locul. L-am lăsat să sape într-una din gropile noastre cu carne... Era atât de flămând şi a mâncat atât de mult, încât a adormit adânc... Atunci am venit asupra lui şi l-am omorât cu suliţele, fără ca vreunul dintre noi să fie rănit sau ucis.

Nu fusese prea corect din partea lor să ucidă în mod laş pe bietul animal bătrân izgonit de semenii săi. M-am abţinut însă să i-o spun. La urma urmelor, era dreptul lor să lupte pentru existenţă.

— Şi cum vă daţi seama că a sosit vremea ca Marele Şa să iasă la mal şi să-şi nască puii?

Toko mi-a explicat totul foarte simplu. Atunci când proviziile scad simţitor, ei trimit două sănii pe malul mării ca să-l cerceteze mereu, aşteptând să iasă Marele Şa. Uneori aceasta durează mai bine de o lună. Îndată ce apare Marele Şa, cea mai rapidă sanie vine şi dă de veste celorlalţi, după care începe lupta.

Numai la întrebarea cea mai grea, Toko nu a putut să-mi dea un răspuns satisfăcător.

— Dar de unde luaţi fierul? am întrebat eu. De unde îl aveţi ca să faceţi vârfurile suliţelor?

— De la tribul vecin... Acesta se află la trei zile de drum de aici...

— Şi ei de unde-l iau?...

— Păi, de la alţi vecini ai lor.

— Bine, dar până la urmă tot trebuie să facă cineva fierul ăsta. În această privinţă cântecele spun ceva?...

— Nimeni nu ştie de unde vine fierul, răspunse Toko.

Dar nu părea amărât de acest lucru. În definitiv, se aducea de undeva, îl aveau, şi ăsta era lucrul cel mai important. Cu toate că preţul lui era mare – multe sănii încărcate cu carne şi multe blănuri. De altfel, se găsea foarte greu şi-l păstrau având grijă de el ca de ochii din cap...

Treptat-treptat m-am convins că tribul ducea o viaţă simplă, firească şi poate chiar fericită, cu toată existenţa lui, aparent, grea. Şi parcă într-adevăr nu avea probleme de ordin intern, moral şi social. Aşa, de pildă, hrana se împărţea nu în părţi egale după numărul oamenilor. Fiecare îşi lua din depozit atât cât putea să mănânce. Nu aveau niciun fel de autorităţi, nici măcar judecătorească. Căpetenia conducea şi rezolva treburile comune doar în zilele de vânătoare. Şi nu era aleasă. Împrejurările înseşi o scoteau în prim plan, în decursul timpului. Nu existau certuri între oameni, conflicte şi neînţelegeri familiale. Nu erau nici măcar divorţuri. Femeile se supuneau în mod firesc bărbaţilor lor, care le respectau având grijă de ele şi fiindu-le devotaţi. În limba lor nu existau cuvintele „iubire" şi „dragoste". Am înţeles însă că se iubeau. Într-adevăr, aparent, viaţa lor părea foarte monotonă, fără distracţii, fără plăceri vizibile, afară doar de mâncarea de fiecare zi, care era din abundenţă. Şi totuşi mi se păreau senini, amabili, îndatoritori şi foarte bine dispuşi. M-am chinuit să-mi explic cauzele – poate puritatea naturii, poate absoluta simplitate a vieţii lor, poate curăţia lor sufletească şi moralitatea naturală. Dar poate şi lipsa de ambiţii, de patimi şi de vicii. Într-o zi le-am împărtăşit aceste gânduri tovarăşilor mei.

— Tocmai aşa este, răspunse Tolea. Sunt într-adevăr fericiţi şi vă spun drept că-i invidiez. Trăiesc simplu şi firesc... Sunt ca arborii... Şi aceştia sunt fericiţi...

Era în stilul lui Tolea să facă asemenea afirmaţii. Dar cu totul pe neaşteptate îl sprijini şi Schermann.

— Să ştii că ai dreptate! spuse el cu o voce energică. Copacii sunt fericiţi... Încă de mic copil am avut acest sentiment, care la început era cam nebulos, dar odată cu timpul s-a transformat într-o solidă convingere. Sunt sigur că au o conştiinţă... Bineînţeles, nu ca individualităţi... ci numai ca existenţă, în veşnicie.

Ştiam că nu avea niciun sens să discut în contradictoriu cu dânşii şi de aceea am socotit că e mai bine să tac.

Din cinci în cinci zile, toată populaţia satului ieşea să danseze. Aveau ceva asemănător unor fluiere, făcute din oase uscate, cu care cântau nişte melodii cu ritmuri simple. Şi jocurile lor erau la fel. Începeau cu mişcări foarte lente, după care acestea deveneau tot mai vii, ajungând la un apogeu care semăna cu un fel de vifor. Era într-adevăr straniu cum reuşeau aceşti oameni, greoi la prima vedere, să treacă la mişcări atât de iuţi. După aceea ritmul scădea treptat, până la potolirea lui totală. Dar asta dura câteva ore şi oamenii nu se retrăgeau în adăposturile lor decât atunci când erau rupţi de oboseală. Nu am putut înţelege dacă acest dans le făcea o adevărată plăcere – feţele lor păreau pur şi simplu chinuite. Dar mi-am dat seama, mai mult decât ei, cât era de util pentru viaţa lor sedentară.

Aveau şi un fel de cântec, fără melodii, sub forma unor recitative monotone. Foarte greu de înţeles, aveau părţi pe care de fapt nu le mai pricepea nimeni. Limba lor conţinea o mulţime de cuvinte neînţelese, pe care Toko n-a putut să mi le explice.

— Acesta este un animal, zicea el.

— Ce fel de animal? insistam eu. Cu cine seamănă?

El dădea însă din cap abătut – nu ştia. Desigur şi cântecele astea rămăseseră din epoca precedentă îngheţului, ca ultimele rămăşiţe ale unei vechi culturi mai înalte.

Într-o bună zi, după ce-l plictisisem mult pe Toko cu întrebările mele, el îmi spuse pe neaşteptate:

— Trebuie să te duc la Marele Sao... El ştie tot.

Bineînţeles, nu mai puteam de curiozitate. Am început să-l chestionez, dar Toko răspundea, evident, fără plăcere. Am înţeles însă că Sao era cel mai bătrân om al unuia din triburile apropiate, fiind considerat şi cel mai înţelept. Nimeni nu ştia când s-a născut. Ba unii ziceau chiar că naşterea lui coincidea cu cea a lumii. Nu-i plăcea însă să primească vizite. Nu mergea

nicăieri, nu vorbea cu nimeni, ci repeta doar, toată ziua, cântecele vechi, ca să nu le uite.

— Vreau să mergem la el! i-am spus eu hotărât.

Toko şovăi în mod vizibil.

— Trebuie să-i duci ceva! zise el. Lui Sao îi place să primească în dar diferite lucruri.

— Bine, o să-i oferim ceva...

— Locuieşte foarte departe, mă preveni el. Trebuie să călătorim cinci zile şi tot înspre sud... Şi poate că nici nu-l vom găsi... N-am fost acolo de foarte mult timp. Poate că am uitat şi drumul.

Dintr-odată faţa i se lumină.

— Dăruieşte-i cutia de foc! zise el. E foarte bătrân, şi de aceea totdeauna îi este frig... Cutia asta fierbinte îi va face o mare bucurie.

„Cutia de foc" era numele pe care Toko îl dăduse radiatorului nostru. Când a pus mâna pe el pentru prima oară, era gata să sară în sus de frică. Nu putea să creadă în niciun chip că un obiect alb şi lucios poate să te frigă ca o flacără.

— Ce are înăuntru? m-a întrebat el.

— Foc! i-am răspuns eu râzând.

— Focul nu poate trăi fără aer! a zis Toko, pe bună dreptate.

Aşa încât nu ne-am putut înţelege.

Am cerut aprobarea lui Henk ca să-l vizitez pe Sao. A fost îndată de acord, dar m-a prevenit să fim foarte atenţi şi prudenţi. Pierderea celor cinci oameni de pe vedetă încă îl mai apăsa.

Ne-am hotărât să-l lăsăm pe Schermann în sat şi să-l iau cu mine pe Tolea. Drumul nu ne speria – ceea ce săniile parcurgeau în cinci zile, noi puteam să facem cel mult în două zile. Toko păru însă îngrijorat.

— Nu ştiu! zise el. Câinii găsesc drumul mai sigur, pentru că au miros bun... Pe când noi putem să trecem pe lângă sat fără să-l vedem.

Cu toate acestea am hotărât să riscăm. Şi s-a întâmplat aşa cum s-a aşteptat Toko. Ne-am rătăcit în pustiul de gheaţă. Două zile am tot mers în toate direcţiile. În cele din urmă întâmplarea ne-a ajutat. Am descoperit urmele unei sănii trase de câini. Două ore mai târziu ele ne-au dus drept în sat.

Toko s-a dus să vorbească cu bătrânul, iar noi am rămas să aşteptăm. În jurul nostru se strânsese o mare mulţime de oameni, care ne cercetau în tăcere şi cu respect. Bineînţeles, sania noastră a produs cea mai mare senzaţie.

Toko se întoarse mult mai repede decât ne aşteptam. Pe faţa lui se vedea emoţie şi mulţumire.

— Marele Sao a spus să vă conduc imediat la dânsul!...

— Atunci să mergem! am zis eu.

— Cu sania, adăugă Toko. Marele Sao vrea s-o vadă cum merge singură.

Ne-am urcat în ea şi curând am oprit în faţa unei căsuţe. Se cunoştea după cupola ei că e mare şi frumoasă. Toko intră primul. Atitudinea şi mişcările lui arătau un deosebit respect, dacă nu chiar adoraţie. Ne-am aplecat în faţa intrării joase, am dat la o parte blana care o astupa şi am pătruns înăuntru.

Orice s-ar întâmpla cu mine mai departe, amintirea asta nu se va putea şterge niciodată din mintea mea. Şi va fi mereu atât de vie de parcă aş vedea totul încă o dată.

Îndată ce am intrat, mi-a făcut impresia că era mult mai luminoasă decât celelalte adăposturi. Şi, într-adevăr, am văzut trei flăcări care erau mai puternice decât cele obişnuite. Marele Sao şedea întins, nu chiar pe podea, ca în celelalte căsuţe, ci pe un divan larg acoperit cu blănuri de urs. Într-adevăr, era neînchipuit de bătrân. Avea părul cu totul alb – iar pe această planetă nu văzusem până acum aşa ceva. Impresia cea mai puternică mi-a făcut-o însă faţa lui. Era neobişnuit de slabă şi osoasă şi avea o culoare mai închisă ca a celorlalţi. Poate tocmai de aceea ochii lui, foarte vii, inspiraţi, luceau cu atât mai mult.

Ne-am oprit aproape de intrare şi ne-am înclinat adânc în faţa lui. Când ne-am ridicat capul, el se şi sculase în picioare cu o vioiciune neaşteptată. Părea foarte înalt, puţin adus de spate, dar zvelt, aproape ca un tânăr. Marele Sao făcu câţiva paşi şi se opri în faţa mea. După aceea urmă ceva cu totul neobişnuit – îmi luă ambele mele mâini într-ale sale, care erau uscate şi reci. Mă privea drept în faţă cu ochii săi pătrunzători şi vii. Am simţit că mă studia.

În cele din urmă zise:

— Dumneavoastră nu sunteţi dintre cei trişti...

— Nu! am răspuns eu. Suntem dintre cei veniţi de departe...

— Cât de departe?

— Nu suntem de pe tărâmurile voastre... Suntem veniţi din stele...

Bătrânul nu-mi dădea drumul mâinilor, de parcă se temea că, dacă ar fi făcut-o, ar pierde contactul cu realitatea umană.

— În cântecele noastre nu se spune că pe stele trăiesc oameni, răspunse Sao. Ci doar că ele sunt făcute din foc... Dintr-un foc sfânt şi veşnic.

— E adevărat, Mărite Sao... Dar stelele făcute din foc nu se mişcă. Cele care se mişcă sunt ca a noastră... Şi dumneavoastră, Mărite Sao, locuiţi pe o stea care se mişcă...

Bătrânul stătu puţin pe gânduri.

— Da, într-unul din cântecele noastre se spune aşa ceva. Dar am crezut că este o greşeală...

— Nu! Cântecul acesta este cu totul adevărat.

Bătrânul dădu încet din cap.

— Acum văd că e adevărat... deoarece pe tărâmurile noastre nu au trăit oameni ca voi. Cu păr de culoare deschisă şi cu ochi albaştri, nici în cântece nu există. Într-adevăr, voi sunteţi veniţi de pe o stea.

În cele din urmă îmi lăsă mâinile şi se îndreptă spre Tolea.

— Acesta este fratele tău?

— Nu, e un prieten...

— Semănaţi unul cu altul ca două păsări!...

Am avut impresia că Tolea a roşit puţin. Bătrânul i-a apucat şi mâinile lui.

— Ca păsările! repetă el. Vreau să fiţi oaspeţii mei, tineri veniţi din stele.

M-am îndreptat spre una din blănurile care serveau drept scaune. Şi în aceeaşi clipă am văzut puşca. Era atârnată pe unul din pereţi, tocmai aşa cum se expun puştile în muzeele de pe îndepărtatul nostru Pământ. Era o armă veche, primitivă, cu două ţevi, cu pat de lemn şi pentru care trebuie praf de puşcă. Am privit-o pur şi simplu, încremenit. Acum era sigur că pe Reghina existase o civilizaţie cu mult mai înaintată decât ne aşteptasem.

— Ce este asta? l-am întrebat eu pe un ton cât se putea de liniştit.

Am simţit că şi Tolea o privea cu ochii holbaţi.

— Şeşua! răspunse bătrânul.

— Şi la ce serveşte şeşua?

— Trebuie să ştiţi, tineri din stele... Şeşua omoară de la distanţă.

— Da, ştim, am dat eu din cap afirmativ. Ea aruncă o bucată de fier. Una mică, dar care ucide îndată.

— Dumneavoastră aveţi şeşua?

— Avem, dar mult mai puternice. Ele ucid fără zgomot şi fără fier. Omoară numai cu forţa lor de foc...

Bătrânul ne privi puţin neîncrezător.

— E adevărat, Mărite Sao! confirmă Toko. A ucis cu ea pe Marele Zu. Ba, şi o pasăre albă, care zbura sus de tot... Şi au murit într-o clipă.

Eu continuam să mă uit la puşcă.

— Şi asta ce e? am arătat eu patul armei.

— Cua! zise bătrânul.

Ştiam acest cuvânt din cântecele lui Toko. Dar el nu putuse să-mi explice se înseamnă.

— Dar ce este asta „cua"?... Şi unde se găseşte?

— Cua nu mai există! răspunse bătrânul. Dar era foarte mult înainte de a veni gheaţa. Cântecele spun că focul se năştea din cua.

Pentru mine nu mai era nicio îndoială că acest cuvânt, „cua”, însemna lemn. Şi totuşi am insistat:

— Şi cu ce seamănă cua?

Bătrânul dădu din cap. După aceea întoarse una din blănuri. Partea ei fără păr era bine tăbăcită, curată şi netedă. Îl observam curioşi – ce se pregătea oare să ne arate? Şi el făcu exact ceea ce bănuiam – arse puţin capetele unei bucăţi de piele. Pe urmă, încet şi destul de stângaci, desenă pe piele un arbore. Era într-adevăr un copac – puternic şi cu coroană bogată. Am luat negru din mâna lui şi am desenat o frunză.

— Co-cua! dădu din cap, mulţumit, bătrânul.

Începutul era într-adevăr fericit. Ne-am dat seama că vom afla încă multe.

În noaptea aceea am rămas amândoi să dormim la bătrân. Bineînţeles, înainte de aceasta am cinat – noi obişnuita noastră porţie grasă de Şa. Dar bătrânul ne-a făcut şi de data asta o surpriză. Fără să se grăbească, a scos dintr-o traistă de piele o cană de metal. Era foarte veche şi frumoasă, probabil de nichel, cu toate că se înnegrise mult de vreme. Abia când ne-am uitat mai atent, am văzut pe ea figuri de animale, gravate cu multă iscusinţă. Semănau mult cu nişte cerbi, deşi coarnele lor erau scurte şi întoarse, ca de capră tânără. Sao a observat imediat surprinderea noastră.

— Este un animal! zise bătrânul. Îl numeau „haar”... Multe animale de astea erau pe pământ înainte de a veni gheaţa... După aceea au murit de foame.

Bătrânul puse în cană ceva care semăna cu nişte bucăţele de gheaţă. Pe urmă le topi la flacără. Cana se umplu cu un fel de lichid alb, care semăna perfect cu laptele, numai că era puţin mai gălbui şi mai gros. Şi, într-adevăr, era lapte – de Şa. După moartea animalului, laptele lui, fireşte, îngheţa la aceste temperaturi joase. Atunci îl tăiau în bucăţi ca pe gheaţa obişnuită şi-l păstrau împreună cu carnea. M-am mirat că nu-l văzusem până acum în aşezarea noastră.

— Bărbaţilor noştri nu le place uşa! ne explică el. Îl dau copiilor când sunt mici. Dar eu mi-am dat seama că e bun şi pentru bătrâni... Dacă bei din el nu ajungi să fii gras, ca un câine bine hrănit.

Eu şi Tolea ne-am uitat unul la altul zâmbind – oare acestui lapte fermecat îi datora bătrânul longevitatea sa? În sfârşit, cu multă jenă, ne întrebă de cutia noastră arzătoare şi spuse exact „cutia”, aşa cum învăţase cuvântul de la Toko. O uitasem în sanie, dar Toko o aduse imediat. Bătrânul o pipăi cu prudenţă – era bineînţeles rece.

— O să vezi acum! am zis eu.

Şi am făcut contactul. Câteva minute mai târziu, bătrânul puse mâna din nou şi şi-o retrase repede. Nu era însă foarte mirat.

— Înăuntru este foc? întrebă el neîncrezător.

De data asta n-am îndrăznit să mint.

— Nu e foc...

— Dar ce este?

— Plasmă, am zis eu. Ceva mai puternic decât focul stelelor...

— Plasmă! repetă bătrânul. Ce cuvânt frumos!

Am lăsat radiatorul deschis toată noaptea. A doua zi însă bătrânul mi s-a plâns în termeni cuviincioşi:

— E mai bine să stingeţi focul vostru din stele. A fost foarte cald peste noapte şi n-am putut să dorm.

Bătrânul avea dreptate. Nu trebuia să-i forţăm organismul obişnuit cu condiţiile aspre de aici. Am luat gustarea de dimineaţă şi îndată am trecut la lucru. Sao a început să-şi recite încet cântecele lui, oprindu-se din când în când ca să ne explice cuvintele necunoscute. Toate erau foarte vechi şi aveau caracterul unei epopei. Din conţinutul lor se putea înţelege că totul se petrecuse „înainte de a veni gheaţa". Era o poezie simplă, dar plină de imaginaţie şi luminoasă. Nici bătrânul nu mai cunoştea sensul tuturor cuvintelor şi pentru înţelegerea unora se folosea de context. Întâmplările aveau mai mult un caracter eroic decât dramatic. În afară de oameni, era vorba de gheţuri, viscole puternice şi gheţari. Dar şi de plante, flori şi arbori. De asemenea, şi de numeroase animale. Zi după zi şi ceas după ceas, imaginea planetei moarte apărea ca o lume vie în faţa ochilor noştri, chiar dacă aceasta se petrecea treptat-treptat. Acolo unde cuvintele, prin care bătrânul ne dădea explicaţii, nu-i erau suficiente, el desena cu mâna sa uscată şi tremurândă. Schiţa flori, peşti şi animale marine înfiorătoare. Apăreau de asemenea arme – securi şi săbii ascuţite. Nu vedeam însă arcuri şi săgeţi. Nu erau scuturi şi armuri. Nu se vorbea nici de războaie.

N-am ajuns să vedem puştile. Oare când apăruseră? Sau ele nici nu erau cunoscute triburilor?... Oare aparţineau altei civilizaţii? L-am întrebat bineînţeles pe Sao, dar acesta ne-a răspuns surâzând:

— Omul deştept nu se grăbeşte să sară peste umbra lui... O să-i vină rândul şi lui şeşua...

Într-adevăr, uimitoare era memoria acestui bătrân, care trecuse de mult de o sută de ani. Dar din ce izvor provenea această poezie pură?

— Şi tatăl meu a fost cântăreţ, iar bunicul la fel. Toţi cei din neamul meu au fost cântăreţi, iar cântecele s-au transmis din tată în fiu, din negura anilor, şi s-au păstrat...

Clătină apoi din capul său albit zicând:

— Nu e uşor să le ţii minte... Am îmbătrânit şi au început să pălească în mintea mea... Le repet zi şi noapte ca să nu le uit. Ba, uneori le şi visez.

— Dar fiul vostru nu le ştie? l-am întrebat eu.

Abia după aceea am înţeles cât am fost de lipsit de tact. Bătrânul dădu trist din cap:

— Pe fiul meu l-a ucis Marele Zu, acum „o sută de una”... Am rămas singur pe lumea asta, doar cu un strănepot...

Ştiam cum măsurau ei timpul – o sută de „una” însemna circa patruzeci de ani.

— Dar strănepotul?... Nu-i plac cântecele?

— Cântăreţii se nasc! zise el cu amărăciune. Nepotul meu s-a născut vânător şi a murit. Strănepotul meu s-a născut tot vânător... Zi şi noapte duce lupta cu Marele Zu. Nu-şi poate uita tatăl. Şi inima lui rămâne rece la cântecele mele.

Tăcu puţin, după care adăugă:

— Le ştie... Dar foarte curând le va uita... Şi cine ştie dacă le va transmite fiului său.

Bătrânul avea dreptate: cântăreţul se naşte – şi lumea noastră parcă uitase cu totul această veche înţelepciune. Putem să mai construim încă o sută de nave cosmice ca *Aiax*... Putem să facem şi un nou Soare, dar dacă într-o zi moare ultimul cântăreţ, nicio forţă de pe pământ n-o să-l poată crea din nou. Şi uneori, în nopţile de pe *Aiax,* mi-a trecut prin minte acest gând îngrozitor – oare, de fapt, nu a murit? Nu cumva ceea ce creăm acum nu este altceva decât o foarte rafinată imitaţie?

Acum, însă, când mă uitam la Sao, la bătrânul blând, pur ca zăpada şi atât de inspirat şi de trist, acest gând mă obseda şi mai mult.

A zecea zi Sao îmi spuse:

— Uite acuma a venit şi rândul lui şeşua... Pregăteşte-te să asculţi.

Acesta însă nu mai era cântec, ci un adevărat poem epic. De astă dată îl ascultam împreună cu Tolea, fără să îndrăznim să ne mişcăm de la locurile noastre. La început înţelegeam tot. Cuvintele erau cunoscute şi glasul bătrânului răsuna limpede şi ascuţit. Recită mult – mai bine de două ore. Am văzut că a obosit – glasul lui era tot mai slab, dar strălucirea ochilor nu s-a stins nicio clipă.

Eroul principal al poemului era Istemu, fiul lui Temu. Întreaga lui familie locuia în tundră, în pace şi fericire. O dată, Istemu şi fratele lui mai mic Korci au plecat la vânătoare de cerbi. Acolo i-a atacat un Zu negru şi rău, care era flămând şi furios. S-a repezit asupra lui Korci, care mergea înainte. Istemu a aruncat în el cu suliţa, dar Zu cel negru, care era nu numai rău, ci şi viclean, a reuşit să se ferească. Şi suliţa l-a străpuns pe fratele său Korci, care a murit imediat.

Înfuriat peste măsură, Istemu a tăiat cu securea lui craniul tare al lui Zu cel negru. A îngenuncheat în faţa lui Korci, care murise, dar nici lacrimile şi nici durerea nu l-au ajutat. Istemu era deznădăjduit. Cum să se mai întoarcă în sălaşul natal şi cum să-i spună bătrânului Temu că şi-a ucis fratele? Şi atunci Istemu s-a hotărât să se retragă în tărâmuri necunoscute, pentru a-şi îneca durerea în lupte şi grele încercări.

Şi a străbătut Istemu drumuri lungi prin tundre şi locuri mlăştinoase. A trecut peste râuri foarte mari, şi a urcat dincolo de vârfurile albe ale marelui Ia, care atingeau cerul şi norii. A coborât apoi în nişte locuri pustii şi uscate, unde rătăceau haite de câini sălbatici. A fost rănit de nenumărate ori şi a stropit potecile spinoase cu mult sânge, negru şi gros. Şi abia atunci a ajuns la drumul de fier, unde locuiau oameni cu ochi galbeni, cu păr lung şi cu pielea arsă de soare.

Mai departe poemul era aproape de neînţeles. Se vedea clar însă că Istemu ajunsese într-o lume cu mult mai civilizată. Se vorbea de „fumuri rele" şi de „râuri ferecate în piatră şi fier". Aici stăpânul cel mai puternic era şeşua. Oamenii parcă nu vorbeau, ci lătrau asemenea câinilor. Beau o apă iute, care ardea limba şi gâtlejul. Până şi blândul „Şu", care nu făcea niciun rău nimănui, acolo trăia în turme, supus de biciul omului.

Mult a suferit Istemu pe acest pământ necunoscut „cu un cer întunecat şi cu un Soare ascuns în spatele unor nori negri". Mulţi ani a trăit tânjind după locurile natale. Tăia gâturile blânzilor Şu, le usca pieile, iar carnea o trimitea departe. În cele din urmă a socotit că şi-a răscumpărat vina prin chinurile îndurate şi că a sosit timpul să se întoarcă acasă.

Vocea bătrânului se stinse cu totul. De la o vreme închise şi ochii şi mi s-a părut, pentru o clipă, că a adormit. Când, după câteva minute, i-a deschis, mi s-au părut foarte obosiţi şi plini de lacrimi.

— Mâine! zise el încet. O să continuăm mâine.

Am tăcut multă vreme, zguduiţi sufleteşte şi trişti.

— Văd, Mărite Sao, că în inima ta e multă durere! i-am spus eu.

Bătrânul oftă:

— Simt că drumul meu se apropie de sfârşit! răspunse el. Durerea mea cea mare este pentru acest cântec... Sunt sigur că voi sunteţi cei din urmă care-l ascultaţi... Va muri şi el, pentru totdeauna, odată cu mine.

— Nu, aici nu ai dreptate. Mărite Sao... Cântecul tău nu va muri niciodată.

— Crezi că o să-l ţii minte? mă întrebă bătrânul cu o oarecare speranţă, abia ascunsă. Oare poţi face asta, tinere venit din stele?

— Desigur că nu pot... Dar o va face pentru mine această „cutie vorbitoare".

Bătrânul mă privi neîncrezător.

— Până acum am văzut că poate da căldură! zise el. Dar în lumea asta numai omul poate să vorbească...

— De fapt, ea însăşi nu vorbeşte, i-am spus eu. Dar ţine minte totul, mai bine decât omul... Aşa a făcut-o şi cu cântecul tău.

Marele Sao mă privea la fel de neîncrezător. Atunci am reîncărcat rola, după care am apăsat pe buton. Şi în liniştea iurtei, la lumina tremurândă a făcliei, glasul bătrânului a început să răsune tot atât de limpede şi de clar, dar mai puternic şi mai impresionant:

Să-ţi fie iertat, Istemu, copil al tundrei albe,
fiu al lui Temu şi frate al lupilor negri.
Greşeala ţi-e iertată, lacrimile tale în veci secate
doar faptele tale eroice vor luci ca vârfurile lui Ia.
Câtă vreme a trecut, nici noi nu mai ştim,
bătrânii cărunţi cu pielea înnegrită de vreme.
Dar din sălaş în sălaş, din om în om,
va dăinui în veci chinul tău!

Bătrânul asculta încremenit. Ochii lui obosiţi se înviorară dintr-odată, şi în ei apăru încet, încet, un fel de exaltare şi figura lui luă o expresie inspirată şi triumfătoare, pe care nu o voi putea uita niciodată.

Am ascultat vreo zece minute, după care am apăsat din nou pe buton şi magnetofonul amuţi.

Marele Sao tăcu uluit, iar apoi întrebă speriat:

— Doar atât a putut ţine minte?

— Nu, nu! i-am răspuns eu. Ştie tot cântecul, până la ultimul cuvânt.

— Atunci să vorbească! spuse rugător bătrânul. Vreau să aud totul.

Şi aşa am reluat de la început până la sfârşit. L-a ascultat cu atâta încordare, de parcă îl auzea pentru prima oară. Când s-a terminat, Marele Sao spuse agitat:

— Păi, atunci să continuăm... Pentru ca această cutie să ţină minte tot cântecul.

— O s-o facem mâine! am spus eu. Ai obosit, Mărite Sao, şi vocea ţi-a slăbit... Vreau ca mâine cutia să-ţi audă glasul puternic şi clar.

— Şi dacă mor în noaptea asta? O să piară şi cântecul odată cu mine.

Fără voia mea am zâmbit:

— N-o să mori, Mărite Sao... Ai trăit atâta vreme, încât ai şi uitat când te-ai născut. Şi-ţi urez încă o dată pe atâta.

Bătrânul era amărât, dar orgoliul său înnăscut nu-i permitea să mai insiste. N-o să-mi iert niciodată că nu l-am ascultat atunci. Glasul său obosit

şi stins era cu totul în armonie cu tablourile sumbre din această parte a poemului.

Seara, ca de obicei, am luat legătura cu *Aiax* şi i-am raportat amănunţit lui Henk tot ce aflasem. El mă ascultă atent, după care întrebă:

— N-o fi cumva vreo născocire artistică?

Pentru prima oară mă supără.

— Aşa s-a spus pe vremuri şi despre „Iliada"...

— Cu un oarecare temei! zâmbi el. Sau crezi că acest Paris a dat într-adevăr mere zeiţelor?

— După mine, nu există nicio îndoială că a existat şi o altă civilizaţie! am spus eu.

— Asta-i absolut sigur!

— N-a fost dintre cele mai strălucite! interveni Tolea. Acest Istemu a tras destule...

Următoarea legătură cu Henk trebuia să aibă loc peste două zile, în jurul prânzului. Luasem tocmai gustarea de dimineaţă şi ne pregăteam să continuăm înregistrarea, când în iurtă intră Tolea.

— Te cheamă Henk! zise el.

Faptul m-a alarmat destul, deoarece până acum nu mă chemase niciodată la o convorbire în afara programului.

— Nu cumva s-o fi întâmplat ceva?

— Nu ştiu, răspunse Tolea. Mi s-a părut puţin cam ciudat... Dar, în orice caz, nici speriat şi nici alarmat... Nu cred că e vreun accident...

Într-adevăr, pe faţa lui Henk se citea o oarecare surprindere.

— Ascultaţi cu atenţie! zise el. Azi de dimineaţă, în zori, am înregistrat semnale radio de pe Reghina... O staţie destul de puternică... Trei semnale, absolut aceleaşi, timp de douăsprezece minute şi jumătate... Erau evident chemări... Le-am răspuns imediat în acelaşi fel. Şi am localizat cu precizie locul de unde au fost emise.

Ascultam încremeniţi.

— Asta înseamnă că şi cântecul este real! am spus eu. Dar atunci de ce dau un semn de viaţă atât de târziu?... Mi se pare ceva foarte îndoielnic.

— Ba, nu e! zise Henk. În locul lor şi eu m-aş fi gândit bine.

Şi totuşi era ceva suspect în toată această istorie.

— Dar unde locuiesc?... În peşteri de gheaţă?

— Presupun că o să aflăm chiar astăzi. Acum trimit pe Castello şi Seymour cu *Aurora*... Dar trebuie neapărat să porniţi şi voi cu sania. Şi asta imediat...

— De ce atâta grabă?

— Pentru că tu ştii cel mai bine limba localnicilor... Şi presupun că şi ei o cunosc...

— Dar cântecul? am întrebat eu cu inima strânsă.

Henk mă privi aproape plictisit:

— Ce cântec?... Păi tu mergi chiar la izvoarele acestuia...

— Bătrânul... am început eu...

— Ia lasă-l pe bătrân!... N-o să fugă nicăieri... O să te întorci din nou la el şi o să înregistrezi cântecul...

Henk preciză pe harta noastră comună locul de unde fuseseră trimise semnalele radio. Se afla la circa opt sute de kilometri, spre sud de noi. Mult în interiorul continentului, în apropiere de munţii lui Marat, cum îi numiserăm noi în cinstea răposatului Jean Paul.

— Vom ţine tot timpul legătura prin radio cu *Aurora,* zise Henk. Şi vă veţi conduce după îndrumările ei...

Îmi mai dădu încă câteva explicaţii suplimentare, după care opri emisia.

Şi eu, şi Tolea şedeam în sanie ca încremeniţi, şi parcă amuţiserăm. Se petrecuse lucrul cel mai neaşteptat şi poate cel mai dorit. Îmi dădeam foarte bine seama de emoţia şi bucuria lui Tolea. Dar eu însumi, nu ştiu de ce, mă simţeam oarecum apăsat – îmi părea şi rău, şi bine. Desigur, îmi venea greu să-l părăsesc, aşa, pe neaşteptate, pe Marele Sao. Ştiam că-l voi amărî. Tare mult dorea să asculte şi să înregistreze întregul poem. Şi grozav se speria că aceasta ar putea să nu se întâmple... Dacă aş fi crezut în presimţiri, atunci a mea nu era dintre cele mai bune. Era foarte probabil că acest cântec să moară într-adevăr. Dar nu, aceasta nu trebuia să se întâmple...

— Găseşte-mi-l îndată pe Toko! i-am spus eu lui Tolea. Iar între timp eu îl voi pregăti oarecum pe bătrân.

M-am întors din nou în iurtă. Marele Sao mă aştepta nerăbdător, aşezat pe divanul său.

— Iartă-mă, Mărite Sao, dar trebuie să plec imediat, i-am spus eu.

— Ştiam că aşa se va întâmpla! dădu din cap, trist, bătrânul. Cântecul va muri...

— Ba nu, Mărite Sao, eu mă voi întoarce curând şi nu va muri.

— Se poate... Dar, nu mă vei mai găsi...

— Ba da... Dar, pentru orice eventualitate, îţi voi lăsa o cutie care vorbeşte... Şi te voi învăţa cum să lucrezi cu ea... Este foarte simplu şi uşor...

Într-adevăr aşa şi era. În timp ce-i explicam cum să manipuleze magnetofonul, sosiră Tolea şi Toko.

— Ia să vedem acum ce ai învăţat, am spus eu.

Bătrânul recită un cântec, după ce eu dădusem, în prealabil, drumul magnetofonului. Cântecul se termină, el reîncărcă rola şi apăsă pe buton. În odaie răsună imediat, limpede, glasul său bătrânesc.

— Eh, ai văzut?... Poţi şi astăzi să înregistrezi întregul cântec... Şi eu o să-mi iau partea mea...

Bătrânul oftă uşurat.

— Şi o să-mi spui, fiule, încotro pleci?... Nu cumva v-a chemat steaua voastră călătoare?

— Nu, Mărite Sao, vom rămâne încă multă vreme la voi... Dar fraţii mei au găsit aici un alt popor... Cu totul deosebit de al vostru... Ei au cutii şi şeşua...

Bătrânul căzu pe gânduri şi capul lui se plecă în jos tot mai mult.

— Aceştia sunt, desigur, „cei trişti", spuse el în cele din urmă.

Am tresărit. Abia acum mi-am amintit că pomenise de „cei trişti" chiar la prima noastră întâlnire.

— Şi cine sunt aceştia?...

— Am auzit despre ei ceva de la tatăl meu. Se vorbea atunci că ei făceau fierul... Dar n-am văzut pe nici unul dintr-înşii... Şi nici măcar pe vreunul care să-i fi întâlnit...

De fapt, aceasta era tot ceea ce ştia – niciun fel de legende, niciun fel de tradiţii despre originea lor. După convorbirea cu Henk, lucrurile s-au complicat şi mai mult. Cine putea fi acest popor tainic... De ce se ascundea cu atâta grijă, chiar de triburile astea paşnice?

Ne-am luat rămas bun, mai întâi de la Toko şi apoi de la bătrân. Lui Toko i-am dat în dar binoclul meu, extraordinar de bun. Îl văzuse, ştia la ce foloseşte şi s-a bucurat foarte mult. Ne-am înclinat adânc în faţa lor şi am plecat. Tolea pregătise sania, aşa încât ne rămânea doar să pornim. Eram atât de amărât şi de răscolit sufleteşte, încât l-am lăsat pe el la volan. Am întors capul pentru ultima oară. Marele Sao şi Toko ieşiseră în faţa căsuţei şi încă mai priveau spre noi. Păreau foarte trişti. Le-am făcut semn cu mâna şi ei s-au înclinat tăcuţi. Iar sania a început să meargă tot mai repede înainte.

— Făcând daruri în dreapta şi-n stânga, o să rămânem curând şi fără sanie, zise Tolea râzând.

Mie însă nu-mi ardea de glume. Câteva minute mai târziu am intrat în legătură cu *Aurora*. Mi-a răspuns Castello.

— Ce mai faceţi, băieţi? întrebă el.

Ca de obicei, glasul lui era vioi şi glumeţ.

— Bine... Dar tu?

— Excelent!... Dacă nu ţineţi seama că miros a peşte din cap până-n picioare.

— Unde te afli?

— Deasupra oceanului... De la această înălţime mi se pare absolut respingător. Ca un fel de groapă...

— Ai învăţat limba localnicilor?

— O vorbesc ca pe cea maternă... Şi am ucis încă două fiare de alea. Acum toţi mă binecuvântează şi mă socotesc drept binefăcătorul lor.

— Tigaia o ai cu tine?

— Păi, tu ce crezi?... Pot pleca undeva fără ea?

O oră mai târziu, îmi comunică:

— Ne apropiem de ţărm... Aici e foarte abrupt... Se ridică la câteva sute de metri deasupra oceanului. E foarte frumos, Sim. Ascultă-mă ce-ţi spun. Merită să-l vezi.

Înaintea noastră terenul era foarte neted şi lucios, dar nu ne-am lăsat antrenaţi să mergem cu viteza maximă. O crăpătură neaşteptată în gheaţă şi totul se putea sfârşi. Mă simţeam încă neliniştit şi apăsat sufleteşte. Şi, fără să vreau, îmi reveniră în memorie versurile poemului:

„Beau apă iute, care arde limba şi gâtlejul”... sau „Lătrau ca nişte câini”. Oare ne îndreptam spre acelaşi popor?... Sau erau cu totul alţi oameni?...

Mereu se grăbesc zgomotoşi, neliniştiţi şi răi,
lovind greu pământul cu încălţămintea lor ferecată.
Şi chiar când surâsul îndulceşte faţa lor negricioasă,
tu nu te pripi...

— Nu-i frumos, am îndrugat eu.

— Ce nu-i frumos?

— Cuvintele cântecului.

— Şi eu tot la asta mă gândeam, recunoscu Tolea. Dar dacă într-adevăr sunt trişti?... Oamenii trişti nu sunt niciodată răi.

După puţin timp, Castello vorbi din nou:

— Îngrozitor pustiu! zise el. Un haos de gheţuri... Cum pot trăi aici oamenii?... Mi se pare absurd...

— Dar locatorul?

— Da, se înţelege... Însă nu vă invidiez, băieţi... Când o să vă apropiaţi, deschideţi bine ochii... Sunt nişte crăpături şi nişte prăpăstii îngrozitoare.

— Dar tu unde eşti?...

— Foarte aproape... Dar nu văd niciun fel de urme de viaţă... Numai...

Şi dintr-odată tăcu. Aveam impresia că a dispărut în beznă.

— Castello! am strigat eu neliniştit. Castello!...

Tăcere. După aceea, o voce slabă şi emoţionată.

— Stai puţin!

Am aşteptat încremeniţi.

— Trei rachete roşii!... vorbi el din nou.

Acum însă glasul lui era plin de viaţă şi bucurie:

— Rachete obişnuite de semnalizare, adăugă el.

Tăcu vreo câteva minute, după care zise:

— Văd trei siluete de oameni... Cobor...

Trecu vreo jumătate de oră. Niciodată cele treizeci de minute nu mi s-au părut atât de lungi. În cele din urmă, glasul lui Castello se auzi din nou, limpede şi liniştit:

— M-am întâlnit cu oameni... După cum probabil îţi dai seama, nu sunt eschimoşii noştri.

— Să-ţi spun cum arată? l-am întrebat eu.

— Ar fi interesant! a răspuns el glumeţ.

— Ochii galbeni, părul lung, pielea bronzată.

Castello tăcu un moment. Mi l-am închipuit cum rămăsese cu gura căscată de mirare în faţa postului de emisie.

— Întocmai aşa! De unde ştii?

— Mai ştim şi noi câte ceva, i-am răspuns eu. Cunosc limba triburilor?...

— Numai unul dintre ei...

— La izolarea lor, nu mă miră.

— Cum o să vă înţelegeţi?

— Avem totuşi un translator... Sunt un popor civilizat... Cel mai vârstnic dintre dânşii poartă chiar ochelari... Şi, după cum mi s-a părut, cu ramă de aur...

— Rame de aur într-un pustiu de gheaţă, am bolborosit eu. Este într-adevăr interesant...

— Voi însă continuaţi să mergeţi după indicatoarele emiţătorului meu. Vă chem din nou la prima posibilitate...

Ne-am urmat drumul prin pustiul de gheaţă. Semnalul ţiuia mereu, dar Castello tăcea. Se înserа. Castello continua să tacă. În sfârşit se întunecă de tot şi am aprins farurile. Semnalul radio ne îndruma fără greşeală. Am mers ceasuri întregi, dar Castello tot nu vorbea. Din nou mă cuprinseră presimţiri negre.

— Ia, nu fi copil! mă certă, în cele din urmă, Tolea. Ce i se poate întâmpla?... În afară de faptul că o să tragă un gât de apă iute, care arde limba şi gâtlejul...

La asta ne puteam aştepta, deoarece Castello era destul de curios şi de nestăpânit. Şi, într-adevăr, Tolea avea dreptate. Era greu de presupus din partea localnicilor vreo acţiune vicleană. Desigur, îşi dădeau bine seama că

suntem mult mai puternici decât ei şi s-ar fi temut măcar de pedeapsa noastră.

Şi cu toate astea, am fost siliţi să oprim sania şi să ne odihnim. Am dormit când unul, când altul, aşteptând veşti de la Castello. Dar când mi-a venit rândul meu, am adormit greu. Eram neliniştit de atâtea gânduri. De ce nu locuiau şi ei pe malurile oceanului, ca ceilalţi?... Acolo era totuşi viaţă, hrană, oameni... De ce oare nu l-am întrebat pe Castello dacă oamenii aceştia latră asemenea câinilor?

— De ce nu dormi? întrebă Tolea?

— Pentru că nu pot...

— Ia un calmant!... Sau un somnifer...

— Atunci n-ai să mă mai poţi trezi...

— N-am ştiut că ai asemenea nervi, zise Tolea. După părerea lui Henk, tu aveai nervii cei mai tari, dintre noi toţi.

— Ăştia nu sunt nervi! i-am răspuns eu. E doar o imaginaţie prea bogată...

A doua zi de dimineaţă am pornit foarte devreme, cu toate că nu dormisem pe săturate. Bineînţeles, cafeaua ne-a înviorat, dar asta nu era suficient. Cu voia sau fără voia noastră, am înghiţit câte o pilulă. Era un excelent stimulator şi ne-am simţit dintr-odată foarte bine. Din presimţirile mele negre n-a mai rămas nimic, ba acum şi pustiul de gheaţă mi se părea ademenitor. În sfârşit, pe la orele nouă Castello a vorbit:

— De ce ai tăcut până acum, momâie italiană? zise Tolea fără răutate. De ce n-ai dat niciun semn de viaţă?

— Pentru că n-am putut! răspunse Castello.

— Ce se petrece la voi?

— Nu vreau să vă spun.

— De ce?

— Pentru că-mi sunteţi doi buni prieteni! răspunse Castello. Şi nu vreau să vă stric plăcerea. Prefer să vedeţi totul cu ochii voştri...

— Iar o să dispari?...

— Nu!... Acum însă o să iau postul de emisie cu mine. Mergeţi tot înainte, băieţi!... Şi fiţi atenţi...

În ziua aceea am parcurs numai 250 kilometri. Deşi gândeam că vom sosi în două zile, am ajuns după patru. Mi-e pur şi simplu neplăcut să-mi amintesc acele zile nesfârşite de coşmar. Drumul devenea tot mai abrupt şi cu tot mai multe obstacole, iar priveliştea tot mai sălbatică. Până la urmă Castello se alarmă serios de soarta noastră şi ne propuse să vină să ne ia cu *Aurora*.

— Nu! i-am răspuns noi aproape în cor. O să venim singuri. Nu vrem să pierdem sania...

— N-aveţi nicio grijă... O s-o lăsaţi şi o vom lua pe urmă, într-un fel oarecare.

Am refuzat din nou. Eram şi destul de ambiţioşi – nu voiam să ne lăsăm învinşi de pustiul de gheaţă şi de haosul de prăpăstii şi gheţari. Ne luptam pentru prima oară cu o natură aspră şi neospitalieră. Asta nu avea să ni se întâmple niciodată, nici chiar pe Pământ. Voiam să câştigăm această luptă, să fim şi noi întrucâtva asemenea marilor descoperitori din vechime. Spre marea noastră mirare, Henk ne înţelese foarte bine.

— Bine, continuaţi, fu el de acord, chiar dacă nu-i prea bine. Deşi o să pierdem un timp preţios...

— Noi nu-l pierdem...

— Şi totuşi fiţi atenţi, măcar să nu vă frângeţi gâturile... Celelalte, oricum ar fi, se pot repara...

Ne-am continuat drumul singuri prin haosul de gheaţă. Urcam mereu, tot mai sus. Afară era din ce în ce mai frig, mai tăcut şi mai groaznic.

PARTEA A TREIA

1

Într-adevăr, ochii lor erau alungiţi şi galbeni, pielea aurie, iar părul lung şi negru le cădea liber pe umeri. Mai târziu am aflat că la naştere aveau părul albăstrui deschis, dar se închidea treptat, până ce la maturitate ajungea cu totul negru. Oricât m-am uitat eu la faţa lor, n-am putut descoperi în trăsături niciun fel de urme de cruzime sau răutate. Aveau figuri liniştite şi nobile şi lăsau într-adevăr impresia unei adânci îngândurări şi tristeţi.

Numai glasul lor îmi amintea ceva de cuvintele din cântecul lui Sao. Era subţire, foarte sacadat şi într-adevăr dacă, să zicem, s-ar fi cerut, se putea spune că lăsa impresia unui lătrat. Dar nu puteam să-mi închipui cum oamenii aceştia, stăpâni pe sine, tăcuţi şi liniştiţi, se pot certa. Erau puţin mai scunzi decât noi, dar parcă mai frumoşi. În general, înfăţişarea lor exterioară m-a liniştit cu totul. M-a impresionat şi tonul foarte prevenitor cu care li se adresa Castello. De fapt el vorbea numai cu unul dintre dânşii – un om voinic şi cu pielea feţei ceva mai închisă. Bineînţeles, discuţia se ducea în limba triburilor.

Ne-am apropiat de o poartă mare de fier, cu încrustaţii de bronz. Chiar la mijlocul ei era ceva ca un fel de blazon – un cap de antilopă. Bărbatul cel voinic, care se numea Fini, începu să apese pe un complicat sistem de pârghii. Poarta s-a deschis şi am intrat într-un coridor larg, care avea pereţii îmbrăcaţi în plăci de marmoră foarte fină. În fund erau alte trei uşi de fier, mai frumos lucrate decât cea exterioară. Fini se îndreptă către cea din dreapta şi o deschise. În faţa noastră am văzut o cabină, destul de încăpătoare, care avea o culoare portocalie plăcută. Ştiam că aceasta aparţine unui ascensor. Şi mai ştiam că ne va duce adânc sub pământ. Dar la ce adâncime?... Castello tăcea enigmatic.

Fini atinse un buton metalic şi ascensorul porni. Nu puteam să-mi dau seama de viteză, deoarece mişcarea lui făcea un zgomot mare. Abia acum Castello zâmbi şi-mi făcu uşor cu ochiul. Era prima manifestare a adevăratului său caracter. Altfel, până aici se purtase serios şi reţinut ca şi gazdele. Desigur, voia să facă vreo glumă în legătură cu ascensorul lor destul de primitiv. Dar oricât ar fi fost de rudimentar, era totuşi un ascensor electric adevărat. Şi asta pe o planetă îngheţată, pe care o socotisem pustie.

— Când a sosit *Săgetătorul?* am întrebat eu.

Aceasta era a treia noastră rachetă, cea mai mică, dar cea mai uşor de manevrat.

— Ieri, răspunse Castello.

— Şi acum, câţi oameni avem aici?

— Cu dumneavoastră, şase...

— Cum e jos?

— O să vedeţi! răspunse el. Pot să spun doar că femeile lor sunt extra!...

O spusese cu un ton sever, dar ochii lui râdeau.

— De ce eşti atât de serios? l-am întrebat eu.

— Te sfătuiesc să fii şi tu ca mine! răspunse Castello. Aici nu se admite deloc, dar absolut deloc, ca omul să râdă...

— Vrei să spui că nu au simţul umorului?

— Cam aşa ceva...

După aceea se gândi puţin şi adăugă tot atât de serios:

— În general, sus era cu mult mai vesel...

Nu mă îndoiam. Oricât de stranii situaţii am întâlni aici – aveam totuşi să locuim într-o vizuină. Iar în plus, oamenii cu care aveam să trăim împreună nu arătau niciun fel de semne de curiozitate, prietenie sau amabilitate. Ba, nici nu se uitau la noi. Mai târziu am aflat că a te uita prea mult la omul dă lângă tine era pentru ei, în cel mai bun caz, un semn de prostie sau de lipsă de educaţie. Numai într-un singur punct semănau oarecum cu oamenii triburilor, şi anume prin hainele lor negre de blană. Bineînţeles că aici ele erau foarte bine croite, ba s-ar putea spune chiar elegante...

Ascensorul se lăsă în adâncimile pământului şi coborârea dură foarte mult. În sfârşit se opri. Fini deschise uşa şi ne făcu loc să ieşim primii. Am intrat într-un hol foarte spaţios, îmbrăcat în întregime într-o marmură de un roz pal. Globuri electrice, dintr-o sticlă mată, dădeau o lumină blândă. De-a lungul pereţilor se vedeau aşezate zece cărucioare electrice, cele mai multe pentru transportul mărfurilor. Mi s-au părut foarte vechi şi destul de grosolan lucrate. Ne-am urcat într-unul din ele şi ne-am aşezat pe scaunele îmbrăcate în piele, care erau însă foarte tari. Din acest hol porneau trei tunele boltite ce duceau în direcţii diferite. Am pornit-o prin cel din mijloc. Şi acesta era îmbrăcat în marmură, chiar dacă nu chiar atât de frumoasă ca aceea din hol. Cât puteam vedea înainte era numai un lung şir de lămpi, care dădeau o lumină tot atât de blândă. Vagonetul mergea destul de încet, angrenarea mecanismelor lui era destul de primitivă, aşa încât zdrăngănea pe podeaua moale.

Am mers destul de mult. Nicăieri în tunel nu erau nici uşi, nici orice altfel de deschideri. Şi totuşi, aerisirea părea bună, aerul era foarte curat, chiar dacă era cam cald. În sfârşit, prin tunelul boltit am ajuns la celălalt capăt al lui, care dădea într-un hol mare, absolut la fel cu cel dintâi. Şi aici se aflau multe cărucioare electrice. Am coborât dintr-al nostru şi ne-am continuat drumul pe jos, printr-un adevărat labirint de coridoare. Aici pereţii erau îmbrăcaţi într-un material necunoscut, moale, şi aveau o culoare cafenie

plăcută. Am văzut multe uşi, desigur numerotate, dacă judecăm după semnele ce se aflau pe ele. Şi podeaua era destul de moale, fiind aşternută cu ceva care semăna puţin cu un linoleum. Am mers mult şi totuşi n-am întâlnit niciun om. Lumea aceasta subterană lăsa impresia de ceva mort şi nelocuit.

În sfârşit ne-am oprit în faţa unei uşi de lemn mari şi solide. Pe ea erau încrustate trei cruci de aur. Mai târziu am aflat că acestea nu erau simboluri, ci semne ierarhice. Fini a bătut cuviincios în uşă.

— Şeful! zise încet Castello.

— Cel mai mare?

— Aşa se pare...

Fără să aştepte vreun răspuns, Fini deschise şi noi intrarăm. Ne aflam într-un cabinet foarte spaţios şi elegant, cu pereţii îmbrăcaţi în lambriuri făcute dintr-un lemn vechi de culoare cafenie. Chiar în faţa noastră era un birou masiv, absolut la fel ca cele de pe Pământ, dar bineînţeles din timpuri de mult trecute. Orice mă aşteptam să văd în pustiul de gheaţă, afară de un asemenea birou impresionant şi mare, la fel cu cele de la noi. În spatele lui stătea în picioare un bărbat de vârstă mijlocie şi cu o figură neobişnuit de plăcută şi de caldă. Cu totul pe neaşteptate, surâse. Era unul din rarele zâmbete pe care le-am văzut în această lume subpământeană. Privirea lui era prietenoasă. Se înclină puţin în faţa noastră şi zise ceva în limba lui sacadată.

— Hibao al nostru vă salută şi vă spune bun venit, traduse Fini. Şi vă urează şedere plăcută la noi.

I-am mulţumit „din toată inima", dar Fini n-a tradus aceste cuvinte. Poate i s-au părut nelalocul lor, sau poate, pur şi simplu, nu le ştia.

— Numele meu este Kunei! continuă gazda noastră. Iar aceasta este fiica mea, Li.

Bineînţeles, o văzusem de la început pe tânăra fată. Chiar şi pentru gusturile noastre pământene era copleşitor de frumoasă şi delicată. Avea un păr albastru, iar pielea era foarte puţin aurie. Dar cel mai frumos lucru la ea erau ochii ei mari şi galbeni. Faţa nu era cu totul simetrică, partea de sus domina uşor ovalul extrem de delicat al bărbiei. În privire avea ceva foarte plăcut şi copilăresc, fără niciun pic de curiozitate.

— Bine aţi venit! zise ea în limba triburilor. Plăcută şi lungă să fie ziua voastră...

Acest salut era ceva obişnuit, dar ea îl ciripi în modul cel mai fermecător. Mai târziu am aflat că numai trei oameni din această lume subpământeană cunoşteau limba triburilor. Printre ei se număra şi Li. Bineînţeles că nici unul din toţi trei nu o ştiau atât de bine ca mine.

Ne-am aşezat pe nişte scaune de lemn ce se aflau de-a lungul peretelui. Poate că în aceasta era ceva ceremonios.

— Drumul dumneavoastră a fost foarte greu, zise Kunei. Chiar şi noi înşine avem curajul să-l străbatem destul de rar...

— Da, ştiu! am dat eu din cap afirmativ. Triburile vă aprovizionează cu alimente. Dumneavoastră aveţi cu ele legături comerciale.

— Ele v-au spus asta? întrebă Kunei.

În glasul lui se simţea curiozitate şi interes.

— Da, dar pentru ei aceasta este ca un fel de tradiţie... Ştiţi că vă numesc „cei trişti"?

Aveam impresia că Fini traducea fără plăcere vorbele mele. Poate că nu era semnul celei mai bune educaţii, dar l-am provocat înadins.

— Într-adevăr?... Pentru prima oară aud asta! zise Kunei.

Am simţit că vorbele mele i-au făcut o puternică impresie, chiar dacă aceasta, aparent, nu se trăda.

— Şi dumneavoastră găsiţi că ei sunt veseli?

— Nu, bineînţeles... Nu e în firea lor, dar sunt cu totul mulţumiţi de viaţa pe care o duc...

— Asta e firesc pentru ei! răspunse Kunei. De fapt, îşi trăiesc adevărata lor existenţă. Înainte de îngheţ locuiau în ţinuturile arctice...

— Dar dumneavoastră sunteţi mulţumiţi de viaţa pe care o duceţi? întrebă Li. Acolo, pe steaua dumneavoastră călătoare?

— Da, suntem mulţumiţi... Cu toate că nu ne place prea mult acest cuvânt...

— Nici nouă, zise Kunei. Dar dumneavoastră ştiaţi că steaua noastră călătoare se află într-o mare nenorocire?

— Nu, bineînţeles... Acest lucru l-am descoperit abia aici.

— Atunci, în ce scop aţi întreprins această călătorie?

Mi-am dat seama că răspunsul meu era extrem de important pentru ei.

— Nu ştiu dacă mă veţi înţelege... Pur şi simplu, voiam să cunoaştem...

— Vă înţeleg foarte bine... Dar aceasta este singura cauză?

— Nu, am recunoscut eu. Omul nu poate trăi singur, chiar şi pe propria sa stea... Şi totdeauna am visat să întâlnim şi alţi oameni pe cerul înstelat... Să găsim fraţi...

Privirea lui Kunei luci uşor.

— Răspunsul dumneavoastră îmi place foarte mult, zise el sincer.

— Dar dumneavoastră ştiaţi că există şi alţi oameni pe stelele călătoare?

— De această problemă s-au ocupat numai cei mai învăţaţi dintre noi! răspunse Kunei. Credem că timpul când oamenii din stele vor putea vorbi

între dânşii este foarte îndepărtat. Iar ca să poată să călătorească până la stele – asta, în general, nici nu am presupus-o...

— Şi totuşi noi suntem aici. Ce aţi dori să primiţi de la noi?

— Cunoştinţe! răspunse el simplu.

Iar după ce se mai gândi puţin, adăugă:

— Acum scopul ştiinţei noastre este să găsim soluţia salvării din această nenorocire. Să scăpăm de gheţuri...

— Asta nu este deloc uşor! i-am răspuns eu.

— O ştim şi noi. Şi totuşi, într-o zi vom reuşi.

Afirmaţia sa era făcută pe un ton foarte categoric. Ne privi atent şi adăugă:

— Dumneavoastră sunteţi obosiţi!... Mergeţi şi vă odihniţi... Vom avea posibilitatea să stăm de vorbă de multe ori.

Am primit şi eu, şi Tolea două camere separate, alăturate de cea a lui Castello. A mea semăna destul de mult cu cabinetul lui Kunei, doar că era mai mică. Lambriurile ei mi s-au părut relativ noi şi făcute dintr-un lemn de culoare mai deschisă. În timp ce mă tot miram unde puteau să găsească acest material lemnos, cei doi prieteni intrară la mine. Am stat puţin de vorbă şi Castello ne-a comunicat ultimele instrucţiuni ale lui Henk.

— Acum trebuie să învăţăm încă o limbă! zise el plictisit. Şi să încărcăm computerele noastre cu informaţie suficientă... Abia atunci în locul nostru vor lucra şi vor traduce aparatele.

— Asta e o muncă de un an de zile, interveni Tolea, tot atât de plictisit. În vizuina asta groaznică.

Eram însă într-adevăr obosiţi şi trebuia să ne odihnim puţin.

— Somn uşor! zise Castello. O să vă caut pe la orele opt. Vom merge să cinăm împreună...

Şi cu aceste vorbe îmi arătă o uşă mică.

— Acolo e camera de baie... Puteţi să faceţi o baie bună.

Această veste m-a înviorat. Am intrat îndată într-însa – era destul de mare, îmbrăcată în plăci de faianţă, albastre pe vremuri, dar acum cu totul decolorate. Şi cada era destul de mare, îngropată. Avea două robinete, frumos aurite, care lăsau să curgă, după nevoie, apă caldă şi rece. Am umplut cada potrivit gustului meu şi m-am întins fericit. Nici eu nu mai ştiam de când nu mai făcusem o baie. Mă simţeam într-adevăr fericit după atâta drum prin nesfârşitul pustiu de gheaţă. Eram însă atât de obosit, încât aş fi fost gata să adorm în baie. M-am spălat bine cu săpun pulverizat, dar senzaţia n-a fost deloc plăcută. Aveam şi un prosop, ţesut dintr-un material cam grosolan, semănând destul de bine cu inul nostru. Dispuneam, în general, de toate cerinţele unei civilizaţii elementare. În camera mea se afla un pat puţin

cam strâmt şi cam scurt pentru măsura mea, dar totuşi un pat. Mai erau două scaune de lemn, cu trei picioare, un garderob şi un cuier. Nu era chiar atât de rău în această vizuină, cum o numise Tolea.

Pe la orele opt Castello ne-a chemat că cinăm. Restaurantul nu era prea departe. Semăna mult cu localurile luxoase de la începutul secolului al douăzecilea – marmură, lemn, fier, policandre de cristal – totul destul de uzat, însă curat, înăuntru erau numai vreo zece oameni, dintre localnici. Mi s-au părut puţin mai slabi decât aceia pe care îi întâlnisem până acum, dar tot atât de tăcuţi. Abia ne învredniciră cu o privire, de parcă am fi fost nişte străini plictisitori şi inutili, şi au continuat să mănânce în tăcere. La o masă mai lăturalnică, şedea singur Seymour. Când ne văzu, i se lumină faţa. Ne-am aşezat, bineînţeles, lângă dânsul, strângându-ne călduros mâinile. Mi s-a părut bine dispus, liniştit şi, spre mirarea mea, chiar puţin mai plinuţ.

— Cum îi găseşti? am arătat eu cu capul spre vecinii mei.

— În ce sens? întrebă Seymour.

— Păi, din punctul tău de vedere, profesional.

Seymour stătu puţin pe gânduri.

— Liniştiţi şi foarte echilibraţi! zise el. O neobişnuită concentrare interioară... Şi extrem de muncitori.

— Ce au atâta de muncit?

— Mai mult decât bănuieşti! răspunse Castello.

— Nu-mi par prea ospitalieri...

— Nu te grăbi să-i judeci! mă preveni Seymour. Sunt foarte reţinuţi... Dar aceasta se datoreşte, după cât mi se pare, mai ales educaţiei decât firii lor. Şi totuşi sunt mult mai reci decât noi... Şi mult mai raţionali.

La masa noastră veni, cu paşi abia auziţi, chelneriţa. Castello avea dreptate – şi ea era foarte frumoasă. Spre mirarea mea, Seymour îi spuse ceva, evident în limba ei. Chelneriţa dădu din cap şi plecă cu nişte paşi tot atât de liniştiţi.

— Ce i-ai spus? l-am întrebat eu curios.

— I-am dat comanda pentru cină...

— Câte un şniţel de viţel?

— Ceva mai simplu, supă de ciuperci...

— Ha!... Glumeşti? zise Tolea.

— Câtuşi de puţin... Au zarzavaturi, ba chiar şi fructe...

— Mă interesează ce va fi la felul doi?

— Creier pane!...

— Sper că nu este de urs alb! am spus eu.

— Nici nu îndrăznesc măcar să întreb! zâmbi Seymour. Mănâncă liniştit. Bucătăria e bună, dar să nu exagerezi... Castello e veşnic flămând! adăugă el. Şi se îndoapă suplimentar cu pateul nostru idiot.

— Dar dimineaţa? continuă Tolea. Ceai?... Un ou moale?

— Oul e ou! răspunse Castello. Ştii cât e de mare? Dar în schimb pute a peşte.

După-masă ne-am retras în camerele noastre. M-am întins comod şi am dat drumul magnetofonului. Şi îndată a răsunat glasul gutural, dar plăcut, al Marelui Sao:

Fiul al tundrei albe, cu ochi plini de cer şi de Soare,
de păsări ce zboară, de flori şi de nori prelungi...
Ce tristă e ziua, ce întunecat e soarele
când apare acum de după fumul cel negru...

„Ce lume o fi fost asta? gândeam eu. Şi cum a murit?..."

2

Cred că trebuie să devansez evenimentele. Poate că e bine să povestesc ceea ce am aflat după multe luni de şedere aici. La urma urmelor, eu nu scriu un roman, ca să menţin până la capăt tensiunea şi curiozitatea cititorului, ci doar amintirile mele personale.

Oamenii care trăiau sub pământ îşi numeau planeta lor „Tis". În traducere exactă aceasta înseamnă un „corp solid". Pe ea se dezvoltase o civilizaţie puţin stranie şi totuşi destul de înrudită cu cea de pe Pământ. Nu voi povesti aici lunga ei istorie. O voi face poate într-o altă carte. Voi avea destulă vreme să scriu multe cărţi, cu toate că ştiu că la început o să am foarte puţini cititori.

Pe Tis a existat un singur continent cu mări uriaşe care pătrundeau adânc în el, neavând, cele mai multe, nicio legătură între ele. Aceasta a determinat şi dezvoltarea unei singure civilizaţii. Într-adevăr, în epocile cele mai vechi au existat popoare şi triburi care s-au luptat între ele. Aceasta n-a durat însă foarte mult. Partea centrală a continentului era locuită de puternicul popor al huarilor. El era nu numai cel mai numeros, dar şi cel mai civilizat. Şi armele lor de luptă erau mai perfecţionate. Într-un răstimp de numai o sută de ani, huarii au supus întregul continent, cu toate popoarele lui, şi aceasta cu o cruzime care apare chiar în documentele lor istorice. Unele triburi sălbatice, pe care ei le numeau „hidoase", au fost pur şi simplu exterminate, fără să-i intereseze nici măcar ca mână de lucru. Pe întreaga planetă s-a stabilit o adevărată „pax romana", menţinută în mod absolut prin forţa

armelor. Bineînţeles, la început au fost unele încercări de răscoale, dar acestea au fost înăbuşite fără milă. Pacea de care vorbesc a continuat până la moartea planetei.

Este interesant că pe Tis nu au existat religii. Într-un anumit sens a fost zeificat doar cârmuitorul suprem – împăratul. El nu apărea niciodată în faţa oamenilor, figura lui fiind necunoscută muritorilor de rând. Împăraţii trăiau într-un lux extraordinar. Palatele lor se aflau pe cele mai frumoase locuri ale planetei şi le depăşeau cu mult, prin arhitectura lor monumentală, pe cele de pe Pământ. Şi totuşi, în esenţă, regimul era feudal, cu deosebirea că aproape toţi huarii erau, într-o măsură mai mare sau mai mică, nobili. Pentru întreţinerea lor muncea întreaga lume supusă.

Trecerea la orânduirea burgheză s-a făcut aproape fără violenţă. Puterea împăratului a scăzut treptat, iar burghezia s-a întărit mereu. Şi deoarece provenea numai din huari, deţinea o mare parte a puterii politice.

Tocmai această burghezie a hotărât să limiteze voinţa unui împărat ceva mai ambiţios. Dar, bineînţeles, nu a reuşit. Revoluţia burgheză a fost săvârşită de fapt într-o singură zi. Împăratul, întreaga lui suită şi marea nobilime au fost ucişi până la unul. Toată puterea a trecut treptat în mâinile oligarhiei industriale. În câteva secole s-au consolidat vreo douăzeci şi patru de trusturi, extrem de puternice, care stăpâneau de fapt întregul continent. Dar şi ele erau întrucâtva deosebite faţă de cele de pe Pământ. Consiliul superior al monopolurilor căuta să netezească contradicţiile şi chiar să introducă o anumită planificare. Şi cu toate acestea, concurenţa ducea deseori la lupte şi zguduiri interne. În aceasta, de fapt, consta viaţa politică a continentului. Noţiunea de democraţie nu exista, în general, în limba huarilor.

Civilizaţia lor s-a dezvoltat destul de unilateral. Dintre ştiinţe, de cea mai mare cinste se bucura matematica. O dezvoltare mai înaltă atinsese chimia şi unele domenii ale fizicii şi mecanicii. Succese mai mici se realizaseră în medicină, iar biologia era încă în faşă. Interesul faţă de astronomie era cu totul slab şi se datora în special activităţii unor amatori. Pe huari nu-i interesa cerul. Cu mult mai mult îi atrăgea pământul cu imensele lui bogăţii. Tis dispunea din abundenţă de cărbuni, petrol şi gaze naturale. Filozofia nu se constituise ca ştiinţă. Şi întrucât existau totuşi unele manifestări în această direcţie, ele se caracterizau printr-un pragmatism cu totul primitiv.

De o mare cinste se bucura logica. În ea intrau chiar o parte din problemele matematicii, ale geometriei, ba chiar şi ale fizicii. De pildă, aşa-numita teoremă a lui Pitagora, sau legea vaselor comunicante se învăţau la logică. Huarii se caracterizau printr-un realism şi raţionalism excepţional. Viaţa lor emoţională, chiar dacă se judecă după situaţia lor de astăzi, era mai

săracă decât a oamenilor de pe Pământ. Ba chiar noţiunea de imaginaţie se utiliza mai ales când era în legătură cu una dintre ştiinţe – să zicem cu geometria. Omul nu cunoştea existenţa pasiunilor, într-atât lipsea acest cuvânt, ca noţiune. Evident, existau puternice sentimente omeneşti, dar ele erau considerate drept probleme personale ale individului în sine. Etica se reducea la o serie de norme de purtare ale oamenilor. Nu exista în adevăratul sens al cuvântului o legislaţie generală a statului – fiecare din micile imperii ale monopolurilor conducându-se după legile lor nescrise.

În această situaţie, oricine îşi poate închipui dezvoltarea artelor. Cele care atinseseră un nivel mai înalt erau arhitectura şi pictura monumentală. De o cinste relativă se bucura şi muzica. Lirica era cunoscută mai ales prin cântece. Orice huar normal ar fi surâs batjocoritor la noţiunea de roman. Orice fantezie artistică ar fi fost numită o minciună de prost gust. Lirica şi epopeea, în forme nescrise, existau doar la popoarele lipsite de drepturi. Dansul era considerat drept o manifestare sălbatică. În general, viaţa sufletească a huarilor nu se distingea nici printr-o forţă şi nici printr-o adâncime deosebită.

Aşa cum am mai spus, interesul faţă de astronomie era cu totul neînsemnat. Una din cauzele care explică această situaţie era vizibilitatea foarte slabă, ca de altfel şi navigaţia foarte puţin dezvoltată. În mări trăiau primejdioase animale de pradă, între care cel mai teribil era o caracatiţă uriaşă, care în ultima vreme ataca până şi vapoarele mai mari. Se înfiinţase o flotilă specială pentru a lupta împotriva lor, dar îngheţul pusese capăt stârpirii definitive a acestora. Partea centrală şi cea mai mare a continentului se caracteriza printr-o mare umiditate, cerul fiind mereu acoperit cu un strat subţire de nori. Şi totuşi clima din regiunile cele mai populate era relativ plăcută.

În istoria planetei Tis sunt cunoscuţi câţiva mari astronomi. Printre ei se numărau chiar un împărat şi câţiva nobili de seamă. În timpurile din urmă, astronomia devenise un fel de *hobby* pentru mulţi reprezentanţi de seamă ai oligarhiei. Unul dintre ei se numea Ghersi, mare proprietar de mine de cărbuni, fier, sulf şi diamante. Dispunea de cel mai bun şi mai modern observator, construit pe unul din vârfurile înalte ale munţilor de pe continent. Şeful observatorului, funcţionarul şi prietenul său personal, era Siri – mare astronom şi fizician de excepţională valoare. El calculase cel dintâi viteza luminii, fără să aibă o concepţie precisă despre esenţa ei. Tot el fusese primul care formulase şi legea gravitaţiei. Lucrările lui nu aveau o răspândire în masă, căci trusturile îşi ţineau în mare secret descoperirile lor ştiinţifice. Dar manuscrisele lui dactilografiate se păstrează şi acum în

Biblioteca acestei lumi subterane. Dacă în existenţa lor se poate vorbi de ceva asemănător Bibliei – acestea sunt lucrările lui Siri.

Între altele, trebuie să spun că, în această comunitate sălbatică a oligarhiilor, a luat naştere o nouă clasă, în esenţa ei vrăjmaşă orânduirii existente – este vorba de o intelectualitate formată din oameni ai tehnicii şi ai ştiinţei. Era numeroasă, dar total lipsită de drepturi politice. Provenea aproape în întregime din neamul huarilor. Era foarte bine plătită şi dispunea de o independenţă de invidiat în ceea ce priveşte munca ei ştiinţifică. Tocmai în sânul acestei pături au apărut primii muguri ai umanismului – ideile drepturilor omului, ale libertăţii şi dreptăţii sociale. Dacă judecăm după unele documente, foarte puţine la număr, în sânul lor începuse a lua fiinţă şi o organizaţie ce lucra în adâncă ilegalitate. De altfel, formele luptei de clasă erau foarte slabe – armata oligarhiei, extrem de bine înzestrată şi alcătuită numai din huari, înfrânsese cu cruzime orice încercare activă de împotrivire.

După toate datele se pare că Siri a fost unul din cei mai de seamă reprezentanţi ai acestei intelectualităţi cu atitudini umaniste. De altfel, el se bucura de prietenia şi protecţia puternicului său şef. Fără Ghersi, nici una din acţiunile lui Siri n-ar fi putut să fie dusă până la capăt. Nu există niciun fel de date care să ne arate dacă Ghersi a simpatizat ideile lui Siri sau dacă acestea, în general, i-au fost cunoscute. Credea însă, necondiţionat, în lucrările lui ştiinţifice. Şi cele ce descoperise Siri erau de ajuns ca personalitatea lui să se bucure de o deplină siguranţă.

Iată acum, pe scurt, şi istoria acestei lumi subpământene.

Urmărind de la observatorul său mişcarea corpurilor cereşti, Siri a remarcat la un moment dat un fenomen straniu. Una din stelele constelaţiei Pasărea a început să-şi schimbe încet locul său faţă de celelalte stele. Într-adevăr, deplasarea nu era prea mare, dar, cu toate acestea, vizibilă. Peste doi ani steaua s-a întors din nou, treptat, la vechiul său loc.

Lui Siri i-a fost absolut imposibil să-şi explice acest fenomen. Se părea că steaua căzuse în alt câmp de gravitaţie, puternic, şi care, temporar, o abătuse de pe orbita ei permanentă. Ciudăţenia consta în inexistenţa unei cauze vizibile pentru apariţia acestui câmp de gravitaţie – căci în jurul stelei rătăcitoare nu se afla nimic.

Curând o a doua stea repetă strania mişcare a celei dintâi. Şi ea era mai aproape de Soarele lor. Apoi, după un an şi jumătate, şi aceasta s-a întors la vechea ei poziţie. Atunci Siri a emis o ipoteză, care, pentru timpul său, părea aproape absurdă. Prin constelaţia Pasărea, pe direcţia Soarelui lor, se mişca o stea invizibilă, cu o uriaşă forţă de gravitaţie. După ce aceasta se îndepărta,

şi câmpul ei de gravitaţie dispărea, stelele, influenţate de ea, se întorceau la vechile lor orbite.

Siri a fost profund alarmat de apariţia unui asemenea fenomen. Dacă steaua invizibilă avea să treacă prin apropierea Soarelui lor, putea da naştere unei adevărate catastrofe în sistemul lor solar. Din nefericire, ultimele sale calcule s-au pierdut fără urmă, dacă nu cumva au fost distruse în mod intenţionat. Ce anume a aflat el, ce a gândit şi ce a presupus că se va putea întâmpla – nu se ştie. Se pare că şi-a împărtăşit temerile doar lui Ghersi. Căci numai cu ajutorul său a putut să-şi înfăptuiască planul. Dar, după toate probabilităţile, el nu i-a spus niciodată lui Ghersi ce anume se ascundea în adâncul planurilor sale. Există doar un singur document indirect, care arată că Siri se aştepta ca această catastrofă să se producă peste aproximativ treizeci de ani.

Pe atunci Ghersi nu mai era prea tânăr, având circa cincizeci de ani. Vreo treizeci şi cinci avea şi Siri. Desigur, amândoi s-au gândit mult la ceea ce aveau de făcut. Şi, după cum s-a văzut mai târziu, au ales o soluţie care nu era rea. În regiunea muntoasă din apropierea observatorului, Ghersi poseda un complex de mine. Cele mai importante dintre ele erau cele de diamante, aproape total epuizate. Erau şi cele mai adânci, la circa două sute cincizeci de metri sub pământ, şi, mai ales, cele mai mari – numai galeriile subpământene aveau o lungime de treizeci de kilometri. Atunci, multimiliardarul a început să amenajeze minele, transformându-le într-o gigantică locuinţă subpământeană. A făcut-o fără să cruţe niciun fel de mijloace, dorind să fie cât se putea mai comodă şi mai sigură. În afară de locuinţe, Ghersi a construit şi depozite uriaşe. Dacă socotim după imensele cantităţi de oxigen concentrat, este aproape sigur că Siri a presupus că planeta va rămâne o anumită vreme fără aer, sau măcar cu o atmosferă rarefiată. După toate probabilităţile, a socotit că va dispărea nu numai specia umană, ci, în general, întreaga viaţă a planetei. În depozite a pus la păstrare seminţe ale tuturor plantelor mai importante. Mai grea a fost problema animalelor. Aici numărul speciilor a fost relativ mai modest, păstrându-se doar câteva dintre cele mai utile animale domestice – între ele „blânda şu”, care era ceva între oaie şi lamă, dând însă un lapte mai abundent decât oaia şi având o lână extrem de fină. Al doilea animal, care de fapt a rezistat în timpul secolelor de îngheţ, a fost aşa-numitul „sepu”, care, dacă nu ca înfăţişare, măcar după calităţile sale de bază aducea foarte bine cu porcul nostru de pe Pământ. Fiind un animal care mânca orice, el a fost singurul care a reuşit să reziste în lunga perioadă glaciară.

Rămânea lucrul cel mai important – alegerea oamenilor. Oricât de abundente ar fi fost rezervele, oricât de spaţioase încăperile, Siri nu a

îndrăznit să rişte. El a presupus, într-adevăr, că nenorocirea va fi temporară şi că Soarele şi planetele vor reveni la vechile lor orbite. Nu ştia însă cât va dura această catastrofă, şi nici urmările ei. De aceea Siri s-a oprit numai la cincizeci de familii ale unor tineri învăţaţi din toate domeniile ştiinţei – adică întocmai aşa cum ne-am orientat şi noi pentru *Aiax*. Prin cele mai bogate remunerări, Ghersi a reuşit să-i atragă pe toţi aceşti oameni tineri în numeroasele lui acţiuni şi să-i reţină acolo pentru a fi gata în orice împrejurare. Se pune întrebarea de ce acest învăţat şi umanist genial, care a fost Siri, a procedat cu atâta cruzime faţă de restul omenirii? De ce nu a făcut cunoscută groaznica sa descoperire şi de ce nu a ajutat şi pe alţi oameni să se salveze din teribila catastrofă? Această întrebare îşi are şi răspunsul ei. Există un document, ceva ca un fel de mărturisire a lui Siri în pragul morţii. El şi-a dat foarte bine seama că, în condiţiile existente atunci, se putea salva doar un număr cu totul limitat de oameni. Şi nu era nicio îndoială că aceştia urmau să fie exclusiv din clasa cea mai înaltă, mai bogată şi mai favorizată. Siri nu şi-a ascuns repulsia faţă de ei. În afară de asta, îşi dădea seama că în zilele catastrofei era posibil să se producă o panică extraordinară, care putea să distrugă întregul sistem de salvare. Oricum ar fi fost, popoarele erau sortite pieirii. Atunci de ce să-i păstreze şi pe paraziţi? Acest lucru nu intra deloc în planurile sale. El visa că pe pământul pustiit să ia naştere o nouă omenire pe baza noilor principii de dreptate şi libertate. Şi înaintea morţii a conjurat micul său popor să rămână credincios testamentului său.

Aceasta s-a întâmplat însă mult mai târziu. Siri lucra stăruitor şi aştepta. Pe acea vreme ştiinţa şi tehnica se găseau pe o treaptă de dezvoltare asemănătoare celei de la începutul secolului al XX-lea, al nostru. Numai motoarele electrice şi cele cu ardere internă se aflau la un nivel ceva mai ridicat. În schimb nu erau nici măcar semne ale unui început de navigaţie aeriană. Nici radioul nu fusese descoperit. Din fericire pentru noi exista fotografia, dar cinematograful nu a fost cunoscut până în ultimele zile. În cele din urmă, s-a dovedit că Siri făcuse nişte calcule foarte apropiate de cele exacte. Începutul catastrofei s-a produs după douăzeci şi şase de ani.

3

Chiar a doua zi am trecut la noua mea preocupare. Conform dispoziţiei lui Henk, am fost ataşat la centrul electronic de învăţare a limbii. Acolo mai lucrau încă trei filologi specialişti, dar cu toate astea vocabularul meu personal era cel mai bogat, deoarece ştiam foarte bine limba triburilor. Speram că în cel mult două-trei luni computerele noastre să poată traduce liber circa 15.000 de cuvinte – independent de faptul că aparţineau limbii

vorbite sau literare. Consideram de asemenea că aceasta va fi cu totul suficient pentru a ne înţelege în toate problemele ce ne interesau reciproc.

Această sarcină nu era deloc uşoară. Gazdele noastre nu dispuneau nici măcar de un manual de gramatică. Limba se învăţa în mod practic, iar în cadrul logicii se studiau câteva aspecte ale sintaxei. Nu aveau nici enciclopedii şi nici dicţionare. Până şi cărţile lor se tipăriseră în tiraje extrem de mici, servind doar intereselor trusturilor şi monopolurilor. Totuşi aceasta era suficient pentru început. Acolo unde nu le ajungeau cuvintele pentru a ne da explicaţii, gazdele recurgeau la expunerea obiectelor, a unor desene şi fotografii.

Împreună cu mine lucra Li. Era o fată foarte liniştită, tăcută şi concentrată asupra muncii ei. Niciodată nu întreba ceva şi nu manifestă nici cele mai mici semne ale cunoscutei curiozităţi feminine.

Uneori o observam, pe furiş. Era o adevărată plăcere să-i vezi ovalul delicat al feţei şi să te uiţi la ochii ei adânci şi frumoşi. În acele zile monotone numai chipul ei era în stare să-mi ţină treze forţele, dându-mi şi un sentiment ciudat de linişte şi satisfacţie. Desigur, vreunul din viitorii mei cititori va fi interesat să ştie dacă nu eram îndrăgostit de ea... Nu, într-adevăr!... Sau nu încă, deoarece aceasta ar fi fost mai mult decât firesc. Era atât de frumoasă, de o frumuseţe atât de liniştită, armonioasă şi perfectă! Era atât de sensibilă şi delicată, atât de gingaşă... Atunci, de ce nu?... Oricât ar părea de ciudat, totuşi nu o puteam simţi ca pe o adevărată fiinţă umană. Pentru mine era tot atât de reală sau de ireală ca şi imaginile lui Bezsonov. Simţeam uneori nevoia să-i strâng mâna. Tare mult voiam să ştiu cum e căldura ei, şi anume dacă semăna cu aceea a unor oameni ca noi, sau era rece şi depărtată ca planeta Tis cea ferecată în gheţuri? Nu-mi dădeam seama cum trebuia să procedez şi mă jenam s-o fac. Oamenii aceştia, care trăiau sub pământ, nu-şi strângeau niciodată mâinile şi nu-şi apropiau obrajii, aşa cum făceau triburile de sus.

Li era ghidul nostru în lumea subterană. Ea ne conducea prin laboratoare şi biblioteci. În această lume locuiau mai mulţi oameni decât bănuisem noi la început. Pe baza tuturor observaţiilor noastre reieşea că erau vreo 500 de inşi. Aproape toţi bărbaţii erau ocupaţi cu cercetarea ştiinţifică. Caracteristic aici era faptul că, de obicei, teoria şi ipoteza precedau experimentul. Iar principalele lor eforturi erau îndreptate în acest sens – să confirme sau să infirme unele din ipotezele lor. Desigur, această metodă risipea deseori eforturile lor în diverse direcţii inutile. Dar în acelaşi timp îi dusese şi la câteva descoperiri excepţionale, la care, cu posibilităţile lor tehnice limitate, ar fi ajuns foarte greu dacă ar fi lucrat în mod pur experimental.

Am cunoscut nu numai laboratoarele de cercetări ştiinţifice, ci şi instalaţiile lor fundamentale. Principalul lor izvor de energie îl constituiau gazele naturale. În această privinţă dispuneau de resurse inepuizabile. Iar energia lor de bază, aşa cum trebuia să ne aşteptăm, era electricitatea. Uzina electrică, cu tot zgomotul ei înfiorător, făcea într-adevăr impresie puternică. Cel mai mult ne-au plăcut spaţioasele lor sere, în care se cultivau în special tot felul de legume şi fructe. Aveau şi suprafeţe întinse însămânţate cu un fel de plantă textilă, care dădea nişte fibre asemănătoare inului. Am petrecut în această uimitoare lume vegetală câteva ore, într-un adevărat extaz, şi am fi rămas aici toată ziua dacă timpul nu ne-ar fi fost atât de limitat.

Am văzut multe lucruri, dar adânc, în sinea mea, simţeam că n-am cunoscut totul. Ne scăpa ceva, anumite probleme rămâneau pentru noi nesoluţionate. Şi această impresie n-am avut-o numai eu.

O dată am aflat că se pregătea una din obişnuitele expediţii pentru aprovizionarea cu produse alimentare. Am rugat-o pe Li să iau parte şi eu la ea. Voiam să mai văd din nou, măcar pentru câteva ore, frumosul cer senin al planetei Tis şi să-mi umplu plămânii cu aerul ei curat. A doua zi Li mi-a răspuns afirmativ, adăugând că vrea să meargă şi ea cu mine.

— Vreau să văd sania ta! zise ea puţin stânjenită, de parcă ar fi vrut să-şi justifice curiozitatea.

În acel timp relaţiile noastre parcă făcuseră un pas înainte, dacă ne gândim la esenţa lor umană. Mi se părea că între aceşti oameni, exagerat de serioşi şi de raţionali, Li era singura care avea întrucâtva simţul umorului. Mă străduiam să găsesc câteva glume, delicate, fine, bazate în special pe compararea unor elemente groteşti. Făcusem această încercare cu Fini, dar glumele mele treziseră într-însul doar mirare şi nelămurire. În schimb, pe buzele lui Li apăru de câteva ori un surâs, dar şi acesta abia schiţat. Am considerat aceasta drept o mare cucerire, o adevărată victorie omenească. Şi nu a fost singura. În legătură cu precizarea unor anume noţiuni, deseori puneam la magnetofonul meu o bandă cu înregistrări din cântecele Marelui Sao. Am observat că le ascultă cu o deosebită atenţie şi interes. Mi se părea că în ochii ei liniştiţi vedeam o oarecare emoţie. O dată am lăsat-o să asculte o mică parte a poemului despre Istemu. Episodul era destul de simplu, dar poetic. Istemu ajunge la un fluviu mare. E primăvară, florile cele mai gingaşe au înflorit, iar dincolo de râul puternic şi întunecat se vede o pădure verde. Istemu e singur, şovăitor şi apăsat de negre presimţiri. Va reuşi oare să ajungă viu la celălalt mal?... Niciodată n-a luptat cu o apă atât de mare şi de vijelioasă. Speranţa lui că va ajunge viu şi nevătămat e foarte mică. Şi totuşi ştie foarte bine că trebuie să treacă dincolo, deoarece drum de întoarcere nu

are. Şi într-adevăr, după o luptă grea cu stihia apelor, reuşeşte să ajungă la celălalt mal.

Am oprit aparatul. Li tăcu multă vreme.

— Niciodată n-am auzit în viaţa mea ceva mai frumos, zise ea încet.

Nu ştiu cum m-am stăpânit să nu sar în sus de bucurie. În aceeaşi seară am găsit în odaia mea o uriaşă floare portocalie. Nu m-am îndoit nicio clipă că e un dar de la Li – căci Fini nu era în stare de aşa ceva.

Ziua în care am plecat era foarte rece, dar, ca de obicei, senină şi însorită. Caravana se compunea din maşini acoperite, care mergeau pe şenile. Numai Fini şi încă unul aveau o sanie uşoară cu motor. Dar bineînţeles acestea nu se puteau compara nici pe departe cu a noastră.

— Măreşte puţin viteza, Sim! zise ea. Cunosc perfect drumul...

Ne-am îndepărtat atât cât să nu mai auzim zgomotul maşinilor lor greoaie. Mergeam printr-un haos de stânci şi de gheţari albăstrii, alunecând aproape fără zgomot.

— Iau parte la aproape toate expediţiile, zise Li. Nu pot trăi fără cer.

— Dar fără Soare? am întrebat-o eu.

— Pentru noi, Soarele este acum simbolul fericirii omeneşti, zise ea. Al uneia la care nu putem ajunge... Ne temem, pur şi simplu, să ne gândim la ea... Atât e de departe...

— Şi ce este fericirea?

Ea tăcu puţin, după care răspunse:

— Soarele, asta-i fericirea.

— Numai atât? am întrebat-o eu insistent.

Ea şovăi din nou.

— Fericirea este armonia şi bogăţia lumii sufleteşti, răspunse apoi. Aceasta însă n-am spus-o eu, ci Sin.

Am avut impresia că nu mi-a spus tot ce gândea despre fericirea omenească.

N-am călătorit mult – vreo cincizeci de kilometri. După aceea am lăsat toate mijloacele noastre de transport în spatele zidului unui gheţar. Am mai mers vreo doi kilometri pe jos. Toţi bărbaţii, care ne însoţeau, duceau în raniţele lor nişte lucruri foarte grele.

Locul întâlnirii părea o adevărată adunare de oameni, aproape un trib întreg şi mai bine de o sută de atelaje, cu câini mari, înhămaţi la sănii. Oamenii aşteptau liniştiţi şi în tăcere. Am avut impresia că pentru ei timpul nu însemna nimic. Poate că aşteptau de o zi, poate de o săptămână – totuna. Pentru ei nu exista nici grabă şi nici agitaţie. Viaţa era aşa cum era, orice s-ar fi întâmplat, chiar dacă venea şi moartea. Aceasta era, de fapt, esenţa filosofiei lor simple.

Schimbul s-a făcut repede, fără niciun fel de tocmeli şi discuţii. Tribul îşi descărcase mai de mult marfa – grămezi de carne, peşte, lapte, creier şi piei îngheţate. Ba erau şi ouă. Ştiam acum că acestea proveneau de la acele uriaşe păsări albe, care semănau cu albatroşii. Într-unele golfuri din jurul Ecuatorului, ele se găseau în număr mare. Colonii întregi ouau şi cloceau, ceea ce înlesnea colectarea ouălor. În schimbul acestor uriaşe rezerve alimentare, gazdele noastre au dat doar o grămadă de fier. Erau mai ales vârfuri de suliţe, cuţite, securi de fier. Mi s-a părut cam puţin pentru ceea ce primiseră. Tribul şi-a încărcat în sănii modesta marfă obţinută, bărbaţii s-au înclinat tăcuţi şi au plecat tot atât de demni cum veniseră. Ba, mai mult, păreau foarte mulţumiţi de marfa pe care o luaseră, fapt care se vedea după bucuria, abia reţinută, cu care o priveau. Am aşteptat cam vreo două ceasuri până ce tribul s-a îndepărtat mult. Abia atunci au sosit şi maşinile noastre. Evident, huarii îşi dădeau silinţa să nu le arate tot ceea ce aveau. Şi mai ales să nu trădeze locul de unde veneau.

Până la urmă nu m-am putut reţine şi m-am dus la Fini. Acesta aştepta liniştit şi răbdător, cu faţa lui indiferentă lucind la soare ca o lumânare aprinsă.

— Foarte inegală mi s-a părut negustoria dumneavoastră, i-am spus eu.

El abia mă învrednici cu o privire, fapt ce mă irită şi mai mult.

— De ce?...

— Le-aţi dat o grămăjoară de fier pentru un munte de produse... La noi, în vremurile de demult, se făcea un astfel de comerţ doar cu sălbaticii... Iar aceştia nu sunt deloc aşa...

Abia acum Fini mă privi cu adevărat.

— Avem foarte puţin fier! zise el. Şi-l obţinem foarte greu...

M-am îndoit mult de adevărul acestei afirmaţii. În atelierele lor de strungărie văzusem grămezi întregi de fier.

— Asta nu e adevărat, Fini! i-am spus eu cu o voce severă. Le daţi înadins puţin, ca să menţineţi preţurile mari. Cu cât vor avea mai mult fier, cu atât vor veni mai rar aici, la voi... Şi vă vor sili să mergeţi după hrană până la ocean.

El mă privi mirat.

— Asta aşa este! îmi răspunse. Şi oare nu avem dreptate?... Noi suntem foarte ocupaţi... Şi ceea ce facem – nu o facem numai pentru noi.

Nici de astă dată nu eram sigur că mi-a spus adevărul, chiar dacă atitudinea lui corespundea întru totul concepţiei lor raţionale despre lume.

În acest timp oamenii îşi încărcau maşinile. Lucrau cam încet, dar sigur şi metodic, de parcă erau roboţii noştri de pe *Aiax*.

— Noi doi nu mai avem aici nicio treabă! m-am adresat eu lui Li. Să mergem.

— Bine! zise ea.

La început am călătorit în tăcere. Soarele strălucea tot aşa, şi în depărtare se vedeau, puternic luminate, vârfurile în formă de conuri ale munţilor. Acolo, undeva, fusese observatorul lui Siri. Li mi se părea neliniştită. Simţeam asta, cu toate că fata nu se trăda prin niciun gest.

— Eşti supărat! spuse ea în cele din urmă.

— Nu sunt supărat, i-am răspuns eu. Aş zice mai curând că sunt amărât...

— De ce?

Mă temeam că şi ea va înţelege greu argumentele mele. De aceea m-am hotărât să le subliniez ceva mai insistent...

— Li, de ce nu vindeţi triburilor puşti?... Au atâta nevoie de ele... Ştii că mulţi dintre ei mor în luptele pe care le duc cu urşii albi?... Iar asta le face viaţa primejdioasă şi grea.

— Ne temem să le dăm, răspunse Li.

— De ce?

— Puşca este o armă teribilă. E mai bine să nu o cunoască... S-ar putea să se ucidă între ei... Sau chiar să înceapă unele războaie între triburi...

— Asta nu este adevărat, Li... Războaiele se pot duce şi cu suliţe. Eu ştiu însă că triburile nu s-au luptat niciodată între ele şi că nici nu e posibil s-o facă. Sunt nişte oameni excepţional de buni şi de paşnici...

— Da, e adevărat, zise ea. Şi totuşi... Vechea noastră lume a fost cu mult mai bună înainte de a se descoperi puşca... Tata a spus totdeauna că nu e necesar să li se dea arme.

— O să-ţi spun şi de ce! i-am răspuns eu. Până la urmă se vede că vă temeţi de ei. Credeţi că pot să vă atace... Şi să vă ia cu forţa marfa cu care faceţi acum schimb...

Era evident că Li se află în încurcătură. Şovăia şi nu ştia ce anume trebuia să-mi răspundă.

— S-ar putea să fie şi aşa! răspunse ea în cele din urmă. Noi suntem foarte puţini şi nu trebuie să sacrificăm oameni.

— Nu veţi avea niciun fel de pierderi! am replicat eu. Sunt buni şi curaţi la suflet ca nişte copii. Trebuie să le acordaţi deplină...

Voiam să spun „încredere". Dar acest cuvânt îmi era necunoscut în ambele limbi. Şi poate că nici nu exista.

— Sigur că ai dreptate! zise încet fata.

Am simţit îndată că acum era cazul să continui până la capăt.

— Voi ascundeţi ce aveţi nu numai faţă de ei! i-am spus eu. La fel vă purtaţi şi cu noi... Cu toate că am venit aici cu inimile deschise... Şi cu unicul scop de a vă ajuta...

— De ce crezi asta? întrebă Li.

— Păi, e foarte simplu... Nu ne-aţi arătat totul... Unde prelucraţi minereul de fier?... Unde faceţi puştile?... Asta nu ne-aţi arătat până acum... De ce?... Oare puştile noastre nu sunt infinit mai puternice decât ale voastre?...

Fata tăcu multă vreme. Desigur că era adânc tulburată, chiar dacă nu se trăda.

— Nu pot să-ţi spun adevărul, Sim...

— De ce?

Ea întoarse capul şi mă privi drept în ochi. Făcea asta pentru prima oară.

— Pentru că nu am dreptul... Tu însă îl ai şi poţi pune aceste întrebări tatălui meu... Să-ţi răspundă el...

Am călătorit multă vreme în tăcere. Drumul devenea tot mai abrupt şi tot mai sălbatic, dar Li se orienta fără greş prin acest haos de gheţuri. Am intrat din nou în canionul – curat şi transparent ca de cristal lustruit. Mă simţeam puţin apăsat de gânduri. Nu fusesem oare nedrept? La urma urmelor, proveneau dintr-o lume crudă şi inumană. Şi trăiseră, de veacuri, sub pământ, o viaţă aspră şi singuratică, departe de Soare şi de oamenii pe care nu-i cunoşteau deloc. În această situaţie nu era cu totul firesc să fie puţin bănuitori şi neîncrezători! Adevărul şi dreptatea ei o văzuseră doar în visurile lor.

— Sim! zise fata. Dacă vă cerem puştile voastre, o să ni le daţi?

— Dar, şi fără asta, ele se află în mâinile voastre... Oare le ascundem de voi, le ţinem încuiate?

Asta era într-adevăr aşa. Şi totuşi, în acest moment am simţit că sunt nesincer. Nu, nu noi eram în mâinile lor, ci ei într-ale noastre. Puteam să le distrugem întreaga lor planetă, doar în câteva clipe. Nu aveam motive să ne temem de ei, dar dânşii le aveau. Întreaga noastră putere o vedeau cu propriii lor ochi.

— Spune-i tatălui tău că vreau să stau de vorbă cu el.

— Bine! răspunse ea.

În aceeaşi seară am luat legătura cu Henk şi i-am relatat tot ce se petrecuse. Comandantul rămase mult pe gânduri.

— Bine! răspunse el în cele din urmă. Vorbeşte sincer cu dânsul... Dar fii extrem de delicat şi de atent.

Catastrofa a început pe nesimţite şi fără niciun fel de zguduiri vizibile. La început ceasurile arătau alte ore decât cele reale, dar diferenţele erau foarte mici. Numai Siri, care observa alarmat corpurile cereşti, şi-a dat seama că acesta era începutul. Şi îndată micul grup a şi plecat spre minele de diamant. Planeta continua, încet, să se deplaseze şi să se îndepărteze de Soarele ei. După o primăvară timpurie şi blândă, a venit din nou o iarnă aspră. Cantităţi nemaipomenite de zăpadă au acoperit drumurile şi oraşele. Oamenii au fost pe neaşteptate blocaţi în case, care s-au transformat în mormintele lor veşnice. Omenirea a murit dintr-odată, de parcă cineva i-a astupat gura cu o labă uriaşă de gheaţă. N-a fost timp nici pentru luptă şi nici pentru adaptare.

De fapt, nimeni nu a descris această grozăvie. Oamenii lui Siri, ascunşi adânc în pământ, aveau doar o singură grijă: să nu fie şi ei blocaţi sub zăpezi. A fost o luptă groaznică, dusă zi şi noapte, până la totala epuizare a forţelor. Nici chiar Siri nu a ştiut câtă vreme a durat deplasarea planetei, deoarece nu putea să vadă cerul. Cât timp au mai trăit ultimii oameni de pe Tis – luni, ani? Aceasta nimeni nu o poate spune... În orice caz tragedia şi suferinţele lor au fost de nedescris.

Au reuşit să scape doar o parte din triburile arctice. Cu toate că temperatura a scăzut dintr-odată, ninsorile nu au fost atât de abundente. Nu s-a schimbat cu totul nici felul lor de viaţă. Triburile arctice erau obişnuite şi cu cele mai mari geruri. Nu în asta consta principala problemă a existenţei lor. Bineînţeles, erbivorele au murit repede, dispărând apoi şi animalele de pradă, legate de existenţa celor dintâi. Unicul izvor de hrană a rămas marea, care se îndepărta tot mai mult, cuprinsă în îmbrăţişările de gheaţă ale frigului. Dar oamenii au mers după ea. Nimeni nu ştie exact cum s-a desfăşurat această grea luptă pentru existenţă, dar fapt este că triburile arctice au rezistat. Şi în decursul veacurilor au crescut ca număr şi s-au răspândit pe întreaga planetă.

Micul grup de oameni din lumea subpământeană trăia în aşteptare. După presupunerile lui Siri, după doi-trei ani, Soarele şi planetele trebuiau să revină la vechile lor locuri. Posedau suficiente rezerve de hrană şi în această privinţă nu aveau de ce se teme. Cel mai important lucru era că nu se petrecuse nenorocirea cea mai mare la care se aşteptaseră – în atmosfera lui Tis nu se produseseră schimbări esenţiale. Singurul care şi-a pierdut total curajul a fost Ghersi, care era şi foarte bătrân. Curând a devenit apatic, nemaiinteresându-l nimic din cele ce întreprindeau oamenii. Şi-a concediat chiar numerosul său personal de serviciu, reţinându-şi doar valetul care – după cum se vorbea – era un strămoş de departe al lui Fini. Deznădăjduit, nemaicrezând în nimic, lipsit de putere şi autoritate, ajuns egal cu toţi ceilalţi, Ghersi se stinse repede.

Siri însă rezistă. După calculele sale, perioadă glaciară ar fi trebuit să se termine de mult, începând procesul unei rapide dezgheţări. Şi totuşi aceasta nu se petrecea... De ce?... Începu să fie cuprins de neagră presimţire că nenorocirea a devenit permanentă. Ce eroare săvârşise, unde era greşeala? S-a întors din nou la vechea ipoteză şi la calculele sale. A lucrat zi şi noapte.

După o muncă de mulţi ani de zile, descoperi în sfârşit adevărul. Mişcarea stelelor şi revenirea lor la vechea orbită era de fapt aparentă. Descoperi adevărul atât de simplu că lumina are masă. Şi că nevăzutul corp ceresc a abătut nu stelele, ci lumina lor. Câmpul lui de gravitate a influenţat planetele, deplasându-le, într-adevăr, foarte puţin, dar suficient pentru a da naştere unei ere glaciare. Şi înţelese bine că acest îngheţ va fi veşnic, deoarece Tis nu avea să mai revină niciodată pe vechea sa orbită.

Descoperirea lui a constituit cea mai teribilă tragedie. După ce a şovăit puţin, a împărtăşit-o şi colaboratorilor săi ştiinţifici. Lovitura a fost îngrozitoare şi mai ales fără nicio speranţă de îndreptare. Toţi îşi vedeau sfârşitul pe această planetă pustiită. Numai Siri a reuşit să-şi păstreze prezenţa de spirit. Oricât ar fi fost de teribilă descoperirea lui, în acelaşi timp, lăsa loc şi unei slabe şi îndepărtate speranţe. Siri începuse să-şi dea seama de uriaşa energie pe care materia o conţine în ea însăşi. Ce se va întâmpla dacă vor reuşi într-adevăr să dezlănţuie aceste energii? N-ar fi putut oare să-şi încălzească din nou planeta lor şi s-o readucă la viaţă? N-ar fi putut să-i creeze un Soare artificial?

Ideile lui erau atât de îndrăzneţe şi de fantastice, încât toţi colegii săi le socoteau de-a dreptul nebuneşti. Siri însă a făcut, şi în acest caz, dovada excepţionalei sale personalităţi. Zi de zi inspira încredere în micul grup de oameni, pregătindu-l pentru încercările ce urmau să vină. Siri înţelegea că avea pe ce se sprijini. Era vorba nu numai de ştiinţă, ci şi de esenţa naturii umane. Conştiinţa omenească, după cât ştia el, nu se putea împăca niciodată cu distrugerea şi cu moartea. Prin exemplul său personal inspira în oameni încredere şi speranţă, impulsionându-i la luptă.

Anii treceau şi Siri îşi pierdea tot mai mult forţele. Numai focul nestins din inima lui ardea şi mai tare. Continua să lucreze, cu toate că era foarte bătrân, iar flacăra din el reuşi, treptat, să-i contamineze pe toţi. Dacă el era nebun, cum fusese socotit la început, după mai multă vreme şi ceilalţi deveniră tot atât de nebuni ca şi dânsul. Când Siri muri, toţi jurară să ducă mai departe, până la ultima lor suflare, opera sa. Şi asta indiferent dacă vor avea să reuşească sau nu. Important era să meargă pe drumul lui. De fapt, aceasta constituia unicul sens al existenţei lor.

Aşa cum am mai spus, pe planeta Tis nu a existat niciodată vreo religie. Abia acum a apărut cea dintâi – credinţa în Siri, în măreţia şi justeţea cauzei lui. Toate celelalte erau socotite fără niciun fel de importanţă.

Între timp produsele lor alimentare începuseră să scadă într-un mod ameninţător. Atunci au hotărât să iasă din nou la suprafaţă, în căutarea hranei. Important era să ajungă la o mare deschisă – aceasta ar fi însemnat salvarea lor. Aveau arme, au pregătit sănii şi bărci. După ani şi ani au ieşit din nou la suprafaţa pământului, în lumina şi strălucirea Soarelui viu.

Au găsit de mâncare, iar după mulţi ani au dat şi de semenii lor, au ajuns la oameni. Credinţa cea oarbă a început încet-încet să se transforme într-o speranţă raţională.

5

A doua zi Li veni la lucru liniştită şi tăcută, ca de obicei. Numai ochii ei mi se părură ceva mai gânditori.

— Când va fi gata maşina? întrebă ea deodată.

— Cel puţin peste vreo douăzeci de zile…

Li oftă abia vizibil.

— Abia atunci vei vorbi cu tatăl meu! zise ea. V-aţi înţelege greu în limba triburilor…

Voiam sau nu, trebuia să fiu de acord cu ea. S-ar fi putut să reuşim însă şi mai devreme. Într-adevăr, mica noastră colonie lucra cu abnegaţie. Cu nimic mai prejos nu erau nici oamenii din adâncuri, care trudeau, umăr la umăr cu noi, tot atât de reţinuţi şi de tăcuţi, dar neobişnuit de conştiincioşi. „Clara”, cum îl numisem noi pe primul nostru computer, se îndopa zi şi noapte, manevrată pe schimburi, cu cuvinte şi cunoştinţe. Nu, nu era departe ziua când avea să vorbească.

Ne vedeam numai la prânz şi seara la restaurant – obosiţi, dar totdeauna în bună dispoziţie. În comparaţie cu gazdele noastre tăcute şi serioase, semănam cu o bandă de oameni veseli. Uneori Castello îi făcea să tresară cu râsul lui zgomotos. Îl priveau miraţi şi-l socoteau puţin într-o ureche.

Chiar Seymour se miră de reacţia lor faţă de râs şi de umor. Simţeam simpatia lui faţă de aceşti oameni neobişnuit de corecţi ca atitudine, faţă de perfecta lor maşină sufletească. Ca medic, desigur, privea asta ca pe o sănătate psihică fără reproş. Cu toate acestea, seriozitatea lor exagerată îl irita.

— Aceasta se datoreşte logicii lor extraordinar de sănătoase! ne explica el. Şi lipsei de imaginaţie artistică… Orice asimetrie, deformare, ilogism sau absurditate le provoacă fie nedumerire, fie senzaţia de anomalie…

— Şi totuşi i-am văzut zâmbind! zise Tolea.

— Asta e cu totul altceva! răspunse Seymour. Pentru ei surâsul reprezintă doar un grad de prietenie şi mulţumire... Dar râsul le repugnă... Le-am arătat nişte caricaturi... De pildă, un om cu un nas foarte mare... Au crezut, pur şi simplu, că e o boală a nasului. Şi erau înclinaţi să compătimească, dar nu să şi râdă. Să fii mulţumit de nefericirea sau prostia altcuiva este de neconceput pentru ei şi este lipsit de etică...

Mi-am dat seama că Seymour avea dreptate. Dar Castello era de-a dreptul iritat.

— Aşa trebuiau să fie roboţii noştri biologici! zise el. Dacă ne-am fi apucat să-i şi construim...

Chiar în prima săptămână, *Fortuna* ne-a adus de pe *Aiax* o mulţime de produse de pe Pământ. Bineînţeles, le-am dat la bucătăria restaurantului nostru, iar Castello a fost de acord, cu plăcere, să-i iniţieze în secretele bucătăriei de pe Pământ. Fripturile noastre de porc la tigaie le-au plăcut foarte mult. Cu toate că mâncau reţinut şi în tăcere, se vedea clar mulţumirea lor. Ne-au exprimat-o şi prin cuvinte. I-am înţeles foarte bine – erau şi ei destul de plictisiţi de aceeaşi mâncare în fiecare zi. Au fost curioşi să ştie cum se cheamă animalul şi cum este.

— O să vi-l arăt! a zis Seymour.

— Viu? au întrebat ei, cu deosebită încordare şi interes.

— Bineînţeles că nu... Aşa, ca imagine...

Au tăcut deziluzionaţi. Desenul e desen, şi nu se poate mânca. Într-adevăr, aveau şi ei sepu vii, singurul animal care a putut rezista. Dar îi păzeau cu grijă şi tremurau când era vorba de sănătatea şi înmulţirea lor. Ştiau că dacă vreodată vor reuşi să-şi dezgheţe planeta, acesta va fi singurul lor animal domestic.

— Voi face mâine un experiment! zise Seymour. Le voi proiecta un film... Aşa ceva n-au văzut... Va fi interesant să observăm cum vor reacţiona.

Ne-am văzut abia seara. Seymour părea foarte mulţumit.

— Cum a ieşit? întrebă Castello sceptic.

— Au fost pur şi simplu stupefiaţi! răspunse Seymour. Nici *Fortuna* nu le-a făcut o impresie atât de puternică, deşi le-am explicat în prealabil principiul care este atât de simplu...

— Şi ce le-ai arătat?

— Un film documentar... „Arhitectura şi natura".

— Să ştii că n-au fost impresionaţi atât de descoperirea ştiinţifică, ci mai mult de natură, i-am spus eu.

— Da, dar pentru prima oară au avut în faţă o natură vie... De fapt, ei şi-au văzut visele... Şi tocmai asta i-a impresionat atât de mult.

Seymour stătu puţin pe gânduri.

— Da, ai dreptate! zise el. Explicaţia ta e într-adevăr mai raţională. Şi ştii ce s-a întâmplat?... M-au întrebat, uluiţi, cum poate vorbi capul unui om care a fost tăiat de trup.

În primul moment nu l-am înţeles.

— Filmul era sonor, continuă Seymour. Şi apoi, erau momente când se vedea numai capul... Au îndrugat destule prostii... Le-am explicat din nou principiul fotografiei consecutive a mişcării... Le-a fost grozav de ruşine de greşeala lor...

— Uite unde poate duce logica fără reproş, zise Castello zeflemisitor.

Cu toate că am introdus în computer mai multe cunoştinţe decât plănuisem la început, el a putut fi gata cu cinci zile înainte de termenul fixat. Prima încercare a avut loc într-un cadru solemn. Erau de faţă Kunei şi întregul lor consiliu ştiinţific. El s-a ridicat de pe scaunul său, la fel de atent şi de politicos ca totdeauna.

— Bună ziua, dragi prieteni! a zis Kunei. Vă rog să-mi permiteţi să vă felicit pentru succesul dumneavoastră...

— Bună ziua, preşedinte al oamenilor demni! am răspuns eu. Ne bucurăm că vă vedem între noi... Şi vom fi fericiţi, dacă aceasta se va întâmpla mai des.

Clara traduse nu numai exact, dar, după părerea mea, şi cu un accent foarte corect. Kunei amuţi pentru o clipă, atât respect trezi în el buna noastră Clara.

— Cum vă simţiţi printre noi? continuă Kunei. Sunteţi mulţumiţi de felul în care aţi fost găzduiţi?... Cum vi se pare mâncarea noastră?

— Excelentă, am răspuns eu.

— Dumneavoastră sunteţi un tânăr cu o foarte bună educaţie! răspunse Kunei. Dar şi eu am gustat din fripturile dumneavoastră de porc. Şi într-adevăr sunt minunate...

Kunei privi îndelung instalaţiile interioare ale Clarei, şi abia după aceea întrebă:

— Pe ce principiu e construită?

— Al electronicii...

— Cuvântul acesta nu mi-e cunoscut! răspunse Clara în ambele limbi, pe un ton destul de rece...

Biata Clara – ştia atât de multe, dar nu cunoştea esenţa propriei ei existenţe.

— O maşină admirabilă! zise Kunei. Nici n-am bănuit măcar că se poate crea aşa ceva...

— Putea să fie şi mai bună! am spus eu. Dacă am fi pregătit-o cu întreaga informaţie de care dispunem... Pe când aşa, cu greu vom găsi o limbă comună pentru cele mai importante probleme ştiinţifice...

Kunei mă privi pătrunzător – era cu totul evident că înţelesese aluzia mea.

— Mâine voi sta de vorbă cu dumneavoastră, Sim! răspunse el simplu.

Într-adevăr, a doua zi convorbirea noastră a avut loc. Kunei mă aştepta în plăcutul său cabinet de lucru, ca totdeauna politicos şi liniştit. În apropierea biroului său, frumos lustruită, ne aştepta şi ascultătoarea noastră Clara.

— Am întârziat înadins această convorbire, Sim! zise Kunei. Am vrut să vorbesc cu dumneavoastră fără traducători şi fără martori vii...

M-am simţit puţin jenat.

— Nu va fi absolut fără martori...

— Ce vreţi să spuneţi?

Şi mă privi nedumerit.

— Clara ştie nu numai să traducă... În acelaşi timp ea va memora tot ce vorbim...

— Şi va putea să reproducă discuţia noastră?

— Da, până la ultimul cuvânt.

Kunei rămase puţin pe gânduri.

— Acum nu mai are nicio importanţă! răspunse el, dar am simţit că nu este prea mulţumit.

— Eu n-am ce să ascund, nici de dumneavoastră şi nici de ceilalţi... Dar sunt dator să transmit convorbirea noastră şefului meu...

— Da, înţeleg asta! aprobă el din cap.

— Şi, în general, nu are niciun sens să vorbim, dacă nu vom fi cu totul sinceri, am continuat eu. Altfel nici nu am putea să vă ajutăm...

— Bine, Sim... Dumneavoastră socotiţi că vă ascundem ceva. Asta este adevărat. Dar, spuneţi-mi, nu faceţi şi dumneavoastră la fel faţă de noi?

— Nu! i-am spus eu pe un ton categoric. Răspundem absolut precis şi adevărat la tot ceea ce vreţi să ştiţi... Problema este însă alta şi ea constă în faptul că dumneavoastră ne-aţi pus până acum foarte puţine întrebări...

— Şi în viitor veţi răspunde tot aşa la toate întrebările noastre?

— Asta se înţelege de la sine...

— Nu cred că este aşa... Închipuiţi-vă că vom continua să fim nesinceri cu dumneavoastră... Sau chiar că vom fi făţarnici şi vicleni...

— Noi nu putem crede acest lucru.

— Dar dacă veţi avea motive să credeţi?...

— Ne este egal! am răspuns eu. Noi vă vom spune atunci adevărul.

— De ce?

— Măcar pentru a verifica toate posibilităţile. Căci noi vrem să vă ajutăm... Dar nu vom face nimic împotriva voinţei şi dorinţelor voastre... Dacă nu aveţi nevoie de noi, suntem gata să plecăm imediat...

— Vă înţeleg, Sim... Şi asta mai bine decât presupuneţi... Dumneavoastră vă puteţi permite această atitudine, deoarece nu vă temeţi de noi... Şi asta pentru că sunteţi incomparabil mai puternici.

Da, avea într-adevăr dreptate. Am tăcut stânjenit, gândindu-mă cum să răspund mai politicos.

— Iată, văd că tăceţi! zise Kunei mulţumit. Închipuiţi-vă că eram tot atât de puternici ca dumneavoastră... Aţi fi fost oare la fel de sinceri şi fără rezerve?

— Recunosc că nu!... În cazul acesta am fi fost mai prevăzători.

— Vedeţi? Puneţi-vă acum în situaţia noastră... Cum putem fi cu totul sinceri cu dumneavoastră, când încă nu vă cunoaştem... Şi nici nu ştim care vă sunt adevăratele intenţii...

— Da, asta e logic! am spus eu. Dar nu vă daţi seama şi de altceva... Dacă am urmări într-adevăr ceva, ce ne poate împiedica să-l obţinem, chiar dacă dumneavoastră nu sunteţi de acord!... Trebuie să ne credeţi că unica noastră dorinţă este aceea de a vă ajuta şi nimic altceva...

Kunei tăcu. Am simţit că l-am atins cu ceva, cu toate că nu-mi dădeam seama cu ce anume. Şi am avut îndată dovada că nu m-am înşelat.

— Dumneavoastră, Sim, utilizaţi extrem de mult cuvântul „ajutor", zise el. Pentru tradiţiile şi obiceiurile noastre, această vorbă are un sens puţin jignitor. Huarii au fost un popor mare... Şi s-au bazat numai pe propria forţă şi pe calităţile lor...

— Vă rog să mă scuzaţi dacă îl înţelegeţi aşa... Dar pentru noi cuvântul acesta înseamnă relaţii de egalitate între oameni şi între fraţi...

Mi-am dat seama că nu sunt sincer până la capăt şi că, într-adevăr, chiar dacă o făcusem inconştient, îl pusesem într-o poziţie inegală...

— Dar să uităm asta, zise Kunei, şi să ne continuăm convorbirea... Vă plângeţi că nu v-am pus suficiente întrebări, deci, iată, vreau să-mi răspundeţi la câteva.

— Vă ascult...

— Câţi oameni sunt pe nava dumneavoastră?

— Vreo sută şi cincizeci de inşi, i-am răspuns eu.

— Şi nava este înarmată?

— Da, cu arme excepţional de puternice.

— Şi la ce vă sunt necesare?... Cu cine vă pregătiţi să luptaţi?

— Vreau să mă înţelegeţi bine! i-am spus eu. Armele noastre le avem nu pentru a lupta contra cuiva... Dar nava noastră zboară cu o viteză uriaşă într-o lume necunoscută şi necercetată... Se poate întâmpla ca drumul nostru să-l taie pe acela al altui corp ceresc... Oricât de mic ar fi, la viteza noastră, ciocnirea ar fi catastrofală... Avem aparate care descoperă, dacă nu cumva pe

traiectoria drumului nostru, la milioane de kilometri, se află ceva care ne-ar putea împiedica. Şi armele noastre îl fac să explodeze într-o clipă. Avem încărcături cu o putere energetică foarte mare.

Kunei tăcu destulă vreme. Desigur că în acest timp mintea lui de învăţat lucra cu încordare febrilă. Dar oricât de departe l-ar fi dus gândurile, ştiam că ele vor fi mult mai sărace decât realitatea.

— Sim, vreau să văd şi eu nava voastră cosmică, zise el în cele din urmă. Şi după aceea vă voi răspunde la tot ceea ce veţi dori să aflaţi de la noi...

— Sunt de acord! i-am răspuns eu.

— Dar nu l-aţi întrebat pe şeful dumneavoastră?...

— Am dreptul să răspund în locul lui...

— Se pare că obiceiurile dumneavoastră se deosebesc mult de ale noastre! răspunse Kunei. Nici unul dintre supuşii mei nu are dreptul să răspundă în locul meu...

Cu aceasta convorbirea noastră a luat sfârşit. Eram într-o dispoziţie excelentă şi am mâncat la prânz cu mare poftă. Spre bucuria lui Tolea, de astă dată ne-au servit îngheţată. Era pregătită aşa cum trebuie, cu lapte, cu zahăr, cu toate că nu era prea dulce. Dar de unde aveau zahăr?... Desigur, nu-l obţinuseră pe cale sintetică, căci atunci nu l-ar fi economisit atât de mult.

Chiar în aceeaşi zi am luat legătura cu *Aiax*. I-am comunicat lui Henk propunerea pe care mi-o făcuse Kunei şi i-am promis să-i trimit imediat înregistrarea convorbirii noastre.

— Precizaţi cine va face parte din delegaţia lor, zise Henk, şi însoţiţi-o amândoi, dumneavoastră şi cu Seymour.

Abia m-am stăpânit să nu sar în sus de bucurie. Atât mi-era de dor de bătrânul şi bunul nostru *Aiax*. Şi, bineînţeles, şi de Bezsonov. După atâtea zile aspre şi îngheţate, după atâtea nopţi pline de nelinişti, îmi veni pofta deodată să mă aflu pe Champs-Élysées. Aveam să stau cu Bezsonov pe terasa unei cafenele, să bem o cafea caldă şi aromată, să pălăvrăgim încet şi să privim cum trec pe străvechiul bulevard acele caraghioase maşini cu benzină numite automobile.

A doua zi am şi hotărât cine va face parte din delegaţie – numai Kunei şi Li. Poate că aşa era cel mai bine. Îmi închipuiam cu plăcere cum va privi fata cu ochii galbeni pe femeile noastre dragi, puţin cam îmbătrânite, dar tot atât de fermecătoare.

6

Am mers pe jos, toţi patru, spre *Fortuna*. Zverev a rămas să doarmă în rachetă, sub cupola mare şi transparentă, deasupra căreia sclipeau puternic, ca diamantele, stelele de pe un cer străin. Uriaşului siberian nu-i prea plăcea

lumea subpământeană. Coborâse acolo doar o singură dată, părăsind-o dimineaţa acru şi prost dispus. Gheţurile veşnice şi albăstrui îi plăceau mult mai mult.

În faţa noastră, zveltă şi cu paşi uşori, mergea Li. Nu şi-a luat ochii nicio clipă de la racheta noastră, atât de frumoasă şi de elegantă pe fondul cerului albastru. Metalul din care era făcută strălucea, iar cupola, pur şi simplu, îţi lua ochii. De departe părea atât de delicată şi de gingaşă, încât nici nu-ţi venea să crezi ce putere enormă se ascundea în ea. Curând am ajuns şi ne-am urcat pe scările ei, în cabina rezervată pasagerilor. Fotoliile erau comode şi moi, având o culoare plăcută. În general, întreaga cabină era exagerat de elegantă – ca interiorul unei cutii de bijuterii. Stewardesă, radiofonistă şi pilot adjunct era Monica. Silueta ei atletică şi zveltă, ca şi părul ei argintiu făcură, vădit, impresie asupra oaspeţilor noştri. Pe lângă ea, Li părea o vrăbiuţă.

— Vă rog să vă strângeţi centurile, îi preveni Monica politicos.

I-am ajutat eu s-o facă şi le-am atras atenţia:

— Primele minute nu vor fi prea plăcute...

— N-are importanţă! răspunse Kunei. Pentru dumneavoastră asta e ceva cotidian. Nu-i aşa?

Totuşi încercarea fu suportată mai greu decât m-am aşteptat. Kunei deveni livid şi am avut impresia că i se va face rău. M-am speriat puţin, cu toate că-i supusesem, în prealabil, unui control medical. Li se purtă cu mult curaj, chiar dacă mi s-a părut că şi-a pierdut cunoştinţa câteva minute.

Pe urmă însă totul se petrecu normal. În cele din urmă Kunei îşi reveni – puţin nemulţumit şi necăjit de slăbiciunea sa. Monica ne servi o gustare uşoară şi plăcută, cu toate că mâncasem ceva în aşezarea lor subpământeană. Ei divinizau cafeaua noastră aromată, preferând-o însă foarte dulce. Se pare că acţiona asupra lor oarecum îmbătător, provocându-le o uşoară euforie. Şi nu-şi mai luau privirea de la cupolă. Cu toate că pornisem în zori, cerul de deasupra noastră era negru, dens, şi racheta îl străpungea ca un sfredel de argint. Voiau să-şi vadă planeta lor, dar Zverev nu se grăbea. Desigur, aştepta momentul cel mai potrivit. Şi într-adevăr, curând vorbi:

— Sim, invită oaspeţii să-şi vadă încântătoarea lor planetă.

I-am condus în cabina de comandă. Sub noi, albă, strălucitoare, neînchipuit de frumoasă, se vedea Tis. O privirăamândoi ca vrăjiţi.

— Oare aceasta este într-adevăr Tis? întrebă cu glas înăbuşit Kunei.

— Păi, ce altceva?

— Nu credeam că este chiar atât de frumoasă!

— Aşa a fost mereu, interveni Li. Şi totdeauna am iubit-o.

Kunei însă avea altă părere.

— Dar a fost crudă cu noi!... Şi totdeauna ne-am chinuit să-i înfrângem cruzimea... Cum să iubeşti ceva, pe care te chinuieşti să învingi?

— Nu poţi să învingi fără să iubeşti! am spus eu. Acum, la noi, oamenii aşa gândesc!

Oaspeţii noştri au rămas în cabina lui Zverev aproape o oră. Kunei era foarte interesat de aparatura atât de complexă. I se părea curios că Zverev nu face nimic – şedea doar la locul lui şi asculta „Lacul lebedelor". În două rânduri intră în legătură cu dispecerul lui *Aiax* prin videofon. Această operaţiune îl copleşi din nou pe Kunei.

— Imagini de la distanţă, zise el pe cât de mirat, pe atât de încântat. Bineînţeles, acesta nu-i cinematograf...

— Sigur că nu! am răspuns eu. Mai degrabă radio... Principiul este foarte simplu. O să vi-l explic...

După aceea ne-am aşezat la masă şi, după prânzul atât de bun, spre ruşinea mea, am moţăit. Pesemne că acest lucru li s-a părut oaspeţilor noştri foarte straniu. În aşezarea lor subpământeană nimeni nu dormea în timpul zilei. M-a trezit o discuţie emoţionată, purtată în şoaptă. Am deschis ochii tulburat – nu mă prezentasem în modul cel mai convenabil.

— Aceasta este nava dumneavoastră cosmică? întrebă Kunei, şi-mi arătă spre cupolă.

Strălucitor, pe cerul negru, se vedea într-adevăr *Aiax*. Curând am ajuns. Trapa din spate s-a deschis încet şi ne-am strecurat uşor, ca pe nişte şine, în camera hangarului. Am aşteptat puţin, până s-a umplut cu aer, după care am coborât. În faţa noastră, uriaş, liniştit şi măreţ, ne aştepta Henk. Lângă el, vesel şi emoţionat, zâmbea Bezsonov. Se înfăptuia una din cele mai mari întâlniri din istoria omenirii. De astă dată nu se întâmpinau nici domnitori şi nici împăraţi. Nu se întâlneau învingători şi învinşi. Nu erau nici caleşti aurite, nici fanfare, nici togi de purpură. Nu erau de faţă strălucite gărzi de onoare cu pene la coifuri. Erau doar câţiva oameni emoţionaţi.

După un salut cordial, Henk întrebă:

— Doriţi să vă odihniţi puţin?

— Nu, nu! răspunse energic Kunei.

Henk îi conduse mai întâi la punctul de comandă. Acolo consiliul era în plen. Trebuie să recunosc că aceşti învăţaţi, doritori de a şti cât mai multe şi conştiincioşi, se uitau mai mult la Li decât la Kunei. Aveau, firește, dreptate. Nimeni nu se aştepta să găsească în cosmos o fiinţă atât de minunată.

Kunei şi Li au rămas trei zile pe *Aiax* şi au văzut tot ce se putea arăta şi vedea. Cu toate minunile neaşteptate pentru ei, şi-au păstrat tot timpul stăpânirea de sine – n-au fost prea curioşi şi nu au pus întrebări de prisos.

Aşa cum m-am aşteptat, cea mai puternică impresie le-au făcut-o reprezentaţiile lui Bezsonov, care le-a arătat vârfurile ameţitoare ale Alpilor, văile lor şi lacurile albastre din munţi. Au urmat vechile bulevarde, pieţele şi fântânile cu apă ţâşnitoare de la Roma. I-a plimbat prin palate şi prin vestitele galerii de pictură. Până la urmă Kunei s-a înmuiat de tot şi a încetat şi se mai intereseze de tehnica noastră extraordinară. Li tăcea, dar ochii ei deveneau tot mai trişti.

— Sim, nu cred că planeta noastră a fost la fel de frumoasă. Pur şi simplu nu înţeleg cum aţi putut şi părăsiţi minunatul vostru Pământ... Sunteţi cu totul deosebiţi de noi, Sim!...

— Nu cu totul, am răspuns eu. Nu ajunge ca omul să vadă doar... El vrea să şi ştie... Oare voi nu vă petreceţi toată viaţa într-o luptă pentru a şti cât mai multe?...

— Da, dar noi nu avem altă ieşire... Niciodată n-aş fi părăsit o planetă atât de frumoasă ca să vin pe această Tis, moartă şi îngheţată. Sau v-aţi aşteptat să găsiţi aici ceva mai frumos decât Pământul?

— Nu, se înţelege...

— Şi atunci?

— Într-adevăr, ai dreptate... Şi totuşi, dacă nu aş fi plecat, nu te-aş fi văzut pe tine...

Am spus-o, bineînţeles, pe un ton glumeţ. Ea m-a privit destul de mirată. Ba, chiar mai rău – se uită la mine surprinsă şi curioasă. În privirea ei nu era niciun fel de recunoştinţă, nu părea nici măcar măgulită, cum ar fi fost orice femeie de pe Pământ.

— Femeile voastre sunt mult, mult mai frumoase! răspunse ea serios.

Această convorbire a avut loc în prima zi. A doua zi am întâlnit-o pe Ada. Eram singur şi ea mi-a zâmbit foarte drăguţ, cu toate că puţin deprimant. Părea tot atât de frumoasă şi de zveltă. Parcă slăbise un pic şi era tristă.

— Mă bucur mult că te văd, Sim, zise ea. M-am temut pentru tine...

— Şi eu mă bucur, Ada...

— Şi sunt fericită pentru tine. Fata ta e într-adevăr minunată...

— Te înşeli, Ada... E tot atât de a mea, cât este şi Gioconda...

— Şi totuşi eşti îndrăgostit de ea...

Vocea ei m-a impresionat. Ada mi s-a părut foarte nefericită.

— Bineînţeles! i-am răspuns eu. Tot atât cât sunt de îndrăgostit şi de Gioconda...

În clipa asta nu mai ştiam nici eu ce-i cu mine. Nu mi-am dat seama dacă am minţit sau dacă am spus adevărul. Şi asta era mai bine. Pentru noi toţi era mai bine.

— Ce face Tolea? m-a întrebat ea.

— După cât mi se pare, foarte bine. E vesel, plin de viaţă şi gata să se ia de piept cu toţi... Seymour e foarte mulţumit...

— Dar de ce n-a venit şi el cu voi?

— Henk a indicat doar două persoane...

— Nu-i asta cauza, răspunse amar Ada. Se teme de mine, cum se teme omul de trecutul său...

Am tăcut încurcat. Numai asta nu mă aşteptam să aud din partea ei. Şi poate că, pe deasupra, avea şi dreptate. Cât timp fuseserăm pe Tis, Tolea nu-i rostise niciodată numele de faţă cu mine. Crezusem că din delicateţe, dar acum nu mai eram sigur.

— Nu ai dreptate! i-am spus eu. Şi de ce nu cobori tu, măcar o dată, pe planetă?... Poate că gândeşte şi el la fel...

— Nu, nu vreau! răspunse ea hotărâtă.

A treia zi după prânz, Henk convocă consiliul. Acum era rândul oaspeţilor noştri să ne spună ceva despre ei. Kunei vorbi aproape două ore. Bineînţeles, cel mai mare interes l-a trezit comunicarea sa despre acel corp ceresc nevăzut, cu un câmp de gravitaţie neobişnuit de puternic, care abătuse planeta Tis de pe orbita ei. Aproape toţi erau de părere că acest corp era o stea stinsă, poate aceea, cu totul nouă, pe care o observasem şi noi când călătorisem spre Sigma. Dar direcţia mişcării ei contrazicea legile cunoscute ale mecanicii cereşti. S-au expus multe ipoteze. Cea mai probabilă, dintre toate, era că această bătrână stea rămăsese să rătăcească în galaxia noastră la încrucişarea ei cu altă galaxie, poate acum vreun miliard de ani.

Kunei ne-a povestit apoi despre drumul cel greu pe care l-au parcurs după moartea lui Siri. Bazându-se pe lucrările lui, ei au ajuns la ideea structurii atomului şi la energia extraordinară care se putea obţine prin dezagregarea lui. Dar ceea ce fusese la început doar o teorie nebuloasă, ajunsese să ducă la rezultate practice în decursul veacurilor. Le lipseau mai ales materialele şi instalaţiile tehnice pentru construirea unui reactor atomic. Nu aveau fier şi nici uraniu. Începuseră să construiască un tunel spre complexul vecin de mine. Bineînţeles, nu aveau nici suficientă mână de lucru. În ciuda tuturor eforturilor, natalitatea nu era suficient de mare. Şi totuşi reuşiseră să mărească populaţia aşezării subpământene până la 1000 de oameni. Săpând ca nişte cârtiţe, fără să aibă suficiente materiale de susţinere, eforturile lor suferiseră un eşec total. Prăbuşirile făcuseră şi victime omeneşti. Atunci au început să străpungă tunele prin zăpada îngheţată, până la pădurile din apropiere. Această luptă grea durase decenii întregi. Acum însă aveau material lemnos suficient. Şi aşa, pas cu pas şi bucată cu bucată, ajunseră până la minele extrem de bogate unde găsiră

cărbuni de calitate superioară. Şi-au continuat munca lor cu mai mult curaj şi cu mai multe speranţe. Treptat, au descoperit şi fier, şi plumb, şi cupru. Iar acum 100 de ani au dat de un foarte bogat zăcământ de uraniu. Problemele de bază erau rezolvate.

După multe încercări nereuşite, au construit şi primul reactor atomic. Era desigur destul de primitiv. Abia acum zece ani făcuseră, în sfârşit, un reactor atomic foarte puternic şi o centrală atomică pentru energie electrică. Visurile lor începuseră să se transforme în realitate. Scopul pe care-l urmăreau acum era construirea unor sori atomici, cu ajutorul cărora să topească gheaţa care acoperea planeta. Bineînţeles, şi până în clipa de faţă aceasta rămăsese ceva pur teoretic, neputând să facă niciun proiect concret, care să înceapă să fie înfăptuit. Învăţaţii lor lucrau asiduu în această direcţie, dar până acum nu ajunseseră la niciun rezultat.

Kunei recunoscu faptul că în mod expres ascunseseră de noi cea de a doua aşezare minieră şi energetică. Intrarea care ducea spre ea fusese foarte bine mascată. Recunoscu de asemenea că recepţionaseră imediat semnalele noastre radio şi stabiliseră cu locatoarele lor poziţia lui *Aiax*. Nu le-a fost greu să-şi dea seama că pe Tis sosiseră oameni de pe o planetă străină şi îndepărtată. Pentru ei, aceasta a fost o uriaşă surpriză. Potrivit cercetărilor lui Siri, o legătură directă între oamenii ce locuiau pe diferite planete era, în mod practic, irealizabilă. Şi aceasta pentru că îşi dăduse foarte bine seama de uriaşele distanţe dintre ele. Admisese teoretic că se puteau construi şi aparate de zbor, fără să-i treacă prin minte că acestea ar putea să aibă acele extraordinare viteze prin care să învingă distanţele. Prezisese însă că se vor putea face legături între civilizaţiile de pe alte planete prin posturi de radio extrem de puternice. Consiliul lor superior şovăise mult în problema de a intra sau nu în legătură cu noi. Amănunte în această privinţă vă voi da puţin mai jos. Dar, judecând după experienţa lor istorică, nu putuseră să admită că prin cosmos ar putea rătăci cine ştie ce binefăcători trimişi în mod special sau echipe de salvare pentru planetele căzute în situaţii deznădăjduite. Nu puteau să-şi închipuie oamenii veniţi de pe alte planete decât în calitate de cuceritori.

După aceea a luat cuvântul Henk, care le-a expus în linii mari ultimele realizări ale ştiinţei noastre, şi în special ale fizicii. Le-a explicat teoria particulelor elementare, esenţa şi structura materiei şi modurile ei de existenţă. A intrat în multe amănunte când a ajuns la ultimele descoperiri în problema timp-spaţiu. Ultimele lui cuvinte au fost extrem de prudente şi de măsurate.

— Vom studia cât mai conştiincios condiţiile în care decurge viaţa dumneavoastră şi pot, încă de pe acum, să vă asigur că vom face tot ce stă în

puterile noastre pentru a vă salva planeta. Deocamdată însă nu vă pot spune nimic precis. Este vorba de cercetări serioase şi îndelungate, în care-şi vor spune cuvântul specialiştii noştri.

Spre mirarea mea, acest răspuns prudent îl satisfăcu întru totul pe Kunei. Am văzut cu câtă bucurie şi mulţumire îi străluceau ochii. Desigur, minunile pe care le văzuse pe *Aiax,* descoperirea de noi superenergii îl făcuseră să fie foarte optimist. De altfel, el înţelesese că noi reuşisem să facem faţă condiţiilor climatice de pe Pământ. Nu mai aveam nici pustiuri şi nici tundre veşnic îngheţate. Dezgheţasem o parte a Antarcticii şi foloseam acum uriaşele ei bogăţii naturale. Bineînţeles, toate acestea se petrecuseră pe Pământ în împrejurări total diferite şi foarte favorabile. Mi-am dat seama imediat că optimismul lui Kunei, în legătură cu condiţiile grele de pe Tis, era cel puţin exagerat.

Kunei luă din nou cuvântul şi încheie cu următoarele afirmaţii, oarecum neaşteptate:

— În semn de mulţumire pentru grija ce o nutriţi pentru noi, vă rog să-mi permiteţi să ofer excelenţei sale, domnului Henk, preşedintele Consiliului dumneavoastră superior, un mic dar.

Kunei s-a exprimat chiar aşa: „un mic dar". Acesta s-a dovedit însă a fi într-adevăr uimitor. Era un diamant admirabil şlefuit, mare cât pumnul unui om. Nimeni nu văzuse vreodată pe Pământ aşa ceva. Era atât de frumos, arunca atâtea sclipiri, încât toţi îl priveau vrăjiţi. Nu văzusem până atunci un diamant. Citisem însă foarte mult despre această mare frivolitate a vechilor noastre civilizaţii. Totdeauna socotisem calităţile lor mult exagerate. Dar acest diamant era într-adevăr splendid, puritatea şi frumuseţea lui mă copleşeau.

Henk mi se păru foarte emoţionat, ba chiar puţin încurcat:

— În niciun caz nu merit această cinste! zise el. Îl voi primi, ca să nu vă jignesc. El va fi însă darul planetei Tis făcut planetei noastre ce se numeşte Pământ. Îl vom numi şi pe el *Aiax,* în amintirea expediţiei noastre... Dar permiteţi-mi această curiozitate, care mă face să vă întreb, Excelenţă – spre uimirea mea Henk folosea exact acest cuvânt! – de unde aveţi acest minunat diamant?

Kunei zâmbi aproape imperceptibil şi răspunse:

— A aparţinut lui Ghersi... constituind cea mai mare mândrie şi cea mai mare vanitate a lui... Pe Tis nu a existat un alt diamant asemănător. De fapt, din toate bogăţiile lui, Ghersi a adus în aşezarea noastră doar câteva colecţii, dintre care cea mai mare şi cea mai scumpă a fost cea de diamante... Nu degeaba fusese el regele tuturor minelor de diamante de pe Tis...

Curând adunarea luă sfârşit şi toţi plecară. Henk mă reţinu pe mine şi pe Seymour; părea foarte mulţumit, foarte măgulit de cinstea care i se făcuse. Ochii săi, totdeauna reci, acum mi se părură plini de viaţă.

— Sim, vreau să-ţi mulţumesc pentru tot ce ai realizat! zise el. Ai făcut faţă tuturor situaţiilor şi ai corespuns încrederii noastre. Cu toate că nu ştiam că poţi juca şi rolul de diplomat.

— Nici n-am încercat! i-am răspuns eu destul de stânjenit.

— Am să vă pun două întrebări, continuă Henk. Prima se adresează lui Seymour... Vreau să te întreb dacă, după toate cele întâmplate, consideri că au fost cu totul sinceri faţă de noi? Nu cumva joacă un joc foarte abil şi viclean?...

Seymour stătu puţin pe gânduri.

— Pentru Kunei garantez! răspunse el simplu. Dar nu total şi pentru ceilalţi... Unii dintre ei îmi par destul de rezervaţi, ba chiar duşmănoşi...

— La asta mă şi aşteptam! zise printre dinţi Henk.

— Pentru noi important este Kunei! continuă Seymour. Dispune de o putere personală cu mult mai mare decât puteţi presupune... Şi este cât se poate de bine intenţionat...

— Spune-mi, Sim, cum îţi explici faptul că ne-a întrebat despre orice, afară de sistemul nostru social... Sau măcar despre cel etic.

— Pe mine m-au întrebat, i-am răspuns eu. Chiar dacă au făcut-o fără vreo deosebită curiozitate. Întreaga problemă constă în aceea că ei au trăit aproape şase secole fără să aibă probleme sociale. De aceea au şi pierdut interesul faţă de ele, socotindu-le, pentru dânşii, ca fiind rezolvate.

— Da, înţeleg, dădu afirmativ din cap Henk.

— În general vorbind, ei trăiesc după principiile comunei, am continuat eu. Respectă însă foarte strict o oarecare ierarhie internă nescrisă... Fireşte, nu au clase sociale, dar e posibil să existe unele începuturi de stratificare... Sunt de aceeaşi părere cu Seymour... Putem să contăm întru totul pe Kunei... Iar el are dreptul să ia hotărâri de unul singur...

M-am convins de acest lucru chiar a doua zi, când ne-am întors pe Tis. Kunei mi-a dat procesul verbal încheiat după şedinţa cea mai importantă a Consiliului superior. Acolo se discutase dacă să te intre în legătură cu noi, sau să continue să rămână ascunşi în lumea lor subpământeană. Vi-l voi reda aici cu foarte mari prescurtări, cu toate că, în general, huarii nu aveau obiceiul să vorbească mult. Se exprimau totdeauna foarte logic şi concis.

Iată cum se prezintă acest proces verbal, într-adevăr curios:

„KUNEI: Domnilor, trebuie să considerăm că toate îndoielile noastre sunt total înlăturate. În jurul lui Tis se învârteşte într-adevăr o uriaşă navă

cosmică. Pe planeta noastră au coborât fiinţe raţionale. Recepţionăm necontenit legăturile lor prin radio. Evident, civilizaţia lor o depăşeşte cu mult pe a noastră. Au putut înfăptui chiar şi ceea ce nouă ni se părea, în mod teoretic, imposibil şi anume, au ajuns aici venind de pe o planetă îndepărtată. Acum vă întreb, pentru ultima dată, dacă este cazul să intrăm în legătură cu ei. Să le răspundem, sau să rămânem ascunşi?

HAAS: Trebuie să vă spun sincer că, în calitatea mea de fizician, îmi este cu totul dificil să-mi explic acest fenomen. Nici chiar energia nucleară n-ar fi putut, în mod teoretic, să dea acestei nave cosmice gigant o viteză atât de mare. După părerea mea, aceşti oameni au călătorit prin cosmos cinci sau şase secole... De ce?... Nu sunt în stare să vă dau un răspuns raţional. Cel mai probabil este că au de îndeplinit o misiune de cercetare... În afară de asta, trebuie să admitem că sunt nemuritori sau măcar că au o viaţă neobişnuit de lungă. Dacă judecăm după dimensiunile navei lor, au desigur o statură gigantică. Mi-e greu să motivez, dar nu pot să-mi dau o părere la întrebarea pusă.

LINI: Pentru mine, cea mai mare importanţă o au cauzele acesta călătorii cosmice. Nava e uriaşă şi desigur a costat extrem de mult. Au călătorit secole întregi... De ce?... Ce scop urmăresc?... Ştim din istorie că totdeauna călătorii au plecat în locuri îndepărtate şi necunoscute nu doar pentru a le vedea, ci pentru a pune mâna pe bogăţiile lor.

KUNEI: Scuzaţi-mă, colega, dar gheţurile sau urşii albi de pe Tis nu reprezintă cine ştie ce bogăţie. Şi cu toate acestea, ei sunt aici. Şi continuă să rămână.

LINI: Ia închipuiţi-vă că bogăţiile lor naturale sunt total epuizate şi au venit să caute noi zăcăminte. Nu trebuie să le arătăm că Tis ascunde în sânul ei bogăţii uriaşe. După părerea mea, n-au călătorit secole întregi ca să se întoarcă de unde au venit, cu mâinile goale.

SEKAI: Nu sunt de acord cu colegul Haas că au călătorit secole întregi. E adevărat că acum ştim multe, dar e posibil să nu cunoaştem toate felurile de energii. Cu cea nucleară n-ar fi putut nici să ridice de pe planeta lor un asemenea gigant, darmite să-i mai imprime viteze uriaşe. Sunt sigur că dispun de o energie de tip nou. Şi desigur sunt în stare să realizeze viteze uriaşe, bineînţeles ceva mai mici decât cea a luminii. În acest caz e cu totul posibil ca drumul lor de la cele mai apropiate stele şi până la noi să fi durat cinci-şase ani...

KUNEI: Dumneavoastră n-aţi răspuns la întrebarea de bază, Sekai. Este bine să intrăm în legătură cu ei?

SEKAI: Mă tem să răspund la această întrebare. Dacă civilizaţia lor este de tipul aceleia care a dispărut de pe planeta noastră, atunci e extrem de

primejdios. La ce ne putem aştepta de la dânşii? Pe de altă parte, posedă superenergii necunoscute, salvatoare pentru noi. Personal eu aş risca. De ce să nu încercăm să facem negoţ cu ei? Presupun că diamantele lui Ghersi vor prezenta şi pentru ei o oarecare valoare.

FINI: Ceea ce propune Sekai e o naivitate. Problema constă în faptul că niciodată cel puternic nu face negoţ cu cel slab. Îl jefuieşte, pur şi simplu. Sunt sigur că în niciun caz nu ne-ar împărtăşi cunoştinţele lor. Cine-i nebun să dea o asemenea armă puternică în mâinile unei lumi total necunoscute? Aceasta contravine unei judecăţi sănătoase. În locul lor, n-aş face-o. Ce sens are să ai vecini puternici?... Ei pot totdeauna să-ţi facă rău.

LUKAI: Am cântărit toate argumentele – şi pro, şi contra. După părerea mea, nici riscul de a nu reuşi în scopul pe care-l urmărim nu este mai mic. Iar asta înseamnă moarte sigură. Călătorii noştri n-au distrus neamurile din teritoriile nou descoperite. În cel mai rău caz, le-au supus. Poate că vi se va părea oarecum ruşinos, dar e mai bine să trăim ca vasali decât să murim.

KUNEI: După câte văd, Consiliul n-are o părere unitară. Aceasta mă pune în situaţia grea şi plină de răspundere de a rezolva singur problema. Şi hotărăsc să intrăm în legătură cu aceşti oameni necunoscuţi.

În plus, vreau să vă spun că-mi dau seama, întru totul, de primejdia şi riscul pe care ni-l asumăm. Dar în acelaşi timp văd şi un alt lucru, pe care aici nimeni nu l-a spus. Şi anume, de ce să nu admitem că aceşti necunoscuţi sunt oameni la fel ca noi şi că de mult şi-au aşezat comunitatea lor pe bazele dreptăţii şi raţiunii?

HAAS: Onorate domnule Kunei, nu discut aici dreptul tău de a lua ultima hotărâre. Vreau însă să te previn de optimismul tău exagerat. Marele Siri a spus că lumea noastră care a murit a fost ursită pe vecie să trăiască în nedreptate. Acum lumea noastră e alta numai datorită catastrofei care i-a distrus pe asupritori şi, odată cu ei, asuprirea.

KUNEI: Asta este adevărat, Haas. Dar Siri a mai spus şi altceva, şi anume că raţiunea naşte dreptate, iar ştiinţa libertate. De ce să nu admitem că în univers există o raţiune şi mai înaltă decât a noastră, după cum evident există şi o ştiinţă. Poate că undeva în univers raţiunea a învins asuprirea şi a dat posibilitate ştiinţei să dea naştere adevăratei libertăţi pentru oameni. Oare libertatea noastră s-a născut întâmplător? Asuprirea a fost înfrântă nu numai de catastrofa care ne-a lovit, dar şi de raţiune. Oare Siri i-a regretat pe asupritorii care posedau toate bogăţiile de pe Tis? El le-a ursit conştient pieirea şi tot în acest fel a adunat aici o mică lume a raţiunii şi ştiinţei, din care s-a născut libertatea noastră. În sinea mea, sunt convins că în cosmos există şi alte lumi libere.

Cu toate acestea, pentru a-i linişti pe cei care se tem mai mult, propun să ascundem de ei a doua noastră lume. O vom izola total şi, chiar dacă noi vom muri, această a doua lume va continua să existe. Şi într-o bună zi ea va reuşi, împotriva tuturor, să-şi atingă scopurile.

Vă dau zece zile, Lini, pentru ca să ascundem ceea ce nu voim să afle străinii.

Închid şedinţa."

După ce am citit acest proces verbal, l-am trimis imediat lui Henk. Înţelegeam foarte bine că procedam corect. Desigur că aceasta era şi dorinţa lui Kunei. Considera acest lucru ca o ultimă dovadă a loialităţii lui. Ba, mai mult, căuta în persoana noastră aliaţi împotriva prejudecăţilor celor mai apropiate ajutoare ale sale.

Două zile mai târziu, ne-am dus să vizităm lumea lor ascunsă. Într-adevăr, aceasta era mai largă şi mai mare decât tot ceea ce văzusem până acum. Şi mult mai primitivă, bineînţeles. Cuptoarele şi topitoriile, ca şi întreaga lor tehnică şi producţie, păreau în ochii noştri ceva dinainte de potop. Dar în acelaşi timp totul era şi emoţionant. Oamenii aceştia luptaseră cu greutăţi de necrezut. Până şi cele mai simple probleme, pentru noi cei de pe Pământ, cum ar fi să zicem apa, reprezentau pentru ei un adevărat coşmar. Luptaseră metodic şi cu o hărnicie de furnici şi, ca şi la acestea din urmă, opera lor, la prima vedere primitivă, se remarca prin armonie şi desăvârşire. Şi aici cea mai puternică impresie mi-au făcut-o oamenii. Mi s-au părut deosebiţi faţă de aceia pe care îi cunoscusem până acum, de pildă faţă de Fini sau chiar de Kunei. Înainte de orice, mi s-au părut mai amabili şi mai comunicativi, indiferent de faptul că ne vedeam pentru prima oară. Nu erau atât de concentraţi în ei înşişi şi mult mai senini. Munca lor fizică născuse în ei şi o viaţă psihică mai activă. În atitudinea lor se simţea şi o libertate interioară mai mare.

Şi totuşi, la baza caracterului şi a raţiunii lor rămăseseră nişte adevăraţi huari. Erau excepţional de disciplinaţi şi ataşaţi muncii lor. Cunoştinţele lor practice erau ceva mai reduse decât ale celor mai de seamă învăţaţi pe care îi aveau. Ştiau ce fac şi o făceau cu toată conştiinţa, independent de faptul că prin forţa împrejurărilor fuseseră puşi în condiţii de viaţă şi mai nefavorabile.

Nu voi uita niciodată convorbirea pe care am avut-o cu unul din tehnicienii de la reactorul atomic. Se numea Sani. Ne-am adresat lui, deoarece ni s-a părut puţin mai altfel decât ceilalţi – mai voinic, mai musculos, cu pomeţii obrajilor mai scoţi în afară decât la huarii obişnuiţi. De fapt, convorbirea a fost condusă de Seymour.

— După câte văd, deocamdată aveţi numai un singur reactor atomic, a zis el.

— Da. Într-adevăr, numai unul, răspunse Sani, foarte demn. Dar va veni timpul când vom construi mii... şi anume, sus, pe suprafaţa lui Tis.

— Vă cred, răspunse serios Seymour. Asta e în puterile omului... Numai că aceasta se va întâmpla cel puţin peste 10.000 de ani!

— Mai curând! răspunse încrezător Sani.

— Să zicem puţin mai repede... Şi totuşi, timpul acela este nemărginit de departe...

— Numai prostul măsoară lungimea drumului. Cel deştept merge pur şi simplu pe el.

— Nu este totuna cum va fi acest drum... Poate neted, poate plin de gropi...

— Niciodată mintea omului nu ştie care drum e mai bun şi care-i mai rău... Ba, câteodată chiar şi atunci când îl vede în urma lui...

— Nu este aşa, zise Seymour. Nu poate fi aşa... Altfel, pentru ce veţi construi aceste reactoare?

— Ca să păşim pe un drum, răspunse simplu Sani.

— Dar drumurile pot să fie foarte diferite şi să ducă în toate direcţiile...

— Noi ne-am înţeles să mergem pe unul şi acelaşi... Şi asta ne ajunge...

— Dar dacă n-aţi ales cea mai bună direcţie?

— Cine poate şti care este cea mai bună direcţie dintre toate?... Numai o minte care se află deasupra tuturor şi vede totul. Dar aşa ceva nu există pe lume. Pentru noi calea mai bună este cea aleasă de toţi...

— Dumneavoastră judecaţi logic, zise Seymour. Dar în acelaşi timp şi puţin limitat.

Clara nu a reuşit să traducă cuvântul „limitat", aşa încât a fost nevoie să-l explicăm mai în amănunt. Sani ne privea puţin dus pe gânduri.

— Oare la voi nu este aşa? întrebă el.

— Nu e chiar aşa, răspunse Seymour. Direcţia este aceeaşi pentru toţi... dar drumurile nu sunt fixate dinainte şi nu se merge orbeşte... iar la determinarea lor un mare rol îl joacă marile personalităţi creatoare...

— Noi nu ne putem permite aşa ceva, răspunse tăios şi puţin nemulţumit Sani. Am jurat să mergem pe drumul pe care ni l-a arătat Siri...

Împreună cu noi, în noua lume subpământeană, au venit şi specialiştii noştri. Trebuiau să studieze până unde au ajuns aceşti oameni, de ce anume dispuneau şi ce lucruri noi îi puteam învăţa.

Acum micul nostru grup nu mai avea o sarcină directă – trebuia doar să-i ajutăm la nevoie pe ceilalţi, explicându-le ceea ce Clara nu le putea explica. Aveam multă vreme liberă şi ne vedeam tot mai des. Vorbeam şi discutam multe, dar mai ales aşteptam. Şi totuşi, ne dădeam seama că din aşteptarea asta nu avea să iasă nicio minune.

Ne strângeam de obicei în bibliotecă sau la restaurant. La noi în bibliotecă venea şi Li. Mă miram de răbdarea şi conştiinciozitatea ei, ba chiar de puterea ei de muncă. Dar trebuie să recunosc că glasul ei, totdeauna atât de plăcut, de liniştit şi de egal, începuse să mă irite. Oare aceasta fată stranie nu avea niciun fel de sentimente, nu o emoţiona nimic?... Asta era greu de admis... După toate, se părea că ştie bine fie să le dirijeze, fie să le ascundă. Totuşi nu era greu să se observe că în bibliotecă se învârtea mai ales în jurul meu. Poate că interesele noastre coincideau...

În acest timp, Castello se ocupa de animalele sălbatice de pe Tis, dispărute pentru totdeauna. Tolea studia flora şi fauna marină, care, din fericire, încă mai exista. Eu mă ocupam de vechea arhitectură. Era într-adevăr măreaţă şi puternică, prin formele ei simple şi frumoase. Nici Li n-o cunoştea prea bine şi împreună cu mine pătrundea în bogăţia ei incomensurabilă. Toate monumentele vechi de pe Tis se păstraseră în perfectă stare până la îngheţ. Pe planetă nu fuseseră niciodată războaie pustiitoare sau năvăliri ale unor neamuri barbare. Şi palatele, şi stadioanele şi băile publice erau bine întreţinute, iar unele din ele încă se foloseau. Dar pictura, cu toate că era monumentală, era la un nivel artistic mult mai jos decât cea de pe Pământ.

Li nu venea niciodată cu noi la restaurant. Se părea că acesta era destinat doar bărbaţilor şi anume, pentru cei din ierarhia cea mai înaltă. Era totdeauna liniştit şi gol. Ne plăcea să ţinem aici şedinţe, şi, nu ştiu de ce, când eram numai noi singuri, aveam impresia că suntem pe Pământ. Puteam să discutăm cât voiam, că nu avea cine să ne asculte. Nu vorbeam însă niciodată despre Pământul nostru, ci doar despre Tis şi despre locuitorii ei subterani.

Odată Seymour zise:

— Li este într-adevăr o fată minunată... În locul tău, aş lua-o pe Pământ...

— Şi eu aş lua-o, i-am răspuns eu, zâmbind. Dar crezi că ar veni?

— Nu mă îndoiesc nicio clipă, răspunse el cu multă siguranţă.

— Eu n-am această impresie...

— Pentru că nu o înţelegi... Şi nici nu încerci s-o faci... Şi pentru că porneşti de la premisele noastre pământene, te tulburi doar... Ba chiar chinuieşti fata...

— Nu am observat acest lucru...

— Ba, eu am văzut-o foarte bine, răspunse Seymour pe un ton cam tăios.

Oare şi de data asta avea dreptate, aşa cum avusese totdeauna? Am început să mă port cu ea mai atent şi mai delicat. N-am observat însă ca această schimbare a atitudinii mele să-i facă vreo impresie. Părea mereu aceeaşi. Poate totuşi că Seymour se înşelase şi el pentru prima oară.

Odată, cu totul pe neaşteptate, Li îmi spuse:

— N-am văzut niciodată marea.

— Cum e posibil?

— După cum vezi, se poate.

— Asta nu-i nicio problemă... Cu *Aurora* vom fi acolo într-o jumătate de oră.

Am văzut cum ochii ei s-au aprins, dar îndată această delicată flacără galbenă se stinse încet şi ea dădu din cap.

— Tata n-o să-mi dea voie.

— De ce?

— Fiindcă noi evităm să ne arătăm în faţa triburilor... Şi nu voim ca acestea să afle şi să se intereseze de noi...

Această atitudine a lor mă intrigase întotdeauna.

— Şi totuşi ei ştiu despre voi...

— Da, dar nu şi unde locuim. Au aflat doar că undeva pe planetă trăiesc „oamenii trişti", cum i-ai spus o dată tatei... Şi că vindem fier... Dar nu ştiu cine suntem.

— Oare într-adevăr vă temeţi de dânşii?

— Nu, nu asta-i problema... Nici eu n-o înţeleg prea bine... Ne temem însă pentru liniştea noastră... Dacă triburile află unde locuim, atunci vor porni cu toatele încoace, la noi, ca să facă negoţ... Şi în jurul nostru o să fie o piaţă întreagă.

— Dar tribul care face negoţ cu voi?

— Este unul singur... Şi el ţine totul în secret, deoarece este interesat... Într-un anumit fel, el are monopolul comerţului...

— Dumneavoastră îl stricaţi! am spus eu pe un ton serios.

— Aşa se pare...

— Şi totuşi, întreabă-l pe taică-tău! am insistat eu.

— N-o să fie de acord...

— Atunci îl voi întreba eu...

Faţa ei păru că se luminează iarăşi. Într-adevăr, fusesem atât de prost încât nu înţelesesem ce voise să-mi spună.

Spre mirarea mea, Kunei nici nu se gândea să se opună. Desigur, înţelesese că lumea lui intrase într-o eră nouă, în care vechile reguli deveniseră cu totul inutile.

— Bine! zise el. Dar luaţi-l şi pe Fini, îi sunt îndatorat.

Nu eram prea încântat să ne însoţească tocmai Fini, dar, ca să fiu politicos, am admis. Am hotărât să mergem cu *Aurora*. Bineînţeles că în acest fel călătoria noastră nu avea să dureze decât vreo câteva ore. Când Li află noutatea, întreaga ei făptură străluci de bucurie... Niciodată nu am văzut-o atât de veselă.

Am plecat pe la prânz. Afară era cu totul senin şi aproape cald. Circa zece grade sub zero. Eram numai noi trei în afară de Grani, care pilota. Am pornit într-un zbor vertical şi îndată am luat-o spre răsărit, adică spre ţărmurile oceanului. Tot timpul o observam în taină pe Li, iar ea abia îşi reţinea exclamaţiile de entuziasm, atunci când am zburat la mică înălţime pe deasupra tundrei albe. Şi nu-şi mai lua privirea de la priveliştea din faţa ei – pe cât de măreaţă, pe atât de monotonă. Aşa a trecut vreo jumătate de oră, până ce am zărit ceea ce căutam.

— Priveşte înainte! i-am spus eu. Drept înaintea noastră...

În depărtare, abia observându-se totuşi, se ridica un zid albastru-închis, aproape negru, cu totul neted şi fără sclipiri. În primul moment lui Li nu-i venea să-şi creadă ochilor.

— Ce este asta? întrebă ea tulburată.

— Bineînţeles, marea.

Ea o privi îndelung, după care adăugă deodată:

— E cam înfricoşătoare.

Curând *Aurora* s-a lăsat lin în jos, oprindu-se chiar în apropierea ţărmului... Li stătu multă vreme cu faţa spre întinsul nemărginit al apelor. Desigur, în clipele astea, era mai mult uimită decât încântată. Iar marea era, într-adevăr, splendidă în această zi – lină, liniştită, măreaţă. Culorile ei treceau pe nesimţite în nuanţele gingaşe ale albastrului, ba erau şi unele fâşii a căror culoare semăna întru totul cu părul lui Li. Chiar eu, care o văzusem nu o dată, acum o priveam ca vrăjit. Respiră uşor, fără valuri, şi izbiturile ei de malul îngheţat abia le auzeam. Cât de neliniştite şi de puternice erau oceanele noastre de pe Pământ, şi totuşi cât ne erau de cunoscute şi de apropiate. Acest gigant al apelor ascundea în el pieirea. Faţa lui Li se destinse treptat şi acum ochii ei erau doar încântaţi şi fericiţi.

— Cât e de frumos! zise ea.

Şi deodată dădu fuga spre ţărm. Am zărit pentru o clipă faţa mirată şi aproape indignată a lui Fini. După moravurile lor, această explozie de sentimente era cel puţin necuviincioasă. Li alerga uşor, de parcă abia atingea suprafaţa gheţii. Puţin neliniştit, am pornit după ea. Locurile nu erau total lipsite de primejdii şi nu-mi ţineam degeaba arma la îndemână. Marele Zu dădea târcoale de obicei prin aceste golfuri mici şi liniştite.

În cele din urmă am ajuns-o. Se oprise la mal şi din nou privea marea. Când m-a văzut, faţa i s-a luminat uşor.

— Sim, ce bogată a devenit viaţa de când aţi venit voi! Şi cât e de plăcută şi de interesantă.

Vorbeam acum între patru ochi, fără blestemata aia de Clara, care avea obiceiul rău de a ţine minte pentru totdeauna cele auzite.

— Asta este adevărat şi pentru noi! i-am răspuns eu. Şi noi eram îngrozitor de singuri pe nava noastră cosmică...

— Şi o să rămâneţi multă vreme aici?

— Nu ştiu, Li... Măcar până când vă vom face să cunoaşteţi tot ceea ce ştim şi de care aveţi nevoie...

Ea mă privi atent.

— Marele Henk a spus că voi căutaţi în cosmos fraţi... Oare la voi fraţii se despart?

Ştiam că ei recepţionează totul în mod precis şi absolut şi în sensul cel mai direct al cuvintelor.

— Se întâmplă şi asta, i-am răspuns eu. Nu se despart doar cei care se iubesc cu adevărat...

Ea oftă foarte uşor, dar ochii ei erau neliniştiţi:

— Să mergem, Sim... Fini ne aşteaptă...

Într-adevăr, aşa şi era. Pe faţa lui se vedea nemulţumire. Şi deodată tresări şi strigă spre mine:

— Atenţie, Sim!...

Am întors imediat capul. Marele Zu, ieşit parcă din pământ, venea spre noi în patru labe. Nu mi s-a părut a fi unul din cei mai mari – desigur era vreunul tânăr. De fapt aceştia erau şi cei mai primejdioşi. Când a văzut că ne-am întors cu faţa spre dânsul, se ridică pe labele din spate şi-şi urmă drumul. Nu părea înfuriat şi nu se grăbea. Se vedea că nu avea dorinţa expresă de a ne ataca. Şi totuşi mândria lui parcă nu-i permitea să se întoarcă. Nu aveam dreptul să risc mai mult – am ridicat arma şi am apăsat pe trăgaci. Fusese probabil pregătită la o intensitate prea mare, deoarece ursul luă foc, şi se prăbuşi, pe jumătate ars, la ţărm.

M-am uitat la Li şi mi s-a părut mai degrabă amărâtă.

— Era un urs foarte frumos! zise ea. Pentru prima oară am văzut un urs viu.

Peste puţin timp ne-am urcat în *Aurora* şi am pornit înapoi. Dar de astă dată Li nu mai privi tundra îngheţată şi nici nu mai scoase vreo vorbă. Mi s-a părut dusă pe gânduri şi tristă. Până şi Fini, totdeauna rece şi indiferent, se uită la ea de mai multe ori mirat şi îngrijat. Dar nici el şi nici eu nu puteam

şti în clipele astea ce era în inima ei. Acum nu mai semăna nici cu noi, nici cu dânşii.

8

Au trecut două luni de muncă asiduă. Şi cu fiecare zi ce trecea, situaţia devenea tot mai limpede. Ne adunam foarte des şi discutam până noaptea târziu. Dar şi cele mai frumoase speranţe ale noastre, treptat, se prăbuşiră. Acum îmi venea tot mai greu să dau ochii cu Kunei. Nici el nu ne întreba nimic, ci aştepta doar. Nu eram însă un actor chiar atât de bun, ca să mă pot preface pe cât ar fi trebuit.

Poate numai Li simţea, până la un punct, încotro merg lucrurile noastre. Pe faţa ei se vedea o oarecare tristeţe, mai ales când încerca să zâmbească. Încetă cu totul să mai pună întrebări, de parcă ştia ce răspunsuri ar fi primit. În schimb, cele pe care ni le dădeau calculatoarele şi maşinile noastre analitice erau clare şi categorice.

În cele din urmă, într-o după-amiază, ne adunaserăm cu toţii în camera mea. Eram, ca de obicei, noi patru – adică, afară de mine, se aflau aici Seymour, Castello şi Tolea. Am întocmit un document şi l-am trimis personal lui Henk. Abia a doua zi s-a primit dispoziţia ca toţi pământenii să se înapoieze imediat pe *Aiax*. Lipseau orice alte indicaţii, chiar cele referitoare la partea materială. M-am dus la Kunei şi i-am comunicat ordinul. Spre mirarea mea, el mă ascultă cu totul liniştit.

— După tine, ce înseamnă asta, Sim?

— Desigur vom analiza rezultatele muncii noastre, i-am răspuns eu. Şi o să luăm o hotărâre ca să ştim ce avem de făcut de acum înainte...

Când i-am spus şi lui Li că ne întoarcem cu toţii pe *Aiax,* mi-am dat seama că în sinea ei a tresărit. Şi mi s-a părut că glasul fetei a sunat aproape ca o rugăminte şi o speranţă, când m-a întrebat:

— Te vei mai întoarce, Sim?

— Da, bineînţeles! i-am răspuns eu categoric.

Dar în sinea nea nu eram convins. Mă simţeam foarte neliniştit şi apăsat. Însă făceam totul ca să-i ascund adevărata mea stare.

Transportarea noastră pe *Aiax* a durat două zile. Am plecat cu ultima cursă. Mi-am luat rămas bun de la Li, pe un ton liniştit şi glumeţ, şi m-am urcat în *Fortuna*. Zverev ne număra atent, de parcă se temea că nu cumva să fi rămas vreunul dintre noi. Şi mi s-a părut că privirea lui era mai insistentă şi mai lungă, atunci când s-a uitat la mine. Primise vreo însărcinare specială în ceea ce mă priveşte? Nu, n-aveam această convingere. În timp ce ne îndreptam spre *Aiax* n-am întors niciodată capul să privesc spre Tis. Simţeam că n-am putere s-o fac.

Adunarea generală a întregului echipaj a avut loc în sala cea mare. După felul în care m-au întâmpinat, şi Bezsonov, şi ceilalţi prieteni, am înţeles că mesajul nostru încă nu le fusese adus la cunoştinţă. Şedinţa a fost deschisă de Henk însuşi, care a apărut abia în ultimul moment. Faţa lui părea foarte serioasă şi severă. Şi mi-a făcut impresia că nu s-a uitat nicio clipă spre mine, de parcă n-aş fi existat. Nu era un semn prea bun.

— Dragi prieteni şi colegi! începu el. Acum câteva zile am primit un mesaj de la patru colegi de-ai noştri – vă citesc numele lor în ordinea în care l-au semnat – Seymour, Viktorov, Castello, Sim. Potrivit regulamentului nostru, trebuie să-l discutăm şi să luăm o hotărâre. Cine dintre dumneavoastră îl va citi? căută el cu privirea prin sală.

— Vă rog! se oferi Seymour.

Se ridică, se îndreptă spre pupitru şi începu să citească textul cu o voce liniştită şi sigură:

— Stimate preşedinte!... Suntem dintre cei dintâi care am coborât pe planeta Tis. Şi cu toate că nu suntem specialişti consacraţi în problema pe care o ridicăm, considerăm că o cunoaştem suficient în esenţa ei. Nu este nicio îndoială că toate cercetările întreprinse până acum nu deschid nicio perspectivă. Orice am întreprinde, orice cunoştinţe le-am transmite, orice instalaţii şi utilaje le-am lăsa – scopul lor final, dezgheţarea planetei, va rămâne irealizabil. În condiţiile în care trăiesc, nu vor putea obţine nici măcar energia terţiară. Pentru a o avea este nevoie de o bază tehnică uriaşă, pe care ei singuri, în situaţia în care se află, nu vor putea niciodată s-o realizeze. Este cu totul evident că civilizaţia subterană a lui Tis va degenera treptat şi va pieri.

În această situaţie, singura posibilitate de a-i ajuta în mod eficace este următoarea: să demontăm reactoarele lui *Aiax* şi să le montăm pe planeta lor, potrivit schemei pe care o propunem – două la poli şi unul la Ecuator. Forţa lor este suficient de mare pentru a muta pe Tis pe vechea ei orbită. Planeta îngheţată îşi va recăpăta din nou clima ei de odinioară şi va fi salvată de la moarte. Bineînţeles că suntem conştienţi ce înseamnă această propunere pentru noi înşine. După toate probabilităţile, vom consuma cea mai mare parte a energiei de care dispunem, aşa încât *Aiax* nu se va mai putea întoarce. Rămâne deschisă problema termenului în care am putea primi ajutor de pe Pământ. Dar oricare ar fi acesta, ca şi posibilităţile de a revedea planeta noastră, pentru noi un lucru este clar: nu avem dreptul să nu ţinem seama de cea mai înaltă datorie a noastră de oameni. Nu avem dreptul să lăsăm în această situaţie deznădăjduită pe nişte oameni la fel ca noi şi care au nevoie de ajutorul nostru. Nu există şi nu poate exista o asemenea morală omenească, oricare ar fi obligaţiile noastre faţă de

Pământ. Nu putem să ne întoarcem acasă cu micul bagaj de cunoştinţe pe care l-am câştigat aici şi cu ruşinea de a nu ne fi îndeplinit cea mai elementară datorie umană.

Rugăm adunarea generală să-şi spună părerea asupra propunerii noastre. Numai ea poate lua această ultimă şi crucială hotărâre. Dacă va fi negativă, atunci cerem adunării să satisfacă măcar concepţia noastră personală despre ceea ce înseamnă conştiinţă şi onoare. Rugăm să ni se permită să rămânem pe Tis. Au semnat Seymour, Viktorov, Castello, Sim.

Seymour termină şi dădu să se întoarcă la locul său.

— Staţi puţin! îl opri vocea rece a lui Henk. Aveţi cumva de adăugat ceva personal la expunerea dumneavoastră comună?

Seymour şovăi o clipă. În sală era o tăcere de mormânt şi aveam impresia că oamenii abia mai respirau.

— În esenţă, nimic nou! răspunse Seymour. De când mă ştiu, am trăit ca medic. Şi am fost educat în tradiţiile nobilei mele profesii. Nu pot să trec pe lângă un om ce zace în drumul meu şi care are nevoie de ajutor... Aceasta ar fi mai presus de puterile mele, faţă de tot ceea ce reprezint ca om.

— Are cuvântul Viktorov! zise Henk.

Tolea trecu la pupitru. Faţa lui bărbătească, uscăţivă, mi se păru puţin palidă. Când începu să vorbească glasul lui răsună tăios şi chiar puţin aspru.

— Dragi colegi, ştiţi foarte bine că era gata să mor pe blestematul vostru *Aiax*. Şi am renăscut pe această planetă ferecată în gheaţă. Aici am găsit şi sensul, şi scopul vieţii mele. Acum lupt şi sufăr din nou, şi aspir cu întreaga mea fiinţă spre ceea ce consider nu numai o datorie a mea, ci şi o raţiune a existenţei mele. Vă rog să-mi iertaţi lipsa de modestie, dar un îndepărtat strămoş al meu, pe care l-a chemat tot Anatoli Viktorov, a murit luptând în timpul Marii Revoluţii din Octombrie. Vreau să fiu demn de numele şi memoria lui. Nu doresc să mai trăiesc ca un privitor pasiv, ca un posesor privilegiat al înaltei ştiinţe omeneşti, ca un informator rece al unei omeniri prospere şi curioase... Puteţi să luaţi orice hotărâre veţi voi, eu voi găsi mijlocul să-mi îndeplinesc datoria mea de om.

Cu un pas tot atât de ferm şi de apăsat, Tolea se întoarse la locul său. Mi s-a părut şi mai palid.

— Castello! zise Henk.

Spre deosebire de Tolea, Castello se îndreptă spre pupitru cu pas domol. Faţa îi era liniştită.

— Vă voi spune ceva, care, mai mult ca sigur, vă va face o impresie neplăcută! începu el. Dumnezeul meu nu este omul, ci creatorul acestuia, adică natura... Poate că nu am dreptate, dar asta simt în sufletul meu. Nu pot să-mi închipui asemenea natură perfectă în îmbrăţişarea rece a sloiurilor de

gheaţă. Mă cutremur la gândul că asta depinde de voinţa unui pumn de oameni imperfecţi!... Şi vă întreb – ce veţi pierde, dacă rămâneţi aici? Viaţa, confortul de acasă? Nici pe departe. *Aiax* va rămâne totdeauna o minunată casă, de care eu, personal, nici nu am nevoie. Nu veţi avea nimic de pierdut în afară de coşmarul unei întoarceri nesfârşit de lungi... Pe când aici, veţi câştiga o lume nouă... Veţi ajunge ca zeii şi strămoşii din legende... Veţi pune bazele unei noi civilizaţii omeneşti. Ce-şi poate dori mai mult în viaţă un om obişnuit?...

Venise acum rândul meu şi încă nu mă gândisem ce aveam să spun. Ultimele cuvinte ale lui Castello fuseseră parcă cele mai aproape de inima mea. Dar le spusese acest zurbagiu simpatic, aşa încât trebuia să găsesc altceva.

— Dragi prieteni, nu e atât de greu să mă înţelegeţi... Am fost cel mai apropiat de oamenii de pe Tis. I-am înţeles cel mai bine şi i-am simţit într-adevăr ca pe nişte oameni... Ştiu că mă iubesc, că aşteaptă ceva de la mine şi că toţi cred în mine... Iertaţi-mă, dar eu nu pot să-i trădez. Aceasta nu este numai peste puterile mele, dincolo de raţiunea mea, aşa cum a spus Seymour, dar şi peste puterile inimii mele. Nu consider că aveţi vreun drept moral să mă reţineţi cu forţa. Când am venit cu voi eram un copil, care încă nu era conştient de el însuşi ca om... Nu mi-am luat niciun fel de angajamente. Acum, când sunt un bărbat matur, cred că am dreptul să-mi aleg singur şi conştient drumul vieţii mele.

În timp ce mă întorceam la locul meu, am auzit glasul lui Henk:

— Are cuvântul profesorul Müller.

Mic de statură şi cu mişcări foarte iuţi, profesorul îşi ocupă locul la pupitru.

— Dragi colegi, sunt dator să vă spun că proiectul celor patru este întru totul realizabil... Această idee, din punct de vedere pur tehnic, mi-a venit acum două luni şi de atunci încoace m-am gândit mereu la ea... Aşa cum v-am spus, este realizabilă, chiar dacă este legată de excepţionale greutăţi tehnice. La cei doi poli şi la Ecuatorul lui Tis există suficiente suprafeţe continentale pe care să putem monta reactoarele noastre. Dezgheţarea solului nu este o problemă deosebită. Dar demontarea reactoarelor, transportul şi montarea lor ne vor lua circa zece ani de zile. Aducerea lui Tis pe vechea ei orbită ne va consuma circa 60% din energia de care dispunem. Cu rezervele rămase l-am putea scoate pe *Aiax* din forţa de gravitaţie a lui Tis şi i-am putea imprima o anumită viteză. Dar aceasta va fi atât de redusă, încât operaţia ar fi total lipsită de sens.

Vreau să-i previn pe tinerii noştri entuziaşti şi de următoarea situaţie concretă. Mutarea lui Tis pe vechea ei orbită nu ne va lua decât câteva luni

de zile. Nenorocirea este alta. Dacă deplasăm planeta într-un termen atât de scurt, pe ea se va produce un adevărat potop din cauza topirii rapide a zăpezilor. Există pericolul ca întregul uscat să dispară sub apă şi deasupra acesteia să rămână doar vârfurile munţilor. După calculele mele prealabile, va fi nevoie de vreo cincizeci de ani pentru o deplasare cât de cât normală a lui Tis. Vom da astfel posibilitatea gheţurilor să se transforme în acea atmosferă normală pe care Tis a avut-o mai înainte.

Aceasta este părerea mea, pe care am fost rugat să mi-o dau în calitate de specialist. În ceea ce priveşte punctul meu personal de vedere, pe acesta vi-l voi comunica mai târziu

— Are cuvântul profesorul Visoţki...

Visoţki se ridică la tribună şi oftă aproape imperceptibil. Acest om, extrem de modest şi de aşezat, mi se păru acum emoţionat ca un băieţandru.

— Vreau să previn adunarea că proiectul de salvare a planetei Tis, pe care l-am ascultat puţin mai înainte, nu este nici pe departe unicul... Există şi unul cu mult mai simplu... Putem să ne întoarcem cu *Aiax* pe Pământ, să luăm reactoare şi combustibil şi să venim din nou aici. Presupun că cei patru colegi ai noştri au avut în vedere şi această posibilitate cu totul realizabilă. Desigur, pentru ei proiectul are mai mult considerente morale decât practice... Nu pun în discuţie seriozitatea lor... Iar, la urma urmelor, totul este o problemă de timp... Să mă întreb cât ne va lua a doua operaţie? Răspunsul e foarte greu de dat, deoarece relativitatea timpului, în legătură cu viteza sistemelor inerţionale închise, s-a dovedit a fi o problemă cu mult mai complexă decât am presupus noi iniţial. Dar, după calculele cele mai aproximative, *Aiax* se va întoarce la Tis după 600 de ani, socotind după anii de pe această planetă... Acesta nu este un termen prea lung... În 600 de ani oamenii de pe Tis nu vor muri... Nu sunt de altfel deloc nişte nefericiţi care zac pe marginea drumului pe unde trece Seymour... Sunt oameni raţionali, a căror viaţă este plină de semnificaţii...

— Are cuvântul profesorul Siedig...

— Am fost rugat să-mi dau părerea că specialist, începu el. Cei patru colegi ai noştri au dreptate. Deplasarea lui Tis este unicul mod de salvare a planetei. Bineînţeles că aceasta se poate face şi peste şase secole... Dar de ce să nu începem imediat?... Desigur, o să-mi spuneţi că avem datoria să ne îndeplinim misiunea... Da! Sunt de acord... Dar vă promit că vom putea, cu restul de energie, să trimitem pe Pământ un scurt comunicat radio... Şi atunci vom primi un ajutor real într-un termen cu mult mai scurt... Eu cred că cei mai fericiţi dintre noi vor putea să vadă din nou Pământul... Nu ţin prea mult să fiu printre dânşii... Va veni timpul când prin cosmos vor porni

expediţii fără speranţa întoarcerii individuale pe Pământ. Omul trebuie să aibă forţe să-şi rezolve singur problemele sale omeneşti...

Siedig se întoarse la locul său. Henk luă din nou cuvântul:

— Dragi colegi, după cum vedeţi, problemele sunt foarte serioase şi disputate... Vreau să vă dau timp să reflectaţi în linişte. Dezbaterile vor fi reluate mâine la aceeaşi oră.

Henk se ridică şi ieşi primul din sală. Faţa lui părea de piatră şi din nou nu privi nici spre mine şi nici spre oricare dintre prietenii mei. Toţi se îndreptară tăcuţi spre cele două ieşiri. Am vrut să-l văd pe Bezsonov, dar l-am pierdut prin mulţime. Am simţit că cei care erau în jurul meu evitau să mă privească. Şi pentru prima dată mi-am dat seama nu numai de dreptul nostru, ci l-am simţit şi pe acela al lor. Nu-i pusesem oare în faţa unei dileme extrem de greu de rezolvat?... Nu le provocasem suferinţe morale? Poate gândul de a nu mai vedea niciodată Pământul era pentru ei cel mai insuportabil dintre toate. Oare ei nu erau tot oameni vii, având şi ei speranţele, dragostea şi visurile lor?... Puteam, desigur, să fim drepţi, dar nu pe spinarea altora... Pentru ei eram nu numai nedrepţi, ci pur şi simplu cruzi... Acum, mai mult ca oricând, simţeam nevoia să-l văd pe Bezsonov şi să aflu părerea lui sinceră. Spre mirarea mea, la el am găsit-o pe Ada. Mi s-a părut foarte agitată, obrajii îi erau în flăcări... M-am fâstâcit puţin, nu aşteptam nimic bun de la această întâlnire. Ea mă privi un timp în tăcere, după care exclamă aproape exaltată:

— Aşa-i că Tolea a fost minunat?

— Tolea a fost totdeauna aşa, i-am răspuns eu.

Ada începu, pe neaşteptate, să plângă. Mai bine-zis nu se putu abţine să nu izbucnească în hohote de plâns. M-am chinuit să găsesc ceva, un cuvânt cu care s-o liniştesc, dar capul îmi era cu totul gol. Ba, şi Bezsonov îmi făcu semn să nu intervin, ci să tac. Totdeauna e bine ca o femeie să fie lăsată să plângă în voie. Într-un târziu, Bezsonov îi mângâie uşor părul.

— Ridică-te, fata mea!... Trebuie să pleci... Tolea te aşteaptă.

Ada se linişti puţin. Pe urmă îşi şterse încet lacrimile şi spuse cu amărăciune:

— Nu mă aşteaptă!... Nimeni nu mai aşteaptă nimic de la mine!...

— Du-te, du-te! Acum totul va fi altfel... Totul va începe de la capăt...

Ada îl privi cu o rază de speranţă, pe urmă se ridică şi plecă. Am tăcut multă vreme şi eu, şi Bezsonov, neştiind cum să începem. Până la urmă a vorbit el:

— Ştiu foarte bine ce vrei să afli. Vrei să auzi părerea mea, nu-i aşa?

Acum parcă nu mai voiam să ştiu nimic. De aceea am tăcut.

— N-am să votez pentru propunerea voastră, zise el.

— De ce, Volodea?

— Păi şi eu, tot ca tine – din devotament... Nu pot să înşel, nu-l pot lăsa pe Henk singur... Pentru nimic în lume – nici chiar pentru tine...

— Da, ai dreptate! am zis eu şi m-am ridicat să plec.

— Nu mă înţelegi bine, zise el. Dacă totuşi vom rămâne aici, aceasta va fi cea mai mare realizare a vieţii mele... Voi face un film pe care nimeni altul nu l-a făcut până acum. Voi arăta cum se naşte o lume nouă, cum iese din oceane... Va fi într-adevăr o operă nemuritoare.

— Va să zică, în ambele cazuri ai de câştigat! am spus eu cu ironie, după care am plecat

Acesta a fost primul şi ultimul conflict dintre noi. Toată viaţa îmi va fi ruşine că eu am fost cel care l-am provocat. Şi totdeauna în sufletul meu va rămâne un pic de amărăciune.

A doua zi şedinţa începu exact la ora anunţată. Au luat cuvântul mulţi. Argumentele celor două părţi nu se deosebeau radical faţă de ceea ce se spusese în şedinţa anterioară. Au dominat cei care s-au exprimat în favoarea propunerii lui Visoţki, dar inginerul Kraicik a adus un nou argument care a dat de gândit la toţi.

— Dragi colegi! zise el. Uitaţi un lucru care poate fi fatal. Într-adevăr, noi am ajuns cu bine până aici. Dar cine ne garantează că ne vom putea întoarce în condiţii tot atât de bune? O asemenea garanţie nu există şi nici nu avem vreo posibilitate să apreciem adevăratele şanse. Dacă *Aiax* piere pe drum, va muri şi Tis... Nu sunt deloc sigur dacă avem dreptul să riscăm...

Interesante şi nu cu totul neaşteptate au fost cuvintele lui Zverev.

— Îmi face impresia, zise el, că atunci când vorbiţi despre oamenii de pe Tis, aveţi în vedere doar pe cei din lumea subpământeană. Dar ei sunt un pumn de oameni, în comparaţie cu sutele de mii care alcătuiesc triburile. Am stat destul de mult printre ei şi cred că-i cunosc bine. Sunt mult mai vii şi mai inimoşi... Şi mai naturali... viaţa lor, independent de condiţiile aspre în care decurge, este, prin simplitatea şi naturaleţea ei, cu mult mai fericită.

— Şi ce vrei să spui cu asta? îl întrerupse, nervos, Tolea. Să lăsăm totul aşa cum este?

— În ceea ce priveşte triburile, acesta este lucrul cel mai înţelept, răspunse liniştit Zverev. Şi totuşi, eu voi rămâne cu voi... Adică, mai bine zis, voi rămâne nu cu voi, ci cu aceste triburi. Cu proiectele voastre grandioase aţi putea să-i ştergeţi de pe suprafaţa planetei.

Ultimul care a vorbit a fost profesorul Newmann.

— Dacă rămânem pe Tis, zise el, pot să vă garantez că le vom încurca extrem de mult pe gazdele noastre... Pur şi simplu, nu ne vor înţelege. Pentru

ei numai ce este util este bun şi frumos... Şi pentru ce vom sacrifica pe minunatul nostru *Aiax?..* Nu vor înţelege asta. Vor crede, mai mult ca sigur, că rămânem pe Tis nu pentru ei, ci pentru noi... Şi numai naiba ştie dacă asta este aşa sau nu, atât la propriu cât şi la figurat... Ar trebui să fim nişte proşti, dacă n-am recunoaşte că Pământul este interesat să aibă undeva în jurul lui o planetă vie şi înfloritoare, cu oameni care să ne fie recunoscători pentru ceva... Trebuie să salvăm planeta Tis, cu aceasta sunt de acord. Dar prefer ca totul să se facă după proiectul lui Visoţki... Iar cei patru autori ai proiectului să rămână, dacă voiesc... Poate îi vor lecui pe locuitorii planetei de concepţiile lor exagerat de utilitare...

— Pe dumneavoastră n-are cine să vă lecuiască! interveni brutal Tolea.

În ziua aceea era nervos, iritat şi agresiv. Am încercat să leg asta de atitudinea Adei, dar n-am reuşit. Poate că ea îi dădea curajul să fie atât de extremist.

La pupitru se ridică Henk. Acum părea mult mai liniştit decât ieri, dar ochii îi erau tot atât de reci.

— Rămâne acum să auziţi şi părerea mea! zise el.

Privi în sală şi continuă:

— De altfel, nu ştiu dacă aceasta va mira pe cineva. Sunt comandantul lui *Aiax,* nava este viaţa şi soarta mea... Pentru mine ar fi un sacrilegiu să văd această desăvârşită creaţie a geniului omenesc aruncată pe gheţuri, demontată şi dărăpănată. Dar părerea mea personală n-are importanţă, şi, ca preşedinte al adunării, n-am dreptul să o impun. Sunt însă dator să vă amintesc de misiunea şi datoria voastră. *Aiax* nu este al meu şi nu este al nostru... N-avem niciun drept să dispunem de el. *Aiax* este creaţia oamenilor de pe Pământ. Lor le aparţine, muncii lor, speranţelor şi viselor lor... Ştiţi cât de mult a trebuit să aşteptăm până să-l construim... Şi cu câte greutăţi am făcut-o... Omenirea şi-a pus în *Aiax* atât de multe speranţe! Şi orice deziluzie va fi extrem de amară... Înţeleg foarte bine elanurile morale ale celor patru colegi ai noştri, dar oare nu există şi ceva mai înalt decât acestea, şi anume, datoria noastră faţă de omenire?

— Dar aceştia de aici nu sunt tot oameni? mârâi Tolea.

Henk îl privi rece şi continuă.

— Vă voi propune procedura de votare cea mai dreaptă şi cea mai democratică... Vom vota de trei ori în trei zile consecutive. Se ia o hotărâre crucială şi ea nu trebuie să depindă de dispoziţii ce pot apărea spontan... În acest fel, vom avea timpul şi posibilitatea de a chibzui în mod matur şi de a ne înţelege răspunderea pe care o avem... Ultima votare va fi hotărâtoare... Cine este de acord cu această propunere este rugat să ridice mâna.

Se ridică o pădure de mâini.

— Cine e contra?

Se ridică o singură mină – aceea a lui Tolea.

— Propunerea se admite! zise Henk. Votarea va avea loc aici peste o jumătate de oră precis...

Şi, într-adevăr, exact după o jumătate de oră a avut loc prima votare. Henk anunţă imediat rezultatul – propunerea lui Visoţki obţinuse o majoritate de 7 voturi. Oamenii se îndreptară încet către ieşire. Pe chipul lor n-am văzut nici bucurie, nici amărăciune. Erau doar feţe serioase şi îngrijorate.

— Sim, vino în biroul meu! zise Henk.

Numai la asta nu mă aşteptam. Ce şi-o fi pus în cap – să mă despartă de grup? Şi mă influenţeze într-un fel oarecare? Am intrat în biroul său cu inima strânsă. Mă aştepta în picioare, rezemat de masa lui, cu o faţă îngândurată.

— Aa, poftim, Brutus! zise el pe un ton glumeţ.

M-am aşezat, dar el, ca totdeauna, a rămas în picioare. Într-adevăr, acesta nu era modul cel mai democratic de a sta de vorbă cu colegii.

— Am o rugăminte la tine, Sim! începu el îndată. Te rog, fii atent la Tolea... Mi se pare exagerat de aprins şi de exaltat... Şi este în stare să facă vreo prostie.

L-am privit uluit:

— Ce prostie?

— Pot să ştiu eu care anume? Dar după apatia în care căzuse, a ajuns acum la cealaltă extremă – la acţiuni necugetate...

— Nu va face nimic fără să se sfătuiască cu noi, am spus eu, puţin sec...

— Nu sunt prea sigur... Iată, de pildă, a votat împotriva propunerii mele referitoare la modul de votare. Asta, fără să se sfătuiască cu voi. Şi, la urma urmei, împotriva voastră.

Într-adevăr, avea dreptate. Am tăcut, căci nu ştiam ce aş putea să mai spun...

— O să pierdeţi această luptă! zise Henk.

— Sigur că aşa va fi... Dar nu noi vom fi cei ce o vom pierde... Ci omenirea care ne-a trimis aici... Şi asta, după atâtea speranţe...

— Eşti neruşinat, Brutus! zise Henk. Şi, totuşi, după cum vezi, nu mi-am pierdut încrederea în tine.

Cu aceasta convorbirea noastră luă sfârşit.

Aşa cum mă aşteptam, i-am găsit pe cei trei în camera lui Castello. Desigur tocmai se strânseseră, deoarece Seymour zise:

— Nu te aşteptam atât de repede. De ce te-a chemat Henk?

— M-a numit „Brutus”! am spus eu pe un ton glumeţ.

— Şi numai atât? mă privi el iscoditor.

Nimic nu urăsc mai mult în lumea asta, decât faptul de a fi silit să mint.

— M-a rugat să fim loiali... Aşa cum e şi el însuşi.

Seymour se linişti în mod vizibil. Şi cu toate astea, toţi păream foarte apăsaţi de ceva, neştiind ce să ne spunem, sau, mai bine zis, neîndrăznind s-o facem. În cele din urmă, Seymour fu parcă cel mai curajos.

— Votul tău, Tolea, împotriva propunerii lui Henk, a fost lipsit de tact...

— De ce? întrebă duşmănos Tolea.

— Pentru că te-ai separat de ceilalţi fără niciun sens... Şi le-ai dat temei să creadă că, în general, procedezi fără să judeci...

Am tresărit în sinea mea – oare nu avea dreptate Henk?

— Nu pot să votez de trei ori un lucru care e atât de clar, zise Tolea. Pentru mine asta e înjositor...

— Dacă am fi votat o singură dată, acum totul ar fi fost terminat! zise Castello.

Tolea se îmbujoră uşor la faţă.

— Da, desigur, am fost lipsit de tact! mormăi el. Şi cu toate astea, am dreptate... Dar mă calcă pe nervi cu raţiunea lor exagerată, în spatele căreia se ascunde poate şi egoism... Cuvântul „vitejie" n-ar trebui să ne fie atât de străin... O comunitate ca a noastră nu poate trăi doar în prosperitate, raţiune şi siguranţă. Până la urmă va înceta să se mai respecte pe sine însăşi.

— Da, ai dreptate! fu de acord Seymour. Dar nu e nevoie de asemenea vitejii chiar în sală...

Curând Castello şi Tolea plecară. Eu am mai rămas dinadins câteva minute.

— Vreau să te întreb ceva, Jack... Crezi că Tolea este capabil şi de alte acţiuni necugetate?

Seymour mă privi distrat.

— Aaa, de asta te-a chemat Henk? Şi ce-şi închipuie el – că Tolea va încerca să arunce în aer nava *Aiax?...* Ca să-i ia reactoarele?... Nu m-am aşteptat la aşa ceva din partea lui Henk... Se pare că l-am speriat foarte tare.

A doua zi, precis la ora fixată, a avut loc a doua votare. De astă dată am câştigat noi cu un avantaj de 11 voturi. Într-adevăr, nu mă aşteptam deloc la acest rezultat atât de frumos. Seymour mi s-a părut destul de reţinut, dar Tolea tresălta tot. Bezsonov se apropie de mine, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic, şi mă împunse cu degetul în coaste, spunându-mi în glumă:

— Tare mi se pare că veţi câştiga şi cel de al treilea scrutin! zise el. O să mă îngropaţi, bătrân, pe o planetă străină.

Ne mai rămânea a treia şi ultima votare. Acum aveam mai mult decât speranţe, eram sigur. Şi oamenii mi se păreau a fi altfel – cu mult mai

naturali şi mai liniştiţi. Seara l-am văzut pe Visoţki la o masă cu nişte prieteni de ai lui. Intraseră într-o discuţie foarte vie şi Visoţki zâmbea. Când mă văzu, îmi făcu un semn cu capul:

— Hai încoace, Sim!... Stai puţin lângă noi...

Îmi făcură loc, iar eu m-am aşezat.

— Tocmai vorbeam despre voi, zise Visoţki.

— Vrei să spui – tocmai glumeaţi pe socoteala noastră?...

— Totuşi nu este cuvântul cel mai nimerit! spuse Visoţki. Dar dacă veţi câştiga şi mâine, fapt de care nu mă îndoiesc, voi ăştia patru veţi pierde o mare şansă... Una este să rămână întreaga navă şi alta e să rămâneţi numai voi... Aţi fi avut şansa să fiţi primii sfinţi din istoria Cosmonauticei galactice... Vă aştepta nemurirea...

— Păcat, într-adevăr! am spus eu în glumă.

— Şi nici măcar nu te-ai fi plictisit, zise Grani. Până să te aranjezi pe lângă fata cu ochi galbeni...

La al treilea tur de scrutin au votat împotriva propunerii noastre numai 37 de inşi. Eram sigur că printre ei se afla şi Bezsonov. Niciodată nu avea să-şi trădeze pe vechiul său prieten de luptă.

Şi astfel, totul fu hotărât. Până şi Henk, care anunţă rezultatele cu o voce foarte calmă, nu mai părea atât de posomorât. Desigur, în ultimele douăzeci şi patru de ore, reuşise să înghită pilula amară a înfrângerii.

— Vino la mine cu Seymour, îmi spuse el scurt.

Abia când am intrat în biroul lui am văzut că era mai tulburat decât păruse în sală. Faţa i se întunecase şi avea ceva inert în mersul lui. Pentru prima oară mi-a părut cu adevărat rău de el şi m-am simţit puţin ca Brutus din antichitate. Într-adevăr era o crimă ca omul acesta, liber şi mândru, care poposea rar chiar în patria lui, să fie închis dintr-odată în nu ştiu ce coclauri. Şi el abia ne învrednici cu o privire şi pentru prima oară se aşeză la biroul său.

— Îl însărcinez pe Seymour să comunice noutatea lui Kunei! zise el vădit indispus. Şi să încheie ceva, ca un fel de acord pentru colaborarea noastră reciprocă... Sunt sigur că în cuvintele lui Newmann este ceva adevărat... Le va veni greu să ne înţeleagă.

— În privinţa asta puteţi fi liniştit! răspunse Seymour.

În cameră se aşternu o tăcere apăsătoare.

— Frumoasă ispravă aţi mai făcut! zise Henk cu amărăciune. Să uitaţi locurile unde v-aţi născut...

Din prudenţă, am tăcut. În acest moment eram gata să înghiţim cuvinte cu mult mai amare.

— Vă dau un termen de cincizeci de ani ca să dezgheţaţi această blestemată planetă! continuă el. Şi încă o sută ca să produceţi energie terţiară... Veţi reuşi?

— Da, vom izbuti! am răspuns eu categoric, cu toate că nu credeam nici eu ceea ce spuneam.

Am simţit că Seymour mă priveşte cu recunoştinţă. Figura lui Henk se înseninã într-un fel ciudat – comandantul nostru era, în anumite privinţe, un adolescent.

— Trebuie să trăiesc şi eu cu o speranţă oarecare! zise el. Dacă nu vreţi să mă îngropaţi în pământ noroios...

— Nu, nu vă veţi plictisi! zise Seymour. Veţi rămâne totdeauna comandantul nostru... Şi ne aşteaptă o muncă îndrăcită... Nu, vă făgăduiesc că nu vă veţi plictisi.

Henk surâse.

— Nu sunteţi băieţi răi, zise el. Dacă mă gândesc cât de frumos m-aţi lucrat... Însă eu voi zbura, o să vedeţi... Voi zbura încă o dată cu *Aiax,* spre Pământ.

Am mai stat puţin şi apoi am plecat. În timp ce mergeam pe coridor, Seymour mă luă de braţ. O făcea pentru prima oară.

— Eram cât pe-aici să-l dăm gata pe bătrân! zise el cu uşurare. Noroc că are o inimă sănătoasă... Şi bine că... În locul lui, nu te-aş fi iertat niciodată.

9

Când am coborât de pe *Fortuna,* prima fiinţă pe care am văzut-o a fost Li. Nu făcu niciun pas ca să mă întâmpine. Nu ridică nici măcar mâna în semn de salut. Sta încremenită şi mă privea cu nişte ochi care-mi păreau nemişcaţi. Abia când m-am apropiat, am văzut că în ei lucea o mare bucurie. Asta mi-era de ajuns.

— Te-ai întors! zise ea încet.

— Păi, bineînţeles.

— Aţi întârziat mult! continuă ea. Mi-a fost frică...

— Asta e frumos! i-am răspuns eu. Aşa fac şi fetele de pe Pământ...

— Vrei să semăn cu ele?

— Vreau să semeni numai cu tine însăţi...

— Da, mi-a fost tare frică, dacă îţi place să auzi asta... Cu toate că bărbaţilor noştri nu le place să li se spună asemenea lucruri...

Am pornit împreună spre ascensoare. Li nu se grăbea, de altfel ea nu se grăbea niciodată când trebuia să coborâm sub pământ.

— Noaptea trecută am privit cu ocheanul nava voastră! zise ea. Ştiam că eşti acolo.

— Erai singură?

— Nu, cu Fini.

Am simţit imediat care au fost motivele lui Fini să vină cu ea. Desigur că a avut sarcina să verifice dacă nu cumva am şters-o cu *Aiax* al nostru. Şi nu eram foarte sigur dacă aceasta nu l-ar fi bucurat.

— Am privit şi stelele! continuă Li. Am vrut să găsesc steaua ta... Eram sigură că voi simţi care este...

— Şi ai reuşit?

— Nu! zise ea. N-am simţit... Şi asta m-a amărât foarte mult...

— Dar zadarnic! i-am răspuns eu. Ea nu se vede nici cu ochiul liber, nici cu ocheanul vostru... Este îngrozitor de departe...

— E teribil numai să te gândeşti, oftă ea. Aţi discutat foarte mult, Sim. Şi ce hotărâre aţi luat?

— Asta o vei afla de la taică-tău.

— Tu nu vrei să-mi spui tot! răspunse ea cu amărăciune. Multe lucruri importante nu mi le spui.

— Ca de pildă?

Ea mă privi foarte atent.

— Spune-mi, Sim, de ce toţi oamenii de pe Pământ par atât de tineri? Şi bărbaţii, şi femeile... Ştiu ce mult timp aţi călătorit... Şi totuşi sunteţi atât de tineri...

Cred că tocmai asta nu trebuia să mă întrebe într-o asemenea clipă.

— Bărbaţii şi femeile noastre nu îmbătrânesc, Li. Asta este una din realizările ştiinţei noastre pământene.

Ea mă privi speriată.

— Dar eu voi îmbătrâni... Ca toate femeile noastre.

— Nu, Li, nu vei îmbătrâni...

— Asta nu este posibil! zise ea.

— Ba, fireşte că este...

Dar nici eu nu ştiam în ce măsură va fi posibil, chiar dacă eram un specialist în acest domeniu. Mi-am dat seama că nici ea nu mă credea întru totul. Dar se temea să întrebe mai mult.

Chiar în aceeaşi zi ne-am întâlnit cu Kunei. Aşa cum ne înţelesesem, convorbirea a fost condusă de Seymour. El expuse în amănunt aprecierile specialiştilor noştri în toate problemele lui Tis. Oricât ar fi fost de atent şi de delicat, le spuse totuşi adevărul: singuri nu ar putea niciodată să scape planeta lor de îngheţ. Faţa lui Kunei devenea tot mai încordată şi mai posomorâtă.

— Asta nu e adevărat! zise el în cele din urmă. După cum a spus Siri, omul poate totdeauna să supună natura... Oricât ar fi ea de puternică... E suficient să poată pătrunde cât mai adânc în tainele ei...

— Asta aşa-i! răspunse Seymour. Şi totuşi, numai ştiinţa nu e de ajuns...

— Dar ce mai trebuie?

— Tocmai în asta constă problema. Voi trăiţi în condiţii anormale şi nu puteţi dispune de natură.

— O vom învinge pas cu pas...

— Din nefericire, specialiştii noştri sunt categorici... Vă lipsesc pentru aceasta condiţiile obiective. Dar spuneţi-mi, Kunei, nu puteţi oare trăi ca până acum?...

Kunei îl privi mirat.

— Bineînţeles că nu este posibil! zise el. Cum poate omul să lucreze pentru un scop anume, dacă ştie că nu-l va atinge niciodată?

— Omul îşi poate găsi întotdeauna un scop. Voi puteţi să vă faceţi viaţa voastră subterană mult mai frumoasă, mai comodă şi mai plăcută...

— Nu, nu! exclamă Kunei. Nu putem avea alt scop decât acela pe care ni l-a trasat Siri.

— Să presupunem că l-aţi realizat... Oare veţi rămâne dintr-odată fără ţeluri?

— Asta este o altă problemă! răspunse Kunei. Atunci ne vom trasa un scop nou, poate mai dificil... De pildă, să restabilim viaţa planetei aşa cum a fost... Să creăm o nouă societate – dreaptă şi adevărată...

— Astea sunt într-adevăr scopuri frumoase, zise Seymour.

Dar Kunei părea tot atât de apăsat şi posomorât.

— Specialiştii dumneavoastră se înşeală! zise el hotărât. Dar, chiar dacă ar avea dreptate, dumneavoastră nu trebuie să ne vorbiţi de concluziile la care aţi ajuns... Lăsaţi-ne să lucrăm, aşa cum am lucrat până acum. Eu cred că într-o zi vom reuşi... Dar dacă ceilalţi află ceva despre aprecierile dumneavoastră, totul se va prăbuşi...

Am ascultat nemulţumit această convorbire. Poate că Seymour ar fi trebuit să-l scutească pe Kunei de aceste grele încercări?... Nu, nu, Seymour ştia totdeauna ce face.

— Nu vreau să vă deziluzionez! zise el... Totuşi, noi am găsit o oarecare soluţie...

— O soluţie? tresări Kunei. Care anume?

— După părerea noastră, nu este necesar ca planeta dumneavoastră să fie încălzită, continuă Seymour. Ea trebuie să fie deplasată şi readusă pe vechea sa orbită... Şi atunci îşi va recăpăta din nou vechea sa climă...

— Să fie deplasată?... Planeta? întrebă el uluit. Dar aceasta este absolut imposibil...

— Ba e cu totul posibil! replică Seymour liniştit.

Şi îi expuse în amănunţime proiectul nostru.

Kunei îl ascultă copleşit şi aveam impresia că nu-şi credea urechilor. Şi ochii lui, alungiţi şi galbeni, deveniseră parcă mai rotunzi de uimire.

— Dar asta este fantastic! zise el. Reactoarele voastre sunt chiar atât de puternice?...

— Mult mai puternice decât vă puteţi închipui, zâmbi Seymour. Totul e calculat matematic...

După aceea îi vorbi de cele două proiecte şi de gravele urmări pe care această operaţie le va avea pentru *Aiax* al nostru. Da, într-adevăr, *Aiax* era sortit pieirii.

— Dar de ce o faceţi? exclamă Kunei neînţelegând. Va fi ceva foarte greu pentru voi...

Acum venea partea cea mai dificilă. În cuvinte foarte simple, Seymour îi explică etica lumii noastre şi sensul existenţei acesteia. Nu se putea ca şi Kunei să nu-i priceapă măcar principiile. Şi totuşi parcă nu reuşi să pătrundă în esenţa lor. De aceasta ne-a convins următoarea lui replică:

— Dar ceea ce faceţi pentru noi este extraordinar de mult... Nu înţeleg cum am putea să ne revanşăm.

— De data asta va merge fără plată, zâmbi Seymour.

— Poate vreţi să împărţim planeta Tis, întrebă Kunei cu speranţa că vom fi de acord, şi s-o stăpânim împreună?

Mi-am dat foarte bine seama că pentru el un asemenea lucru părea cel mai firesc. Neraţional şi chiar nefiresc pentru el era să accepte acest serviciu ca un dar...

Seymour, însă, reuşi să găsească o ieşire şi din această situaţie.

— Da, avem şi noi condiţii de pus! zise el serios. După ce vom semna acordul, toţi locuitorii de pe Tis vor fi egali în drepturi.

— Oare acum nu este aşa? întrebă Kunei mirat.

— Nu vă grăbiţi! îl preveni Seymour. Este vorba nu numai de dumneavoastră şi de noi... Avem în vedere şi triburile... Ba, şi copiii care se vor naşte în timp ce trăim împreună... Indiferent că aceştia sunt ai noştri, ai voştri, sau ai triburilor. Sau că provin din căsătorii mixte! continuă el cu un surâs abia perceptibil...

— Dar ce legătură au treburile noastre cu triburile de sus? întrebă Kunei nedumerit.

— Bineînţeles că au... Sunt sute de mii de oameni. Fără ajutorul şi fără mâna lor de lucru nu putem face nimic.

Desigur că lucrurile nu stăteau chiar aşa. Seymour avea însă dreptate. Problema triburilor trebuia rezolvată o dată pentru totdeauna.

— Bine, sunt de acord! răspunse Kunei cu uşurare. Desigur că primesc.

În clipa asta părea cu adevărat fericit şi faţa îi strălucea de mulţumire. La urma urmelor, cerusem şi noi ceva de la dânsul, aşa încât înţelegerea semăna cu un târg adevărat. Dacă noi eram de acord să schimbăm saci de aur pe un pumn de mărgele, la urma urmei, asta era treaba noastră. Fiecare face comerţ aşa cum îşi înţelege propriile interese.

— Când vom semna acordul? întrebă el

— Peste trei zile!... Din partea voastră veţi semna dumneavoastră, iar dintr-a noastră – Henk...

— Henk?... Aceasta este într-adevăr o mare cinste pentru noi, zise Kunei sincer.

— După aceea vom lua masa împreună... Şi vom bea câte o cupă de şampanie.

— Ce este aceea şampanie?

— Veţi înţelege atunci când o veţi gusta! zise Seymour în glumă.

— Dar pot să-i previn pe oamenii noştri de pe acum?

— Sigur că da! răspunse Seymour.

Ştiam că Li va fi cea dintâi care va afla noutatea. Tare aş fi vrut să-i văd faţa în acea clipă. Dar nu am întâlnit-o decât a doua zi. Se pregătea expediţia obişnuită pentru aprovizionarea cu alimente şi aveam să mergem împreună. Şi nu mi s-a părut chiar atât de fericită sau de emoţionată. Era Li cea de totdeauna. Doar ochii ei aveau parcă o lucire aparte. În timp ce Fini încărca, am înţeles că acordul nostru, deşi încă nesemnat, intrase în vigoare. Bătrânul negustor avar luase pentru schimb lucruri cel puţin de trei ori mai multe. Printre ele se numărau chiar o întreagă duzină de brichete obişnuite, cu benzină. Mi-am închipuit, încă de pe acum, grozava uimire a celor din trib. Şi Fini mi s-a părut de astă dată, ca să zic aşa, deosebit de bine dispus şi de prietenos. Aveam impresia că era gata în orice moment să-mi zâmbească.

Ca de obicei, noi mergeam înaintea caravanei, cu sania mea. Timpul era frumos şi calm. O linişte deplină, neobişnuit de adâncă, simţeam şi eu în sinea mea. Eram gata să rămân tăcut până la capăt, dar, cu totul pe neaşteptate, Li începu să vorbească:

— Spune-mi, Sim, nu e aşa că vei fi soţul meu?

— Da, draga mea...

— Şi vom avea mulţi copii?

Vă dau cuvântul meu că asta mi s-a părut exagerat.

— Firește, i-am răspuns eu.

— Sim, tu nu te bucuri...

— De ce crezi asta? am întrebat-o eu pe un ton glumeţ.

— Pentru că nu râzi!... Voi râdeţi foarte tare când sunteţi veseli...

Atunci, într-adevăr, am râs şi eu.

— Să-ţi spun ceva, fetiţa mea... La noi lucrurile astea nu se petrec chiar aşa. Normal este ca mai întâi fata să întrebe: „Sim, mă iubeşti?" „Da, va răspunde Sim, sunt nebun după tine!"... Şi atunci urmează ca Sim şi spună: „Li, vrei să fii soţia mea?" Dar acum s-a întâmplat tocmai pe dos.

Oh, într-adevăr nu avea simţul umorului!

— Păi nu-i totuna? replică ea serios. Mie mi se pare că este absolut acelaşi lucru.

— Da, am spus eu. Totul este ca omul şi aibă aceste sentimente în inima lui.

— Eu am totul, Sim!... Absolut tot! zise ea tandru...

După cât puteam vedea, acesta era purul adevăr. În schimb, treaba cu copiii nu-mi părea prea limpede. Acum însă nu voiam să mă gândesc la asemenea lucruri. Mergeam, mergeam mereu, alunecând uşor şi fără zgomot pe albul imaculat al zăpezii. Cerul era tot atât de senin, iar în depărtare străluceau vârfurile munţilor lui Siri. Curând am zărit cu ochii mei puternici tabăra tribului. Am văzut atelajele de câini şi siluetele bărbaţilor care aşteptau, într-o tăcere demnă, nemişcaţi ca nişte statui.

— Să oprim puţin! am spus eu.

— Da, să stăm un pic! fu de acord îndată Li.

Sania se afla pe vârful unei înălţimi. În faţa noastră se întindea o vale largă de gheaţă, care se pierdea undeva în infinitul albăstrui al oceanului. Aveam impresia că-l vedeam chiar, puternic şi liniştit, nemişcat şi veşnic, ca moartea. Nu, nu ca moartea – se apropia sfârşitul eternităţii lui neclintite. Am văzut soarele impetuos, care strălucea peste suprafaţa lui întunecată. Am văzut cum se nasc norii şi cum merg, albi şi uriaşi, spre cerul invizibil. M-am uitat la ei cum se adună şi se îmbulzesc devenind plumburii-negri. După o linişte de şase veacuri, deasupra planetei aveau să înceapă din nou furtunile de zăpadă. Iar valurile grele ale oceanului vor începe să spargă gheţurile tari. Vor trece încă mulţi ani şi vor cădea primele ploi. Gheţurile se vor topi tot mai mult şi pentru prima oară va apărea pământul – mici pete de noroi le Ecuator. Da, va apărea din nou pământul şi, oricât va fi de noroios şi de urât, aceasta va constitui pentru noi o mare sărbătoare.

Vedeam cum apele oceanului se ridică tot mai mult, inundând noi şi noi ţinuturi. Triburile vor fugi, ameţite, tot mai spre nord, tot mai înăuntru, spre uscat. Cu ele vor fugi şi urşii flămânzi şi înfuriaţi, aruncându-se ca turbaţi asupra oamenilor. Apele inundă uscatul nou născut şi se aruncă zgomotoase asupra stâncilor. Până şi uriaşii monştri marini sunt neliniştiţi şi se ascund

speriaţi în adâncuri. Tot mai puternic şi mai dogoritor încălzeşte soarele. Se nasc noi continente – încă sfârtecate şi îmbucătăţite. Nu există lacuri, nu sunt fluvii – totul e o apă. Numai munţi urâţi, noroioşi se ridică din ea. Acum nici cerul nu se mai vede, ascuns de uriaşele mase de aburi, ieşiţi din apele ce se evaporă. Ploile se revarsă torenţial şi pare că totul va pieri – de astă dată sub apă.

Nu, nu va pieri... Am văzut lungile decenii în care soarele se luptă cu stihia apelor şi cum o învinge pe fiecare zi ce trece.

Negru, pustiu şi noroios, uscatul se naşte din nou. Pădurile n-au reuşit încă să putrezească. Am văzut cum se retrag apele şi cum apar, ca nişte vedenii, uriaşele palate albe, vechile stadioane de marmură, oraşele moarte. Încă nu se vede nicăieri niciun petic de verdeaţă. Totul e gol, noroios şi pustiu.

Şi parcă l-am zărit pe Marele Sao pe vârful unui munte stâncos, orb ca Homer, dar Atoatevăzător, Atoateştiutor, Atotputernic. Faţa lui inspirată e îndreptată spre cerul albicios, buzele lui abia se mişcă. Rânduieşte liniştit cuvintele ultimului său poem – marele poem al Creaţiei. El vede de pe acum noile păduri şi câmpii. Îşi zăreşte printre ierburi şi flori galbene, pe lângă focurile mari sau în liniştea tundrelor, vechiul său trib. Îi vede pe oameni cu noile lor instrumente şi arme, treziţi din amorţirea seculară, plini de viaţă şi fericiţi.

În clipa asta ne-a ajuns din urmă sania lui Fini.

— Să mergem, zise Li.

— Să mergem, i-am răspuns eu.

Şi am pornit spre tribul care ne aştepta cu grămezile de carne îngheţată.